

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Філологічний факультет
БАЛТІЙСЬКА МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ, м. Рига, Латвія
ВИЩА ШКОЛА ЛІНГВІСТИЧНА, ПОЛЬЩА

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ
ІНТЕГРАЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР**

**CURRENT TRENDS OF THE PHILOLOGICAL EDUCATION DEVELOPMENT
IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION**

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

15-16 квітня 2022 року

Миколаїв – 2022

Редакційна колегія:

Овчаренко Анатолій Володимирович, перший проректор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, кандидат фізико-математичних наук, доцент;

Мороз Тетяна Олександрівна, голова оргкомітету, кандидат педагогічних наук, доцент, декан філологічного факультету;

Солодка Анжеліка Костянтинівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри германської філології та перекладу;

Рускуліс Лілія Володимирівна, завідувач кафедри української мови і літератури, доктор педагогічних наук, доцент;

Ярослав Копера, Президент Вищої Школи Лінгвістичної, м. Ченстохова, Республіка Польща;

Томаш Кук, віце-президент зі співробітництва з Україною і країнами Східного блоку Вищої школи лінгвістичної м. Ченстохова;

Коч Наталя Володимирівна, доктор філологічних наук, професор кафедри загальної та прикладної лінгвістики;

Мироненко Тетяна Платонівна, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови і літератури;

Добровольська Леся Станіславівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови і літератури;

Осипов Петро Іванович, к.філол.н., доцент кафедри германської філології та перекладу;

Єфименко Тетяна Миколаївна, заступник голови оргкомітету, кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської філології та перекладу;

Рекомендовано до друку вченою радою факультету іноземної філології МНУ імені В.О. Сухомлинського

(протокол № 8 від 21.04.2022).

Новітні тенденції розвитку філологічної освіти в контексті інтеграції у Європейський простір: Збірник наукових праць за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за заг. ред. Мороз Т. О. – Миколаїв: МНУ, 2022. – 222 с.

Збірник містить оригінальні статті та тези VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції з лінгвістики і методики викладання мов. Видання буде корисним для широкого кола читачів вчених, викладачів і студентів філологічних спеціальностей.

© Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 2022.

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
MYKOLAYIV V.O. SUKHOMLYNSKYI NATIONAL UNIVERSITY
FACULTY OF PHILOLOGY
BALTIC INTERNATIONAL ACADEMY, Riga, Latvia
SAMARKAND INSTITUTE OF FOREIGN LANGUAGES, Uzbekistan
HIGH SCHOOL OF LINGUISTICS, POLAND

**“CURRENT TRENDS OF THE PHILOLOGICAL
EDUCATION DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF
EUROPEAN INTEGRATION”**

Materials digest of the **VIII** International Scientific-Practical
Internet-Conference (15–16 April, 2022)

Editorial Board:

Ovcharenko A. V., First Vice-Rector, Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor;

Moroz T.O., Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;

Ruskulis L. V., Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor;

Yaroslav Kopera, President of the Higher School of Linguistics, Czestochowa, Republic of Poland;

Tomash Kuk, Vice President for Cooperation with Ukraine and the Eastern Bloc of the Czestochowa School of Linguistics;

Solodka A. K., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor;

Koch N. V., Doctor of Philological Sciences, Professor;

Myronenko T. P., Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;

Dobrovol'ska L. S., Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;

Osypov P. I., Candidate of Philological Sciences, Assistant Professor;

Yefymenko T. M., Candidate of Philological Sciences, Associate Professor.

Current trends of the philological education development in the context of European integration: Materials digest of the VIII International Scientific-Practical Internet Conference (Mykolaiv, **15–16 April, 2022**) / Chief Editor: Budak V.D., Moroz T. O.; Publishing Editor: Yefymenko T. M.— Mykolaiv: Mykolaiv V.O. Sukhomlynskyi National University, 2022. – 222 pp.

The digest includes original papers of International Scientific-Practical Internet Conference in linguistics and language teaching methods. The volume is for a wide readership of scholars, lecturers, and students of philological specialties. Articles are presented in author's edition.

ЗМІСТ

<i>Аннаєва Дж.</i>	ЛЕКСЕМИ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ СПОРІДНЕНОСТІ В УЗБЕЦЬКИЙ ПОЕЗІЇ.....	8
<i>Аннакулієва О.</i>	ОСОБЛИВОСТІ КОНСТРУКЦІЙ З КОМПАРАТИВАМИ КРАЩЕ/ ГІРШЕ У ПАРЕМІЯХ.....	12
<i>Бліндій О.</i>	THE PLACE OF VOCATIVES IN THE STRUCTURAL ORGANIZATION OF THE LINGUISTIC WORLD VIEW OF UKRAINIAN YOUTH.....	15
<i>Ванько В.</i>	МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	17
<i>Верескун М.</i>	ВИМОГИ ДО МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ.....	22
<i>Гаврилюк О.</i>	ПРОБЛЕМАТИКА ОПОВІДАНЬ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ.....	26
<i>Гапонова С.</i>	ПОРІВНЯЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКИХ ТА АНГЛІЙСЬКИХ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ.....	29
<i>Говоруха Н.</i>	ЮРИДИЧНІ ТЕРМІНИ ТА ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В ПЕРЕКЛАДІ З/НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ.....	31
<i>Грибович С.</i>	АВТОБІОГРАФІЧНІ МОТИВИ ЛІРИКИ ВОЛОДИМИРА СОСЮРИ.....	38
<i>Григор'єва А.</i>	ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВСТРАЛІЙСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	36
<i>Грицишина Ю.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	43
<i>Дзьоба В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	47
<i>Дудченко А.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ.....	50
<i>Єрмак А.</i>	ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КЛАСИКИ В ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.....	54
<i>Журавльова М.</i>	СУСПІЛЬНИЙ ҐРУНТ І ПОЛІТИЧНІ ДЖЕРЕЛА КОМЕДІЇ МИКОЛИ КУЛІША «МИНА МАЗАЙЛО».....	57
<i>Іванченко Т.</i>	РОЗРОБКА УРОКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З УРАХУВАННЯМ НУШ.....	60
<i>Коваленко А.</i>	КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ НАВЧАННЯ МОВИ.....	65
<i>Козик К.</i>	АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ«ПІДХІД» У ЛІНГВОДИДАКТИЦІ.....	71
<i>Колоколова І.</i>	ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ (CLIL) У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	74
<i>Комарницька А.</i>	ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ У ЛІТЕРАТУРІ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ ДЖ. АБЕРКРОМБІ «НА ЛЕЗІ КЛИНКА» М. БАКАЛОВА).....	78
<i>Кондратюк А.</i>	ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ ГРАМАТИЧНИЙ АВТОМАТИЗМІВ В УСНОМУ МОВЛЕННІ.....	83
<i>Кондратюк А.</i>	ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАОСВІТНІХ ВПРАВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ	88

	МОВИ.....	
<i>Котліна С.</i>	СИСТЕМА РОБОТИ З ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	92
<i>Костенко А.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИНТАКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ.....	96
<i>Костюк Г.</i>	ЗАСОБИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКУ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ.....	100
<i>Кошельник Д.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	103
<i>Лактіонова А.</i>	ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ.....	106
<i>Летовченко К., Нейсало С.</i>	ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО - ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	110
<i>Ляхвацька О.</i>	ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК БРИТАНСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	116
<i>Лященко С.</i>	ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТЕХНІКИ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЙ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	120
<i>Малярчук А.</i>	СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ.....	124
<i>Мартинова А.</i>	ПЕРЕКЛАД ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ЯК ЗАСОБУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ Е.ПО).....	128
<i>Матвієнко С.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ.....	132
<i>Механцева В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПСИХІЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ГЕЙМІФІКАЦІЇ.....	136
<i>Мироненко А.</i>	МОДЕЛЬ РЕГІОНАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ В ЛІНГВІСТИЧНОМУ АСПЕКТІ....	140
<i>Михайлишин О.</i>	СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ СУБ'ЄКТИВНОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ.....	144
<i>Нікішцева М.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ.....	148
<i>Панченко В.</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	152
<i>Петрик А.</i>	ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗООСЕМІЗМІВ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ.....	157
<i>Петриченко Д.</i>	ДЖЕК ЛОНДОН ЯК ПРЕДСТАВНИК РЕАЛІЗМУ В ЛІТЕРАТУРІ США.....	161
<i>Погребняк О.</i>	ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ІМЕННИКА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	165
<i>Пирожок Т.</i>	ПРОБЛЕМИ ПАРОНІМІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	170
<i>Пирожок Т.</i>	ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ГЕНДЕРУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	174

<i>Приходько Т.</i>	СЛОВОТВІР ЯК ЛІНГВІСТИЧНА ДИСЦИПЛІНА: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ	179
<i>Приходько Т.</i>	ПИТАННЯ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ ТА СПОСОБІВ ЙОГО ВИРАЖЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	183
<i>Сівак Ю.</i>	ДЕРИВАЦІЯ ЯК ПРОВІДНА ТРАДИЦІЯ ЛІНГВІСТИКИ.....	187
<i>Скоропад А.</i>	ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА НОВАТОРСТВО РОМАНУ «ІСТОРІЯ ТОМА ДЖОНСА, ЗНАЙДИ».....	192
<i>Скоропад А.</i>	МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	195
<i>Солодун Л.</i>	ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКА.....	199
<i>Тимошук І.</i>	ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, ЯК СКЛАДОВА У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СТУДЕНТІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ.....	204
<i>Філіпп'єв М.</i>	ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАННЯ У СУЧАСНИХ ШКОЛЯРІВ.....	208
<i>Цой А.</i>	СТАТУС І ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО СЛЕНГУ. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ.....	213
<i>Чаусова П.</i>	НЕОЛОГІЗМИ У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ МОЛОДІЖНІЙ ПРЕСІ.....	218
<i>Чижик А.</i>	СПЕЦИФІЧНІ МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ ДІЄСЛОВА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	222
<i>Юрдик В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В МОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	227

Аннаєва Дж.

Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Садова Г.Ю.,

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського.

ЛЕКСЕМИ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ СПОРІДНЕНOSTІ В УЗБЕЦЬКІЙ ПОЕЗІЇ

The article deals with the reflection of the ethnological concept of kinship in Uzbek poetry as part of the Turkic national culture, which determines the totality of the norms and traditions of the people and is embodied in its communicative behavior. Lexical units that name family relations and their Slavic counterparts in the Uzbek language were chosen as the material of the study. It also describes the features of the use of these units and their derivatives in the poetry of modern Uzbek authors.

Key words: kinship, vocabulary of kinship, poetry, term of kinship, idea of kinship, culture.

Майже у кожній мові ідея спорідненості реалізується у великій кількості лексичних одиниць, що називають родинні стосунки. Це зумовлено фіксацією у таких одиницях багатовікової соціальної практики народу. У лексемах зі значенням спорідненості фіксується актуальна система генетичних (батьки – діти), гендерних (брат – сестра), вікових (онук – дід), юридичних (чоловік – дружина) тощо статусів індивідів. Ця система підтримується соціальною структурою конкретного, зокрема – тюркського суспільства.

Назви спорідненості є об'єктом дослідження не лише етнографів, соціологів, але й лінгвістів: А. Бурячка, Л. Венєвцевої, Е. Ветрової, Т. Вільчинської, П. Гриценка, О. Миронюк, Л. Ніколаєвої, М. Скаба, В. Яковлевої тощо. У сучасній науці не існує комплексного дослідження, в якому лексика, що називає людей за спорідненими відносинами, описується з урахуванням прямих, прототипових значень одиниць разом із вторинними, похідними

значеннями, із зазначенням умов реалізації у комунікації. Проте вторинні значення споріднених номінацій вивчені недостатньо. Дослідження таких лексем, їх аналіз та опис як одиниць мови та комунікації є актуальним не тільки в лексикографічному плані, але і як об'єкт лінгвокультурології, психосоціології мови, комунікативістики, лінгводидактики.

Мета нашого дослідження – описати лексеми, що називають людей за їхніми родинними зв'язками, та особливості їх використання у сучасній узбецькій поезії [4].

Спорідненістю називаються «відносини між батьками та дітьми, між предками та нащадками та між людьми, які мають спільних батьків або спільних предків. Розрізняють спорідненість по прямій лінії (батьки та діти, предки та нащадки) і по опосередкованій лінії (брати і сестри, дядьки, тітки та племінники), а також спорідненість по низхідній та висхідній лініях (наприклад, правнук, онук, син, батько, дід, прадід і навпаки: прадід, дід і т.д.)» [2, с.120]. Спорідненість (англ. kinship) може визначатися і ширше, як зв'язок не лише генетичний кровний (англ. blood relations), але й так званий юридичний – що виникає внаслідок створення сім'ї (англ. affines) [5, с. 9].

Загальна особливість лексики спорідненості пов'язана з її онтологічною відносністю: в ній закріплено тип номінації, що показує спорідненість осіб. Ця лексика добре демонструє варіативність способів позначення людини залежно від ситуації та контексту.

В узбецькій поезії, що подають слов'янськими мовами понад 120 поетів Узбекистану, виявлено багато лексем, що формують основну групу термінів спорідненості. Продемонструємо найбільш розповсюджені.

Мати:

Я не потрібний тобі. Я заважаю тобі,
Моя бідна, бідна, юна мати (Західа Касимова).

Батько:

А тато Вова чекає від мами
вістей (Санджар Янишев).

Дочка:

Вона виявиться мені донькою,
зачата в Країні кропу (Санджар Янишев).

Син:

І посміхнулася мама синові:
– Звичайно, сину, адже ти – чоловік! (Західа Касимова).

Сестра:

Любила і свій «тягар»,

Сестру свою – смуглянку Музу (Ізраїль Ландсман).

Брат:

Якщо вже куховарити, братики,

Щоб було все, як у людей,

То треба сипнути в казан

Котомку зрілих жолудів (Сергій Слонов).

Дід:

Посадив колись дід мій вишні,

Гілочки зелені в пилу (Мурат Якубжанов)

Нами зафіксовано також часте використання зменшувально-пестливих суфіксів. Мова дозволяє утворити демінутивні та пестливі форми практично від будь-якого з термінів близької або далекої спорідненості (матуся, синок), що мають велике поширення у міжособистісному спілкуванні.

Йому розрахунки ніяк не даються;

він тримає матусине блюдо в руках (Санджар Янишев).

– Скажи, а це дуже потрібно, –

спитав синок, – бути мужнім? (Західа Касимова).

Подані приклади є свідченням того, що автори використовують найбільш стандартні форми лексем зі значенням спорідненості, що фіксуються у словниках. Проте характерною рисою цієї лексики є наявність відносного та абсолютного значення. Деякі з лексичних одиниць, що називають родичів, можуть ставати номінаціями незнайомих осіб:

Якщо вже куховарити, братики,

Щоб було все, як у людей,

То треба сипнути в казан

Котомку зрілих жолудів (Сергій Слонов).

Часто терміни спорідненості вживаються у комбінації з відповідними термінами кровної спорідненості в одному поколінні та в суміжних поколіннях:

Ночі – думи мої,

Коріння – діди мої,

Трави – онуки мої,

Люди – брати мої,

Сини матері-Землі (Дамінжон Пірматов).

В обох були дружини-красуні та по сину з донькою (Гузаль Янишева).

Використання термінів спорідненості у поезії поширює на комунікативну ситуацію модель сім'ї, відносинам між її учасниками приписуються відповідні родинні ознаки. Вибір типів позначень людини у кожній мові культурно обумовлений. По набору номінацій можна судити про «правила спілкування та життя осіб, які користуються однією мовою» [4, с. 74]. Стійкість номінацій спорідненості у непрямому вживанні свідчить, що у тюркській комунікативній культурі органічними і, можливо, стрижневими є міжособистісні відносини, що побудовані за принципом родинних.

Лексика спорідненості за своєю природою має відносну семантику, проте деякі споріднені номінації можуть виступати у функції абсолютних. Під час використання лексики спорідненості у зверненні до людей, що не є родичами, одиниці спорідненого коду набувають контамінованої відносно-абсолютної семантики, виводячи таким чином ідею спорідненості далеко за межі сімейного кола. Тому з термінологічної точки зору в подібних випадках краще говорити не про абсолютну, а про контаміновану відносно абсолютну семантику лексики спорідненості.

Література:

1. Гак В. Г. Человек в языке. Логический анализ языка. Образ человека в культуре и языке. Москва : Индрик, 1999. С. 73–80.
2. Моисеев А. И. Термины родства в современном русском языке. Филологические науки, 1963. №3. Москва. С.120–132.
3. Садова Г. Ю. Спорідненість у поетичному дискурсі (на матеріалі творів миколаївських авторів). Записки з українського мовознавства, 2020. С. 40–48.
4. Узбекская литература [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<https://www.ziyouz.uz/ru/uzbekskaya-literatura>
5. Braun, F. Terms of Address: Problems of Patterns and Usage in Various Languages and Cultures. Berlin : de Gruyter, 1988. 240 p.

Аннакулієва О.

*Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського*

Науковий керівник:

Садова Г.Ю.

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського.

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТРУКЦІЙ З КОМПАРАТИВАМИ КРАЩЕ/ ГІРШЕ У ПАРЕМІЯХ

The article analyzes one of the most important ways of representing the folklore picture of the world - gradation paremias with examples better (not worse) / faster (not shorter). The structure of the gradation paremia is consistent with the modern model of gradation, but there are some special features.

Key words: proverb, folklore, concept sphere, comparison

Одним з яскравих засобів репрезентації фольклорної картини світу є градаційні паремії з прикметником у порівняльному ступені. Градація – вираз ступеня інтенсивності явищ чи відносин – «за своєю глибинною сутністю є порівнянням, оскільки ступінь інтенсивності якості будь-якого об'єкта лише ступінь порівняно з інтенсивністю відповідної якості інших об'єктів» [5, с. 74].

Семантичні властивості форм ступенів порівняння у градаційних конструкціях розглядаються у роботах С.Я. Олександрової, О.П. Барменкової, А.В. Бондарко, О. Вежбицької, Х.Д. Леєметса, В.П. Мусієнко, Е. Сепіра, К.П. Хербермана тощо. Аналіз градаційних конструкцій у контексті картини світу здійснюється в дослідженнях В.Н. Телія, Н.П. Тропіної, А.Д. Шмельова тощо. Проте питання про механізми та специфіку градаційних конструкцій у фольклорній картині світу залишається відкритим.

Метою статті є виявлення специфіки градаційних конструкцій у фольклорній картині

світу шляхом аналізу паремій з різними компаративами: краще (не гірше)/гірше (не краще)

Структура градаційної паремії відповідає мовній моделі порівняння, але має певні особливості. При дослідженні семантичних принципів побудови градаційних конструкцій (із залученням заочної дискусії А. Вежицької [1] та Е. Сепіра [5] про семантичну структуру компаративів) було встановлено, що у всіх градаційних пареміях, незалежно від походження компаративів, загальна характеристика порівнюваних сутностей не є вирішальною. Порівняння в цих конструкціях здійснюється на підставі фокусування на ступінь прояву в порівнюваних явищах певних якостей. Тому якість може закріплюватися за семантикою аргументів під час її зіставлення [4].

Компоненти градаційних конструкцій у фольклорній картині світу репрезентують чотири донорські та реципієнтні концептосфери: «Людина», «Предмет», «Тварина», «Абстракція». Запропонована інтерпретація семантичних властивостей градаційних паремій зумовлює можливість порівняння різних концептосфер:

«Людина» – «Людина»: Старий, та краще за сімох молодих; Аринушка Маринушки не гірша;

«Людина» – «Предмет»: Добра людина краща за кам'яні стіни;

«Людина» – «Тварина»: Дружина без грози гірша за козу;

«Тварина» – «Тварина»: Благословенний баран краще за неблагословенного бика;

«Абстракція» – «Абстракція»: Слово краще за друк; Інша хвала гірша за ганьбу; Солодка брехня краща за гірку правду та ін.

Градаційні паремії можуть бути поширеними та непоширеними. У численних поширених пареміях пріоритетність однієї концептосфери в порівнянні з іншою з'являється завдяки тому, що порівняння відбувається відповідно до деяких уявлень. Розповсюджувачі часто перебувають у антонімічних відносинах, наділяючи порівнювані сутності контрастними властивостями. За уявленнями (етичним, естетичним, моральним тощо) сутності порівнюються у пареміях з розповсюджувачами: маленький – великий: Маленька справа краща, ніж велике неробство; добрий – худий (добрий): Добре мовчання краще за худе бурчання, розумний – дурний: Розумна брехня краща за дурну правду; живий – мертвий: Живий пес кращий за мертвого лева; солодкий – гіркий: Солодка брехня краща за гірку правду; близький – далекий: Близький сусід кращий за дальню рідню; перший – останній: Перша лайка краща за останню; благословенний – неблагословенний: Благословенний баран краще за неблагословенного бика.

Ситуативно порівнюються сутності в пареміях з розповсюджувачами: розумний – дурень: Краще з розумним втратити, ніж з дурнем знайти; збиток – прибуток: Краще зі збитком торгувати, ніж із прибутком красти; пекло – рай: Краще з розумним у пеклі ніж із дурним у раю; друг – ворог: У друга пити воду краще за ворожий мед.

У градаційних пареміях загальна характеристика зіставних сутностей є несуттєвою. Порівняння в цих конструкціях здійснюється на підставі фокусування на ступінь прояву у порівнюваних явищах певних якостей. Запропонована інтерпретація семантичних властивостей градаційних конструкцій зумовлює можливість порівняння явищ не лише з однієї концептосфери, але також із різних концептосфер.

Різні розповсюджувачі та лімітативи, наділяючи порівнювані сутності контрастними властивостями, сприяють не тільки зняттю парадоксальності, подоланню тривіальності, а й розстановці акцентів при пріоритетності тієї чи іншої концептосфери. Перевага може обумовлюватися ситуацією та соціально-психологічними умовами створення та використання паремії. Це пояснює існування прямо протилежних градаційних паремій: Добре мовчання краще за худе бурчання і Худе мовчання краще за добре бурчання.

Література:

1. Вежбицкая А. Сравнение – градация – метафора. Теория метафоры / Общ. ред. Н. Д. Арутюновой и М. А. Журиной. Москва : Прогресс, 1990. С. 133–152.
2. Даль В. И. Пословицы русского народа: В 2-х т. – Москва : Художественная литература, 1989. Т. 1. 431 с.
3. Даль В. И. Пословицы русского народа: В 2-х т. – Москва : Художественная литература, 1989. Т. 2. 447 с.
4. Садовая А. Ю. К вопросу о семантической интерпретации градационных конструкций (на материале пословиц и поговорок). Система і структура східнослов'янських мов: До 170-річчя з дня народження О.О. Потебні: Збірник наукових праць / Редкол.: В. І. Гончаров (відп. ред.) та ін. – Київ : Знання України, 2005. С. 174–179.
5. Сэпир Э. Градуирование: семантическое исследование. Новое в зарубежной лингвистике. Вып.16: Лингвистическая прагматика. Москва : Прогресс, 1985. С. 43–78.

Блindій О.
студентка 326 групи
філологічного факультету,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:
Мороз Т. О.,
доцент кафедри германської філології
та перекладу,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

***THE PLACE OF VOCATIVES IN THE STRUCTURAL ORGANIZATION OF THE
LINGUISTIC WORLD VIEW OF UKRAINIAN YOUTH***

The article covers the content of the concept of «linguistic world view», «Internet communication», defines stylistic functions of appeals in Internet communication, and clarifies the role of vocatives in the linguistic world view of Ukrainian youth.

Keywords: content, concept, stylistic function, discourse, blog.

The linguistic world view reflects in verbal forms the reality perceived by consciousness. Therefore, the subject of the study of modern linguistics is the question «about the degree of influence of a person on the language he is using, and the influence of natural language on the behavior and thinking of man, especially in terms of shaping his picture of the world».

The concept of «linguistic world view» is related to the concepts of people, ethnicity, nation and understanding of national character.

The purpose of the work is to establish the general lingual features of appeals in Ukrainian-language Internet communication and to define their stylistic functions, to find out the role of vocatives in the linguistic picture of the world of Ukrainian youth.

The textual materials of such online forums as malecha.org.ua, lvivport.com, hochu.ua served

as the source of the work; elements of Instagram blogs and Facebook blogs, snippets from Gmail.com's personal email.

Characteristic of Internet communication is that the appeals are most often made using nouns, substantive adjectives, pronouns not only in the singular but also in the singular singular and plural, for example: Dear Ira, you are mistaken ... [2], My dear, thank you for such a response [1].

According to statistics, most often patronymic names are added in the form of exclamation marks by gentlemen, ladies, misses, philanthropists, philanthropists, and more. Such references can be extended by adjectives of venerable semantics: venerable / venerable, dear / dear, venerable / venerable, etc. [3].

Household vocals are most common in electronic communication. Informal appeals are used by bloggers, site visitors, online stores, forums. Such appeals have no regulatory constraints.

Another important segment of the formation of appeals during virtual communication is the use of the personal data that a user of a site indicated in his profile. These types of hits are nicknames, that is, aliases of Internet users: «@marvyslow, you are mistaken, because the location and time of the shooting does not matter, it all depends on the skill of the photographer ...», «Well, you wonder @slippery96», «Dear @voivod792, your request has been rejected » [4].

Thus, an analysis of the representation of vocatives in linguistic world view showed that young people use vocatives both stylistically neutral and emotionally colored. Emotionally colored are positively marked. Vivid imagery is inherent in the appeal due to their lexical content and context; ways to create words; use of applied structures; repetition of calls; the use of particles and exclamations; the use of pronouns in the role of references and the pronouns accompanying the appeal; combining common and non-common hits in one sentence. The dominant place is occupied by the vocatives of a group of beings. The electronic communication distance between the interlocutors is determined by personal communication desires.

Література:

1. Шульжук К. Ф. Обращения в украинских народных песнях: автореф. дис. на соиск. науч. степ. канд. филол. наук: спец. 10.02.02. К., 2009. 21 с.
2. <http://forum.hochu.ua>.
3. <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox>.
4. <https://www.instagram.com>.

Ванько Валентин,
студент 3 курсу
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Щербакова О. Л.,
докт. філос. в галузі освіти,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

***МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА УРОКАХ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ***

The article deals with the methodological peculiarities of studying phraseology at the English lessons. The authors study the ways to enrich pupils' vocabulary at primary school.

Key words: phraseology, interactive methods, teaching, primary education.

На сучасному етапі розвитку філологічної науки вивчення особливостей фразеології є одним із актуальних питань. Завдяки багатому семантичному потенціалу та неповторним образним ознакам фразеологічні одиниці широко використовують в усіх типах комунікації. Однак недостатньо уваги приділяють учені методичному аспекту навчання фразеологізмів на уроках англійської мови в початковій школі.

Пошук шляхів збагачення іншомовного словникового запасу учнів – одне з перших завдань початкової школи, вирішення якого збільшує комунікативні можливості учнів, підвищує їх інтерес та мотивацію до вивчення англійської мови. Вживання таких виражальних засобів як фразеологізми, увиразнює мовлення дітей, сприяє ознайомленню з культурою англійських країн та багатством мови, яка вивчається.

Певний набір фразеологічних одиниць є невід'ємною частиною усного й писемного мовлення учнів молодшої школи. В активному словниковому запасі молодших школярів перебуває незначна кількість фразеологічних сполук англійської мови. Однак, за нашими

спостереженнями, у методиці навчання англійської мови недостатньо висвітлено аспекти роботи над збагаченням мовлення молодших школярів саме шляхом опанування ними англійських фразеологізмів. В свою чергу потребують удосконалення методичні рекомендації для вчителів щодо опрацювання та вивчення фразеологічного матеріалу на уроках англійської мови в початковій школі. Сьогодні в лінгвістиці існують різні визначення фразеологізму.

На думку В. Ярцевої, «фразеологізм (фразеологічна одиниця) – загальна назва семантично пов'язаних сполучень слів і речень, які на відміну від подібних за формою семантичних структур не відтворюються відповідно до загальних закономірностей вибору і комбінації слів при організації висловлювання, а відтворюються в мовленні у фіксованому співвідношенні семантичної структури і певного лексико-семантичного складу» [2, с. 605].

Ю. Караулов визначає фразеологізм (фразеологічну одиницю) як загальну назву семантично пов'язаних сполучень слів, які не утворюються в мовленні (як подібні за формою семантичних структур – словосполучення чи речення), а утворюються в ньому в закріпленому за ними стійкому співвідношенні змісту та певного лексико-граматичного складу. Дефініція фразеологізму, яку дає П. Лекант, базується на тому, що фразеологізм (фразеологічна одиниця) є складною міждисциплінарною одиницею, у формі і значенні якої взаємодіють одиниці різних рівнів [5, с. 61].

За визначенням О. Куніна, «фразеологізми – це стійкі сполучення слів з Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ускладненою семантикою, які не складаються за структурно-семантичними моделями змінних сполучень, що їх утворюють» [4, с. 4].

На нашу думку, під час дослідження фразеологізмів необхідно звернутися до критеріїв, за якими сучасні науковці розглядають фразеологічні сполуки. Один із критеріїв – структурні особливості. За синтаксичною організованістю стійкі словосполучення поділяють на сполучення слів, словосполучення, прості речення та складні речення. О. Смірницький поділяв фразеологізми на одновершинні, двовершинні та багатoverшинні. Одновершинні мають один семантично повнозначний елемент (to give up). Двовершинні та багатoverшинні мають два та більше таких елементів (black art). Структурні класифікації базуються на відповідності фразеологізму певній частині мови (М. Шанський, М. Молотков, О. Арсентьєва). Виокремлюють субстантивні (fat cats), дієслівні (to draw the line), ад'єктивні (as green as grass), адвербіальні (with all one's heart), вигуківі (Hot dog!) фразеологізми.

Дослідники використовують принаймні два основних підходи до вироблення

стилістичних класифікацій фразеологізмів (М. Шанський, Н. Фоміна, І. Лепешев). Перший підхід базується на використанні одиниць у певному функційному стилі. І. Лепешев пропонує поділяти фразеологізми на 2 групи залежно від їх приналежності до певного стилю. За другим підходом за основу беруть поняття «норми» в мові і відбувається розподіляють усі одиниці на нейтральні, розмовні та книжні [1].

Фразеологізми поділяють на міжстильові (to bear in mind), розмовні (to shut one's eyes to something) та книжні (to pass the Rubicon). Міжстильові фразеологізми можуть використовувати в текстах різних функційних стилів. Семантика фразеологізму – складне явище, яке поєднує структуру одиниці та її семантичну двоплановість. Фразеологізми можуть утворюватися на основі різних перенесень значення, насамперед метафоричних та метонімічних. Вивченню особливостей семантики фразеологізмів присвячені роботи В. Виноградова, М. Шанського, З. Анісімової, Т. Дербукової. Особливе місце у фразеології займає семантична класифікація В. Виноградова, яка базується на таких компонентах, як: структура, образ, пряме і переносне значення. За ступенем умотивованості мовних одиниць фразеологізми поділяються на фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення. Фразеологічні зрощення – це немотивовані стійкі словосполучення, значення яких немає зв'язку зі значенням слів, що входять до складу фразеологізму. До таких одиниць належать фразеологізм *tit for tat*, який має значення «відплата, аналогічні дії у відповідь».

Фразеологічні єдності – мотивовані словосполучення, що мають цілісне переносне значення, яке виникає як результат сполучення значень слів. Як фразеологічні єдності розглядаються одиниці *to wash one's dirty linen in public* із значенням «публічне обговорення особистих питань» та *to be pinned to one's wife's apron*, яка передає семантику «чоловік, який надмірно знаходиться під впливом дружини». Фразеологічні сполучення – стійкі словосполучення, один компонент яких використовується в прямому значенні, а другий у переносному. Наприклад, у фразеологічному сполученні *to take part* компонент *take* функціонує в переносному значенні, а *part* – у прямому. Сучасні лінгвісти вважають, що така класифікація базується на різних принципах. Перша та друга групи виокремлюються на основі ознаки вмотивованості.

З. Ковечеш використовує сучасний доробок у фразеології та теорію концептуальної метафори під час вивчення фразових дієслів в англійській мові, пропонує спрямувати увагу на реалізацію у фразових дієсловах метафоричних моделей, наприклад «Завершення – це *up*» (*wind up, give up*), «Щасливий, задоволений – це *up*» (*feel up, cheer up*).

В основі фразеологізму, що утворився шляхом метафоричного перенесення, знаходиться образ, який є результатом проектування властивостей одного об'єкта на інший. Властивості одного об'єкта (допоміжний суб'єкт, вихідна понятійна область, сфера-джерело) переносять на інший об'єкт (основний суб'єкт, цільова понятійна область, сфера-магніт) і утворюється нове значення. Таке перенесення відбувається на основі певної загальної риси основного та допоміжного суб'єктів. Перенесення закріплюється в мові, утворюється образна мовна одиниця. Часте використання протягом значного часу, відомість багатьма носіями мови перетворює одиницю на стійке словосполучення. З часом зв'язок із тематичною сферою допоміжного суб'єкта стає слабким та може вгаснути, що призводить до зникнення внутрішньої форми. На основі теорії концептуальної метафори Дж. Лакоффа і М. Джонсона сучасні дослідження переводять метафору з розряду стилістичних засобів до розряду конституційної сили, яка визначає пізнавальну діяльність людини та її спосіб життя: «метафора пронизує все наше повсякденне життя та проявляється не лише у мові, а й у мисленні та в дії. Наша буденна понятійна система, в рамках якої ми мислимо та діємо, метафорична за своєю суттю» [1, с. 75]

Ще один приклад із мультфільму «Мадагаскар» фразеологізм використано на позначення ситуації, яка виникала у зв'язку зі втечею зебри Марті із зоопарку: *You don't bite the hand that feeds you*. Лев Алекс, який дуже гарно почуває себе в зоопарку, вважає поведінку Марті невдячною та безглуздою. Використання фразеологізму в мультфільмі, який створює антропоморфізацію тварин та утворює незвичайну семантичну гру. Беручи до уваги різноманітні погляди науковців на класифікаційні типи фразеологізмів, зробимо висновок, що ці одиниці мають різнопланову семантичну структуру, яка на найнижчому рівні складається із фразеологізмів номінативного типу та завершується цілісними комунікативними одиницями [3, с. 31].

Таким чином, наша буденна понятійна система, в рамках якої ми мислимо та діємо, метафорична за своєю суттю. Тому доречно активно розглядати питання прагматики образних висловів. Політична комунікація і реклама успішно використовують такі одиниці. Образ має психологічні основи своєї дієвості. Образ відтворює у свідомості минулі почуття та враження, робить інформацію більш конкретною, долучає спогади про тактильні, слухові, зорові та інші відчуття. Сприйняття стає більш живим, яскравим, конкретним, активним та більш сприятливим для учнів початкової школи.

Література:

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка (Стилистика декодирования). Москва: Просвещение, 1990.
2. Караулов Ю. Н. Русский язык. Энциклопедия / под. ред. Ю. Н. Караулов. М.: Большая Российская энциклопедия. Дрофа, 1997. 703 с.
3. Кравцова І. І. Фразеологізми в сучасній англійській мові: визначення, підходи, класифікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2016. № 20, Т. 2. С. 20–32.
4. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка: учебник. М.: Высшая школа, Дубна: Феникс, 1996. 381 с.
5. Лекант П. А. Современный русский язык: учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности «Филология» / сост.: П. А. Лекант, Е. И. Диброва, Л. Л. Касаткин и др. М.: Дрофа, 2002. 560 с.

Верескун М.,
студентка гр. 346
Миколаївського національного університету
ім. В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Баркасі В. В.,
канд. пед. наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

ВИМОГИ ДО МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

The article considers the issue of methodological training of modern teachers. The author emphasizes that teachers must constantly improve their methodological competence, taking into account the fact that today the school has new students living in the Internet age. The emergence of innovative information technologies requires a new approach to the methodological training of foreign language teachers.

Keywords: *methodological training, Internet age, innovative information technologies, methodological competence.*

Як відомо, успіх педагогічної роботи залежить не тільки від знань вчителя, а й від досвіду і методичної озброєності. Насправді вчитель — це моральна постать, людина, яка втілює честь, совість, доброту і справедливість. Проблема підготовки вчителів не нова, оскільки існує в історії людства і визначається людиною. Сучасне суспільство потребує творчих особистостей з високим рівнем інтелектуального розвитку, здатних створювати та опановувати інноваційні творчі можливості в будь-якій сфері. Це завдання в основному окремо ставиться в системі освіти, яка сама потребує принципово нового підходу до навчально-виховного процесу підростаючого покоління, підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів.

Зараз у школі навчаються нові учні. Вони живуть в епоху Інтернету та гаджетів, де сучасні педагоги працюють із «цифровими дітьми». Тож якими мають бути сьогодні вчителі?

Які формати, методи та технології можна вибрати для модернізації навчальної діяльності відповідно до потреб учнів? Вчителі повинні бути впершу чергу професіоналами. Професіоналізм сприяє самореалізації вчителя, забезпечує якість навчально-виховного процесу та взаємодії з учнями, їхніми батьками та колегами. Сучасні вчителі повинні готуватися до нових змін, не тільки для того, щоб підготувати, а й для того, щоб втілити їх у життя та забезпечити їх виконання.

Поява інноваційних інформаційних технологій в педагогіці не є випадковістю. Педагогіка вже давно шукає шляхи досягнення якщо не абсолютного, то високого і стабільного результату в роботі з класом у школі.

В останні роки активізувалися вітчизняні наукові дослідження, присвячені питанню використання мультимедійних технологій під час вивчення іноземних мов. Це, зокрема, дисертаційні праці О. Сороки, П. Сердюкова, Н. Мочуліної, розвідки Б. Шуневича та ін. Так, наукове обґрунтування ефективності навчального процесу з використанням мультимедійних засобів запропоновано в наукових розробках І. Захарової, Н. Клемешової, Л. Коношевського, Н. Ішук, Д. Матроса, В.Євдокимова, Т. Піскунової, О. Співаковського. Серед зарубіжних методистів, які звертали увагу на ефективність застосування ІКТ, ІМТ у процесі навчання іноземної мови, – В. Інгенблек, М. Коллінс, А. Томпсон, Р. Боліто, А. Вотерс та ін.

Значна кількість робіт стосується проблем розробки і впровадження інноваційних методик у процес навчання іноземних мов (Л. Сажко, Л. Маслак, Є. Тимченко, Т. Трофимішина, О. Чевичелова та ін.). Зокрема, використання засобів ІКТ у навчально-виховному процесі розглядають В. Беспалько, В. Биков, Р. Гуревич, О. Кареліна, В. Краснопольський, Є. Полат, О. Романишина, Д. Соєр, Р. Шенк та інші. Використання ІКТ у процесі викладання та вивчення іноземних мов досліджують В. Краснопольський, Л. Морська, Є. Полат, І. Роберт, П. Сердюков, Д. Таушан та ін. Ця проблема також є насувною й для педагогів-практиків, оскільки вона широко обговорюється на педагогічних нарадах, у віртуальних учительських спільнотах, на сторінках методичної преси.

Новітні мультимедійні засоби навчання відкривають учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають цілком нові можливості для творчості, знаходження і закріплення усяких професійних навиків, дозволяють реалізувати принципово нові форми і методи навчання [2]. Комп'ютери значно розширюють можливості вчителів, сприяють індивідуалізації навчання, активізації пізнавальної діяльності учнів, а також дозволяють максимально адаптувати процес навчання до індивідуальних

особливостей учнів. Тобто кожен учень отримує можливість працювати в своєму режимі, вибрати такий темп, при якому пройдений матеріал оптимально завоюється.

Мультимедійні технології навчання надають можливості учителю для досягнення дидактичної мети застосовувати як окремі види навчальної роботи, так і будь-який їхній набір, тобто спроектувати навчальне середовище. Орієнтовані на вчителя інструментальні засоби дозволяють йому оперативно поновлювати зміст навчальних і контролюючих програм відповідно до появи нових знань і технологій. Вчитель одержує додаткові можливості для підтримки і спрямовування розвитку особистості учня, творчого пошуку й організації їхньої спільної роботи. Також комп'ютер бере на себе дуже велику частину рутинної, тривалої для вчителя роботи, вивільняючи йому тим самим час для творчої роботи. Комп'ютер використовується як допоміжний засіб для ефективного розв'язання вже існуючої системи дидактичних завдань [1].

Застосування комп'ютерів на уроках іноземної мови значно підвищує інтенсивність навчального процесу, засвоюється значно більша кількість матеріалу, ніж при традиційному навчанні. Крім того, цей матеріал закріплюється міцніше. Комп'ютер забезпечує і всебічний контроль за навчальним процесом. При використанні комп'ютера для контролю досягається і більша об'єктивність оцінки, оскільки відбувається одночасна перевірка знань усіх учнів.

Сприятливі умови створюють комп'ютери і для організації учнями самостійної роботи на уроках іноземної мови. Учень може використовувати комп'ютер як для вивчення окремих тем, так і для самоконтроля отриманих знань. При чому комп'ютер може скільки завгодно повторювати одне й те саме завдання, і в кінцевому рахунку це призводить до такого корисного явища, як автоматизація того чи іншого навику. Комп'ютер має багато технічних можливостей: графіку, звук, анімацію, що робить його привабливим для учнів.

Дистанційне навчання (ДН) – це одна із форм організації навчального процесу, при якому усі або частина занять здійснюється з використанням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій при територіальній віддаленості викладача й учнів. Дистанційне навчання в школі відкриває можливість вивести на новий рівень до профільну і профільну підготовку учнів, дозволить забезпечити гнучкість та багатоваріантність у навчанні, сприятиме більш повному розкриттю потенціалу учнів, через фактично необмежену кількість дистанційних навчальних курсів. Саме дистанційна форма навчання відкриває можливості для учнів, які пропускають школу з поважних причин (змагання, конкурси, або хвороба тощо) та особливо для тих, хто за станом здоров'я навчається індивідуально, якісно задовольнити власні

потреби в здобутті освіти. Так, це складно для вчителів, які багато років навчали дітей в зручному кабінеті, розмовляючи з дитиною віч-на-віч, але як говорив давньогрецький філософ Платон: «Майстрами не народжуються, ними стають».

Так, вчителі повинні постійно підвищувати свою методичну компетентність. Підвищення кваліфікації в сучасному вигляді має досить потужну різноманітність. Це традиційні форми підвищення кваліфікації в післядипломних навчальних закладах, це навчання за індивідуальним планом, це денні та дистанційні курси, участь у різноманітних семінарах та конференціях. Сьогодні вчителі повинні постійно прагнути до підвищення своєї професійної компетентності.

Отже, сучасний вчитель, в наш час повинен не тільки любити дітей та навчати їх, а й здобувати нові знання в галузі комп'ютерних технологій, повністю поглиблюватися у свою педагогічну діяльність

Література:

1. Богданов І., Сергєєв О. Школа сідає за комп'ютер (практична можливість та дидактична доцільність інформаційних технологій) // Відкритий урок; 2004.; №1-2, С. 18-20.
2. Дементієвська Н. П. , Морзе Н. В. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів // Інформаційні технології і засоби навчання: Зб. наук. праць, 2005. – 272 с.
3. Куліченко Н. М. Використання відеоматеріалів на уроках англійської мови [Електронний ресурс] / Н. М. Куліченко. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://dnz156.klasna.com/uk/article/vikoristannya-videomaterialiv-na-urokakh-angliisko.html>
4. Мироненко О.В. Використання мультимедійної презентації як засобу підвищення мотивації школярів до вивчення англійської мови / О.В. Мироненко // Проблеми і перспективи розвитку освіти: матеріали VI Міжнар. науч. конф.- Перм: Меркурій, 2015. - С. 291-293.
5. Пшеняннікова Н. О. Використання відеофільмів на уроках англійської мови [Електронний ресурс] / Н. О. Пшеняннікова // Науковий вісник Донбасу. – 2012. – № 1. Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_1_13

Гаврилюк О.,
студент Миколаївського національного університету
ім.В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Родіоновак І. Г.,
кандидат філол. наук, доцент,
Миколаївський національний університет
ім.В.О.Сухомлинського

ПРОБЛЕМАТИКА ОПОВІДАнь ОЛЕНИ ПЧІЛКИ

Тези присвячено аналізу проблематики оповідань Олени Пчілки крізь призму феміністичного світосприйняття.

Ключові слова: фемінізм, оповідання, інтелігенція.

Олена Пчілка – поетеса, прозаїк, драматург, публіцист, редактор і журналіст, етнограф і громадський діяч. Саме завдяки Олені Пчілці в українській літературі прозвучав «інтелігентний жіночий голос, а разом з ним феміністична ідея» [3, с. 96]. Літературна спадщина Олени Пчілки неодмінно потребує цілісного переосмислення та переопрацювання. Це стосується зокрема й її прози – цікавого й неординарного явища в українському літературному процесі кінця XIX – початку XX століть [4, с. 485], оскільки найбільш талановито виявила себе письменниця в художній прозі, особливо в оповіданнях, які друкувала в журналі «Зоря». В основі значної частини її творів – факти життя, хоча автобіографічних не писала: враження про життя інтелігенції («Забавний вечір», «Чад»), враження про школу в Гадяцькому повіті («Півтора оселедця», «Збентежена вечере»), в основі «Соловйового співу» – розказаний київським слідчим авторці випадок. Ранні оповідання не виходили за межі української традиції. І. Франко докоряв письменниці за надмірну деталізацію, уповільненість дії, розтягненість сюжету. Авторка завжди підходила до висвітлення тих чи ін. питань з національних позицій. Вважала, що життя народу покращиться не тільки за умов зміни суспільного ладу, але і через пробудження самосвідомості людей. Головною ставила проблему виховання національної інтелігенції, здатної відстояти інтереси нації. Олена Пчілка – одна з

небагатьох митців, хто надавав питанням освіти й виховання важливої політичної ваги. Засуджувала українське панство не за багатство, а за національну зраду, за моральне падіння, хоча критика звинувачувала її як буржуазно-ліберальну письменницю.

У оповіданні «Чад» письменниця порушує тему фейкової прихильності панства до народу. Поблажлива інтелігенція виявляється абсолютно байдужою до національної справи і бачать в ній лише пересічну забаву. Протиставлення торкаються не тільки внутрішнього світу героїв, а також їх способу життя, моральних переконань, які виявляються значно вищими у представників простого народу. Та просякнуті «чадом», паничі отруювали ним тих, що викликали в них «благородні пориви» до зближення і самопожертви. З іншого боку, устами лікаря, зігнорованого Ніною задля пристаркуватого полковника – вдівця, Олена Пчілка розкриває справжню суть «народолюбства» пані Ніни. Наскрізним є і мотив відношення пана Андрія до служниці Лукії. Не стримавши свого слова, він призначив їй побачення у мороз, поїхав на різдвяний бал, потрапив у полон чарів панни Лени Заборовської, а про сільську дівчину забув. Чоловікові було байдуже на дівчину, та Лукія ще раз змусила Андрія «отерпнути», «окаменіти». Повернувшись над ранок додому, веселе й щасливе товариство побачило «між сивим ґанком та чорним вікном Андрійового кабінету» напівмертву дівчину: «Лукія лежала лицем догори, смертельно бліда, але напрочуд хороша».

У основі сюжету оповідання «Збентежена вечеря» представлено інваріант різдвяної теми. Панство відкрито кепкує над хлопчиком з простої родини, який приніс своїй хрещеній вечерю. Омелько – протестує проти московського панства, але не за його «панськість», а за те, що є ті пани якісь «анемічні», «смішні і миршаві», за їх здегенерованість, яку зневажає здорова селянська душа Омелька. Погорда хлопчика до того панства, це не звичайна у нас ненависть хирлявих, звихнених заздрісників до сильних, а погорда раси, певної своєї здоровості, вищості моральної, до збанкрутованого класу, готового вже до уступлення [2]. Відношення письменниці до соціально-покривдженого – не розчулений жаль до нього, а симпатія з ним за відвагу його, того хлопця, який мститься за зневагу, шпурляючи назад панам, крізь збиту шибу, отриманого у Свят Вечір п'ятака... Такі, як Омелько, дочекаються «правди на світі», виборонять її.

Героїня наступного оповідання «Золотої писанки» репрезентує образ інтелігентки, яка пішла в народ і у межах своїх амбіцій просвітлювала неосвічену темноту, боролася з невіглаством. Пані Маруся, яка прибула у степове село Кошари вчителювати, у розмові з сином панотця Миколою, котрий приїхав на Великодні свята додому, вона щиро зізнається: «Поки не приїздила сюди, я не думала, що народ наш до такої міри темний!». Проте її вражає велика тяга

і малих, і старих до знань, до книжок, однак «української ж книжки, себто такої, щоб її могли розуміти тутешні люде, просто таки ні одної нема, ніякої...». Вчителька хоче придбати книжки для школи і просить Миколу поклопотатись про бібліотечку, адже «се просто ваш обов'язок потурбуватись для сієї справи». Здається, вустами сільської вчительки промовляє до нас сама письменниця.

Таким чином, у своїх оповіданнях Олена Пчілка виводить образи національно й демократично зорієнтованого інтелігента, персонажі нерідко дискутують із приводу важливих й актуальних суспільних та особистісних проблем. Твори письменниці привносять в українську літературу свіжий струмінь європеїзації фемінізму.

Література:

1. Гендер і культура : [збірник статей / за ред. В. Агеєвої, С. Оксамитної] С. 19. URL: https://gender.org.ua/images/lib/tezy_ternopil_2011.pdf
2. Донцов Д. Дві літератури нашої доби. Торонто: Гомін України, 1958 р., с. 154 – 175.
3. Сікора Л. Т. Феміністичний дискурс творчості Лесі Українки. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «КиєвоМогилянська академія». Серія: Філологія. Літературознавство. Миколаїв, 2012. Т. 200, вип. 188. С. 95-101.

Гапонова С.

студентка 5163 групи філологічного факультету
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Єфименко Т.М.,

к.філ.н., доцент,

Миколаївський національний університет

імені В.О.Сухомлинського

ПОРІВНЯЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКИХ ТА АНГЛІЙСЬКИХ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ

The paper deals with precedent phenomena. It considers the principles of lexicography of precedent names and precedent statements. The main attention is paid to the peculiarities of the selection of the corpus of the actual material, its systematization and the difficulties faced by lexicographers. It is emphasized that the register of the developed dictionary should contain mainly samples of units, which are manifested in the so-called strong precedents.

Keywords: precedent phenomenon, precedent name, precedent statement, precedent situation, precedent text, dictionary, dictionary article, register unit.

Труднощі у міжкультурному спілкуванні пов'язані з конкретною ідеєю прецедентного явища, інваріантом його сприйняття. Прецедентні феномени – це ядерні елементи культурного простору.

Рекламний дискурс є прикладом складного комунікативного явища, пов'язаний з низкою соціокультурних факторів, що відображають прагматичні наміри мовної та культурної спільноти. Прецедентні феномени є не лише перекладачами важливої в культурному відношенні інформації, а й формують певну систему цінностей, яка регулює соціальну поведінку її представників.

Використання прецедентних явищ є методом непрямого спілкування, при якому

розуміння висловлювання включає значення, які не пояснюються в ньому і вимагають додаткового тлумачення.

Основою класифікації прецедентних явищ є критерій їх словесного вираження та конкретності. Розрізняють вербалізовані (перехід суб'єктивних явищ у слова зовнішньої чи внутрішньої мови) та невербалізовані прецедентні тексти.

Прецедентний текст має три основні ознаки, які відповідають визначенню цього явища Я.Н.Карауловим, а саме: прецедентні тексти є когнітивно-емоційно значущими для людини. Одиницями системи прецедентних явищ є текст прецеденту, прецедентне твердження, прецедентна ситуація та назва прецеденту.

Кожна культурна група прагне створити власну систему ідентифікаційних ознак. До основних ознак прецедентних явищ належать «персоніфікація», стандартизація, національний детермінізм, кліше, аксіологічне маркування.

Аксіологічне маркування, яке виражається у присвоєнні певного доброго чи поганого рейтингу прецедентному явищу, тісно пов'язане зі стандартом. Прецедентні явища – це деякі зразки особливостей та дій, які диктують закономірності того, що слід, а що не слід робити.

Дослідження в галузі реклами аналізують засоби мови, що стосуються виключно позитивної емоційної орієнтації; засоби, що використовуються для переконання або впливу на аудиторію (формування думок, ставлення); визначаються шляхи створення текстів, адресованих споживачам, щоб спонукати їх зробити правильний вибір та дії на користь рекламодавця; відтворюються форми спілкування в рекламі; використовуються прагматичні засоби та механізми реклами; прораховуються стратегії та параметри ролей комунікантів у рекламному дискурсі. Рекламні дослідження враховують базові знання реципієнта з метою досягнення рекламної ефективності.

Отже, мовна та творча діяльність людини організована таким чином, що когнітивні механізми створюють можливість різноманітних асоціативних зв'язків, які оновлюються за допомогою нестандартного використання мовного знака відповідно до потреб спілкування. Використовуючи прецедентні явища для цілей ретроспекції або накопичення інформації, автор рекламного тексту посиляється на прецедентну ситуацію, яка дозволяє аудиторії оновити свій асоціативний ряд.

Література:

1. Жлуктенко Ю. О. Порівняльна граматики англійської та української мов. К., 1960,

161 с.

2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів, 1989, 216 с.
3. Левицький А. Е. Порівняльна граматики англійської та української мов. К., 2008, 264 с.

Говоруха Н.

магістрантка,

Миколаївський Національний Університет

імені В. Сухомлинського

ЮРИДИЧНІ ТЕРМІНИ ТА ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В ПЕРЕКЛАДІ З/НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ

This article examines linguistic and cultural peculiarities of translation of English terms in the legal sphere, which denote the legal realities of Ukraine, the USA and England. The main translation difficulties that can arise during the work with legal documents are described.

Keywords: legal terminology, term, translation, linguocultural features, equivalence.

Переклад юридичних термінів потребує значної бази знань перекладача та обізнаності в різних сферах діяльності і наукових галузях, враховуючи лінгвокультурологічні особливості перекладу та специфіку образів культур, між якими є комунікація. Особливо, якщо справа стосується перекладу термінів англійської мови українською і навпаки, адже Україна і Великобританія та США належать до різних правових систем. Як наголошує О. Скакун, Україна належить до романо-германської або континентальної юридичної системи, а Великобританія і США до англосаксонської. Отже, враховуючи лінгвокультурологічні особливості перекладу, юридичні документи – контракти, договори, угоди, домовленості – значно різняться за своєю структурою і відрізняються вживаною лексикою, існуючими поняттями, тощо [8, с. 49]. Так, в США судово-юридична тематика є основною складовою частиною масової культури цієї країни. Американський громадянин на підсвідомому рівні вірить в справедливість і стабільність своєї правоохоронної системи. Українським громадянам

в свою чергу, для досягнення максимально наближеного і адекватного сприйняття чужої лінгвокультурологічної спільноти, необхідно стати учасником комунікативного процесу, за допомогою перекладів відповідної юридичної тематики.

Переклад юридичних термінів не може бути здійснений без спеціальних знань перекладача у відповідній галузі [9, с. 12]. Як відзначають фахівці, перекладаючи англійські юридичні терміни важливе значення має “переклад власне юридичних термінів, значення яких в конкретних правових документах визначається лінгвокультурологічними особливостями” [10, с. 102], у зв’язку з чим виникає питання про якість перекладу.

Якісний переклад потребує дотримання двох основних умов: адекватності перекладу та еквівалентності термінів. Адекватність вимагає “відтворення в перекладі функції вихідного повідомлення” [5], в той час як під еквівалентністю розуміють максимально можливу лінгвістичну близькість термінів оригіналу і перекладу.

Еквівалентом вважають сталу лексичну відповідність, яка повністю співпадає зі значенням іншомовного терміну [5]. Досягти абсолютної еквівалентності (тотожності) при перекладі не завжди можливо.

В англійському праві в окрему галузь виділяється “land law”, що може перекладатися як “земельне право”, але відповідно до тлумачення британського словника [12] це не зовсім правильно. Слово land в англійській юридичній термінології означає не тільки ділянку землі, але і будівлі, що знаходяться на ній, тобто нерухомість в цілому. У праві України немає окремої галузі, яка регулювала б подібного роду відносини. Тому, перекладаючи термін land law, правильніше було б використовувати переклад “право, що регулює операції з нерухомістю”.

За відсутності еквівалентного відповідника у мові перекладу, на думку С. В. Гриньова [13], можливі такі прийоми перекладу: – транскодування (передача звукової та/або графічної форми слова вихідної мови засобами алфавіту). У “English-Ukrainian Law Dictionary” [14] такий принцип застосований до таких термінів: coroner – коронер (слідчий, що розслідує смерті, які мають незвичайні обставини); felony – фелонія (категорія тяжких злочинів, що за ступенем небезпеки знаходяться між зрадою та місдмінором); misdemeanor – місдмінор (категорія найменш небезпечних злочинів, що межують з адміністративними правопорушеннями). – калькування (дослівний або буквальный переклад): lawgiver – законодавець, householder – домовласник, manpower – людські ресурси; – переклад іншомовного терміну за допомогою описового звороту: abator – особа, що незаконно заволоділа чужим спадковим майном. Іншим прикладом відсутності еквівалентів термінів в правових системах України, Великобританії та

США є переклад українського терміну “юрист”. У тлумачному словнику української мови [15] слово “юрист” – це фахівець з правознавства, юридичних наук; практичний діяч у галузі права.

“Longman Dictionary of English Language and Culture” [12] дає таке тлумачення терміну “lawyer”: lawyer n 1. is the most general word for talking about someone who either represents people in a court of law or advises people about legal problems. Lawyers sometimes do legal work that is related to only one particular area of the law, such as medical cases, or company law, or they can do general work for many different types of legal cases. In the US, a lawyer can also be called an attorney which means exactly the same. The word counselor is also used in the US to mean a lawyer, especially one working in a court of law, and it can be used as a title when speaking to a lawyer in court. In the UK, a lawyer who represents someone in court is called a barrister and a lawyer who mainly works in an office is called solicitor, and these two types of lawyers have different training; advocate n 1. ScotE law a lawyer who speaks in defense of or in favour of another person in court; barrister n especially in England and Wales, a lawyer who has the right of speaking in the higher courts of law; solicitor n 1 (especially in England) a lawyer who gives advice, does the necessary work when property is bought and sold and speaks especially the lower courts of law. In 1992 it was decided that solicitor could also argue cases in the higher courts, which formerly only were able to do; attorney n AmE a lawyer. Lawyers in the US have to be licensed by the state in which they practice, which allows them to practice in courts, but not necessarily in other states.

Вищеподані приклади свідчать про те, що переклад юридичних термінів може змінюватися, в залежності від його лінгвокультурологічних особливостей, що може проявлятися через підбір перекладачем різних еквівалентів, що відображають культурно-історичну своєрідність законодавчих систем України, Англії та США. Переклад юридичних термінів потребує значної бази знань перекладача та обізнаності в різних сферах діяльності та наукових галузях, враховуючи специфіку образів культур тих країн, між якими існує комунікація. Неадекватний переклад з однієї мови на іншу може створити певні перешкоди у використанні іншомовного юридичного документа та конфлікти між державами, і це є мотивацією для більш детального дослідження цієї теми.

Література :

1. Алимов В. В. Юридический перевод. Практический курс. Английский язык / Вячеслав Вячеславович Алимов. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 160 с.
2. Англо-український юридичний словник: Близько 75000 термінів / упоряд.: С. М.

Андріанов та ін.; за ред. Л. І. Шевченко. – К.: Арій, 2007. – 552 с.

3. Слепович В. С. Деловой английский. Business Communication: Учеб. Пособие / Виктор Самойлович Слепович. – М.: „ТетраСистемс”, 2002. – 256 с.

4. Щепотина Е. В. Лингвокультурные факторы перевода юридического текста / Елена Валерьевна Щепотина // Язык, коммуникация и социальная среда. – Воронеж: ВГТУ, 2002. – Вып. 2. – С.109-116.

5. Словник лінгвістичних термінів / Упоряд.: Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.

6. Хроленко А.Т. Основы лингвокультурологии / А. Т. Хроленко. – М.: Флинта, 2009. – 184 с.

7. Красных В. В. Этнопсихоллингвистика и лингвокультурология: Курс лекций / В. В. Красных. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2002. – 284 с.

8. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник / О. Ф. Скакун. - Х.: Консум, 2005 – 656 с.

9. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Н. Комиссаров – М.: 2004. – 56с.

10. Бесараб Т. П. Особливості перекладу юридичної термінології США та Великобританії / Бесараб Т. П., Павлюк М. М. // Сбірники наукових робіт НТУ «ХПІ»: Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти No 28- НТУ «ХПІ», 2010. – С. 421-437.

11. Комиссаров, В. Н. Общая теория перевода. Проблемы переводоведения в освещении зарубежных ученых: учеб. пособие / В. Н. Комиссаров. – М.: ЧеРо, 2000. 136 с. 12. Longman Dictionary of English Language and Culture. England, 2005.

13. Гринев С. В. Введение в терминоведение. – М., 1993. – 309 с.

14. English-Ukrainian Law Dictionary. Близько 120000 слів: у 2-х томах / Уклад. М. І. Балла. – Київ: Освіта, 1996. – 1464 с.

15. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.)/ Уклад. і голов. ред. В. Т.Бусел. — К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005.

16. Mellinkoff D. The Language of the Law / David Mellinkoff. – Boston: Little, Brown and Co, 1963. – 526 p.

Грибович С.,
Миколаївський національний університет
Імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Родіонова І. Г.,
к. філол. н., доцент,
Миколаївський національний університет
Імені В.О.Сухомлинського

АВТОБІОГРАФІЧНІ МОТИВИ ЛІРИКИ ВОЛОДИМИРА СОСЮРИ

Тези присвячено дослідженню автобіографічних мотивів лірики В. Сосюри, що тонко нюансують психологічні порухи душі поета.

Ключові слова: автобіографія, ліричний герой, лірика (інтимна/пейзажна), мотиви.

Ознайомлення з автобіографією митців ХХ століття дає змогу уявити картину минулого, наблизитися до з'ясування причин тих чи інших явищ у культурі, на прикладі окремих життєвих історій глибше зануритись в культурно-історичні процеси, збагнути самовідчуття і механізми самовияву творчої особистості. У цьому аспекті цікавим і, попри численні ґрунтовні праці, невичерпним залишається дослідження творчої постаті Володимира Сосюри (1898–1965), який «...пройшов через кілька історичних та культурних епох у житті України: від УНР до хрущовської «відлиги»» [7].

В. Сосюра був одним із найбільш знаних і популярних українських поетів понад дві третини ХХ ст. Ще 1929 р. М. Зеров писав: «Талановитий і справжній, інколи курйозний, завжди експансивний і щирий, Володимир Сосюра належить до поетів, за якими ходить популярність, яких знає, визнає й вітає «масовий», «широкий» читач» [6]. Як зазначає В. Моренець, «Майстер загадкової простоти і ясної незглибимості почувань, [...] будучи ліриком тривожної, музичної душі, він черпав сили у вічно молодому русі природи і суспільства, вірив у нього, сам був його «співною часткою» [...] Розробляючи традиційні теми (патріотизму, миру, праці тощо), він знаходить дуже прості, зворушливі слова, і в цьому контрасті громадянсько високого і дуже земного, людяного оживають навіть заграні мотиви» [7].

Критики відзначають, що ні до нього, ні після ніхто в українській літературі не створив настільки прекрасного поетичного світу, наповненого дивовижною красою українського життя. При цьому поет не був орієнтований, на відміну від багатьох, на офіційну доктрину соцреалізму і пропаганди радянського способу життя, він писав так, як відчував, керуючись глибинними мотивами серця і душі [3].

Творчість Сосюри, за словами літературознавців, максимально щира, наповнена особистими переживаннями, сонячними відблисками, що віддзеркалюють саму душу українського народу. Його поетичне слово – це чудовий світ любові, теплої, як морська хвиля, світлої, як безхмарне небо, чарівної, як казка. Ліричні вірші, поеми, автобіографічна проза великого українського поета пронизані неповторними мотивами переживань любові і ненависті, радості і страждань, душевних злетів і падінь.

Йому вдалося в своїх творах передати безліч найрізноманітніших барв і відтінків почуттів, простежити історію життя людини не за датами, а за його переживаннями, враженнями, сприйняттям світу і подій, що відбуваються в ньому. У доволі юному віці він пише такі шедеври ліричної поезії, як «Осінні зорі», «Місто», «Ластівки на сонці...», «Магнолії лимонний дух...», «Вже в золоті поля...», «Такий я ніжний...» та ін. Лірика Сосюри бере свої витoki з народної творчості, поезії Тараса Шевченка і поетів пізніших часів. Його рання поезія також спирається на символізм та імпресіонізм, які на той час були найбільш популярними течіями в літературі [3]. Разом з тим чітко виражені риси його власного стилю: романтика боротьби й любов, радість і страждання в поліфонії барв і звуків, які об'єднують ліричних персонажів із зовнішнім світом. Його вірші, написані в класичній манері, відрізнялися мелодійністю, романтичними настроями, притягуючи щирістю і відкритістю пережитих почуттів. Естетика поезії В. Сосюри підносить цінність долі кожної окремої людини, яка зливається з народною, але не губиться в ній.

Надалі виокремлюються Сосюра-комуніст і Сосюра-націоналіст. Перший проявлявся у сфері свідомості, раціонального осмислення реальності. Другий – у сфері почуттів, на рівні емоційного переживання дійсності. Єдине, що об'єднувало обох – щирість самого автора як людини і як поета. Але оскільки в творчості Сосюра-українець відчував себе набагато «затишніше», «на своєму місці», то тема любові до України, національні мотиви залишаються на провідних ролях в його творах. На початку 1930-х років це призвело до конфлікту Сосюри з комуністичною партією, членом якої він був з 1920 року. Це, втім, не завадило йому стати практично єдиним в Україні поетом, хто більшу частину творчості присвячував інтимній ліриці

(«Червоні троянди», «Нові поезії», «Люблю», «Журавлі прилетіли» і ін.). Сила поезії В. Сосюри – в її непідробній ширості й задушевності, емоційності, образності, постійній увазі до внутрішнього світу людини, до її почуттів і переживань. «Перед нами типовий романтик, – писав С.Єфремов, – що закоханими позирає очима на об'єкт свого кохання й вибирає саме тільки принаadne, оповиваючи добре знане життя наскрізь суб'єктивним серпанком» [5].

Таким чином можна стверджувати, що В.Сосюра перш за все бачив навколо себе красу навколишнього світу, навіть у найжорстокіші часи війн, репресій та психологічного тиску. Головним стимулом його творчості було кохання: і сам він часто закохувався, і жінки не могли не піддатися особливій, навіть загадковій чарівності поета. Багато віршів суто ліричних – про жіночу красу, про почуття, про єдність людини із навколишнім світом, про прагнення душі до неземних висот. Простота Сосюри виплекала неабияку чутливість до всього справжнього і в наших душах. Під впливом нетлінної краси поезії митця перебуває кожен, хто взяв на себе сміливість прочинити двері в майстерню його нетлінного слова.

Література:

1. Антоненко-Давидович Б. Неповторний Володя: Спогади про В. Сосюру. Українська мова і література в школі. 1989. № 8. С.30.
2. Вибрані твори в двох томах. Том 1 [Володимир Сосюра]. URL: <https://coollib.com/b/225672-volodimir-mikolayovich-sosyura-vibrani-tvori-v-dvoh-tomah-tom-1/read>
3. Володимир Сосюра: класик, якого називають «солов'єм України». URL: <https://zno.if.ua/?p=4438>
4. Гальченко С. А. Невичерпаний архів Володимира Сосюри. Скарби літературних архівів. К.: АТОПОЛ, 2012. С. 256.
5. Єфремов С. Історія українського письменства /за ред. М.К.Наєнка. Київ, 1995. С.504.
6. Зеров М. К. Володимир Сосюра – лірик і епік (з приводу роману «Тарас Трясило») / Твори: У 2 т. Київ, 1990. Т. 2. С. 505.
7. Моренець В. П. Володимир Сосюра: Вступна стаття / Сосюра В. М. Вибрані твори: В 2 т. Т. 1. Київ, 2000. С. 5–42.

Григор'єва А.

студенька Миколаївського національного університету
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Нікіфорчук С.С.,

викладач кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВСТРАЛІЙСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

The subject of the article is lexical features of Australian English. The author studies and compares the usage of words in different spheres of life and gives the variety of examples of Australian English proper.

Key words: Australian English, semantic shift, slang, colloquial words

Австралійський варіант англійської мови веде своє походження від англійської мови нижчих шарів суспільства XVIII століття, та містить специфічні особливості мови моряків і солдатів. Він ближче всього до південно-західного діалекту британської англійської мови з великою домішкою ірландського. Деякий вплив мали мови австралійських аборигенів, які відбилися переважно в галузі найменувань тварин і рослин, та географічних назвах. Все це і є передумовами того, що англійська мова сучасної Австралії відрізняється від англійської мови Великобританії.

Австралійські лінгвісти Мітчел та Делбрідж [5], провели значні дослідження в області австралійської вимови. Вони стверджують наступне:

1. австралійський варіант англійської мови за своїм походженням є так званою «міською» мовою, оскільки перші переселенці-носії мови були здебільшого містянами;
2. це мова робочого класу, здебільшого неосвічених та бідних людей;
3. австралійський варіант англійської мови увібрав у себе особливості мови багатьох

частин Англії, Шотландії, Уельсу та Ірландії.

При порівнянні обох варіантів англійської мови на рівні лексико-семантичних явищ ми дійшли висновку, що більша частина австралійського словникового складу збігається зі словниковим складом британського варіанту.

На тлі слів, які залишилися без зміни і збігаються в обох мовах наприклад *come, black, time, eat, yesterday, little, week* тощо, чітко виступають слова, які зазнали перетворень. Так, у великій групі слів виявляються семантичні зрушення, і, зокрема, з'являються лексико-семантичні варіанти, які не мають відповідних слів у британському варіанті. Подібні значення позначаються в тлумачних словниках англійської мови як австралізми. До таких слів належать, наприклад: *to hat* - «працювати поодиноці, особливо про золотошукачів»; *show* - «шахта, родовище»; *station* - «вівчарська ферма»; *trooper* - «кінний поліцейський» тощо.

Більш складні випадки, коли зрушення відбуваються в предметно-логічній віднесеності в межах одного і того ж значення слова. Наприклад, слово *plain* означає в Австралії не стільки «простір з рівним рельєфом, рівнина», але перш за все «простір, вільний від заростей, від буша». Словом *scrub*, що мають в британському варіанті значення «чагарник, низькорослі зарості», в Австралії називають величезні території, порослі деревами заввишки до 30 метрів. В обох варіантах відомі слова *premier* і *prime minister*, але для англійця вони є синонімами, а для австралійця між ними існує важливе семантичне розходження: *prime minister* – «прем'єр-міністр федерального уряду». Тоді як *premier* - це «прем'єр-міністр уряду штату». Особливо часто такі розбіжності спостерігаються в назвах рослин і тварин, коли одні і ті ж слова позначають у Австралії і в Англії явища, які не належать навіть до одного роду, наприклад *bear* (*koala*), *bream*, *oak*, *cod*, і т.п. [3, с. 39].

Зміна емоційно-експресивного забарвлення відмічена у таких словах, як *cow* і *beauty* (*beaut*), які використовуються в Австралії як загальні терміни для негативної і позитивної оцінки, наприклад: *A cow of a road* - не дорога, а чорт знає що; *The car is a beaut* - просто краса, а не машина.

Великий інтерес представляють випадки, коли слова, відомі в обох варіантах англійської мови, мають у кожному з них різну частотність. Бажане вживання того, а не іншого слова або виразу в цих випадках є своєрідною лексичною характеристикою кожного варіанта. Так, наприклад, і в британському, і в австралійському варіанті англійської мови існують слова *paraffin* і *kerosene*, але перше вживається виключно в Англії, а друге - в Австралії. В обох варіантах відомі слова *cinema* і *pictures*, але «піти в кіно» англієць передасть як *to go to the*

cinema, а австралієць - як to go to the pictures.

Розширенню лексико-семантичних відмінностей між британським і австралійським варіантами сприяли також процеси випадіння деяких слів із словникового складу австралійського варіанта англійської мови і поповнення його лексичними одиницями, що не мають відповідників в британському варіанті. Так, вийшли з ужитку деякі слова, що пов'язані з особливостями сільського життя і сільського ландшафту Великобританії наприклад: glade - «поляна», glen - «лощина», brook - «струмок», field - «поле», wood - «ліс» і т. п. Причиною може бути, як разюча відмінність природних умов Австралії, так і та обставина, що в мові перших білих поселенців Австралії, які були носіями міського просторіччя, міських напівдіалектів і жаргонів декласованих елементів, подібні слова були відсутні. Багато з цих слів були замінені іншими, теж загальноанглійськими за походженням, але отримали в Австралії інше значення і вжиток. Так, замість слів field і meadow в Австралії вживаються paddock - «поле чи вигін, обнесений огорожею» та run - «скотарські ферми і їх угіддя». Слова herd, flock «стадо» були витіснені словом mob, яке позначає сукупність будь-яких тварин і не має негативної конотації. Слова brook «струмок» та mountain «гора» поступилися місцем словами creek - «епізодична річка, крик» і range - «гірський кряж» [1, с. 76].

Безліч явищ було названо словами, які були створені з англійського матеріалу і на основі англійських словотворчих моделей, наприклад: outback - "внутрішні райони Австралії", sundowner - «волоцюга», digger - «золотошукач, старатель», lyre bird - «птах ліра», grass tree - «трав'яне дерево» і т.д. Іноді в словотворенні використовувалися іншомовні елементи, наприклад, kangaroo dog - «собака для полювання на кенгуру, австралійська гонча», cockatooer - «дрібний фермер» і т.п.

Багато слів було запозичено з мови аборигенів для позначення нових предметів і явищ, специфічних для Австралії. Kangaroo, dingo, koala - тварини; cockatoo, galah, emu, kookaburra, budgerigar - птахи; gum, karri, jarrah - назви різновидів евкаліпта; brigalow - різновид акації; mia-mia - хижа; corroboree - ритуальний свято і багато іншого.

Багато з цих слів належать до так званої безеквівалентної лексики - для даних явищ немає інших назв-еквівалентів в інших мовах, їх австралійські позначення стали інтернаціональними назвами даних явищ. Однак якщо в інших мовах ці слова вживаються як, свого роду, терміни (або в художніх творах для створення місцевого колориту), і є однозначними, то в Австралії вони мають набагато складнішу і багату семантичну структуру. Так, слово cockatoo, крім назви птаха, має значення «дрібний фермер», в слензі «той, хто стоїть

на шухері» та інші. Dingo крім значення «дика собака» має значення «зрадник», corroboree набуло більш загальне значення «гамірне свято взагалі», galah крім назви папуги різновиду какаду має значення «дурна людина» [2, с. 114].

З мов інших національних груп у австралійську мову увійшли далеко не всі лексичні одиниці, наприклад, з іспанської *lasso*, *ranch*, з німецької *lager* (beer). Що стосується запозичень з американського варіанту англійської мови, то встановити факт таких запозичень значно важче. Вважається, що такі слова як *prospector* «золотошукач», *squatter* - «людина, яка незаконно захопила ділянку землі» (у сучасному австралійському вживанні - «великий землевласник») прийшли до австралійського варіанта англійської мови з американського варіанту.

Деякі поодинокі слова були створені штучно. Як правило, це ботанічні терміни, що стали загальноприйнятими назвами рослин - *Banksia*, *Boronia* і т.п.

Характерною рисою австралійської лексики є значна кількість скорочених слів, що свідчить про особливу активності цього способу збагачення словникового складу мови, наприклад: *abo* - «тубілець», *uni* - «університет», *speedo* - «спідометр». При цьому багато скорочених слів утворюються з використанням суфікса *-ie* або *-u*, наприклад: *possie* - «опосум», *Aussie* - «австралієць», *bandy* - «бандікут» [4, с. 136].

Розмовна мова носіїв австралійського варіанту англійської мови багата ідіоматичними виразами і сленгом. Австралійський сленг має чотири основних джерела: мови аборигенів, рідні мови білих переселенців, вплив змішування мов в результаті міграції населення і сленг, що сформувався в результаті розвитку власне австралійського варіанту англійської мови. Часто досить складно визначити, чи є той чи інший австралізм сленговим словом або загальноновживаним. Багато з них є лексичною нормою для австралійського варіанта англійської мови, хоча походять від сленгу чи ненормативної лексики, притаманної соціальному субстрату, що сформувало австралійське суспільство.

Незначні регіональні відмінності в лексичному складі австралійського мови стосуються найбільш поширених проявів культури (назв страв, установ і т.п.), тому що в різні штати Австралії прибували переселенці з різних держав - Польщі, Німеччини, Бельгії, тощо.

Отже за вивченими матеріалами можна зробити висновок, що словниковий склад мов в основному збігається. Розбіжності виявляються у сферах, які є найбільш важливими і актуальними для австралійців. Крім того відмінності спостерігаються у професійних термінах і назвах рослин і тварин, природних феноменів і ландшафтів, відсутніх в британському варіанті англійської мови. Багато слів, що відносяться в RP до сфери жаргону або сленгу, є літературною

нормою для GAus (Great Australian English).

Література:

1. Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. – М.: Школа «Языки русской культуры» 1995. – 408 с.
2. Беляева Т.М., Хомяков В.А. Нестандартная лексика английского языка. – Л.: Издательство ЛГУ, 1985. – 136 с.
3. Почепцова Л.Д. Австралийские флористические названия. – К.: «Вища школа», 1973. – 128 с.
4. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка. – М.: ИЛ, 1956. – 156
5. Mitchell A.G. and Delbridge A. The Pronunciation of English in Australia. – Sydney: Angus and Robertson, 1969. – 81 p.

Грицишина Ю.

студентка групи 346 філологічного факультету
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Філіпп'єва Т. І.,

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри англійської мови та літератури
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського

***ВИКОРИСТАННЯ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.***

This article is devoted to the problem of using song material in foreign language lessons. The use of music-therapeutic technology "PisneZnayka" as a health-improving approach was considered. The role of song in the effective activity of students is analyzed.

Keywords: "PisneZnayka" technology, health-improving effect, non-traditional structure, music therapy.

Протягом останніх років в Україні активно впроваджується освітня реформа, що направлена на розбудову Нової української школи, до провідних ключових компетенцій якої належить у тому числі вільне володіння іноземною мовою. Дана реформа передбачає окрім ефективного навчання, збереження здоров'я учнів з урахуванням їхніх фізіологічних особливостей. Тому одним із пріоритетних завдань освіти сьогодні стає зміцнення здоров'я дітей, вибір таких технологій навчання, які усували б навантаження і зберігали здоров'я школярів. Усвідомлення нових завдань та вимог змушує вчителів шукати нові методи, що будуть направлені на підвищення ефективності вивчення англійської мови, розвиток творчої ініціативи, самостійності та мобільності учнів. Щоб зняти напругу, привернути увагу учнів, підштовхнути їх до самостійної дії та мислення, вчителю потрібно активізувати творчу

діяльність дітей. Видатний педагог В. Сухомлинський казав: "До свого найкращого уроку вчитель готується усе життя" [4 с. 109]. Він надавав великого значення позитивним емоціям учнів і вважав, що приємні емоції дарує пісня. Позитивні емоції здатні повністю знімати наслідки негативних впливів на організм школяра, тому для збереження здоров'я учнів часто використовується пісня як один із дидактичних матеріалів для збереження здоров'я. В. Сухомлинський визнавав, що дана тема потребує більш детального вивчення: "Якщо ви хочете, щоб слово вчило жити, щоб ваші вихованці прагнули добра, — виховуйте емоційність. Цю якість виховує музика та пісня. Пісня і чутливість — це проблема, що очікує глибокого вивчення та дослідження" [3 с. 40]. Також він зауважив, що на уроці режим розумової праці та відпочинку – дуже важлива умова міцного здоров'я та гармонійного розвитку дитини.

Сьогодні дуже багато уваги приділяється гармонізації нервової діяльності учнів, тому навчальний процес організовується таким чином, щоб зберігався інтерес до навчання та здоров'я дитини. У зв'язку з цим була започаткована методико-педагогічна технологія "ПіснеЗнайка", її розробник Н. Яновська, президент Міжнародного інноваційного центру гармонійного розвитку людини, кандидат медичних наук. Дана технологія широко використовується в Україні. Унікальність музико-терапевтичної технології "ПіснеЗнайка" полягає в тому, що використовуючи оригінальні пісні, вдається організувати навчальний процес на принципово новій психофізіологічній основі. Молодшим школярам важко сидіти 45 хвилин, слухаючи інформацію від учителя та виконуючи вправи, особливо це стосується дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю, але, завдяки новій технології, діти без зусиль сприймають і запам'ятовують матеріал. Н. Яновська пояснює: "Це комфортне навчання і для здорових, і для хворих дітей. Лікувально-оздоровча система зменшує навантаження на органи зору, кістково-м'язової системи, підвищує рухову активність, гармонізує процес навчання. Учні із СДВГ, затримкою психомовленнєвого розвитку, зниженими зором, слухом, із заїканням та ДЦП — не відчують своїх вад" [5 с. 4].

Використання пісенного матеріалу є дієвим засобом не тільки збереження здоров'я, а й швидкого засвоєння знань. По-перше, за допомогою пісні відбувається поповнення лексичного матеріалу, краще запам'ятовування, так як працюють обидві півкулі мозку і всі канали сприйняття. По-друге, здійснюється формування фонетичних навичок, так як виконавці пісень — носії мови, тому мають бездоганну вимову, що допомагає учням не тільки правильно відтворити звуки та слова, а й особливості інтонації, ритму, фразового наголосу. По-третє, пісня є носієм культурологічної інформації, так як учні долучаються до культури країни, мову якої

вивчають. У пісні відбивається сучасний стан суспільства, бачення світу, цінності, традиції. По-четверте, відбувається відпрацювання граматичних конструкцій. Разом із рядками пісні запам'ятовуються граматичні правила, відбувається їхнє наочне застосування, наприклад, встановлений порядок слів у реченні, управління дієслів, вживання часів, стійких виразів, тощо. Також пісенний матеріал дуже цінний і у вирішенні інших цілей, таких як створення легкої атмосфери на уроці, дає стимул для розвитку мовних вмінь, що є основою для комунікації, розкриває творчий потенціал, який дозволяє креативно підходити до завдань. К. Осипова наголошує: "...з точки зору методики, використання пісенного матеріалу на уроках іноземної мови допомагає відпрацювати вимову окремих звуків, вдосконалювати ритміко-інтонаційні навички, сприяє запам'ятовуванню, автоматизації та активізації багатьох граматичних явлень, розширює словарний запас учнів" [2 с. 30].

Пісенний матеріал відбирається з урахуванням вікових особливостей учнів та теми, що вивчається. У молодших класах це пісні переважно про тварин, цифри, часи доби, дні тижня. Коли темою уроку є часи доби, учні прослуховують пісню «Good Morning», за допомогою пісні «Ten Little Numbers» діти швидко запам'ятовують цифри. Коли школярі вивчають дні тижня, прослуховують пісню "Days of the Week", що дає змогу не тільки швидко вивчити дні тижня, а й запам'ятати які з них вихідні. Навчання відбувається в кілька етапів. Спочатку дитина слухає навчальні пісні в процесі відпочинку або при виконанні будь-якої роботи. Так відбувається пасивне запам'ятовування навчального матеріалу. Далі учень починає підспівувати — починається другий етап навчання, на якому вчитель пояснює те, що було незрозумілим та показує ілюстрації до пісні. На третьому етапі учень прагне дізнатися додатково про явище чи предмет, про який він співав. У старших класах пісні містять відомості про історію та культуру країни, мову якої вивчають, про звичаї та погляди її жителів. Наприклад, із пісні «Englishman in New York» можна зробити висновок, що чай для британця є частиною повсякденного буття. Американці, навпаки, люблять каву. За допомогою тексту пісні можна відстежити становлення англійського менталітету. Після прослуховування пісні «The Christmas Song», учні порівнюють англійські та українські традиції, обговорюють стилістичні особливості, що підвищує інтерес до вивчення мови, розвивається діалогічне та монологічне мовлення.

Переваги використання пісенного матеріалу на уроках важко переоцінити. Впровадження у навчальний процес здоров'язберігаючих технологій дозволяє досягти позитивних змін у стані здоров'я школярів, побачити підвищений інтерес до вивчення предмету,

забезпечити максимально сприятливу та комфортну атмосферу на уроці. Подібний підхід до навчання не дає додаткового навантаження на нервову систему та сприяє творчому розвитку особистості. Музико-терапевтична технологія "ПіснеЗнайка" досягає таких лікувально-оздоровчих ефектів, як зменшення статистичного напруження кістко-м'язової системи, залучення компенсаторних механізмів організмом, врівноваження процесів збудження і гальмування в нервовій системі, зменшення навантаження на органи зору. Також, під час уроків з іноземної мови використання пісенного матеріалу є ефективним педагогічним засобом навчання, який дозволяє створювати сприятливі умови для розвитку міжкультурної компетенції та підтримувати мотивацію учнів до подальшого вивчення мови. І. Губіна зазначає: "... пісня є відображенням існуючої картини світу носіїв мови, вона відображає страхи, тривоги, проблеми, радості, цінності, роздуми, думки, тому через вивчення пісень глибше досягається чужа культура. За допомогою пісень учні підходять до розуміння та усвідомлення того, що кожна культура має свої специфічні риси, особливості, що представники різних культур можуть бачити однакові речі зовсім по-різному, інакше кажучи, у учнів формується міжкультурна компетенція" [1 с. 14]. Пісні є чудовим матеріалом для відпрацювання ритму, інтонації іншомовного мовлення, вдосконалення вимови, вони є засобом засвоєння і розширення лексичного запасу, оскільки включають нові слова та словосполучення. У піснях краще засвоюються та активізуються граматичні явища мови. Існують навчальні пісні для вивчення найпоширеніших конструкцій. Пісенний матеріал сприяє здійсненню завдань естетичного виховання учнів, згуртуванню колективу, допомагає розкрити творчі можливості кожного. На уроці створюється сприятливий психологічний клімат, знімається психологічне навантаження. Крім того, пісня здатна стати не тільки гарним способом вивчення мови, але й засобом для розвитку особистості, так як уроки, що використовують таку методику це органічне поєднання освіти, розвитку та виховання.

Література:

1. Губіна І. П. Пісня як ефективний засіб навчання іноземної мови (англійської) на етапі середньої професійної освіти / Губіна І. П. // Педагогіка вищої школи. 2017. — №4. — 91 с.
2. Осипова К. С. Пісня як методичний засіб у вивченні англійської мови / Осипова К. С. // Молодий вчений. — 2015. — №10. — 123 с.

3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Пісня відкриває перед дитиною красу світу / В. О. Сухомлинський. — Київ: Радянська школа, 1969. — 244 с.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. Про виховання дітей / В. О. Сухомлинський. — Київ: Радянська школа, 1976. — 304 с.
5. Яновська Н.М. Лікування й навчання під музику / Яновська Н.М. // Газета по-українськи. — 2006. — №30. — 9 с.

Дзьоба В.,

студентка 3 курсу,

Миколаївський національний університет

імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Щербакова О. Л., доктор філос. в гал.освіти,

Миколаївський національ ний університет

імені В.О.Сухомлинського

ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

The article deals with the use of different types of interactive methods and techniques of teaching English and the impact of their use on students of different levels of education.

Key words: interactive methods, teaching, students, education.

Сучасний етап розвитку нашої держави вимагає від підростаючого покоління гнучкості, комунікабельності, швидкої адаптації до різноманітних життєвих ситуацій та критичного мислення. Стрімке входження України у світове співтовариство забезпечує величезний попит на знання англійської мови. В наш час інтерактивні методи стають пріоритетними, оскільки вони формують творчу, мовленнєву особистість, спроможну швидко реагувати та адаптуватися до будь-якого мовленнєвого середовища і певних соціальних умов. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор,

висловлювання своєї точки зору стосовно тієї чи іншої проблеми, спільне вирішення питання на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. В невимушеній атмосфері учень відчуває себе вільним і рівноправним партнером, недаремно слово “інтерактив” (пер. з англійської “inter” – “взаємний”, “act” – діяти) означає взаємодіяти. Завдяки інтерактивним видам навчання підвищується і покращується результативність навчання, а процес – проходить невимушено та гармонійно.

Інтерактивне навчання – це діалогічне навчання, у ході якого здійснюється взаємодія вчителя й учня [2].

Мета інтерактивного навчання – створити комфортні умови навчання, за яких учень відчуває успішність, свою інтерактивну досконалість, що робить продуктивним сам освітній процес [2].

Звичні та традиційні для нас заняття-лекції втрачають свою актуальність, оскільки учням швидко стає нудно, губиться зацікавленість, а інтерактивні методи, в свою чергу, створюють атмосферу уваги та креативності, роблять заняття більш цікавими та веселими. Лекції — це ще не навчання учнів, а прослуховування лекцій — це ще не вивчення предмету.

Один з видів інтерактивних методів, на який хотілося б звернути увагу — це брейнстормінг (пер. з англ. brainstorming – мозговий штурм). Інтерактивний мозковий штурм реалізується частіше в групах. Даний вид інтерактивного навчання ефективно використовується для створення нових ідей. Брейнстормінг допомагає учням навчатися роботі в команді та розвиває реверсивне мислення. Також його перевага в тому, що можливе проведення «онлайн-штурмів» в чатах, форумах, листуваннях, тощо [3].

Групові дискусії — також один із видів інтерактивного навчання. Учасники обговорюють одну проблему, знаходячись у різних групах, що мають різне бачення проблеми. У кожній із таких груп учні презентують свої ідеї та висловлюють думки. Кожен учень повинен дізнатися про погляди та аргументи інших учасників дискусії. Комбінувати групові дискусії можна з методом «сніжного кому» або «snow-ball», коли кожен учень висловлює свою думку, звертаючи увагу на те, що казав його попередник, доповнюючи його ідею своєю. Таким чином у результаті учні навчаться слухати один одного, та зрозуміють, що кожна їх думка важлива, і щоб досягти гарного результату, потрібно співпрацювати.

Аналіз реальних проблем— варто готувати учнів до життя поза шкільною лавою, тому цей вид інтерактивного навчання можна зазначити, як життєво важливий. Даючи учням реальну проблему, ми змушуємо їх реально мислити, реальні ситуації породжують реальні

емоції. Задача вчителя дати максимально деталізовано описану ситуацію, щоб учні придумали робоче рішення, використовуючи знання, якими вони володіють [3].

Mind Maps або інтелектуальна карта— це достатньо мобільний спосіб, який можна використовувати на різних етапах уроку. Розпочинаючи нову тему на дошці малюється схема із асоціацій, які виникають в учнів, протягом усього уроку, або таким чином можна систематизувати пройдений матеріал в кінці уроку. Також можна розділити учнів на групи і попросити створити свої інтелект-карти й потім порівняти. Така активність навчить дітей системно мислити і упорядковувати вивчений матеріал [5].

Інтерактивна гра «Who are you?» («Хто я?») — Охочим фіксується папірець з терміном з вивченої теми. Учень має поставити питання, на які б інші могли відповісти так чині. Таким чином гарно згадувати правила вживання часів в англійській мові, або просто перевіряти вивчену лексику [5].

Отже, для ефективного навчання англійської мови та для кращого запам'ятовування важливо використовувати інтерактивні види навчання, які відіграють важливу роль в осмисленні предмета пізнання, а також розвивати навички спонтанного мовлення. Використання інтерактивних форм та методів в у викладанні англійської мови дають змогу практично збільшити кількість розмовної практики на занятті, виявляються цікавими для учнів, допомагають засвоїти матеріал та використати його у подальших заняттях, виконують дидактичні та різні розвивальні функції. Завдання інтерактивних методів полягає в тому, щоб виховувати здатність учнів долати життєві труднощі, самостійно приймати рішення, брати на себе відповідальність за свої дії але вміти працювати в команді. Саме завдяки правильно підібраним інтерактивним методам навчання можна збільшити інтерес учнів до вивчення англійської мови.

Література:

1. Бичківська Т. М. Використання інтерактивних методів навчання у процесі формування комунікативної компетентності учні на уроках англійської мови. Науковий Блог.
2. Голодюк Людмила Володимирівна «Інтерактивні методи на вчання на уроках англійської мови» —2017 р.
<https://naurok.com.ua/interaktivni-metodi-navchannya-na-urokah-angliysko-movi-263727.html>
3. Зубрик А. Інтерактивні методи і прийоми навчання англійської мови учнів початкових

класів. Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка», Том 2, № 28, с. 87-92— 2020 р.

4. Стаття «InteractiveTeachingStylesUsedintheClassroom»

<https://osvitanova.com.ua/posts/2278-piat-interaktyvnykh-metodiv-navchannia>

5. <https://osvitanova.com.ua/posts/3286-20-interaktyvnykh-metodiv-vykkladannia>

Дудченко А.

магістрант,

Миколаївський національний університет

імені В. Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

The article describes the peculiarities of the translation of advertising texts. Advertising texts began to perform an important communicative function in society - the dissemination of information about the product. Foreign goods now play a significant role. Thus, the study of the problem of translation of advertising text - relevant and promising. In the formation of advertising texts need background knowledge of science, history, music, painting. Language game is extremely effective in the field of advertising and implements a number of functions: aesthetic, gnostic, expressive, visual, camouflage, which increase interest in the advertised products. The language game transforms the text for the better, making it easy, accessible and memorable.

Keywords: advertising, advertising text, translation, slogan, translation transformations, play on words, language game, means of expression, communicative orientation, cultural environment

Переклад рекламного тексту має яскраво виражену комунікативну спрямованість. Перекладач змушений долати лінгвістичні проблеми через певну різницю в семантичній структурі, змістовному відношенні між оригіналом і перекладом, передачу соціо-лінгвістичних аспектів текстів. Специфіка англійської та української мови при перекладі обумовлює часту

заміну заперечення на затвердження, використовуються технічні прийоми: калькування, компенсація лексичних втрат, заміна фразеологізмів їх семантичними еквівалентами. Велика увага приділяється засобам повторів, алітерація, паралелізм, метафора, імперативні форми дієслова та інших. Оскільки текст реклами – це заклик до дії, тому дієслово вживається найчастіше інших частин мови, особливо його імперативна форма:

англійська: do, try, buy, visit, have, take, bring, go

українська: зроби, спробуй, купи, прийди, візьми, дай, йди.

Важливе місце у рекламних текстах займає переклад дієслівних поєднань. В англомовній рекламі дуже поширені дієслівні поєднання: "don't forget", "buy this" і "try some today", присутні, як у тексті, так і в заголовку. У рекламних англомовних текстах проглядається особливий характер вживання особистих і присвійних займенників: «we, our» – рекламодавець; «you, your» – звернення до покупця; «they, their» – призначено для конкурента. Застосовують і атрибутивні словосполучення, до яких входять прикметники та прислівники. Найчастіше вживаються у тексті реклами такі слова, як: «краще», «більше», «вигідніше», «унікальний», «над». Вони умовно вказують на пріоритетне місце товару, порівняно з іншими. Прикметники і прислівники створюють унікальність рекламного звернення, що дозволяє передати перевагу товару: сік «Добрий», «Улюблений сад» тощо. Цю унікальність треба обов'язково враховувати під час перекладу. В англомовній рекламі найчастіше використовуються прикметники sensual, romantic, natural; в українській - перший, новинка, незвичайна і т.д.

Одним з ключових елементів реклами є слоган. За визначенням В.Л. Музиканта: «Слоган – найважливіший елемент рекламного звернення, коротко і ємно відбиває неповторність торгового звернення» [3, з. 130]. Слоган - термін, спочатку поширений серед американських працівників реклами. Слово це дуже давнє, походить з гальської мови, де його пряме значення – «бойовий клич». Пряме значення слова «слоган» - рекламний девіз, в короткому вигляді, що передає рекламне повідомлення, довгострокова платформа товарного бренду. Слоган застосовується для привернення уваги споживчої аудиторії до бренду, тим самим збільшуючи кількість продажів. Слоган часто реєструється як товарний знак. Слоган повинен бути: - коротким і незабутнім; - оригінальним; - позиціонуючим рекламований бренд;

Реклама повинна знайти спосіб викликати позитивну реакцію в рецептора. Щодо мови реклами, варто зазначити, що письмова частина реклами не є єдиним компонентом повідомлення і працює в поєднанні з візуальною. і акустичні частини в спробі доторкнутися та надати емоційний вплив на свідомість людей. Усі складові або всі елементи реклами пов'язані,

взаємопов'язані, і вони впливають один на одного. Відповідно, зміна в одному компоненті породжує або викликає зміну всієї та кожної частини реклами. На думку Кука (1992), реклама не є стабільним об'єктом, а є «динамічним синтезом багатьох компонентів, які виникають через них» [с. 3].

Як правило, слоган — це коротка фраза, яка привертає увагу та легко придумується, а також легко запам'ятовується, яка описує й окреслює діяльність компанії, функціонує як заклик до дії, передає та передає переваги бренду та повторно схвалити задоволення або переглянути основні моменти інформації, представленої в оголошенні. З іншого боку, хороший слоган або корисний слоган має ще важливі функції. Тобто воно повинно надихати та стимулювати клієнтів залучати та використовувати продукт чи послугу компанії. Отже, слоган повинен використовувати певні мовні засоби з метою привернути увагу споживача та нахвилювати його придбати продукт (Miletsky and Smith, 2009). Сучасна реклама (переважно в друкованій рекламі) схильна надавати упередженість з найменшими можливими формулюваннями [Forceville, 1998, р. 70]. Однак мова все ще залишається вирішальним питанням для оцінки того, яке рекламне повідомлення буде більш переконливим і стимулюватиме більше уваги серед адресатів. З цієї причини рекламодавці ставлять завдання висловити свої переконливі впливи та думки найкращою можливістю та перспективною мовою. Як правило, текст оголошення повинен виконувати і виконувати такі завдання:

- Привернути увагу читача;
- Звертатися до читача;
- Викликати бажання продукту

З метою виконання зазначених завдань і досягнення очікуваної відповіді чи прогнозованої реакції аудиторії, в рекламних текстах використовуються численні риторичні способи переконання. Головне завдання рекламодавців — використовувати асоціації, які можуть підвищити проникливість, а також обізнаність, створюють стійкий ментальний образ або портрет і оцінюваним чином стимулюють поведінку споживача. Найвпливовішим інструментом для ініціювання та спричинення таких змін, як вважають Huber and Snider (2005), є представлення чи використання правильних слів, або краще сказати, мовних елементів, у рекламних рукописах. У тому сенсі, що стиль і вміння використання мови, що супроводжується риторичними прийомами, є одним із етапів переконання. Ще один момент, який варто згадати, це те, що, говорячи про характеристики реклами, одне головне, що необхідно враховувати, це те, що вони тісно пов'язані з культурою. Точніше, реклама «використовує образи, поняття,

концепції, міфи тощо, вже наявні в культурі» [Dyer, 1982, p.129].

З усіх обговорень, згаданих у статті, можна зробити висновок, що мова реклами є переконливою мовою, тісно пов'язаною з культурою. Ця мова виконує інформаційну функцію. Таким чином, спосіб подання інформаційної мови реклами повинен мати справу з поняттям переконання. Синтаксично прості висловлювання часто використовуються в рекламі. Речення в рекламі короткі. Зазвичай речення складається з кількох слів. Деякі скорочення є непрямыми. Прості слова, а також фрази, які легко запам'ятовуються, є поширеними нерекламними. Вони створюють рекламні повідомлення, як діалоги і їх легко зрозуміти. Крім того, часто використовуються короткі речення, які мають дуже емоційний характер. Вони роблять інформацію, яку хоче надати реклама, більш важливою.

Література:

1. Музикант В.Л. Теорія та практика сучасної реклами. Частина 1. Ефективні рекламні технології. М.: Паблік рілейшнз. Промоушн. Маркетинг, 1998. 400 ст.
2. Bakanauskas, A. (2004). Marketingo komunikacija. Kaunas: VDU leidykla.2.
3. Cohen, R. (1987).The Ad Game: Recreating Creativity ...To Sell. Toronto: CCH Canadian Limited.3.
4. Cook, G. (1992). The discourse of advertising . London: Routledge.4.
5. Cook, G. (1992). The discourse of advertising. New York: Routledge.5.
6. Dyer, G. (1982). Advertising as Communication London: Routledge.6.
7. Forceville, Ch. (1998). Pictorial Metaphor in Advertising. Oxford: Routledge.7.
8. Foster, T. (2001). The Art and Science of Advertising Slogan . United Kingdom.

Єрмак А.,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Родіонова І.Г.,
канд. філол. наук, доцент,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КЛАСИКИ В ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

У тезах проаналізовано семантику ключових образів-символів лірики Лесі Українки кримського періоду в духовно-культурному вимірі епохи.

Ключові слова: жанр, образ, ідея, мотив.

Крим відіграв важливу роль у житті й творчості Лесі Українки. Побувавши у багатьох кримських містах (Євпаторії, Севастополі, Ялті, Бахчисараї, Саках, Балаклаві), поетеса створила неперевершені ліричні твори, присвячені цьому південному краю, «Де виноград в долині зеленіє, / Де грає сонця проміння кохане» [3, с. 19]. У поетичному доробку Лесі Українки чільне місце займають три ліричні цикли, присвячені Криму, які були створені на непростих етапах життя мисткині. Це - «Кримські спогади» (1890 - 1891), «Кримські відгуки» (1897 - 1898) й «Хвиля» (1907 - 1908).

Прекрасна і самобутня, напрочуд зрима візія українського Півдня постає передусім у віршах «Мердвен», «Байдари», «Татарочка» (ліричний цикл «Кримські спогади»). У цих високо художніх поетичних текстах наявні як статичні, так і рухомі картини конкретних міських чи сільських топосів, також узагальнений образ неповторної кримської природи, з її дивними гірськими ландшафтами й чарівним непоборним морем. Так, динамічна картина кримської натури, реальної міської / сільської дійсності доступно передана через плавне відтворення рухомих малюнків, реалістичних явищ буття у вірші «Байдари», що врешті-решт вдало працює на кристалізацію у поетичному тексті філософом найвищого рівня як соціального плану, так і

релігійного. Художній задум письменниці вдало зrealізовується через канонічну форму терцини. У поетичному просторі вірша «Мердвен» мислиться інша сторона кримських топосів й водночас інший бік людського буття: «Бескиди сиві, червонії скелі, / Дикі, непевні, нависли над нами. / Се, кажуть люди, злих духів оселі Стали під хмари стінами...» [3, с. 25].

Перший південний вояж об'єднує дві короткочасні поїздки письменниці на лікування до Євпаторії. Тож, не дивно, що художнім підсумком, який резюмує пережиті події, почування й емоції під час першої мандрівки до Криму, є поезія «Спогад з Євпаторії». Саме у цьому вірші знову зринають на папері, обрамлюючись у філігранні поетичні рядки, образи й мотиви першого кримського циклу - «Кримські спогади». Якраз цей ліричний цикл увібрав у себе враження від першої подорожі поетеси по Криму, яка тривала протягом двох літ (літо 1890 р. та літо 1891 р.). Не зважаючи на те, що означений вірш написано у 1904 році, він повністю відбиває символізм першого циклу з кримського періоду творчості Лесі Українки, при цьому дублюючи у цитатах рядки з деяких поезій, написаних у минулому в Євпаторії (зокрема, «Тиша морська», 1890; «На човні», 1891). Дослідник В. Іваненко так мотивує написання цього вірша: «...Йшли роки. Життєві дороги водили Лесю Українку по світах, далеких від Криму. Кримські береги вона тільки бачила з пароплава, коли неодноразово їздила з Одеси на Кавказ і з Кавказу до Одеси. В один із таких переїздів навесні 1904 р., коли пароплав стояв на рейді Євпаторії, зринули в пам'яті поетеси спогади про зустрічі тут з братом М. Косачем. Ці спогади ярили її серце чи не все літо в Зеленому Гаю біля Гадяча, оформившись у вірш «Спогад з Євпаторії», що є даниною пам'яті передчасно померлого брата-однодумця і, значною мірою, підсумком мрій, сподівань і роздумів, викликаних перебуванням у Криму» [1, с. 12]. Наявні тут мотиви самотності, незахищеності, розгубленості серед бурхливого життєвого моря та певної недовомовленості як, можливо, передчуття розлуки назавжди по-особливому підкреслюють загальну мінорність вірша, підводячи до своєрідного висновку - фінальних рядків поетичного тексту, оформлених риторичним запитанням й риторичним окликом: «Я дивлюсь на сю чорну безодню. / Де то спить моя думонька, де? / Де б не спала, навіки пропала, так, як любе життя молоде!...» [3, с. 53].

Неповторну образність інтелектуально-художнього світу Лесі Українки в аналізованому нами періоді її творчості репрезентує передусім символічний образ човна (вірш «На човні»). «Білий човник» є протиставленням темної ночі й водночас порятунком від тяжких дум ліричної героїні. Символічний характер Лесиної поезії «На човні» підтверджує лист брата Михайла, написаний після повернення з Криму, в якому привертає увагу, зокрема, такий уривок: «Нам

випадає доля першим одпихати човен з хвилевої пристані і пустити у дальшу плавбу, хоч певно кінця їм ми не зобачим, проте зоря таки нам ясно світить, і ми по змозі дамо добрий керунок човнові у далеку чудову путь. І він таки дійде своєї мети, і тоді на щасливому березі згадають нас, перших керовничих, на великому морі великого діла» [1, с. 8].

Принагідно зауважимо, що «дослідники творчості поетеси схиляються до думки, що більшість віршів цього циклу («Кримські спогади») писалися під свіжим враженням від Криму вдома. Сестра ж письменниці О. Косач-Кривинюк справедливо вважала, що вірші могли народитися і невдовзі після подорожі, і під час неї під безпосереднім враженням від баченого. Що ж стосується оформлення цих віршів у цикл, то тут сумніву немає: це поетеса зробила вже вдома, добре осмисливши місце кожного вірша у циклі. Цікаво, що не хронологічна послідовність і не маршрут подорожі стали композиційною основою «Кримських спогадів». ...Цикл об'єднаний провідною думкою, якій підпорядкована і послідовність у розміщенні віршів» [1, с. 7].

Знаковою для кримського періоду творчості Лесі Українки є поезія «Хвиля» з однойменного ліричного циклу 1907 - 1908 років. Вона була написана, як і більшість інтерпретованих нами віршів, в Євпаторії. Дата її створення - 8 липня 1908 року - майже рівно через чотири роки після «Спогаду з Євпаторії» (27 липня 1904 р.). Вірш багатий асоціативним мисленням, цікавими й неповторними тропами, виразною кольоровою гамою, різноманітністю відтінків. Але це - не «чистий пейзаж», бо життя природи та людини у поетичному просторі твору, художньому світосприйнятті поетки, її феноменальній картині світу завжди нерозривні. Висока філософічність, блискуча майстерність у естетичному оформленні думки, неповторність та вишуканість ліричного первня, при цьому наскрізний драматизм творів, що ні в якому разі не заперечує їх епічне начало, перманентні для ідейно-художньої монолітності поезії Лесі Українки. Застосувавши художній прийом синестезії, авторка змоделювала виразну картину морської стихії: «Хвиля йде, - / вал гуде - / білий, смілий, срібний, дрібний, / нападе...» [3, с. 214].

Отже, Крим справді посів неабияке місце у житті Лесі Українки й мав великий вплив на всю її подальшу творчість. Його образ кристалізований через низку опорних образків, мотивів, символів, колоритних і сакральних для художнього мислення авторки. Разом з тим, Крим у поетикальній площині, ідейно-художньому просторі Лесиного світовідчуття - це природа, культура, історія, етнос, самобутні міста й села, гарні звичаї і традиції, неповторні враження від побаченого та нові знання.

Література:

1. Іваненко В. Г. Крим у житті й творчості Лесі Українки / Кримські спогади: Вірші, поеми, проза, листи / Леся Українка. Сімферополь: Таврія, 1986. 304 с.
2. Костенко А. І. Леся Українка: Художньо-документальна біографія. К.: Дніпро, 1985. 393 с.
3. Українка Леся. Кримські спогади: Вірші, поеми, проза, листи. Сімферополь: Таврія, 1986. 304 с.

Журавльова М.,

Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Родіонова І.Г.,

канд. філол. наук, доцент,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

СУСПІЛЬНИЙ ГРУНТ І ПОЛІТИЧНІ ДЖЕРЕЛА КОМЕДІЇ МИКОЛИ КУЛІША «МИНА МАЗАЙЛО»

Тези присвячені дослідженню історичних передумов, що спонукали драматурга до написання комедії «Мина Мазайло» з метою викриття негативних явищ у суспільстві.

Ключові слова: комедія, українізація, суспільство, проблеми, традиція.

П'єса «Мина Мазайло» залишається актуальною і нині, багатопроBLEMною та універсальною своїм змістом. Розглянути систему проблем, які знаходяться в русі і взаємодії, – завдання вельми потрібне в процесі осягнення широти і глибини твору [3, с. 206]. Адже комедія змушує замислюватися читачів над тими питаннями, які були поширені на поч. ХХ ст., але залишаються актуальними й вагомими в наш час.

Задум твору письменник охарактеризував з цілковитою ясністю: «Міщанство і українізація». У такому визначенні, за Н. Кузякіною, чітко окреслювалось і соціальне середовище, і значна, суспільно вагома проблематика твору. Проте коло проблем тут набагато ширше, багатогранніше. Драматург зазирнув далеко глибше. У творі, наче у фокусі, відбилися синхронний і діяхронічний зрізи української історії та сучасності. Один з них – національний, що розглядається крізь призму долі героїв – сімейства Мазайлів і їх поведінки [3, с. 206]. Хоча М. Куліш зображує у своїй комедії одну сім'ю, йому вдається показати всю масштабність проблеми, яка існує. Водночас письменник індивідуалізує кожного персонажа, яскраво увиразнюючи їх позицією в тогочасному суспільстві, що фактично репрезентувала суспільну думку.

Драматург прагнув дослідити, як впливають важливі тенденції суспільного життя країни на побут сучасного йому міщанина. Кожен з образів несе у собі символічне узагальнення, кожен має індивідуалізовану мовну партію, наявність у якій безлічі русизмів, перекручених слів, відповідних інтонацій є джерелом комізму. Сутність персонажів п'єси виявляється у ставленні до українізації. І яким би це ставлення не було – схвальним чи заперечним, М. Куліш висміює обивателя як велике суспільне зло (ідея твору). Драматург використовує пародію, коли відтворює сцену диспуту в родині Мазайлів за участю родичів і комсомольців, ілюзію розмаїття думок і права вільного висловлювання їх у диктаторській тоталітарній державі. Тож м'який гумор М. Куліш змінює на гостро викривальні, нищівні художні засоби, коли йдеться про міщанську обмеженість, тупість, засудження націоналізму та шовінізму.

П'єса дотична до національної («Мартин Боруля» І. Тобілевича) та європейської культурної традиції («Міщанин-шляхтич» Ж.-Б. Мольєра). У переосмисленні Куліша – нове наповнення старого сюжету: письменник торкається «другорядності» української нації в свідомості українців. Політична комедія «Мина Мазайло» є сатирою на: 1) малороса (мінєє своє українське прізвище на російське Мазєнін задля успіху у кар'єрі); 2) на російський великодержавний шовінізм (тьотя Мотя Розторгуєва із Курська патронує русифікацію Мазайла); 3) на анахронічний український націоналізм уенерівського типу (дядько Тарас із Києва); 4) на духовний інфантілізм комсомольської молоді, – зазначає Ю. Лавріненко.

Авторські роздуми з приводу малоросійства й історично та ситуативно вмотивованого комплексу антипатріотичності, одвічного страху перед наявністю «націоналіст» опрозорюються завдяки блискуче виписаному мовознавчому дискурсу. Микола Куліш через органічно вмонтовані у розповідь з «родинного» сюжету філологічні інкрустації піднімається

до філософських узагальнень, що помножують вагу національного аспекту буття людини, внаслідок чого вона досягає власної позиції у всесвіті. Думки та інтенції автора твору резонували (і далі продовжують резонувати!) зі світовою практикою, спрямованою на посилену увагу до культури мови як запоруку духовного поступу і цивілізованості суспільства, що заради власного порятунку не повинно упосліджувати такі пріоритети, як мова, культура, наука, книжки, пісні [1, с. 70].

П'єса «Мина Мазайло» – твір закодований. Філологічний ракурс є лише верхньою, видимою частиною айсберга. Твір висвітлює глибоко національну проблему, долю українства, трагедію занедбаних національних коренів, результати асиміляційних процесів, тобто процесів поглинання українського начала російським, що є наслідком трагічного історичного шляху народу, бездержавного існування. Національна проблема в 20-х роках і в епоху сталінщини вважалася справді небезпечною для життя письменника, а не тільки для літературного успіху, кар'єри і мистецтва загалом [3, с. 226].

Дисгармонійність взаємин людини і суспільства часто повертається для першої трагедією, для останнього – безнадією втрачання своєрідності нації і самотності її розвитку. М. Куліш, як ніхто, демонструє ущербну модель суспільного устрою, коли людина має перехресчуватись, ховати своє ім'я, змінювати свій спосіб життя, навіть свою зовнішність, ламати свою моральну і психічну структуру. Цим самим прирікати себе на втрату індивідуальності, перерив природної лінії буття [3, с. 229].

Таким чином, Микола Куліш у своїй комедії «Мина Мазайло» не тільки порушував мовну проблему в суспільстві, яка існувала в період українізації, а насамперед, актуалізував домінуючі соціальні проблеми, розкрив абсурдність нової соціальної системи, гостро критикуючи, прагнучи її удосконалити.

Література:

1. Борисенко М. Н., Саєнко В. П. Мовознавчий дискурс у драматургії Миколи Куліша в контексті розвитку культури і процесів українізації/ контрукраїнізації 20-30-х рр. і сучасності. Історико-літературний журнал. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. 2003 № 13 с. 111-118.
2. Голубченко О. Тема патріотизму в творчості Миколи Куліша. Матеріали XXV наукової конференції здобувачів вищої освіти «Історичний досвід і сучасність»: зб. наук. праць. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2019. № 37. С. 14-18.

3. Саєнко В. П. П'єса «Мина Мазайло» Миколи Куліша: історія чи сучасність? Проблеми сучасного літературознавства. 2001. № 9. С. 202-253.

Іванченко Т.,
магістрантка 506а групи,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Добровольська Л.С.
доктор філософії у галузі освіти, доцент,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

РОЗРОБКА УРОКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З УРАХУВАННЯМ НУШ

The article considers the current purpose of the English lesson in the new Ukrainian school (NUS, taking into account the competencies of graduates. The author gives the basic requirements for lesson development and its preparation.

Key words: new Ukrainian school, information and communication technologies, competencies, modern lesson.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, формування в учня технологічної компетентності, що потрібно для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці, вміння вчитися в продовж життя сприяють застосуванню новітніх підходів у навчанні. Саме це визначено в освітній реформі «Про освіту», яка передбачає формування ключових компетентностей:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;

- математична компетентність;
- компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність;
- інші компетентності, передбачені стандартом освіти [1].

Як відомо, із доступом до інтернету вчителі іноземних мов мають безліч ресурсів для підвищення і осучаснення процесу розвитку комунікативних умінь учнів. Сучасний урок іноземної мов складається із різноманітних інтерактивних вправ із запровадженням сучасних технологій навчання іноземних мов. Кожний учитель визначає для себе ті форми роботи, які для нього найбільш прийнятні, відповідають тій парадигмі, якій він віддає перевагу у своїй роботі [2].

У нашій статі ми намагались вивчити основні завдання НУШ, зосереджуючи увагу на інноваційній діяльності необхідній для визначення основних принципів навчання та розвитку учнів під час вивчення англійської мови на уроках.

Спираючись на основні вимоги НУШ до сучасного випускника, що викладені на офіційному сайті ми виділили наступні:

- Знання іноземні мови - це вміння сприймати іноземну мову на слух, висловлюватись усно і письмово щодо різних суспільних і культурних явищ, а також володіння навичками міжкультурного спілкування.
- Обізнаність у мистецтві - здатність розуміти мистецькі твори та формувати власні смаки, висловлювати ідеї та почуття за допомогою мистецтва. Розуміння власної національної ідентичності та повага до культурного вираження інших.
- Уміння вчитися впродовж життя - уміння шукати та засвоювати нові знання, вчитись новому, вміти організовувати навчальний процес для себе або команди. Людина з цією компетентністю вміє вибудовувати навчальну траєкторію, визначати цілі навчання та способи

їх досягнення, ефективно керувати ресурсами та інформаційними потоками, а також оцінювати свої досягнення.

- Цифрова грамотність - впевнене і критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій, вміння створювати, шукати, обробляти інформацію та обмінюватись нею у роботі та приватному житті. Сюди також входять інформаційна та медіаграмотність, основи програмування, кібербезпеки та вміння алгоритмічно мислити, працювати з базами даних, етичне ставлення до інформації та інтелектуальної власності [3; 4].

Ми вирішили детальніше зупинитися на першому, третьому та четвертому пунктах і розробити власний приклад уроку англійської мови в 11 класі з урахуванням вимог НУШ. Наш урок буде базуватися на іноземному підручнику «Focus 4» Pearson Second Edition, рівень володіння мовою після завершення курсу навчання за цим підручником повинен складати B2/B2+.

Комплект «Focus 4» складається з підручника та друкованого зошита, він сучасний, містить актуальну інформацію, цікавий матеріал та оснований на методиці інтегрованого навчання. Також Pearson English Portal надає можливість мати свій електронний кабінет, який дає можливість прослухувати та дивитися аудіо/відео матеріали, які ідуть у комплекті з підручником та зошитом. Учні мають можливість користуватися у будь-який час своїм кабінетом, вдома чи на уроці. Також вчитель може задавати проходити тести, самостійні, контрольні роботи в онлайн режимі. Особливо - це актуально у нас час, коли навчання має змішаний тип: очне та дистанційне [5].

Тема: It's not rocket science!

Підтема: Science and technology

Мета:

- 1). Розвивати монологічні, діалогічні уміння, уміння аудіювання;
- 2). Активізувати застосування лексики у мовленні; узагальнити знання з теми;
- 3). Виховувати свідоме ставлення до вивчення англійської мови.

Обладнання: підручник та друкований зошит «Focus 4», презентація, аудіо та відео матеріали.

I. Початковий етап уроку.

1. Привітання.

T: Good morning, students! Be ready for the lesson. How are you today?

P: Good morning.

2. Організаційний момент.

T: Who is absent today? What day is it today? What date is it today?

3. Лексична зарядка.

T: What is your favourite weather? Why? What is the weather like today?

II. Основна частина уроку.

4. Оголошення теми уроку.

The theme of our lessons is «Science and technology».

5. Оголошення мети уроку.

To revise our knowledge of lexical units of previous lessons. To focus on our intention of speaking. To improve your audio, monological and dialogical skills.

III. Подача матеріалу.

6. Перевірка домашнього завдання (застосування електронного кабінету, електронний зошит з відповідями)

T: What was your home task for today?

S: WB: p. 110 ex. 1,3,4.

7. Повторення лексики минулих уроків SB, p. 113

Учитель пропонує учням розроблену презентацію, яка містить лексику уроку. На даному етапі відбувається активізація знань учнів, самостійне написання власних речень з використанням лексики.

T: Write down your own 8 sentences with words of previous lessons.

8. Подача нового матеріалу (акцент на розвиток умінь аудіювання та сприймання іноземної мови на слух).

T: Now, we are going to watch the video about “Blowing in the wind” but my first question before watching is “What kind of renewable sources of energy are most common where we live? Wind power, solar panels or hydropower?”

Наступна учбова діяльність спрямована на підготовку учнів розуміти відео англійською мовою та на розвиток монологічних умінь та вираження власних думок).

T: And now I propose you to read some words from this video with translation.

T: Let’s watch again and do exercise 2, p. 144 in your Student’s book.

T: Let’s check the answers. At this point do ex. 4, ex. 5.

9. Підсумок.

10. Домашнє завдання.

SB: p. 144, ex. 7 answers the questions in writing.

Завдяки підручнику та друкованому зошиту «Focus 4» вчитель та учні мають змогу цікаво та корисно вивчати іноземну мову, вчитися у продовж життя, мати змогу використовувати свої набути знання на уроках у житті, тому що вся інформація у підручнику актуальна, а не застаріла. Матеріал викладений від найпростішого до найскладнішого, але простою, зрозумілою мовою. Також підручник дає можливість учням перевірити самих себе, пошук нової інформації, самоосвіта та застосування сучасних технологій.

Отже, на прикладі розробленого уроку ми мали змогу дійти до висновку, що ефективність інноваційних підходів до викладання іноземних мов з урахуванням НУШ залежить від здатності вчителів скористатися позитивним досвідом вітчизняних і іноземних методистів щодо творчого підходу у навчанні, розуміння необхідності відмовитися від авторитарних і схоластичних методів.

Література:

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року.
2. Наказ МОН від 23.03.2018 № 283 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи”.
3. Положення про НУШ <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
4. Формула НУШ <https://nus.org.ua/about/formula/>
5. «Focus 4» Second Edition Student’s Book & Workbook, first published 2020.

Коваленко А.,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Рускуліс Л. В.,
доктор педагогічних наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ НАВЧАННЯ МОВИ

У сучасному освітньому процесі проблема інноваційних підходів до навчання мови залишається однією з актуальних. Інноваційні підходи до навчання мови – це оригінальні, новаторські способи, прийоми педагогічних дій і засобів, які можуть бути використані в процесі вивчення й опрацювання мовного матеріалу. Важливим серед них є когнітивно-комунікативний підхід.

Мета впровадження комунікативного підходу – оволодіння комунікативними вміннями, що переважають у всіх видах мовної діяльності із єдиною метою спілкування в реальних життєвих ситуаціях, актуальних для учнів [3, с. 6]. Розвиток підходу, спрямованого на формування знань, умінь та навичок, охоплює теоретичне обґрунтування, визначення ієрархії умінь та навичок, методик формування, контролю та оцінки. Особливість його виявляється в спробі наблизити процес навчання мови до процесу реальної комунікації. Лінгвістична концепція підходу виходить з ідей комунікативної лінгвістики, саме:

- одиницею комунікації (отже, й навчання) є мовні акти, тобто регульовані правилами мовної поведінки мовні дії, що здійснюються в певній мовній ситуації та мають адресата;
- одиницею відбору мовних актів є мовленнєвий намір того, хто говорить і слухає, який змістовно організує та регулює їх мовленнєву поведінку;
- оволодіння мовою як засобом спілкування передбачає як знання системи мови, так і здатність правильно користуватися одиницями мови для реалізації цілей спілкування [3].

Дослідниця А. Кушнір зазначає, що когнітивний підхід у лінгводидактиці спрямований

на встановлення закономірностей пізнання учнями лінгвістичних явищ, розробку технік і стратегій, що забезпечують оволодіння іноземною мовою та спілкування нею; в розвитку можливостей учнів ефективно конструювати ментальні ставлення до мови, вдосконалювати їх і використовувати в мові [8].

Як відомо, когнітивний процес протікає наступним чином: учень сприймає та аналізує представлений йому матеріал. Отримані дані переходять з оперативної в короткочасну пам'ять, потім у довготривалу та використовуються в спілкуванні. Отже, цей процес складається з трьох етапів:

- етапу концептуалізації (формування уявлення, знання)
- етапу інтеріоризації (формування мовних умінь у вигляді виконання мовних дій)
- етапу тренування учнів у застосуванні мовних умінь [4, с. 20].

М. Пентиліук у співавторстві з А. Нікітіною, О. Горошкіною розробила концепції когнітивної та комунікативної методики, що згодом визначилися як когнітивно-комунікативний напрям (підхід), що методично забезпечує процес формування пізнавальних і творчих знань, умінь і навичок учнів, регламентованих стандартом мовної освіти [9, с. 158].

Аналізуючи нові освітні технології, дослідниці стверджують, що «когнітивна та комунікативна методики спрямовані на виконання головного завдання мовної освіти в сучасних умовах – формування комунікативної компетенції того, хто вивчає мову, і цілком відповідає загальноєвропейським орієнтирам із питань мовної освіти. Кожна з цих методик має свої завдання, але, інтегруючись, вони виконують головну функцію – формування й подальший розвиток мовної особистості на засадах неперервної мовної освіти» [10, с. 126].

Упровадження когнітивно-комунікативного підходу підпорядковане функціям мови:

- комунікативній, що забезпечує зв'язок людей в усіх сферах їхнього життя (політика, наука, освіта, культура та ін.);
- номінативній, що допомагає з'ясувати мовну картину світу різних народів;
- культуротворчій та етнозбережувальній, оскільки мова репрезентує національно вагомому лексику, що є основою культурного розвитку певного народу, відроджуючи, зберігаючи й передаючи з покоління в покоління культурний досвід [12].

В основі когнітивно-комунікативного підходу реалізуються вихідні положення когнітивної (мовна картина світу, концепт, символ, фрейм) і комунікативної (категорії організації мовного коду, категорії міжкультурної комунікації) лінгвістики, які закладають теоретичне підґрунтя аналізованого методичного явища [Там само].

Розглянемо більш розлого ці складники.

Мовна картина світу є суб'єктивним образом об'єктивної реальності, адже кожний індивід неповторно, по-своєму відображає світ. Іншими словами, «мовна картина світу – це комплекс мовних засобів, у яких відображені особливості етнічного сприйняття світу», «це сукупність уявлень народу про дійсність, зафіксованих в одинцях мови на певному етапі розвитку народу» [11, с. 5]. Цим можна пояснити універсальність кожної національної мови як системи знань та істин. Через значення слова мова представляє той чи той предмет об'єктивної картини світу, в сукупності ж – концептуалізує її. Мовна картина світу відображає у вербальних формах дійсність, яка сприймається свідомістю. Тому предметом дослідження сучасної лінгвістики все частіше стає питання «про ступінь впливу людини на мову, якою вона послуговується, і про вплив природної мови на поведінку і мислення людини, особливо у плані формування її картини світу» [7, с. 142].

Мовознавець О. Кубрякова, розмірковуючи над тим, як саме картина світу людини пов'язана з її мовними свідченнями, вказує, що сума значень й уявлень про світ, систематизована людській свідомості, організовується, насамперед, в певну концептуальну систему. Субстрат такої системи – концепти, образи, уявлення, певні схеми дії та поведінки тощо, деякі ідеальні сутності, не завжди пов'язані безпосередньо з вербальним кодом [7, с. 141], тому мовну картину світу, як вважає дослідниця, можна визначити як частину концептуального світу, що має бути прив'язана до мови й відображена завдяки мовним формам [7, с. 142].

Лінгвіст В. Ужченко під мовною картиною світу розуміє «вербалізовані інтерпретації мовними соціумами навколишнього світу й самих себе в цьому світі». Дослідник говорить, що картина світу є власне світобаченням як кожної окремої людини, так і етносу загалом, вона є результатом сприйняття та осмислення навколишнього світу, зафіксованого в мові. Унаслідок процесів взаємодії людини з реальним світом виникає неперервний зв'язок між людиною, всесвітом та її мовою, де всі елементи взаємопов'язані [15, с. 67–68].

Учена М. Заремська говорить про мовну картину світу як про систему уявлень про світ, які, проходячи крізь людське пізнання, стають ментальними конструкціями, віддзеркаленими на всіх рівнях мовної системи, й можуть бути передані іншим членам спільноти засобами національної мови [6, с. 398].

Схожу думку висловлює В. Жайворонок, вважаючи, що мовна картина світу – це «мозаїкоподібна польова структура взаємопов'язаних мовних одиниць, що через складну систему фонетичних явищ, лексико-семантичних і граматичних значень, а також стилістичних

характеристик відбиває відносно об'єктивний стан речей довкілля і внутрішнього стану людини, тобто загальною картину (модель) світу як таку» [5, с. 15]. Помітно, що в такому трактуванні увага звернена на усі рівні мови: від фонетичного до стилістичного, тому це визначення, на наш погляд, є найбільш змістовним.

Концепт є сполучною ланкою між словом, дійсністю, поняттям; він містить значення слова та позамовний (когнітивний) фон, будучи своєрідною мовною універсалією. У структурі концепту знаходяться найбільш стійкі й наочні одиниці універсального предметного мовного коду, що є образами-символами в структурі цього концепту. Найбільш поширене пояснення різниці в значеннях двох термінів полягає в тому, що «поняття» висвітлює переважно філософський, а «концепт» – лінгвістичний аспект значення. При цьому термін концепт визначається як «оперативна змістовна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку (*lingua mentalis*)» [1, с. 90].

У концепті відбито те, яким чином суспільство освоїло ту чи ту лексичну одиницю, як переломило навколишню дійсність, які сторони концепту висвітило, яке наповнення внесло в лексичну одиницю відповідно до культури в широкому сенсі цієї національно-культурної спільноти.

Символ – це «умовне позначення якогось предмета, поняття або явища; ... це уява особливого роду, але завжди конкретно взята із зовнішнього світу; у кожного народу в символіці є свої особливості, що пояснюються передусім специфікою спілкування цього народу з довкіллям» [5, с. 537].

Погоджуємося з дослідницею Л. Рускуліс, яка підкреслює, що постійне студювання слів-символів на заняттях із сучасної української літературної мови переконує учня на необхідності відроджувати, оберігати й забезпечувати повнокровне функціонування людини в мові, можливість репрезентувати українські традиції, звичаї [12, с. 184].

Фрейм – це «структура репрезентації знань, у якій відображено набуту досвідним шляхом інформацію про деяку стереотипну ситуацію й про текст, що її описує, а також інструкцію щодо її використання» [13, с. 771].

Лінгводидакт Л. Рускуліс відзначає, що «пізнання світу – це постійний суб'єктивний процес соціалізації особистості, набуття національно-мовного й культурного досвіду, що становить базис ментального сприйняття того, що оточує людину. Концептуальне розуміння світу шляхом засвоєння знаковосимволічної системи національної мови формує етнічну самосвідомість нації» [12, с. 185].

В основі комунікативної лінгвістики лежать категорії організації мовного коду, категорії міжкультурної комунікації. Комунікативні основи підходу базуються на врахуванні комунікативної функції мови, яка є однією з найголовніших функцій. Н. Слюсарева вважає комунікативну і когнітивну функції «двома найголовнішими, базовими функціями мови» [14, с. 564].

Лінгвіст Н. Арутюнова розглядає комунікативну функцію мови як єдину причину її виникнення. З цієї точки зору, «мова призначена для того, щоб служити знаряддям спілкування людей» [2, с. 385]. За словами дослідниці, «мова – система знакових одиниць, наділених звуковою формою, що природно виникла і розвинулась в людському суспільстві, здатна висловити всю сукупність понять і думок людини і призначена насамперед для цілей комунікації» [2, с. 652]. Це стосується й міжкультурної комунікації, яка дозволяє обмінюватися мовними картинами світу.

Отже, в основі когнітивно-комунікативного підходу лежить мовна взаємодія носіїв мови з використанням понять і символів слів шляхом побудови особливого мовного образу світу носіїв мови, глибокого знання мовних і культурних традицій. До основних категорій цього підходу належать мовна картина світу, концепт, символ і фрейм.

Література:

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua>
2. Арутюнова Н. Д. Функции языка. Русский язык: энциклопедия. «Дрофа» 1979. С. 385–386.
3. Голуб Н. Б. Підходи до навчання української мови в основній школі. Українська мова і література в школі. 2015. № 3. С. 2–10.
4. Демьянков В. З. Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода. Вопросы языкознания. 2014. № 4. С. 17-33.
5. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: Нариси: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Довіра, 2007. 262 с.
6. Заремська І. М. Мовна картина світу як об'єкт лінгвістичних досліджень. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови. 2011. Вип. 7. С. 396-402.
7. Кубрякова Е. С. Роль словообразования в формировании языковой картины мира. Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира / отв. ред. Б. А. Серебренников. Москва: Наука, 1988. С. 141-172.

8. Кушнір А. С. Когнітивний аспект у вивченні іноземних мов. URL: ol.world-ontology.org/wp-content/uploads/2021/02/Сборник-ДИВО-211958.pdf
9. Пентилюк М. І. Когнітивно-комунікативна модель удосконалення професійної культуромовної компетентності студентів філологічного профілю. Наукові записки. Серія «Філологічна». Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія». 2013. Вип. 40. С. 157-162.
10. Пентилюк М. Розвиток української лінгводидактики в контексті державного стандарту базової і повної освіти в Україні. Вісник Львівського університету. Серія філол, 2010. Вип. 50. С. 123–130.
11. Попова З., Стернин И. Язык и национальная картина мира. Воронеж: Истоки, 2002. С. 5-16.
12. Рускуліс Л. Когнітивно-комунікативний підхід у методичній системі формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2019. № 4 (67). С. 182-187.
13. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підруч. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
14. Слюсарева Н.А. Функции языка. Лингвистический энциклопедический словарь. М.: Советская энциклопедия, 1990. С. 987.
15. КозикУжченко В.Д. Актуальні питання розвитку української мови: посіб. для магістрантів. Луганськ: Альма-матер, 2005. 146 с.

Козик К.,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:
Рускуліс Л. В.,
доктор педагогічних наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ПІДХІД» У ЛІНГВОДИДАКТИЦІ

У сучасній лінгводидактиці існують різні погляди до визначення поняття «підхід». Науковці зазначають про неупорядкованість термінології. Наприклад, дослідниця Н. Голуб вказує, що «як взаємозамінювані нерідко в наукових текстах вживають терміни «парадигма», «підхід», «тип навчання» [1, с. 3].

Педагог Г. Селевко трактує поняття «підхід» як методологічну орієнтацію вчителя, яка спонукає до використання певної характерної сукупності взаємопов'язаних ідей, понять і способів педагогічної діяльності [7, с. 48], доводячи, що воно є комплексним і до його складу входять три компоненти: основні поняття, які використовують в процесі навчання; принципи як вихідні положення чи головні правила здійснення педагогічної діяльності; методи й прийоми структурування освітнього процесу [7, с. 48].

На думку С. Омельчука, підхід – це «методологічна категорія лінгводидактики, що позначає складне багатовимірне явище, системну сукупність якого становлять принципи, технології, методи, прийоми, засоби й форми навчання, і яке характеризується концептуальністю, процесуальністю, системністю, керованістю й дієвістю» [6, с. 4]. Дослідник спроектовує «підхід» на різні сфери застосування: «підхід є категорією філософською, підхід до навчання терміном педагогічним, підхід до навчання мови терміном методичним (лінгводидактичним)», а також подає класифікацію підходів до навчання української мови [6, с. 5-6]. Учений зауважує, що українська методична наука й практика працює з понад сорока типами підходів до вивчення мови, які змінюються, оновлюються й удосконалюються та

вимагають наукового обґрунтування й розроблення методичного забезпечення для ефективного впровадження їх у практику навчання [6, с. 7].

Дослідниця І. Кучеренко стверджує, що «підхід до навчання мови – це категорійне поняття лінгводидактики, що становить ієрархічне системне утворення, основними складниками якого є закономірності, принципи, правила, технології, форми, методи, прийоми і засоби навчання» [3, с. 256]. Погоджуємося із думкою В. Ніколаєнко, що «у широкому сенсі підхід виступає як загальна методологічна основа дослідження і навчання в конкретній галузі знань» [5, с. 179]. Н. Голуб переконує, що підхід – світоглядна категорія, «що відображає соціальні настанови суб'єктів навчання як носіїв суспільної свідомості; як глобальна й системна організація й самоорганізація освітнього процесу; як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання» [1, с. 3].

Отже, підхід є базовою категорією педагогіки й лінгводидактики, яка є системною сукупністю принципів, технологій, методів, прийомів, засобів і форм навчання.

У вітчизняній лінгводидактиці існують різні традиційні підходи до навчання української мови:

- компетентнісний (знання повинні підпорядковуватися вмінням і навичкам)
- особистісно зорієнтований (урахування вікових, психологічних можливостей учнів)
- комунікативно-діяльнісний (в основу цього підходу покладено мовленнєву діяльність учнів)
- соціокультурний (вивчення мови на основі створеної українським народом оригінальної і яскравої культури, відображеної в міфології, традиціях і звичаях, усній народній творчості)
- функційно-стилістичний (цілісне вивчення мови і мовлення)
- компетентісно-діяльнісний (засвоєння мови у процесі комунікативної діяльності)
- текстоцентричний (текст як головний засіб навчання) [4].

До інноваційних лінгводидактичних можна віднести такі підходи:

- цифровий підхід у навчанні мови (використання ІКТ);
- проблемно-орієнтоване навчання;
- розробка нової системи контролю оцінки знань;
- науково-експериментальне навчання при вивченні мовного матеріалу [2].

Отже, підхід є базовою категорією педагогіки і лінгводидактики, яка містить у собі сукупність принципів, методів, прийомів, засобів навчання. Дослідники погоджуються з тим,

що найбільший результат спостерігають там, де зміст зорієнтований на використання комунікативних технологій навчання (М. Вашуленко, Г. Іваницька, І. Кухарчук, М. Пентилюк, Г. Шелехова), тому далі розглянемо когнітивно-комунікативний підхід у системі сучасних підходів.

Література:

9. Голуб Н. Б. Підходи до навчання української мови в основній школі. Українська мова і література в школі. 2015. №3. С. 2–10.
10. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/Klimova/6_3.pdf
11. Кучеренко І. А. Концептуальні підходи до проектування змісту сучасного уроку рідної мови. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2013. №2. С. 254–260.
12. Матеріали IV міжнародної конференції «Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ», 25 квітня 2014 року. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. С. 148-149.
13. Ніколаєнко В.В. Компетентнісний підхід до формування російськомовних комунікативних умінь іноземних студентів. Викладання мов у вищих навчальних закладах на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. 2013. №22. С. 178–186
14. Омельчук С. «Підхід до навчання» як базова категорія сучасної лінгводидактичної науки. Укр. мова і літ. в шк. 2013. № 2. С. 2-8.
15. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. М.: НИИ школьных технологий. 2006. Т. 1. 816 с.

Колоколова І.

студентка 446 групи філологічного факультету,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Шевченко І.В.,

к.п.н., ст. викладач,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

**ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО
ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ (CLIL) У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

The article is dedicated to the problem of using of content and language integrated learning (CLIL) in the process of teaching the English Language at higher educational establishments of Ukraine. The main advantages of CLIL methodology are encouraging to study a foreign language, the development of creative mental abilities of learners, purposeful mastering of lexical units by them. The importance of the presented methodology is in the fact that learners acquire knowledge in other subjects which that will use in their future professional activity.

Key-words: content and language integrated learning, motivation, mental abilities, foreign language competence, professional activity.

Сучасний технологічний розвиток суспільства вимагає від людини гарних знань з англійської мови. Особливого значення набуває володіння інтегрованими комунікативними навичками спілкування, що забезпечують професійно-ділове спілкування між людьми різних країн.

З метою ефективного вивчення іноземної мови активно у світі використовується методика CLIL (Content and Language Integrated Learning), автором якої є науковець Девід Марш.

Вчений Д.Марш пояснює, що CLIL розглядає вивчення іноземної мови як один із засобів

оволодіння іншими предметами, що забезпечує потреби у навчанні, дозволяє переосмислити і розвинути власні здібності у комунікації [4].

Проблемі предметно-мовного інтегрованого навчання у своїх роботах приділяли увагу такі науковці, як С. Бобиль, Ю. Руднік, Ю. Соболев, О.Ходаковська, та ін. [1;2;3].

Серед зарубіжних дослідників предметно-мовного інтегрованого навчання слід виокремити таких науковців, як М. Аллен, А. Бонне, Д. Греддол, Л. Коллінз, Д. Марш, Р. Муноз-Луна, І. Тінг та ін. [5].

Сьогодні використання методики CLIL найбільш поширене у країнах Західної Європи (Бельгія, Франція, Німеччина і т.д.). Також, вищезазначену методику використовують в Іспанії, Естонії, Польщі, Латвії, Італії, Фінляндії, Чехії та інших країнах світу.

За словами вченої Колумбійського центрального університету Рози Муноз-Луни взаємозв'язок змісту та вивчення мов став загальноприйнятою практикою європейської вищої освіти. CLIL є наслідком нещодавньої європейської політики, спрямованої на вивчення інших мов у природних умовах.

На думку вченої, CLIL є природним і необхідним наслідком парадигматичної та педагогічної еволюції у навчанні іноземної мови. Мовні форми та структури поступилися місцем контексту, ставлячи комунікативні цілі в основу мовного викладання [5].

Дослідниця О.Ходаковська вважає, що вивчення мови стає більш цілеспрямованим, оскільки мова використовується для вирішення конкретних комунікативних завдань.

Отже, використання сучасної методики CLIL дає можливість мотивувати навчання студентів, спонукати їх до осмисленого запам'ятовування нових лексичних одиниць що, у свою чергу, сприяє їх вдосконаленню іншомовної компетенції та набуттю знань з окремих навчальних дисциплін з метою практичного їх застосування у майбутній професійній діяльності.

Література:

1. Руднік Ю. Впровадження методики предметно-мовного інтегрованого навчання : за і проти (світовий досвід) [Електронний ресурс]: http://elibrary.kubg.edu.ua/2896/1/Y_Rudnik_VOU_13_IMMNI_PI.pdf (дата звернення: 01.03.2022)

2. Ходаковська О. Особливості методики предметно-мовного інтегрованого навчання [Електронний ресурс] :<https://conf.ztu.edu.ua/wp->

content/uploads/2016/11/63.pdf"://	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"conf	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf".	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"ztu	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf".	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"edu	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf".	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"ua	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"/	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"wp	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"-	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"content	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"/	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"uploads	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"/2016/11/63.	HYPERLINK	"https://conf.ztu.edu.ua/wp-
content/uploads/2016/11/63.pdf"pdf (дата звернення: 28.02.2022)		

3. Bunting D.J. Grammar and Beyond. London. 2013, 327 p.

4. Marsh D. Content and Language Integrated Learning: The European Dimension - Actions, Trends and Foresight Potential. Retrieved December 18, 2016, [Електронний ресурс]. from <http://europa.eu.int/comm/education/languages/index/html> (дата звернення: 14.03.2022)

5. Munoz-Luna Rosa. From drills to CLIL: the paradigmatic and methodological evolution towards the integration of content and foreign language. Revista PROFILE: Issues in Teachers' Professional Development. 16.1 (Apr. 2014): p167+. Copyright: COPYRIGHT 2014 Universidad Nacional de Colombia. [Електронний ресурс]: [http](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso) HYPERLINK "http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso":// HYPERLINK "http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"www HYPERLINK "http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso". HYPERLINK "http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"scielo HYPERLINK "http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso". HYPERLINK "http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"org HYPERLINK "http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso". HYPERLINK

["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)co HYPERLINK
["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"/](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso/) HYPERLINK
["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)scielo
 HYPERLINK ["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso).
 HYPERLINK ["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)php HYPERLINK
["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)? HYPERLINK
["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)script
 HYPERLINK ["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)=
 HYPERLINK ["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)sci
 HYPERLINK ["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)_
 HYPERLINK ["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)serial HYPERLINK
["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)& HYPERLINK
["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)pid HYPERLINK
["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)=1657-0790
 HYPERLINK ["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)&
 HYPERLINK ["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)nrm HYPERLINK
["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)= HYPERLINK
["http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso"](http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_serial&pid=1657-0790&nrm=iso)iso (дата
 звернення: 24.03.2022).

Комарницька А.

студентка 516 групи філологічного факультету
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Єфименко Т.М.,

к.філ.н., доцент,

Миколаївський національний університет

імені В.О.Сухомлинського

***ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ У ЛІТЕРАТУРІ ЖАНРУ ФЕНТЕЗІ
(НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ ДЖ. АБЕРКРОМБІ
«НА ЛЕЗІ КЛИНКА» М. БАКАЛОВА)***

The article deals with the problem of proper names translation in fantasy literature and representation of their allusive nature and semantic motivation. The way storeflect author`s occasionalisms and the difficulties of conveying them to Ukrainian-speaking audience were analyzed on the example of M. Bakalov`st ranslation.

Keywords: fantasy, propernames (onyms), allusive proper names, author`s neologisms, occasionalisms, anthroponyms, toponyms, semantics, semantic motivation, place holder names.

Сучасний ринок літератури перенасичений фантастикою, особливо у жанрі фентезі. Проте через надмірний попит на такі твори та їх велику кількість, а також, у певній мірі, через конкуренцію між видавництвами та перекладачами виникають такі труднощі як: короткі терміни на роботу з перекладом та зверхнє ставлення до фентезі-літератури як до «низького» чи «несерйозного» жанру.

Окрім популяризації жанру фенетезі, актуальність роботи обумовлена тим, що творчість Дж. Аберкромбі та переклади М. Бакалова ще не аналізувалися з точки зору українського перекладознавства, а тему перекладу власних назв у фентезі рідко розглядають окремо. Вибір жанру пояснюється саме великою кількістю авторських okazіonalіzmів та «характеризуючих» власних назв. Американський програміст Е. С.Реймонд та лексикограф Дж. Шайдлауер

докладно досліджували авторські неологізми, у тому числі й власні назви, проте у жанрі наукової фантастики. Російський філолог С. Беліков аналізував твори жанру фентезі з концептуально-семантичної точки зору. У багатьох наукових статтях оніми в цілому розглядалися на прикладі творчості Дж. Р.Толкіна та Дж. Роулінг.

Фактор «запам'ятовуваності» та вмотивованості імен і назв особливо важливий у художній літературі, адже у творах з великою кількістю діючих осіб потрібно створити яскравий образ, що справлятиме враження, розкриватиме суть персонажа та запам'ятається читачам. Згідно психологічним дослідженням, наш мозок набагато краще запам'ятовує інформацію, що описує людину (особисті характеристики чи рід занять), а не її ім'я. Це було доведено на практиці завдяки спостереженням за вживанням імен у повсякденному житті, когнітивним тестам та нейропсихології. Найвідомішим можна вважати дослідження, опубліковане в Американському журналі психології (AJP) (видавництво Університету Іллінойсу): добровольцям пропонували підібрати до фотографій незнайомців заготовлені прізвища та професії. Коли через деякий час людям знову показали фото – більшість правильно згадували тільки професію. Це пояснюється тим, що з назвами професій набагато легше провести асоціації та підібрати візуальні образи [1, с.139-140].

На перший погляд може здатися, що вигадані оніми випадкові та семантично невмотивовані, проте насправді все навпаки: так як назви цілком оригінальні та не прив'язані до певних мовних норм, автор має повну творчу свободу та може закласти в них будь-яку ідею чи асоціацію. Очевидно, що в їх перекладі варто звертати увагу на відтворення асоціативно-образного аспекту значень. Семантика, графічні та фонетичні форми власних назв містять додаткову інформацію, що одразу викликає певні асоціації [2, с.86].

Взагалі алюзивні власні назви можна розглядати як ті, що називають когось/щось не напряду, а через зовнішній контекст. А реципієнт вже має сам провести асоціацію чи візуалізувати образ [3]. Однак іноді такі власні назви можуть бути доволі прямолінійними у своїй образності: яскравим прикладом є пуританські «характеризуючі» імена (Tribulation, Sin-Deny) та екземпліфіканти (theUnion, JohnDoe). Питання щодо відтворення алюзивних онімів перекладознавці розглядали досить давно, проте однозначної відповіді на нього досі немає.

Доволі часто при перекладі художньої літератури виникає дилема щодо відтворення авторських власних назв, адже перед перекладачем стоїть вибір: перекласти ім'я чи назву або відтворити графічну чи звукову форму. У випадку з антропонімами зазвичай імена, прізвища, по батькові транскрибують або транслітерують, в той час як прізвиська прийнято перекладати,

передавши їхній смисловий зміст. Проте алюзивні імена та прізвища все ж пропонується перекладати [4, с.211]. Однак із літературою у жанрі фентезі усе складніше, адже, по-перше, унікалізмів немає визначеної фонетичної форми (звичайно, якщо її не надає сам автор), по-друге, позалінгвальний контекст все ще знаходиться в рамках вигаданого всесвіту зі своїми власними мовними та культурними нормами. Так, наприклад, у розглянутому романі Дж. Аберкромбі в усіх жителів Міддерланду шляхетного походження перед прізвищем стоїть приставка «dan»/«дан» (SanddanGlokta – ЗандданҐлокта; JezaldanLuthar – ДжезальданЛютар; ArissdanKaspa – АрісданКаспа), а імена та топоніми Півдня мають частину «ul»/«ул» для більшої «східності» (напр. Gurkhul – Гуркул; Ul-Saffayn – Ул-Саффайн; Uthman-ul-Dosht – Утман-ул-Дошт), що було враховано перекладачем.

Також, як і у реальності, серед фантастичних онімів можуть зустрічатись не тільки антропоніми та топоніми, а й назви історичних періодів, закладів, організацій тощо. У їх відтворенні можна або брати за основу аналоги реального світу (напр. назва theKing'sOwn – Королівський полк, певно, запозичена з британського Королівського особистого полку (Ланкастер), або якомога влучніше передати їх семантичний зміст або образність (TheOtherSide – Потойбіччя, власне, є джерелом усього потойбічного у творі: демонів, магії).

Рішення щодо перекладу та принципи відтворення такої лексики можна структурувати на основі простої концепції перекладності/неперекладності [5, с.104]. Адже основним питанням у передачі фентезійних власних назв є відтворення або форми, або значення. Саме за цією ознакою було розділено 211 знайдених у романі «На лезі клинка» та в його перекладі власних назв, серед яких були імена, прізвища, топоніми, назви єдиних у своєму роді організацій, закладів, історичних періодів тощо. У 149 з них було передано форму (у 85 випадках – звукову, у 64 – графічну), а у 63 – значення (у 38 випадках калькуванням, у 25 – заміною чи адаптацією образу).

У більшості випадків транслітеровано було саме імена, у рідших випадках – топоніми. Варто зазначити, що звукова та графічна форма у більшості з них вочевидь співпадають: Logen – Логен; FortisdanHoff – ФортісданХофф; Kanta – Канта; Adua – Адуа. Проте інколи подібний вибір здається спірним через невизначеність звукової форми: MarshalBurr – маршал Бурр; Kurtis – Куртіс; SalemRews – СалемРевс. Однак загалом такі варіанти теж можливі, вони є іменами другорядних героїв та не заважають сприйняттю. Також надиво саме цим способом було відтворено цілком вмотивований топонім Midderland – Міддерланд (дослівно – середні землі). Можливо, такий вибір зумовлений уникненням схожості із Середзем'ям Дж. Р. Толкіна.

Транскрибовано було переважно імена та назви міст. Деякі варіанти цілком очевидні: Ardee – Арді; Zacharus – Захарус; Sult – Султ. Багато онімів були відтворені саме транскрипцією через своє звучання, що має викликати в читача певні асоціації: SeppdanTeufel – ЗеппданТойфель, наприклад, передає не характер персонажа (нім. derTeufel – біс, диявол), а створює імітацію німецького звучання. З цією ж метою перекладач за німецькою фонетичною традицією транскрибує літеру «S» на початку слова після голосної як «З»: SeppdanVissen – ЗеппданВіссен (нім. wissen – знати); SanddanGlokta – ЗандданГлокта. Дещо німецьке звучання було передано і в назвах таких міст Півночі як: Dunbrec – Дунбрек; Ostenhorm – Остенхорм. Так як Міддерландсхожій за мовою та культурою на Європу, а Північ – на Скандинавію, такі оніми органічно вписуються в текст. Південні топоніми (Ul-Nahb – Ул-Наб; Shamir – Шамір; Shaffa – Шаффа) та антропоніми (Shebed – Шебед; FerroMaljinn – ФерроМалджин; Nasar – Назар) за звучанням схожі на східні назви, що влучно відображає орієнтальний колорит земельгурків (саме Gurkish може бути алюзією на Turkish).

Проте є й неоднозначні відтворення: Frost – Фрост – ім'я альбіноса (білого як іній) та Severard – Северард (може бути алюзією на слово severe) були транскрибовані, хоча ймовірно є прізвиськами. Так само й із семантично-вмотивованими іменами Brother Longfoot – брат Лонгфут/Лонгфуті Goodman Heath – Гудмен Хіс. Перший – мандрівник та провідник, що постійно далеко подорожує. Другий – добрий, скромний та чесний фермер. Також зрідка зустрічалися непостійності: заміна букв «г» та «г» (Глокта/Глокта; Гойл/Гойл; Хюген/Хюген) та два варіанти топоніму: Styria – Штирія/Стирія, Talins – Талін/Талінс. В оригіналі також зустрічалися другорядні персонажі з однаковими іменами, розрізнити яких можна по прізвиську. Одне таке ім'я без прізвиська (Silber) було транскрибоване як: Силбер та Сільбер.

У більшості випадків перекладено оніми було за допомогою калькування. Переважно це прізвиська (Ninefingers/ Bloody-Nine – Дев'ятипалый/Кривава Дев'ятка; theTanner – Дубильник; Brokentoath – Битозуб) та частини міста (SquareofMarshals – Площа маршалів; GreatNorthernLibrary – Велика північна бібліотека). Передано калькою й екземпліфіканти: theNorth – Північ; theSouth – Південь; theUnion – Союз; the Old Empire – Стара Імперія. У гідронімі CircleSea є два переклади: Кругле море/коло Морів. Також калькуванням відтворені назви установ: Open Council – Відкрита Рада; Guild of Mercers/ Spicers – Гільдія мерсерів/спайсерів (в останньому випадку поєднана з транскрипцією: mercers – торговці шовком, spicers – прянощами).

Переклад із заміною образу зустрічався найменше, переважно відтворені ним оніми

були найбільш вмотивованими; оригінал і переклад описують персонажа/місце трохи з різних боків, проте передають основну ідею: Dogman – Шукач; the Feared – Страховидло; Bad-Enough – Паршивець; Blacktoe – Чорноногий; Rattleneck – Хрипій; Circle of the World – Земне коло; the Badlands – Безплідні Землі; The Other Side – Потойбіччя.

Можна зробити висновок, що перекладачам варто робити мета-аналіз оригіналу, зрозуміти, чим та чи інша назва може бути обумовлена у рамках фентезійного всесвіту та провести певні аналогії з реальністю (щоб розпізнати джерело натхнення автора знадобляться фонові знання). У певній мірі перекладач фентезі має водночас зрозуміти і хід думок автора, і героїв твору, а також враховувати контекст як реального, так і вигаданого світу. Крім того, при відтворенні онімів важливо знайти баланс між формою та змістовністю, аби назви водночас і сприймалися органічно, і справляли на аудиторію враження, яке мав на меті автор.

Список використаних джерел

1. Tim Brennen – On the Meaning of Personal Names: A View From Cognitive Psychology / University of Tromsø, Norway // Names 48.2 (June 2000): 139 – 146
2. Комиссаров В.Н. – Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. - М.: Высш. шк. 1990. – 253 с.
3. <https://educalingo.com/en/dic-en/allusive>
4. Влахов С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – Москва: Международные отношения – 1980. – 343 с.
5. Збірник наукових праць В. О. Подміногіна з історії та теорії перекладу / Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики перекладу; авт.-упоряд. О. А. Кальниченко, Д. І. Панченко]. – Харків: Вид-во НУА, 2017. – 468 с.
6. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / М.: Издательство института общего среднего образования РАО. 2001. – 224 с
7. https://royallib.com/book/Abercrombie_Joe/The_Blade_Itself.html
8. <https://coollib.net/b/463493-dzho-aberkrombi-na-lezi-klinka>

Кондратюк А.,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Філіпп'єва Т. І.,
кандидат педагогічних наук
доцент кафедри англійської мови та літератури,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

***ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ ГРАМАТИЧНИЙ АВТОМАТИЗМІВ В УСНОМУ
МОВЛЕННІ***

The article considers the issues of formation and use of speech grammatical automatisms in oral speech with secondary school students.

Keywords: grammatical automatisms, communicative competence, oral speech, formation of speech skills.

Останні роки у сучасній освіті все більше набуває значення формування комунікативної компетенції, в якій одним з ключових компонентів являються граматичні автоматизми в усному мовленні. Це зумовлено тим, що кожна сфера сьогодення визначає пріоритети використання іноземної мови як комунікації, засобу спілкування. Отже, постає актуальне питання використання ефективних вправ для формування мовленнєвих граматичних автоматизмів в усному мовленні на уроках іноземної мови.

Мета дослідження: з'ясувати, які види вправ доцільно використовувати на етапі формування граматичних навичок в усному мовленні та розробити можливі вправи на основі праць учених.

Багато учених таких як М.Бородулина, О.Вєтохов, Г.Воронцова, М.Львов, Р.Мартінова, С.Ніколаєва, Ю.Павлов, В.Сафонова В., П.Сисоєв, Н.Скляренко, О.Тарнопольський, В.Цетлин.

та ін., вивчали питання граматичної компетенції, навчання граматики, методики формування граматичних автоматизмів. Їх праці були націлені на визначенні змісту навчання граматичного матеріалу й пошуках ефективних методів і вправ. Як підкреслює П.Сисоєв, маючи сформовані граматичні мовленнєві компетенції, кожен має змогу користуватися іноземною мовою і почувати себе практично на рівні з носіями мови, що є кроком до високого рівня володіння іноземною мовою, тобто здатністю застосовувати мову в повсякденних ситуаціях на рівні, максимально наближеному до рівня носіїв мови [2, с. 9]. Олег Тарнопольський підкреслює, що «сформованість автоматизмів та навичок адекватного граматичного оформлення власного іншомовного усного і письмового мовлення мовця, а також автоматизмів та навичок адекватного сприйняття та розуміння ним граматичного оформлення усного і письмового мовлення інших людей завжди розглядалася і розглядається як один з найважливіших показників рівня володіння іноземною мовою, що вивчається або вивчалася», тож одним із важливих компонентів іншомовної комунікативної компетентності є граматичні автоматизми [5, с.220]. Таким чином, вироблені граматичні автоматизми – це здатність розуміти і виражати значення, продукуючи і розпізнаючи правильно фрази і речення.

Мовленнєвий граматичний автоматизм – це компонент свідомо виконуваної мовленнєвої діяльності, яка забезпечує правильне вживання граматичної форми у мовленні. Він створюється на основі розуміння правила, у процесі набуття мовленнєвого досвіду.

Вправа – це вид навчальної діяльності, яка ставить учнів перед необхідністю багаторазового та варіативного використання набутих знань у різних зв'язках та умовах. Досягнення рівня сформованості мовленнєвої компетенції неможливе без виконання вправ, адже завдяки цьому формуються навички та вміння.

О. Тарнопольський, виокремлюючи в складі граматичної навички комплекс автоматизмів, поділяє роботу над іншомовним граматичним матеріалом на такі етапи:

- презентація, яка включає демонстрацію та пояснення нового граматичного матеріалу;
- формування мовленнєвих граматичних автоматизмів в усному мовленні з використанням некомунікативних і умовно-комунікативних вправ;
- використання і тренування мовленнєвих граматичних автоматизмів у різних видах мовлення, а саме на письмі, шляхом виконання письмових умовно-комунікативних і некомунікативних вправ;
- розвиток, коли різні, попередньо сформовані автоматизми об'єднуються у цілісні навички, які в процесі удосконалюються.

На другому етапі роботи над граматичним матеріалом використовують рецептивно-репродуктивні вправи, коли учень спочатку сприймає інформацію від учителя, диктора або з підручника, а вже потім репродукує її частково або повністю. Неодмінно для ефективного формування граматичних навичок необхідно сформувати раціональну систему вправ, що відповідають суті навички чи вміння. Як вже було зазначено вище, на етапі формування мовленнєвих граматичних автоматизмів в усному мовленні доцільним є використання рецептивно-репродуктивних, некомунікативних і умовно-комунікативних вправ. Місце останніх вправ – безпосередньо після презентації нової граматичної структури, і їх кількість має бути невеликою.

На основі прикладів і рекомендацій з праць Н.Скляренко і О.Тернопольського, розглянемо розроблені нами вправи, метою яких є формування граматичних автоматизмів в усному мовленні на базі нової граматичної структури активного граматичного мінімуму The Present Perfect Tense, після етапу ознайомлення.

Згідно з навчальними програмами НУШ “Іноземні мови”, у 5 класі закладу загальної середньої освіти, учні вивчають тему «Дієслово: Present Perfect: з теперішнім посиленням, про особистий досвід в минулому; Present Perfect + yet/already/before». Тематикою ситуативного спілкування є «я, моя родина, мої друзі; одяг; харчування; відпочинок і дозволя, природа, подорож; рідне місто/село, свята і традиції, шкільне життя» [1].

Приклад 1. Розкрийте дужки. (Рецептивна вправа, некомунікативна, здебільшого виконується усно, одразу після ознайомлення з новою граматичною структурою, для перевірки засвоєння форми).

- 1) I (read) already the book.
- 2) She (not water) the flowers yet.
- 3) Helen (watch) this film before.
- 4) Mike and Kate already (go) to the cinema.

Приклад 2. Послухайте, що вже зробив Макс зранку і скажіть, що ви зробили те ж саме. Після висловлювання одного з учнів клас може підтвердити хором те, що він сказав (ця і наступні вправи є рецептивно-репродуктивними, умовно-комунікативними)

- 1) Max has already washed his face.
- 2) He has already put on his shirt.
- 3) Max has already eaten the porridge.
- 4) Max has already done physical exercises.

Приклад 3. Дайте коротку відповідь на запитання

- 1) Have you ever been to your friend`s house?
- 2) Have you ever been on a vacation in another city?
- 3) Have you ever spent your holiday at sea?
- 4) Have you ever spent a weekend in the country?

Приклад 4. Розкажіть класу, в яких країнах чи містах ви коли-небудь були. (Ця вправа на самостійне вживання структури на рівні фрази з використанням зразка).

Example: I have been to London. I have already been to Kharkiv.

Приклад 5. Уявіть що зараз 12(13,14..) година суботи. Що ти вже зробив(ла)?

Формування граматичних комунікативних вмінь не можливе без оволодіння мовними засобами реалізації усного і писемного мовлення, але значна увага приділяється також усному мовленню. Для цього вправи і завдання мають бути в більшості комунікативно-спрямованими та частково рецептивними і некомунікативними, а навчальні дії учнів – чітко вмотивованими. Різноманітність видів діяльності учнів під час виконання вправ посилюють їхню пізнавальну мотивацію до вивчення англійської мови, тож вчитель повинен підбирати такі вправи і завдання, щоб учні мали бажання вивчати мову.

Висновок. Отже, на сучасному етапі розвитку освіти в Україні метою навчання іноземної мови полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, основою якої є комунікативні уміння, сформовані на основі мовних знань і навичок. Знання з граматики, в свою чергу, мають велике значення при вивченні та формуванні практичних навичок іноземної мови. Система вправ для засвоєння іноземної мови повинна мати її практичне оволодіння. Тому було важливо з'ясувати, які види вправ доцільно використовувати на етапі формування граматичних навичок в усному мовленні. Проаналізувавши досвід вчених та зміст вправ підручників, ми дійшли до висновку, що важливою частиною є використання рецептивних некомунікативних вправ. Вони використовуються для засвоєння та усвідомлення матеріалу, починаючи з етапу ознайомлення. Далі необхідно використовувати репродуктивні, умовно-комунікативні вправи, які, в свою чергу, спрямовані на формування в учнів уміння володіти мовним матеріалом через мовленнєву діяльність, формуючи стійкі мовленнєві кліше, що надалі використовуються у вільному спілкуванні. Таким чином, правильний підбір вправ на етапі формування автоматизованих граматичних навичок в усному мовленні є необхідною передумовою для подальшого розвитку комунікативних умінь.

Література:

1. Навчальні програми з іноземних мов [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>.
2. Сисоев П.В. Культурное самоопределение личности в контексте диалога культур: монография. - Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г.Р. Державина, 2001. - 145 с.
3. Система вправ на розвиток граматичних навичок. <https://ukrreferat.com/chapters/inozemna-mova/sistema-vprav-na-rozvitok-gramatichnih-navichok.html> [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ukrreferat.com/chapters/inozemna-mova/sistema-vprav-na-rozvitok-gramatichnih-navichok.html>.
4. Складенко Н. К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс] / Н. К. Складенко. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.twirpx.com/file/2885974/>
5. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р.. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. – 256 с.

Кондратюк А.
студентка 346 групи,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Баркасі В. В.,
канд. пед. наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАОСВІТНІХ ВПРАВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

The article considers examples of the use of media educational exercises in the process of learning foreign languages in secondary education. The goal of foreign language teachers is to organize educational process in the way that will contribute to the formation of the student's personality in the modern media world. The article analyzes the concepts of media lessons, media education and possible ways of forming students' ability to distinguish safe sources from dangerous ones, think critically, evaluate, analyze, synthesize, find information.

Keywords: means of media education, competence, critical thinking, media, media literacy, media culture, media education, media education exercise, media lesson.

Сьогодні в Україні важливим питанням є медіаосвіта та медіаграмотність, тому що у сучасному світі знання й інформаційно-комунікаційні технології є основою суспільного розвитку. Медіаграмотна людина свідомо реагує на те, що читає в Інтернет джерелах, бачить по телебаченню та критично оцінює потік інформації. Медійна людина спроможна правильно шукати та обробляти інформацію, визначати її надійність. Також участь у медійному середовищі означає вміння використовувати соціальні мережі. Діти перебувають на зв'язку з іншими в онлайн-режимі через електронну пошту, соцмережі, ігри, і це займає значну частину їх життя, а медіасередовище автоматично стає фактором розвитку особистості. Медіа потужно впливають на освіту молодого покоління, тому що це вже звичне для них джерело інформації.

Отже, постає актуальне питання використання доцільних медіаосвітніх вправ у навчально-виховному процесі, що дасть змогу вчителю зробити урок іноземної мови цікавим, природним, медіакультурним та комунікативно спрямованим.

Мета дослідження: з'ясувати, які вправи сприяють формуванню медіакультури особистості та розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності, а також розробити вправи на основі концепції впровадження медіаосвіти в Україні та проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність».

Багато вчених, таких як: Д.Бакінгем, Ж.Гоне, І.Дзялошинський, Дж.Лалла, Л.Селлєрса вивчали питання впливу мас-медіа на особистість і суспільство. Використання матеріалів засобів масової інформації досліджували Є.Міллер, Г.Онкович, Н.Саєнко, О.Сербенська, В.Усата, О.Федоров, І.Чемерис. Зокрема, у 2021 року, за програмою «English for media literacy», інструментарій з медіаграмотності для вчителів з англійської мови для шкіл та ВНЗ розробили Н.Гошилик, В.Гошилик, І.Малишівська, Т.Марчук, Д.Сабадаш, У.Тиха. Їх праці були націлені на розробку ефективних завдань, які впливатимуть на розвиток як лінгвістичної, так і комунікативної компетенції.

Розроблення і прийняття Концепції впровадження медіаосвіти в Україні – важлива складова модернізації освіти, яка сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства, розвитку економіки знань, становленню громадянського суспільства [2]. Медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [2]. На даному етапі у процесі вивчення іноземної мови в школі недостатньо уваги приділяється розвитку в учнів медіаграмотності. Інтегровані уроки з медіа передбачають методику проведення занять, засновану на різних продуктивних формах навчання. Прикладами завдань, ціль яких розвиток індивідуальності учня, мислення та пізнавальний інтерес є: аналіз та порівняння медіатекстів, відокремлення фактів від особистої думки автора, перевірка правдивості інформації, обговорення фільмів/статей, створення кіноафіш, рольові ігри «Теленовини», «Репортаж», складання монологів (напр. листи на ТБ), обґрунтування причин успіху в аудиторії найпопулярніших медіатекстів, проблемні обговорення та рецензування медіатекстів, колективні обговорення, дискусії за темою медіатекстів, створення власних медіатекстів, інсценізація епізодів

медіатексту, написання міні-сценаріїв, створення онлайн ігор, анімації [1].

На основі концепції впровадження медіаосвіти в Україні, прикладів вищезазначених вправ та розробок авторів проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність», розглянемо розроблені нами вправи на базі тематики ситуативного спілкування «Подорожі, відпочинок; загальні відомості країн, великі міста».

Task 1. A) Surf the Internet and find the information to complete the statement:

«Paris alone had over ____ million visitors in 2018». B) Make sure the resources you use provide true facts. Compare your answers with your classmates, then analyse the information you found according to the following criteria:

- 1) What is the data of the published article or video?
- 2) Is it official or unofficial website?
- 3) Are there any grammar mistakes in the headline?

Завдання формує вміння правильно шукати, обробляти і аналізувати інформацію, а також визначати чи є сайт офіційним.

Task 2. A) Make a list of top three travel agencies in the world. B) Answer the following questions:

1) Is information about the top three agencies a fact or the opinion of certain author? 2) What information can you present to prove this fact?

Виконуючи творче завдання з пошуку інформації, учні закріплюють вміння пошуку достовірної інформації, а також вчать розрізняти факти від суб'єктивної думки.

Task 3. Watch the video of the advertisement of one of the largest travel agencies in the world and do the following tasks.

Follow the link: <https://youtu.be/7Dksp-5TJ-Q> and answer the questions:

- 1) What did the author of the video want to convey to the audience about their agency? Pay attention to the intonation and facial expressions of the man, does he use manipulation?
- 2) What emotions did the advertisement evoke in you? Use at least 2 adjectives. Are they positive or negative?
- 3) Would you use the services of this company if you wanted an unforgettable trip to another country? Why?
- 4) Do all the things that are nicely advertised justify your trust?

Остання медіавправа перш за все впливає на емоційну сферу учнів, формує позитивний настрій та допомагає вдосконалювати такі види іншомовної мовленнєвої діяльності, як

аудіювання та говоріння. Відеоматеріал надає можливість чути англійську від носіїв мови та обговорювати актуальні новини і питання. Учні вчаться виділяти основну думку інформації, обґрунтовувати особисте ставлення до тієї чи іншої позиції творців медіатексту, сприймати альтернативні точки зору однокласників.

Отже, медіа-урок – один з важливих елементів освіти в сучасній Україні, яка наразі знаходиться у процесі впровадження європейських стандартів освіти. Використання медіазасобів, в свою чергу, мають велике значення для розвитку в учнів різних видів мовленнєвої діяльності та медіакультури. Англійська мова – це місток до медіаграмотності, який охоплює всі сфери людської діяльності. Тому було важливо з'ясувати, які медіаосвітні вправи доцільно використовувати на уроках. Проаналізувавши розробки сучасних авторів, ми дійшли висновку, що насамперед завдання повинні містити тісну роботу з різними видами медіа, письмові та усні творчі завдання, обговорення, обробку та аналіз інформації, роботу самостійно, в парах чи групах. Таким чином, урок англійської мови з використанням медіа, сприятиме вихованню особистості учня, надасть можливість більш ефективно формувати мовну, комунікативну та соціокультурну компетенцію в різних сферах і жанрах мовлення.

Список використаних джерел

1. Використання медіаосвітніх вправ у проектній діяльності на уроках англійської мови в ЗПТО та ЗЗСО [Електронний ресурс] / Л. Овсяннікова. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://medialiteracy.org.ua/vykorystannya-mediaosvitnih-vprav-u-proektnij-diyalnosti-na-urokah-anglijskoyi-movy-v-zpto-ta-zzso/>.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/11048/2010-09-29-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini/>.
3. Медіаосвіта на уроках іноземної мови в початковій школі [Електронний ресурс] / І. Тараба. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/331401676_MEDIAOSVITA_NA_UROKAH_INOZEMNOI_MOVI_V_POCHATKOVII_SKOLI.
4. English for media literacy [Електронний ресурс] / [Т. Н. Гошилик, Д. В. Гошилик, І. Малишівська та ін.]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://kaf.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/89/2021/02/Media-Literacy-Toolkit-in-the-EFL-Classroom.pdf>.

Котліна С.,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Рускуліс Л. В.,
доктор педагогічних наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

СИСТЕМА РОБОТИ З ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Кілька десятиліть тому розроблено основні принципи фразеології, що дозволило відокремити її від лексикології, стилістики та синтаксису.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях учені різними способами визначають природу мовних одиниць, які названо фразеологічними. Наприклад, С. Семчинський вважає, що фразеологію не слід уналежнювати до системи мовних одиниць. На його думку, фразеологічні одиниці є перехідною системою лексичних поліномів і їхня структура належить до синтаксичної системи та умов функціонування – до семантичної системи мови [5, с. 13].

Перше визначення загальної сутності терміна «фразеологізм» дав Ш. Баллі, наголосивши, що поєднання, які міцно вкорінені в мові, називаються фразеологічними одиницями [1, с. 63]. Однак таке тлумачення не повністю розкриває суть терміна «фразеологізм», оскільки не окреслює інших його властивостей, крім фіксації в мові.

В основі навчання фразеології лежать лінгводидактичні підходи, закономірності, принципи, що зумовлюють доцільний вибір методів, прийомів і засобів навчання, забезпечують належний рівень засвоєння змісту шкільного курсу фразеології та формування відповідних умінь і навичок учнів.

Важливим, на нашу думку, є звернення уваги на врахування принципів навчання фразеології, серед яких виокремлюємо:

1) систематичності й послідовності навчання (уведення елементів фразеології передбачає планомірний порядок навчання, за якого кожний етап спільної діяльності вчителя й

учнів ґрунтується на попередніх етапах і відкриває шлях до подальшого просування вперед);

2) доступності (інформація є доступною учням з точки зору їх вікових, фізичних, психічних, інтелектуальних та індивідуальних можливостей, у ході використання учні не відчувають інтелектуальних, моральних, фізичних перевантажень);

3) зв'язку навчання з життям (навчання фразеології стимулює учнів використовувати отримані знання на практиці, аналізувати й перетворювати навколишню дійсність, виробляти власні погляди та судження);

4) свідомості в навчанні (фразеологія розвиває позитивне, серйозне й відповідальне ставлення учнів до навчання, розуміння життєвого значення фразеологізмів для мови);

5) активності учнів у навчанні (фразеологія стимулює внутрішню активність учнів, коли, зрозумівши суть визначеної проблеми, вони шукають шляхи вирішення);

6) наочності (навчання фразеології передбачає можливість цілеспрямованого залучення органів відчуттів до сприймання й переробки навчального матеріалу) та ін. [3, с. 77].

Ефективним методом формування фразеологічних умінь і навичок є тренувальні вправи. М. Пентилюк виокремлює дві групи вправ:

1) власне фразеологічні (значення фразеологічної одиниці, її властивості, структура; явища полісемії, синонімії, антонімії тощо);

2) комбіновані – фразеологічно-стилістичні, фразеологічно-граматичні та фразеологічно-лексичні (фразеологічні явища пізнаються на основі відношення до теми лексичного, граматичного чи іншого характеру) [3, с. 80].

Отже, вчитель повинен переконати учнів у тому, що знання фразеології є важливим, адже правильне й точне використання фразеологічних виразів дозволяє проявити свій розум, вміння говорити з гумором і точно, уникати кліше та вибирати найбільш доцільну одиницю з ряду фразеологізмів [2, с. 122].

Державні вимоги до рівня оволодіння знаннями про фразеологію учнів середньої школи прописані в Державному стандарті. Вони орієнтовані на Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. Відповідно до Державного стандарту, однією із ключових компетентностей є здатність здійснювати комунікацію в усній та писемній формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм сучасної української літературної мови, типів мовної взаємодії, особливостей стилів мовлення інформаційних та художніх текстів, медіатекстів тощо [4].

У шкільному курсі української мови основна увага вивченню фразеології приділяється

в 6 класі. Відповідно до чинної програми з української мови, в процесі вивчення теми «Фразеологія» виділено такі компоненти:

- знання складова: учень знає, що вивчає фразеологію; наводить приклади фразеологізмів; розуміє та пояснює значення фразеологізмів;
- діяльнісна складова: учень визначає фразеологізми в реченнях і текстах; використовує доречно фразеологізми в мовленні; добирає фразеологічні синоніми та антоніми; користується фразеологічним словником та фразеологічними довідниками; визначає синтаксичну роль фразеологізмів у реченнях; редагує речення й тексти, в яких фразеологізми вжито неправильно;
- ціннісна складова: учень усвідомлює роль фразеологізмів у мовленні; робить висновки про виявлену у фразеологізмах спостережливість і мудрість народу; оцінює здібності, вміння, риси вдачі людей, уміє схарактеризувати їх відповідними фразеологізмами [6, с. 33].

Програмою рекомендовано такі види робіт:

- аудіювання текстів художнього та розмовного стилів, які містять фразеологізми, тлумачення значення стійких словосполучень;
- пояснення значення прислів'їв, приказок, крилатих висловів;
- тлумачення зі словником та використання в реченнях багатозначних фразеологізмів (наприклад: колоти очі; розправляти крила; роззявляти рота), синонімічних (наприклад: загнати в тісний кут загнати на слизке), антонімічних (наприклад: хоч греблю гати — як кіт наплакав);
- колективне укладання словничка фразеологізмів на позначення певних якостей (наприклад: золоті уста — красномовність; гострий на язик — дотепність) або рис характеру особистості (лицар без страху і догани, держить хвіст бубликом, підшитий лисом і т. ін.);
- редагування речень і текстів, у яких неправильно вжито фразеологізми [6, с. 32].

Аналіз чинної програми дає можливість стверджувати, що підручники з української мови для учнів 6 класу повинні відповідати програмовим рекомендаціям, а отже, містити достатню кількість вправ на формування в учнів знань, умінь і навичок, які стосуються фразеологізмів.

Отже, психологічні чинники підліткового віку, зокрема розвиток уваги, пам'яті, мовлення дозволяють здійснювати ефективну роботу із фразеологічним матеріалом. Лінгводидактичні основи навчання фразеології полягають у врахуванні лінгводидактичних підходів, закономірностей, принципів, що зумовлюють доцільний вибір методів, прийомів і

засобів навчання. Проведений нами аналіз чинної програми з української мови для середньої школи засвідчив важливість фразеологічного матеріалу у процесі вивчення української мови.

Література:

1. Балли Ш. Французская стилистика. Пер. К.А. Долинина. М.: Изд-во иностранной литературы, 1961. 394 с.
2. Денищич Т. А. Лінгводидактичні засади формування культури мовлення учнів засобами фразеології. Наукова праця. Педагогіка. Випуск 279. Том 291. С. 119-124.
3. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах [М. Пентилюк, С. Караман, О. Караман, О. Горошкіна, З. Бакум, М. Барахтян, І. Гайдаєнко, А. Галетова, Т. Коршун, А. Нікітіна, Т. Окуневич, О. Решетилова]; за ред. М. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2013. 400 с.
3. Державний стандарт повної загальної середньої освіти Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
4. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. К.: «Око», 1996. 416 с.
5. Українська мова: Програма для 5-9 класів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.

Костенко А.,
магістрант,
Миколайвський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Солодка А.К.,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри германської філології та перекладу,
Миколайвський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИНТАКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

The article is devoted to syntactic transformations when translating phraseological units. The study was carried out on the bases of art works and their translations from English into Ukrainian. Types of transformations are analyzed to reach semantic-stylistic adequacy.

Keywords: syntactic transformations, phraseological units, semantic-stylistic adequacy

Вся культурна спадщина минулого тісно пов'язана з перекладацькою діяльністю. Переклад і, насамперед художній переклад, є однією з форм взаємодії культур. Саме переклад є засобом, за допомогою якого літературні спадщини взаємодіють та передаються іншим народам.

Актуальність дослідження синтаксичних трансформацій при перекладі фразеологічних одиниць на рівні речення на українську мову обумовлено низкою причин.

По-перше, викладачів англійської мови не може не турбувати факт існування помилок під час перекладу художніх творів, як літературної спадщини, з англійської мови на українську. По-друге, проблема саме синтаксичних трансформацій цікава тому, що речення – це найбільш складна за формальним і семантичним складом одиниця мови, яка є одиницею мови, що відчуває найбільший вплив прагматичного фактору в процесі. Якщо окреме слово, морфологічну форму або словосполучення можна розглядати як стійку і порівняно незалежну

інформаційну даність, відповідності якої передбачувани, то будь-яке речення обов'язково пов'язано і обумовлено авторською установкою, а тому може, з точки зору перекладу, мати невизначену безліч інтерпретацій. Всі ці властивості речення, що завдають багато труднощів перекладачеві при «перекладі» інших культур, виявляються в гнучкості практично всіх компонентів речення, які при перекладі можуть частково або повністю змінювати свій граматичний та/або лексико-семантичний вигляд. По-третє, незважаючи на значний інтерес до синтаксичних трансформацій на рівні речення, це питання розглянуто недостатньо повно. Даний факт обумовлює необхідність обґрунтування існуючих синтаксичних трансформацій та висвітлення співвідношення частотності вживання таких трансформацій при перекладі, з якими зустрічаються перекладачі у практичній діяльності. І, нарешті, вибір коротких оповідань С. Моема, як приклад для виявлення трансформацій, обумовлений тим, що твори даного автора становлять перлину англійської класики.

Праці Я. Рецкера [5] започаткували звернення лінгвістів до проблеми перекладацьких трансформацій. Як зазначалося вище, синтаксичними трансформаціями займалися багато лінгвістів. Практичні аспекти пошуку відповідників в англійській та українській мовах висвітлено в працях О. Герасімової, А. Зубрик, Я. Костіна, Б. Мовчан та ін. [1; 2; 3; 4].

Метою статті є розгляд явища синтаксичних трансформацій як засобу досягнення еквівалентності під час перекладу художніх творів.

Адекватний переклад неможливо створити без ґрунтового фундаменту синхронічного та діахронічного аспектів проблеми. Детальне вивчення кожного з цих необхідних компонентів дозволяє зробити такі висновки.

Переклад являє собою один з найдавніших видів мовної комунікації. Під терміном «переклад» розуміється або сам процес перекладу, або результат цього процесу. Художній переклад можна розглядати як особливий вид комунікативної діяльності, взаємодії культур. Культурні спадщини взаємодіють через переклад. При здійсненні перекладу художнього тексту ми маємо справу не стільки з перекладом у його утилітарному розумінні, скільки з особливим видом міжкультурної, культурно-етнічної та художньої комунікації, для якої неминущою цінністю є власне текст як значуща смислова величина і предмет художнього зображення та сприйняття.

Основними вимогами до художнього перекладу є точність, стислість, ясність та літературність. Тільки дотримуючись таких вимог можна створити переклад, адекватний оригіналу. «Еквівалентність» та «адекватність» - це два різні поняття. Для досягнення

найбільшої повноти еквівалентності при перекладі художніх творів необхідно враховувати основну ідею повідомлення, намір автора, історичний контекст, джерела комунікації, відправника та одержувача повідомлення, необхідно виявлення у тексті оригіналу основного та другорядного. Також важливо брати до уваги контекст художнього твору, його культуро обумовленість. Адекватність пов'язана з конкретними умовами перебігу перекладацького процесу та відображає його оптимальний результат. Оцінкою якості перекладу художньої літератури є актуальна семантико-стилістична адекватність.

У практичній роботі перекладач зустрічається з чотирма типами речень: речення з аналогічною та різною синтаксичною структурою в українській та англійській мовах, реченнями з ідіоматичними оборотами та довгими, складними реченнями з громіздкими зворотами. Для здійснення грамотного перекладу необхідно використовувати синтаксичні трансформації. Сутністю перекладацьких трансформацій можна вважати міжмовні операції з перетворення тексту однією мовою в еквівалентний йому текст іншою мовою. Основними причинами необхідності синтаксичних трансформацій є відсутність відповідного граматичного явища в українській мові, розбіжність стилістичного характеру аналогічних граматичних розбіжностей смислової структури словосполучення в англійській та українській мовах, необхідність передачі «комунікативного членування» речення, формальна невиразність семантичних компонентів словосполучення та семантична надмірність. Всі види синтаксичних перетворень при перекладі можна звести до п'яти елементарних типів, а саме: нульової трансформації, перестановок, заміन, додавань та опущень. Варто зазначити, що такий поділ є в значній мірі приблизним та умовним.

По-перше, за винятком нульової трансформації, часом те чи інше перетворення можна з однаковим успіхом трактувати і як один і як інший вид елементарної трансформації. По-друге, перекладацькі трансформації практично у «чистому вигляді» зустрічаються не часто. Зазвичай вони поєднуються, приймаючи характер складних, «комплексних» трансформацій. Переклад фразеологічних виразів здійснюється за допомогою еквівалентів, фразеологічних аналогів, калькування, описового перекладу. Залежно від контексту, фразеологізми з яскравим національним забарвленням передаються фразеологічними одиницями в мові, в якій національне забарвлення відсутнє. При передачі екзотики оригіналу застосовується калькування разом із декомпресією.

Аналіз перекладів оповідань С. Моема «Джейн», «Джерело натхнення» та «Сила обставин», виконаних перекладачами Ю. Васютиним, Н. Галь та М. Лоріє ілюструють те, що

для перекладу речень першого типу найчастіше використовується нульова трансформація. Ця трансформація застосовується у 34% випадків. Другою трансформацією за частотою використання можна назвати таку трансформацію, як заміна, що використовується у 27% випадків. Далі йдуть: перестановка – 18%, додавання – 13% та опущення – 11%.

При перекладі речень другого типу найчастіше вживаною трансформацією є заміна. Вона використовується в 79% випадків. Далі слідують: опущення – 10%, перестановка – 6% і доповнення – 5%.

Для перекладу речень третього типу головним чином використовується трансформація – заміна, у 100% розглянутих випадків.

Для перекладу речень четвертого типу перекладачі найчастіше (у 57% випадків) використовують еквіваленти. Другим за вживаністю прийомом перекладу є використання описового перекладу – 21%, аналогів – 20% та, нарешті, калькування – 2%.

Отже, результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що використання синтаксичних трансформацій при перекладі художніх творів з англійської мови на українську дозволяють досягати семантико-стилістичної адекватності. Проте, існує ще декілька шляхів її подальшого розвитку дослідження проблеми. Найперспективнішим напрямом є дослідження впливу контексту художнього твору на вибір синтаксичних трансформацій.

Література:

1. Герасімова О. Адекватність перекладу фразеологічних одиниць та ідіоматичних виразів з англійської на українську мову / О. Герасімова // Наук. зап. Вінницького держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Сер. Філологія (мовознавство). 2014, Вип. 20, С. 219–224.
2. Зубрик А. Р. Особливості та труднощі перекладу англійських фразеологізмів / А. Р. Зубрик // Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. Філологічна. 2013, Вип. 36, С. 317–318.
3. Костін Я. А. Способи та прийоми перекладу різних груп англомовних фразеологізмів / Я. А. Костін // Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. Філологічна. 2013, Вип. 37, С. 157–159.
4. Мовчан Б. В. Збереження стилістичної функції фразеологізмів у англійсько-українському перекладі (на матеріалі творів художньої прози) / Б. В. Мовчан // Мовні і концептуальні картини світу. 2013, Вип. 46 (3), С. 17–24.
5. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. М.: Международные отношения, 1974, 216 с.

Костюк Г.,
магістрантка,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

Науковий керівник:
Баркасі В. В.,
канд. пед. наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

ЗАСОБИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКУ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ

У статті обговорюються питання засобів та інструментів організації дистанційного навчання під час уроків англійської мови. Важливість застосування інтернет технологій. Представлені ефективні платформи для роботи під час дистанційного уроку.

Ключові слова: дистанційне навчання, інтернет технології, платформа, онлайн зустріч, інтерактивні завдання.

У 2022 році все більших обертів набирає дистанційне навчання, основна причина переходу на дистанційну форму навчання була пандемія 2019 року. Проте зараз з'явилась ще одна причина – війна в Україні. В умовах війни діти вимушені працювати дистанційно. Вчителі намагаються створити більш сприятливі умови навчання, тож використовують різні платформи для роботи в інтернеті.

Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти набуло чинності з 16 жовтня 2020 року. Положення дозволяє розширити можливості роботи під час навчання. Нове Положення відповідно дистанційного навчання було затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115 і зареєстровано в Міністерстві юстиції 28 вересня 2020 року за №941/35224.

Інформаційно збагачене середовище впливає на механізм сприйняття й усвідомлення інформації, «цифрові» діти часто мають слабку пам'ять і проблеми з концентрацією уваги. Говорити з ними необхідно «твітами», тобто, стисло і з перервами. Подробиці їх особливо не цікавлять. Ігнорують довгі тексти й звертання, особливо усні. Отже, задушевні розмови й лекції — не для них. Вони — діти гаджетів [3, с. 16].

Завдяки використанню різних засобів та інструментів при дистанційному навчанні можна покращити успішність та продуктивність учнів. Отже розглянемо засоби та інструменти організації уроку при дистанційній формі навчання:

- Zoom (zoom.us/download) — сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей. У платформу вбудована інтерактивна дошка, яку можна демонструвати учням. Крім того, є можливість легко й швидко перемикатися з демонстрації екрана на інтерактивну дошку [3, с. 23].

- LearningApps.org ([LearningApps.org](https://learningapps.org)) — онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Конструктор LearningApps.org призначений для розробки, зберігання та використання інтерактивних завдань з різних предметів [3, с. 25].

- Ще одним корисним інструментом є Онлайн-тести “На урок” <https://naurok.com.ua/test> де можна знайти тести з багатьох тем або створити самотійно.

- Kahoot лідирує в ігровому оцінюванні. Це найулюбленіша ігрова платформа моїх учнів [5].

- Popplet - простий у використанні і потужний по функціоналу сервіс, що дозволяє створювати ментальні карти [2, с. 22].

- Trivia – засіб для проведення швидкого тестування/опитування В процесі створення задається правильний варіант відповіді (встановити позначку біля «Correct answer»):

В шаблоні задається питання (вкладка «Question») та правильна відповідь на зворотному боці (вкладка «Result»), які спрацьовують як флеш-картки і дають змогу багаторазово переглянути питання та результат (особливо цікаво відображаються варіанти з відео) [3, с. 40-41].

Приклад 1: впізнати героїв мультфільму (англійською):

Приклад 2: Назвати фрукти англійською (варіант текстового запитання з графічними варіантами відповідей):

Педагогічний досвід, набутий учителем упродовж освітньої та професійної діяльності, є важливим здобутком і каталізатором рівня компетентності педагогічного працівника та якості

системи освіти і педагогічної науки в цілому. Саме тому в сучасних умовах учителю важливо не лише раціонально застосовувати власний педагогічний досвід при здійсненні навчально-виховного процесу у загальноосвітньому навчальному закладі, а й уміти правильно узагальнити і демонструвати (представляти) освітній спільноті власні педагогічні здобутки, що дозволяє комплексно проаналізувати свою професійну діяльність, сприяє створенню та реалізації вчителем нових перспективних ідей щодо підвищення якості та результативності навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу [4, с. 5].

Використання засобів та інструментів, які були розглянуті у статті дають дітям можливість більш якісно засвоїти навчальний матеріал. Використання платформ покращує продуктивність учнів.

Литература:

1. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи. Аналітико-методичні матеріали / кол. автор. ; за заг. ред. О.М.Топузова ; укл. М.В.Головко. Київ : Педагогічна думка, 2021. - 192 с.
2. Інтернет-сервіси в освітньому просторі. Випуск 3: [методичний посібник] / І.С. Аман, О.В. Литвиненко. – Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2018. – 76 с.
3. Організація дистанційного навчання у школі: методичні рекомендації/ МОН України, 2020
4. Google Sites (Сайти) як засіб узагальнення професійного досвіду педагогічного працівника : практичний посібник / К. Р. Колос. – Житомир : Видавництво «О. О. Євенок», 2016. – 99 с.
5. <https://nus.org.ua/articles/dystantsine-navchannya-yak-zatsikavyty-uchniv-porady-vid-uchytelky/>

Кошельник Д.,
студентка 3 курсу,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

Науковий керівник:
Щербакова О.Л.,
докт.філос. в галузі освіти,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

***ВИКОРИСТАННЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ В
НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ***

The article focuses on the peculiarities of the adaptation of English terms that are part of the Ukrainian language. The relevance of the use of English in the educational process has been studied.

Keywords: Ukrainian language, English language, English term, language-recipient, language-resource.

Жодна культура світу не розвивається в ізоляції. Одним з наслідків такого взаємозв'язку є поява іншомовних слів у мові кожного народу. Наразі активно збільшується кількість англіцизмів в усіх сферах життя. Збереження рідної мови і використання потенціалу англійської мови є необхідною умовою національно-культурного самовираження будь-якої нації.

Відкритість у країнського суспільства, можливість його громадян вільно подорожувати та значна кількість туристів з-за кордону, участь українських освітян і студентів у міжнародних конференціях, стажуваннях, грантах, зростання числа охочих вивчати іноземні мови, активнее використання у процесі навчання, діяльності та спілкування міжнародної комп'ютерної мережі Інтернет спричиняють активнее застосування нової лексики в новітніх освітніх процесах, що зумовлює актуальність дискусійних питань щодо ролі та завдань іншомовних термінів у навчальному процесі.

Найбільш вразливим міське середовище з його інформаційним впливом через посередництво різних носіїв. Тут снує шквал чужизмів на зразок: блокчейн, воркшоп, івент,

кейтеринг, кешбек, коворкінг, ком'юніті, лайфсел, лайфхак, мерчандайзинг, нон-фікшн, стартап, трепел-бук, тригер та б. ін. «Мовна інтервенція здійснюється через такі середовища, як телебачення й радіо, преса, масова культура, Інтернет, інформаційне обслуговування споживчого ринку, зокрема рекламу».

Актуальність дослідження викликана «новою хвилею» іншомовних слів в повсякденності українців, доречність чого сумнівна з багатьох причин (порушення чистоти мови, мовленнєве маніпулювання значеннями і смислами), а тому виникає потреба дослідити їх семантичне наповнення та можливі рідномовні синоніми. Тематичну групу «освіта» не завжди виокремлюють у межах лексичних досліджень, оскільки вона тяжіє до більш охопної групи «наука». Без сумніву, що остання формувалася і продовжує це робити із залученням термінів і понять з інших мов, які у світовому науковому дискурсі постають як інтернаціоналізми. Традиційно запозичені терміни мають стилістичне забарвлення й спеціалізоване середовище, що обмежує їх функціонування. Сьогодні ж ця лексика все активніше використовується у сусідніх сферах життя і претендує на загально вживаність та загально зрозумілість. Характерною проміжною ланкою виступає освітня, де у межах навчальних предметів здобувачам освіти пропонується для засвоєння величезна кількість понять і термінів. Більшість із них міцно увійшла до словникового складу мови, набувши рідномовних відповідників чи залишившись без альтернативними номенами.

Нині словниковий склад мови налічує велику кількість запозичених слів, які віддавна використовуються в освітній сфері й набули рідномовних відповідників. Наприклад: абітурієнт - вступник, бібліотека - книгозбірня, екзамен - іспит, каліграфія - краснопис та ін. Синоніми випрацювані мовою для багатьох конкретних і загальних назв, які стосуються навчальних предметів та методики їх викладання: акцент - наголос, алфавіт - абетка, неологізм - новотвір, орфографія - правопис; алюміній - глинець, горизонт - обрій, клімат - підсоння, масштаб - мірило, мінерал - копалина; гравітація - тяжіння; епоха — доба, хроніка - літопис; аргумент — довід, інновація - нововведення, принцип - засада тощо.

Механізм переходу фонемного складу англіцизмів не відрізняється від загальних способів освоєння запозичень. Англіцизми, здебільшого, пристосувалися до фонологічних норм сучасної української мови, втративши не властиві мові-реципієнту риси. Значні кількісні та якісні розбіжності в системах вокалізму англійської та української мов зумовили те, що в процесі адаптації більше змін відбулося в системі вокалізму. Наприклад cartoon [ka:tu:n] – картун (мальований фільм); action [ekshn] – екшн (команда режисера для початку зйомки);

travelling [trevelin] – тревелінг (зйомка з руху).

В навчальному процесі англomовні терміни слід застосовувати за умови його загальнозживаності та міжнародної популярності. Використання англіцизмів в освітньому процесі сприятиме формуванню глобалізації освітньої національної системи у світовий простір, підвищить адаптацію знань до світових та полегшить інтеграцію українських освітян в міжнародний простір. Проте всеж таки недоцільно використовувати іншомовні слова в офіційно-діловому тексті, якщо є аналоги в українській мові, оскільки текст повинен бути зрозумілим для тих, хто буде з ним знайомитися. Використання іншомовних слів не має бути абсурдним, вживаючи англіцизми слід бути певним в їх доречності, та точності їх семантичних значень. В одному й тому самому тексті не варто поєднувати іншомовний термін і його український аналог для окреслення того самого поняття.

Отже у динамічному мовному просторі важко вчасно занотовувати і стежити за осмисленням та виробленням порад щодо новітніх процесів, які відбуваються в її усній та письмовій формах. Тим більше у сучасному інформаційно відкритому світі, коли через посередництво активних політичних, наукових, ділових контактів у мову проникає велика кількість іноземних понять, а відповідно - і їх лексичних позначень. Англomовні терміни, з огляду на інтернаціоналізацію освіти, відіграють важливу роль у освітньому процесі та їх використання є вимогою сучасності. Запозичення англomовних термінів сприяє глобалізації освітньої системи у світовий простір. Разом із використанням англomовних термінів у навчальному процесі відбувається підвищення якості освітніх послуг. Проте добір іншомовного терміна (слова) щоразу повинен бути регульований конкретною ситуацією мовлення, добрим знанням його значення та чіткими критеріями доречності його застосування.

Література:

1. Zaremba I. D., Syvak L. M. Ukrainizatsiia inshomovnykh terminiv. Molodyivchenyi. Kherson, 2016. № 4 (31). S. 366-370.
2. SLOVNYK.ua :portal ukrainskoi movy ta kultury. URL :<https://www.slovnyk.ua>
3. Радук В. Мова в Україні: стан, функції, перспективи.//Дивослово №4. – 2002.
4. Панасюк І. М. Англіцизми навколо нас: аномалія чи норма.

Лахтіонова М.,
Магістрантка,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Солодка А.К.,
доктор педагогічних наук, професор,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

***ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ
ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ***

The article deals with peculiarities of the reproduction of evaluative lexical units in the Ukrainian-English translation of the texts of political discourse. Evaluative lexical units are considered in terms of their functioning in a particular communicative situation. The study of language units in the discursive approach takes into account the situational and socio-cultural context.

Keywords: communicative situation, evaluative lexical units, political discourse, socio-cultural context.

Бурхливий розвиток політичного дискурсу в сучасному житті України, а також збільшення перекладів політичних діячів в українській та англійській лінгвоспільнотах викликають нагальну необхідність опису закономірностей та специфіки перекладу текстів даного комунікативного простору.

Політичний дискурс – це явище, з яким людина стикається щодня, ним цікавляться як професіонали у сфері політики, так і широке коло громадян. Ця галузь досліджень привертає увагу українських вчених (В. Громовенко, Н. Кондратенко, Л. Нагорна, М. Нарійчук) [1; 2; 3; 4].

Слід зазначити, що особливості відтворення в українсько-англійському перекладі оцінної лексики, як одного із засобів реалізації домінантної функції політичного дискурсу, не

знайшли достатньо повного відображення у сучасних дослідженнях, що й обумовлює актуальність цієї теми.

Метою статті є виявлення особливостей відтворення оцінних лексичних одиниць в українсько-англійському перекладі текстів політичного дискурсу.

Матеріалом дослідження слугували 300 оцінних лексичних одиниць з текстів дискусій самітів Ради Європи, виступів та прес-конференцій політичних діячів (2021) та їх відповідності у текстах перекладу. Результатом дослідження є визначення залежності ступеня структурної, семантичної та комунікативної близькості оцінного значення одиниць тексту оригіналу та його відповідників у перекладі від низки прагматичних чинників.

Оціночні лексичні одиниці розглядаються з погляду їх функціонування у певній комунікативній ситуації, а саме, у ситуації політичного спілкування. Дослідження мовних одиниць у рамках дискурсивного підходу передбачає врахування ситуативного та соціокультурного контексту, що включає ситуацію спілкування, учасників, їх цілі та завдання, а також приналежність дискурсу до певної культури та його соціальні параметри.

Функціональна специфіка політичного дискурсу визначає використання оцінної лексики, як одного із засобів формування впливового ефекту мовленнєвих творів, що належать до зазначеного комунікативного простору.

Дослідження структурно-семантичних аспектів перекладу оцінної лексики дозволило виявити залежність використання у перекладі регулярних відповідників та різних перекладацьких трансформацій залежно від типу оцінки, що репрезентується. В результаті було встановлено, що основним критерієм оцінки ступеню структурно-семантичного ізоморфізму лексичних одиниць тексту оригіналу, що репрезентує прагматичну оцінність, та їх відповідностей у тексті перекладу, є врахування прагматичної ситуації, що включає соціальні та ідеологічні норми та стереотипи. Структурно-семантичний ізоморфізм визначає переважне використання при перекладі прийомів транскрипції/транслітерації та калькування. При цьому відповідності, які створюються за допомогою зазначених трансформацій, переходять у ранг регулярних через високу частотність їх застосування.

При аналізі особливостей перекладу функціонально-прагматичної лексики було виявлено тенденцію як до збереження, так і до зміни інтенсивності оцінного значення, чому сприяє переважне використання наступних трансформацій: калькування вихідної структури, модуляції, антонімічного перекладу.

Таким чином, у перекладі оцінність різних типів актуалізується шляхом поєднання

регулярних відповідностей та різних трансформацій, що дозволяють зберігати або модифікувати варіантні характеристики оцінної ознаки – інтенсивність, афективність та категоричність. При цьому інваріантом оцінного значення, що забезпечує комунікативну рівноцінність текстів оригіналу та перекладу, є структура та полярність оцінки (+/-).

Еквівалентне відтворення прагматичного потенціалу тексту оригіналу не завжди є завданням перекладу. Порівняльний аналіз прагматично-оцінних лексичних одиниць іноземної мови та їх відповідників у мові перекладу дозволив виявити основні способи перекладу, а застосування методу кількісного підрахунку – співвідношення різних видів трансформацій, використаних під час перекладу лексичних одиниць.

В результаті було виявлено, що у більшості випадків між прикладами іноземною мовою та їх відповідниками у мові перекладу спостерігаються відносини структурно-семантичного ізоморфізму, що визначає переважне використання при перекладі прийомів транскрипції/транслітерації (43%) та калькування (52%). Відповідності, що створювано за допомогою зазначених трансформацій, як правило, переходять до регулярних при збереженні вихідного полюса оцінки. Це обумовлено наявністю в обох лінгвосоціотах відповідних денотатів, а також збігом суспільних позицій щодо описуваних ними явищ. Незначний відсоток використання інших видів трансформацій (експлікація – 3%, антонімічний переклад – 1%, конкретизація – 1%) свідчить про нетиповість їх використання при перекладі.

У результаті порівняльного аналізу мовного матеріалу було виявлено основні напрями модифікацій варіантних характеристик оцінного значення лексичних одиниць в українсько-англійському перекладі текстів, які стосуються простору політичного дискурсу. Дані модифікації реалізують такі основні стратегії перекладу: стратегію інтенсифікації, стратегію деінтенсифікації, стратегію збереження вихідної інтенсивності оцінки. Можливість модифікації оцінного значення в рамках зазначених стратегій забезпечується градацією оціночної шкали. Досягнення зазначених стратегій можливе завдяки використанню низки перекладацьких прийомів. Так, при орієнтації на стратегію інтенсифікації застосовуються наступні прийоми: експлікативний антонімічний переклад, різновекторна модуляція у напрямі «причина - наслідок», оцінна категоризація, персоніфікація, деевфемізація, оцінна експлікація. Реалізація стратегії деінтенсифікації досягається шляхом наступних трансформацій: імплікативного антонімічного перекладу, різновекторної модуляції у напрямку «наслідок-причина», оцінної імплікації, зміни оцінної структури. Збереження вихідного рівня інтенсивності та категоричності оцінного значення досягається шляхом використання

традиційних відповідностей, прийомів експлікації, семантичного калькування, конкретизації, відтворення конотативних синонімів.

Виявлені в результаті порівняльного аналізу прагматичні фактори визначають спрямованість перекладача на реалізацію однієї з виділених стратегій. Дані фактори включають 1) належність тексту оригіналу до певного типу дискурсу, тобто залежність оцінних характеристик іноземного тексту та специфіки функціонування оцінної лексики від доміантних функцій політичного дискурсу; 2) орієнтацію на адресата перекладу, наявність в нього фонових знань та оцінних стереотипів, що дозволяє визначити його потенційну реакцію; 3) мету перекладу, яка передбачає наявність у перекладача певних установок.

Орієнтація на стратегію інтенсифікації ґрунтується на наступних перекладацьких установках: дискредитація об'єкту оцінки; критики дій опонента; конкретизації оцінюваної ситуації; привернення уваги; позитивної презентації.

Основою стратегії деінтенсифікації є такі установки: дипломатичність у критиці, політкоректність в оцінці, корекція мовного іміджу суб'єкту оцінки, виправдання та підтримка політичного курсу.

Особливий інтерес для дослідження різних аспектів відтворення оцінної лексики становлять лексичні одиниці, оцінність яких обумовлена їх вживанням як основи засобів образності – метафор, порівнянь, алюзій. В цьому зв'язку є перспективним розгляд специфіки перекладу таких лексичних одиниць як засобів актуалізації оцінного змісту висловлювання іноземною мовою зовнішньополітичних питань.

Література:

1. Громовенко В. Дослідження політичного дискурсу в лінгвістиці. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство), 2015. Вип. 21, С. 238–242.
2. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: монографія. Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. Одеса: Чорномор'я, 2007.
3. Нагорна Л.П. Політична мова і мова політики: діапазон можливостей політичної лінгвістики. К.: Світогляд, 2005.
4. Нарійчук М. Українські політичні реалії в англomовному політичному дискурсі. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2013,19.

Летовченко Карина.

студентка 514 групи

Миколаївського національного університету

імені В.О.Сухомлинського

Нейсало Сергій.

студент 514 групи

Миколаївського національного університету

імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Заскаста С. Г., д.п.н., проф.

Миколаївського національного університету

імені В.О.Сухомлинського

***ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ***

The article analyzes the interdisciplinary approach in the process of studying history. The concept of "integration" is specified, the meaning of the concept of "interdisciplinary relations" is substantiated. The strategic directions of updating the learning process based on the application of the principles of interdisciplinary connections in the process of studying history are identified. The pedagogical conditions for the effectiveness of the use of interdisciplinary links are the use of educational and methodological complex, taking into account the specifics of the study of history; conducting various types of control over the results of independent cognitive activity of students.

Keywords: *interdisciplinary connections, integration classes, cognitive activity of students, interdisciplinary integration.*

Суперечність між вимогами, що ставляться перед фахівцем у сучасних умовах, і рівнем готовності студентів до професійної діяльності, між потребою особистості в освіті та можливостями закладу освіти задовольнити цю потребу, вимагає якісно нових взаємовідносин між суб'єктами педагогічної діяльності.

Аналіз наукової літератури щодо розвитку вищої освіти в країнах Європейського освітнього простору вказує на можливість використання позитивних здобутків цих країн, допомагає виявити тенденції розвитку професійної підготовки фахівців та визначити прогностичні напрями її розвитку в Україні.

Звернення до досвіду країн Європейського освітнього простору зумовлено такими причинами:

- активізація контактів у країнах ЄС та його сусідами у сфері освітньої політики;
- вплив освітньої політики розвинених країн на освітні програми східноєвропейських країн;
- орієнтація України на освітні програми країн Європейського освітнього простору;
- модернізація системи вищої освіти.

Аналіз наукової літератури свідчить, що наукові положення і висновки, які характеризують розвиток професійної підготовки фахівців, заклали наукові праці видатних діячів науки, керівників освіти, представники вітчизняної суспільної і педагогічної думки. Серед них І.А. Зязюн, Н.Г. Ничкало та ін. Дослідженню проблем університетської освіти присвітили свої наукові праці О.П. Мещанінов.

Порівняльно-педагогічні дослідження з окремих аспектів розвитку неперервної професійної освіти за кордоном здійснені Н.В. Абашкіною, Г.С.Воронкою, Т.І. Вакуленко, Т. Кристопчук, О.В. Матвієнко, С.О. Сисоєвою, І.В. Соколовою та ін. Визначення шляхів формування світового освітнього простору знайшло відображення в працях Л.П.Пуховської. Вивченню питання застосування сучасних інформаційних технологій у професійній підготовці фахівців у країнах ЄС присвятила своє дослідження Т.Б. Поясок.

Закон України «Про освіту» зазначає, що у закладах освіти відповідно до освітньої програми можуть викладатися одна або декілька дисциплін двома чи більше мовами - державною мовою, англійською мовою, іншими офіційними мовами Європейського Союзу. Визначаються такі сфери використання іноземної мови:

- міжнародне співробітництво у системі освіти;
- участь у міжнародних дослідженнях якості освіти;
- міжнародна академічна мобільність.

Варто зазначити, що у Концепції організації підготовки магістрів в Україні (наказ № 99 від 1002.1010 р.). визначено низку умов для вступу до магістратури, серед яких є наявність одного з міжнародних сертифікатів про знання іноземної мови з встановленою вищим

навчальним закладом мінімальною оцінкою (на перехідний етап замість сертифікату припускається вступне випробування з іноземної мови, що вже передбачено Умовами прийому до вищих навчальних закладів, затвердженими наказом МОН України від 18 вересня 2009 року № 873) [7].

Одним із засобів вирішення зазначених суперечностей є удосконалення організації самостійної пізнавальної діяльності студентів на заняттях з іноземної мови. Самостійна пізнавальна діяльність студентів активізується у процесі вивчення навчальних дисциплін. Однак сформованість знань, умінь та навичок з предмета, що вивчається як самостійний компонент пізнавальної діяльності визначено відносно недавно. Сфера реалізації пізнавальної активності – навчальна діяльність на занятті з певного предмету, у процесі викладання якого педагог її формує.

Отже, за цих умов, важливо запровадження підходу CLIL.

CLIL - это акронім від Content and Language Integrated Learning - предметно - мовне інтегроване навчання.

Впровадження даного підходу відповідає меті, яка визначена Європейською комісією : CLIL - це такий підхід до двомовного навчання, за яким зміст навчальних програм та англійська мова викладаються разом. (Graddol D. English Next, British Council Publications, 2006).

У педагогічній літературі звертається увага на те, що для визначення мотивів навчання іноземної мови важливо, насамперед, встановити, яким людським потребам може відповідати засвоєння іноземної мови. Серед цих потреб можна виділити такі:

- потреба комунікації в іншомовному середовищі;
- потреба комунікації у професійному середовищі;
- потреба в отриманні інформації;
- потреба у більш глибокому пізнанні дійсності;
- потреба в естетичному переживанні образного та понятійного багатства слова.

В педагогіці вищої школи велика увага приділяється питанням зв'язку навчально-пізнавального процесу з майбутньою спеціальністю випускника.

Так, на основі розроблених моделей виробництва і спеціальності визначають компетентність, яка необхідна спеціалісту для реалізації відповідних функцій (модель виробництва (модель спеціальності), навчальний план, навчальний процес, реальне виробництво)).

Важливим резервом у вихованні самостійності і активності студентів є урахування

особливостей самої самостійної пізнавальної діяльності на заняттях з іноземної мови в залежності від обраної спеціальності. Врахування характерних особливостей пізнавальної діяльності студентів конкретної спеціальності, як то, історичні дисципліни, дозволяє виявити додаткові засоби формування у студентів активного і творчого підходу як до їх професійної підготовки, так і до вивчення іноземної мови.

Значне місце в управлінні самостійною пізнавальною діяльністю студентів історичних спеціальностей на занятті з іноземної мови займає формування пізнавальних інтересів та навчальне спілкування.

В основі курсу іноземної мови лежать такі положення [6]:

- оволодіння іноземною мовою є одним із важливіших компонентів професійно підготовки сучасного фахівця;
- професійно орієнтований характер курсу іноземної мови;
- студент і викладач є активними учасниками навчального процесу;
- студент є не тільки об'єктом навчання, але й його суб'єктом, і тому має право самостійно вирішувати ряд питань: включення до свого індивідуального плану факультативного курсу з іноземної мови, вибір матеріалів для самостійної роботи та ін. У методичному плані активізація самостійної роботи пов'язана з культурою навчальної діяльності студентів, культурою їх розумової праці. Самостійна робота є особливою формою пізнавальної діяльності, ступінь удосконалення якої залежить від рівня культури розумової праці. Отже, для ефективності управління самостійною роботою студентів питання підвищення культури їх розумової праці має особливе значення. Рівень останньої обумовлює, значною мірою, успішність самостійної пізнавальної діяльності студентів, покращення якості їх підготовки у процесі самостійної роботи. З метою допомоги студентам оволодіти прийомами навчальної праці можливе впровадження спецкурсу «Самостійна робота студентів».

Отже, наукова проблема організації самостійної пізнавальної діяльності студентів історичного факультету на заняттях з іноземної мови, її ролі у модернізації вищої школи має пріоритетне значення, відноситься до фундаментальних наукових досліджень, оскільки її вирішення закладає фундаментальні основи у забезпеченні розвитку соціально-економічної системи суспільства. Ефективність самостійної пізнавальної діяльності студентів зумовлена її організацією. Організація – динамічний процес, в кому є діяльність студента, керування викладача, де створюються відповідні взаємовідношення. В основі організації ефективного навчального процесу повинен бути принцип активності і самостійності в навчанні студента.

Загальноорганізаційні вміння студентів слід розвивати. Ефективність організації пізнавальної діяльності студентів визначається рівнем особистої готовності студента до оволодіння знаннями. Потрібна диференціація рівнів особистої готовності студентів до оволодіння знаннями та врахування дидактичних умов і відношень, які формуються між викладачем і студентом та індивідуальних здібностей і інтересів студентів. Комплексний характер організаційних заходів щодо організації самостійної пізнавальної діяльності студентів передбачає визначення основних за своїм розвиваючим значенням прийомів. До них можна віднести такі:

- використання викладачем методичних прийомів щодо організації самостійної роботи студентів на заняттях з іноземної мови;
- організація ситуацій колективного вирішення завдань, дискусія та обговорення результатів;
- проведення на початковому етапі навчання у закладі вищої освіти циклу навчальних занять за спеціально розробленим курсом «організація самостійної роботи студентів»;
- розробка критеріїв ефективності організації самостійної пізнавальної діяльності студентів на заняттях з іноземної мови.

Розв'язання комплексу означених питань потребує всебічного вивчення досвіду вирішення проблеми в країнах Європейського освітнього простору.

Література:

1. 1.Абашкіна Н.В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині : Монографія / – К. : Вища школа, 1998. – 207с.
2. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: Статі, нариси, інтерв'ю. – К.: Знання України, 2004. – 804 с.
3. Гончаренко С.У. Фундаменталізація освіти як дидактичний принцип // Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євро інтеграції: Зб. матеріалів Міжн. науково-практичної конференції. – 22-24 квітня, 2009 р. Київ – Житомир / За ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. – К.: КІМ, 2009. – 800 с.
4. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI сторіччя» Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>
5. Енциклопедія освіти / [голов. редак. В.Г.Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. –

1040 с.

6. Закон України «Про освіту» Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
7. Закон України «Про вищу освіту». Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
8. Заскалета С.Г. Тенденції професійної підготовки фахівців аграрної галузі в країнах Європейського Союзу : монографія / С.Г. Заскалета; за ред. С.О. Сисоєвої. – Миколаїв : Іліон, 2013. – 500 с.
9. Зязюн І.А. Аксіологічні орієнтири сучасної культури // Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євро інтеграції: Зб. матеріалів Міжн. науково-практичної конференції. – 22-24 квітня, 2009 р. Київ – Житомир / За ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. – К.: КІМ, 2009. – 800 с.
10. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. – К.: Грамота, 2007. - С. 569.
11. Ничкало Н.Г. Професійна освіта і навчання в країнах Європейського Союзу та Україні у перспективних вимірах»// Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євро інтеграції: Зб. матеріалів Міжн. науково-практичної конференції. – 22-24 квітня, 2009 р. Київ – Житомир / За ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. – К.: КІМ, 2009.
12. Освітологія: хрестоматія: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Укладачі: Огнев'юк В.О., Сисоєва С.О. – К.: ВП «Едельвейс», 2013. – 728 с.
13. Пуховська Л.П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: Монографія. – К. : Вища школа, 1997. - 180с.
14. Сисоєва С.О. Формування психолого-педагогічної компетентності студентів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю // Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євро інтеграції: Зб. матеріалів Міжн. науково-практичної конференції. – 22-24 квітня, 2009 р. Київ – Житомир / За ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. – К.: КІМ, 2009. – 800 с. С.193.
15. Сисоєва С.О.,Заскалета С.Г. Неперервна професійна освіта у документах Європейського Союзу. Видання друге, доповнене та виправлене. – Миколаїв КП «Миколаївська обласна друкарня», 2009. – 479 с.

Ляхвацька О.

студентка 446 групи філологічного факультету
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Філіппєва Т. І. ,

к.п.н., доцент,

Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК БРИТАНСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

The place of the English language in the general language system of the world was considered in this article. The formation and functioning of the British language were studied. The sources of development of the British version of the English language are analysed. The prospects for the modern and further development of the English language are revealed.

Key words: English, British English, dialect, borrowing, dictionary.

Англійська мова є офіційною мовою Організації Об'єднаних Націй. Утвердження законів і указів, зустрічі представників держав, дипломатичні переговори та дебати проводяться безпосередньо англійською мовою. Міжнародна торгівля, робота банківської системи, діяльність транспортної системи на суші, на морі та у повітрі також здійснюються англійською мовою. Ця мова є живим інструментом спілкування для академіків, докторів наук та вчених з усього світу. Міжнародні конференції, вивчення світового досвіду та обмін інформацією відбуваються з використанням англійської мови. В тому числі, мовою проведення олімпійських ігор та змагань між країнами офіційно вибрано саме англійську.

Проблема становлення та розвитку англійської мови стала предметом досліджень у працях таких зарубіжних, вітчизняних та українських науковців, як А. Брагіна, І. Бродович, Г. Верба, С. Доллінджер, П. Костюченко, М. Маковський Дж. Уеллз та С. Шароварова С. [1].

У Великобританії, на відміну від багатьох інших європейських країн, немає жодного державного органу, який би встановлював стандарти та стежив за чистотою офіційної мови та корегував її. Правильне написання та вимова слів англійської встановлюється Оксфордським словником та іншими важливими виданнями. Проте, Британська англійська мова має безліч діалектів. Фактично мова, якою спілкуються на півночі та півдні Англії, має значно більше відмінностей, ніж літературні британська та американська англійська мови [5].

Англійська мова відноситься до германської групи індоєвропейської родини мов. За даними демографічного дослідження, проведеного у двохтисячному році, кількість людей на планеті, які постійно говорять на англійською, перевищує п'ятсот десять мільйонів людей. Процес формування англійської мови прийнято ділити на три періоди:

староанглійський (450-1066 рр.)

середньоанглійський (1066-1500 рр.)

новоанглійський (з 1500 р.) [3].

Джерела зародження Британської мови йдуть далеко до часів перших завоювань та заселень Британських островів завойовниками. У V столітті на берегах Британії з'явилися трое німецьких племен (англи, сакси та фризи) – безпосередні предки сучасних англійців. Діалекти, на яких вони говорили стали ядром сучасної англійської мови. Такі слова як: earth (земля), house (будинок), food (їжа), тощо з'явилися саме з англо-саксонського прислівника [3].

Наступною визначною подією стало прийняття християнства Британії. Завдяки цьому в англійську мову влилася велика порція латинських та грецьких слів, які стосуються релігії та церкви: altar (вівтар), school (школа), monk (монах) тощо.

На цьому втручання в англійську мову не закінчилися, і пізніше в англійську мову внесли деякі зміни і вікінги. На східному узбережжі вони заснували поселення, деякі з них існують і досі. Наприклад, міста Whitby чи Grimsby. Закінчення “by” у датському читається як “бю” та перекладається – «місто» [1].

Завоювання в 1066 році Британії норманнами, носіями французької мови, змінило все політичне та культурне життя регіону та справило найбільший вплив на англійську мову за всю його історію. Королівський двір, дворяни та гільдії торговців говорили виключно французькою, наука і релігія продовжували використовувати латинську мову, а англійська стала мовою «низів», тобто звичайного люду. Тоді було запозичено безліч французьких слів: crown (корона), castle (замок), court (двір), beauty (краса), colour (колір) тощо. Проте, за часів столітньої війни з Францією, англійці все-таки змогли припинити поширення французької мови та почали

“піднімати свою рідну мову з колін” [2].

У 1476 році була надрукована перша книга англійською мовою. Завдяки друкарству зросла загальна грамотність населення і книги вже були доступними не тільки привілейованим станам, а й простому люду. Коли почали виникати питання про те, як друкувати те чи інше слово, англійці звернулися до своєї, на той час, роз’єднаної мови [3].

З моменту появи друкарства правила правопису закріпилися дуже міцно, але як відомо, мова не стояла на місці та розвивалася. Книгами вдалося закріпити орфографію та граматику, але не фонетику. Саме тому більшість слів пишуть так само як і у XVIII столітті, але читають зовсім по-іншому [4].

З плавання Колумба почалася епоха поширення англійської мови по всьому світі. Британська імперія стала найбільшою державою за всю історію людства і принесла свою мову в найвіддаленіші куточки земної кулі. Потрапляючи на ізольовані від зовнішнього світу території, вона змішувалася з місцевими діалектами та утворювала абсолютно нові поєднання. Такий варіант англійської мови в Індії називається Хінгліш (від хінді та інгліш) [2].

Говорячи про основну відмінність старої та нової англійською, то тут ми можемо відрізнити словникові склади мов. Староанглійська мова має набагато більше слів завдяки двом ключовим факторам: по-перше, промислова революція та розвиток технологій призвели до необхідності створення нових слів; по-друге, Британська імперія в період свого розквіту охопила близько чверті земної поверхні, і англійська мова запозичила багато слів з інших країн [5].

Завдяки високим темпам технологічного, економічного та культурного зростання англomовних країн (у тому числі й колишніх колоній), у XX столітті англійська мова починає набувати статусу міжнародної. З появою інтернету позиції англійської мови зміцнилися. Інформація на 51% усіх сайтів в інтернеті представлена англійською мовою. Вона стала мовою міжнародних авіадиспетчерів. На сьогоднішній день нею зберігається не менше ніж 80 відсотків інформації, що зберігається в комп’ютерах по всьому світі. Вона вважається офіційною мовою британських островів (включаючи Ірландію) та першою мовою для значної частини Сполучених Штатів, а також для та інших країн світу, таких як Канада, Австралія, Нова Зеландія тощо.

Література:

1. Dollinger, Stefan. Varieties of English: Canadian English in real-time perspective. In

English Historical Linguistics: An International Handbook.

2. Бродович О. І. Історія англійської мови: Підручник для бакалаврату. - СПб.: Видавництво РХГА, 2018. - 184 с.
3. Верба Л. Г. Історія англійської мови: Посіб. для студ. та викл. вищ. навч. закл. – Вінниця: Нова кн., 2004. – 304 с. 13.
4. Костюченко Ю. П. Історія англійської мови. – К.: 1963. — 426 стр.
5. Маковський М. М. Англійські соціальні діалекти, - М.: Вищ. школа, 1982. - 135с.

Лященко С.,
магістрантка,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Солодка А.К.,
доктор педагогічних наук, професор,
Миколаївський національний університет
ім. В.О.Сухомлинського

***ПЕРЕКЛАДАЦЬКИ ТЕХНІКИ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ КОМУНІКАТИВНИХ
СИТУАЦІЙ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ***

The article deals with different types of communicative situations with the use of translation. The study determines the typology of communicative situations using translation. It reveals the dependence of translation strategy and translation tactics on the nature of the intercultural communicative situation in which translation is performed.

Keywords: types of communicative situations, translation strategies, translation tactics, intercultural communication.

Увагу сучасних вчених не одне десятиліття привертають культурологічні аспекти перекладу, пов'язані з особливостями перекладу як способу забезпечення міжмовної та міжкультурної комунікації, соціолінгвістичні та етнопсихолінгвістичні фактори, що впливають на процес та результат перекладу, особливості перекладацької діяльності, пов'язані з особистістю перекладача як вторинною мовною особистістю.

Перекладацький акт, перекладацька діяльність у цілому стали розумітися як спосіб забезпечення міжкультурної комунікації між різномовними суб'єктами, що вирішують певні завдання. Урахування особливостей комунікантів, що визначаються їх приналежністю до різних мовних колективів та різних культур, стає пріоритетним моментом у сучасних перекладознавчих дослідженнях. Можна стверджувати, що останні десятиліття в науці про

переклад склалися передумови формування нового підходу до вивчення та здійснення перекладу на комунікативно-функціональній основі. Такий підхід до перекладу передбачає розгляд перекладу як інструменту здійснення предметної діяльності різномовних комунікантів у межах ситуації міжмовної комунікації з урахуванням функцій, що виконуються оригіналом та перекладом. Комунікативно-функціональний підхід відкриває шлях до усвідомлення сутнісних характеристик перекладацької діяльності. Актуальність даної кваліфікаційної роботи визначається необхідністю сформулювати основні положення комунікативно-функціонального підходу до вивчення та здійснення перекладу, узагальнити нову парадигму перекладознавчих досліджень. Потреба в такій парадигмі досліджень, у свою чергу, викликана тим, що на цей час перекладознавчі дослідження прийняли міждисциплінарний характер і виникли на основі різних наук перекладознавчі концепції, що дозволяють виділити не лише лінгвістичні, а й екстралінгвістичні фактори, що впливають на процес та результат перекладу, потребують систематизації та узагальнення.

Утворюючи теоретичну та методологічну основу комунікативно-функціонального підходу до перекладу, сучасні перекладознавчі концепції сприяють виявленню залежностей самого характеру перекладацького процесу, а також здійснюваних перекладачем дій від структури комунікативної ситуації, в якій здійснюється переклад, та цілей перекладацької діяльності, що усвідомлюються перекладачем у межах певної комунікативної ситуації. До цього часу ця залежність залишалася прихованою від уваги дослідників, і це певною мірою визначило наявність істотних розбіжностей у поглядах перекладознавців на сутність перекладу як діяльності.

Виходячи з того, результати перекладознавчих досліджень повинні сприяти не тільки підвищенню якості перекладу у міжкультурному спілкуванні.

Теоретичними передумовами дослідження чинної проблеми є роботи Ю. Найди, А. Швейцера, Л. Латишева та ін.

Метою статті є виявлення специфіки різних типів комунікативних ситуацій з використанням перекладу та розкриття залежності стратегії перекладу та перекладацьких тактик від характеру міжкультурної комунікативної ситуації, в якій здійснюється переклад (КСП).

Одним із результатів проведеного дослідження є визначення типології комунікативних ситуацій із використанням перекладу (КСП). КСП визначається як фрагмент реальної дійсності, являє собою системну сукупність екстралінгвістичних умов здійснення предметної діяльності

комунікантів, можливість якої забезпечується шляхом здійснення перекладу.

У дослідженні пропонується визначення стратегії перекладу з погляду комунікативно-функціональний підхід. Стратегія перекладу визначається як програма здійснення перекладацької діяльності, що формується на основі загального підходу перекладача до виконання перекладу в умовах певної міжкультурної комунікативної ситуації, що визначається специфічними особливостями даної ситуації та метою перекладу. Зміст стратегії перекладу включає такі компоненти: орієнтування в ситуації, формулювання (усвідомлення) мети перекладу та його прогнозування.

Вивчення особливостей перекладацької діяльності у різних міжкультурних комунікативних ситуаціях спирається на уявлення про те, що засобами реалізації стратегій перекладу виступають тактики перекладу, що відповідають певній стратегії та цілям перекладу. Тактика перекладу – це системно організована сукупність перекладацьких операцій, що використовуються з метою досягнення поставленої мети перекладу з урахуванням обраної стратегії перекладу. В свою черга переклад – це будь-яка дія перекладача, яка спрямована на вибір засобів мови перекладу з метою створення тексту перекладу.

Таким чином, на практиці професійний перекладач дотримується певного алгоритму дій у рамках перекладацької діяльності: аналіз особливостей міжкультурної комунікативної ситуації → формулювання мети перекладу, що відповідає певній міжкультурній комунікативній ситуації, → вибір (визначення) стратегії перекладу, що дозволяє досягти поставленої мети, → вибір тактик перекладу, що забезпечують реалізацію відповідної стратегії перекладу, → використання перекладацьких дій як засобів реалізації певної тактики перекладу. Основним висновком дослідження полягає в тому, що специфіка тієї чи іншої міжкультурної комунікативної ситуації диктує вибір однієї з трьох стратегій перекладу: 1) стратегія комунікативно-рівноцінного перекладу, що спрямована на створення функціонального аналога вихідного тексту; 2) стратегія терціарного перекладу, що дозволяє задовольнити потреби «третьої» особи, сторонньої по відношенню до учасників первинної комунікативної ситуації; 3) стратегії переадресації, спрямованої на адаптацію тексту до сприйняття одержувача, що відрізняється соціальними характеристиками (наприклад, вік, освіта). В комунікативних ситуаціях першого типу завжди використовується стратегія комунікативно-рівноцінного перекладу. У комунікативних ситуаціях другого типу особливу роль у виборі стратегії перекладу відіграє мета здійснення перекладу, яка співвідноситься з типом тексту, що перекладається (художній, публіцистичний, спеціальний).

Отже, у чинному дослідженні на конкретному практичному матеріалі обґрунтовується положення про те, що відповідно певній міжкультурній комунікативній ситуації та цілей перекладу стратегії перекладу реалізуються шляхом використання певної сукупності тактик перекладу. Комплексний характер використання тактик перекладу обумовлено спрямованістю перекладацьких дій на мовний матеріал з метою вирішення різних перекладацьких завдань. Розглянуті тактики перекладу, що визначаються специфікою комунікативної ситуації, характером перекладного тексту, є результатом розбіжностей у системах двох мов і можуть бути загальними для всіх видів перекладу будь-якої міжкультурної комунікативної ситуації.

Література:

1. Латишев Л.К. Технологія перекладу: Навч. посібник з підготовки перекладачів. М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2010.
2. Найда Ю. До науки перекладати. Принципи відповідностей. К.: Міжнародні відносини, 2014.
3. Швейцер А.Д. Теорія перекладу: статус, проблеми, аспекти. К: Наука, 1988.

Малярчук А.
магістрантка 5163 групи
філологічного факультету
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Єфименко Т.М.,
к.філ.н., доцент,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ

The article is devoted to the study of specific features of the translation of the advertising text. The translation of the advertising text differs in form, linguistic means, communicative orientation from the translation of artistic text. In the article it is defined and analyzed the main parts of the advertising slogan. As a result of the analysis of the lexical-semantic peculiarities of the translation of the advertising text, the main methods and means of adequate translation of the advertising text are determined.

Keywords: advertising text, linguistic means, slogan, adequate translation, conceptual translation.

Переклад рекламного тексту, у порівнянні із перекладом художньої літератури, при якому перекладач зобов'язаний передати художньо-естетичні особливості оригіналу, трохи відрізняється за формою, мовними засобами, а також за яскраво вираженою комунікативною спрямованістю. У процесі перекладу таких текстів перекладачеві доводиться вирішувати як чисто мовні, лінгвістичні проблеми, обумовлені розходженнями в семантичній структурі й особливостях використання двох мов у процесі комунікації, так і проблеми соціолінгвістичної адаптації тексту [1, с. 347].

Дослідивши рекламний текст, можна його, умовно, поділити на 4 основні частини:

- 1) слоган;
- 2) заголовок;
- 3) основний рекламний текст;
- 4) фраза-відлуння.

Присутність у кожному рекламному тексті всіх складових не є обов'язковою.

Заголовок - найважливіша вербальна частина реклами. Звичайно, в ньому виражається суть рекламного звертання та основний рекламний аргумент. За даними досліджень, близько 80% читачів, прочитавши заголовок, не читають основний рекламний текст. Відомо, що мета рекламного заголовку полягає в тому, щоб привернути увагу аудиторії і викликати інтерес до рекламованого товару або послуги. Рекламний заголовок повинен містити рекламне звернення і головний рекламний аргумент, що згодом розвивається в основному рекламному тексті.

Наприклад:

BANK OF CALIFORNIA:

Come to the bank action.

Прийди в банк діяти.

Можна помітити що слоган дещо подібний до рекламного заголовку, але слоган і рекламний заголовок є різними елементами реклами. Найголовнішою характеристикою слогана (яка не стосується жодного з інших елементів реклами, за винятком назви торговельної марки) - є те, що він відбиває сутність, філософію фірми, її корпоративну політику в різних областях. А рекламний заголовок відбиває всю специфіку даного товару або послуги в певний момент його життєвого циклу й для його цільової групи [2, с.154]. Типовим прикладом є реклама авіакомпанії KLM .

Слоган авіакомпанії:

KLM. The reliable airline.

КЛМ. Надійна авіалінія.

Рекламний текст намагається передати властивості рекламованого продукту як за допомогою образів, так і за допомогою мови. Наприклад, стиль реклами дорогих парфумів завжди вишуканий і виразний:

"M' is for moments you'll never forget

For days marvelous with flowers and laughter.

For nights magical with means and old promises.

'M' Fragrances by Henry C. Miner.

It's Magic".

Для багатьох практиків рекламної діяльності текст іноземної мови служить тільки засобом для розуміння ідеї рекламованого продукту, сам же текст часто пишеться заново мовою країни споживача, враховуючи особливості його національної специфіки. У тих випадках, коли точний переклад є недоречним, перекладач користується приблизними за змістом фразами, які обов'язково повинні враховувати традиційні етнічні, національні й соціальні особливості, стереотипи поведінки конкретної аудиторії, на яку спрямована продукція, позначена в рекламному тексті [3, с. 241].

Сьогоднішні реалії змушують більш уважно ставитися до перекладу рекламних текстів. Тексти рекламного оголошення мають містити чіткі фактичні дані; вони повинні бути вичерпно викладені й тому точно зрозумілі. При перекладі рекламних текстів перекладачеві необхідно враховувати: мету тексту, характер споживача, мовні якості тексту оригіналу, культурні й індивідуальні можливості мови в культурному аспекті споживача й багато інших факторів

Наприклад, реклама авіакомпанії LUFTHANSA. Єдиний текст у рекламі це думка пасажера, який скористався послугами авіакомпанії:

What singles out Lufthansa is its dedication to advanced technology.

Те, що відрізняє Люфтваганзу, це її прагнення до високих технологій.

В Україні більшість рекламодавців - закордонні компанії. І у багатьох постає проблема перекладу довгої вихідної фрази і її адаптація в українській мові. Це означає, що зміст фрази, яка на англійській виражається через зміни формальних характеристик слів, на українській передається через сполучення змісту декількох слів. При перекладі англійських рекламних текстів, у деяких випадках перекладачі не перекладають текст, а дають його семантичний еквівалент [4, с.188]. Наприклад,

"Maybe she's born with it,

Maybe it's Maybelline"

"Всі в захваті від тебе,

А ти - від "Мэйбеллін"

Отже, переклад у широкому значенні передбачає, що в його ході відбувається побудова деякого концептуального (понятійного) представлення змісту тексту, імовірно незалежного від особливостей вхідної і вихідної мов і враховуючого всю повноту знань, які в зв'язку з конкретним текстом можуть бути притягнутими перекладачем для максимально адекватної передачі його змісту на іншій мові.

Дослідження лексико-семантичних особливостей перекладу рекламних текстів дозволяють зробити висновок, що найважливіші проблеми їх перекладу пов'язані з необхідністю дотримання традиційних етнічних, національних й соціальних особливостей, стереотипів поведінки конкретної аудиторії, на яку спрямована продукція, позначена в рекламному тексті, тому часто доводиться їх семантичне навантаження перебудовувати відповідно до мови-перекладача або ж, зберігаючи семантику тексту, отримувати у певній мірі невдалий рекламний текст.

Література:

1. Аврасін В.М Соціальні та психолінгвістичні характеристики мови реклами. – М.: «Международные отношения», 1996. – 196с.
2. Васильева Н.В Реклама для всех. – М.: «ТЕСЕЙ», 2003. – 222 с.
3. Музыкант В.Л. Теория и практика современной рекламы. – М.: «Евразийский регион», 1998. – 397с.
4. Пирогова Ю.К., Паршин П.Б. Рекламный текст, семиотика и лингвистика. – М.: изд. Гребенникова 2000. – 250 с.

Мартинова А.
магістрантка 5163 групи
філологічного факультету
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Єфименко Т.М.,
к. філ. н., доцент,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

***ПЕРЕКЛАД ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ЯК ЗАСОБУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ Е.ПО)***

This article reviews peculiarities of the translation of an artistic text as a means of intercultural communication (based on the material of E. Poe's poetic works). The relevance is due to the interest of translators in the history of translations of different authors in the macrocultural context. This brings us to the need to develop general criteria for understanding the translation of a work of art as a means of intercultural communication, as well as to establish the role of E. Poe's translations in the development of Ukrainian literature.

Keywords: translation, intercultural communication, literary text, poet, poetic poem, methods of translation, literary translation, adequate translation, refrain.

Серед великої кількості складних проблем, з якими має справу сучасна лінгвістика, на важливому місці посідає вивчення лінгвістичних аспектів міжкультурної комунікації, а саме проблема перекладу художнього твору як її засобу. Чим ширше поле перекладу, тим актуальнішим є питання гнучкості принципів роботи відтворювача та критеріїв оцінки його роботи.

Метою статті є визначення процесу перекладу художнього твору як засобу міжкультурної комунікації, провести всебічний аналіз поетичних творів Е. По, встановити їх

особливості входження в український літературний контекст.

Літературний переклад поезії має інформативний та репрезентативний характер, тобто знайомить читача з творами зарубіжної літератури, є аналогом іноземного мовного оригіналу, тоді як автор переробки не претендує на презентацію твору на іноземній мові. Крім того, він не покликаний дати адекватне уявлення про оригінал. Тому перероблений твір, що написаний за чужим твором - це якісно новий літературний факт. На відміну від перекладу, оригінал виступає імпульсом для створення нової художньої структури.

Переробка існує не лише як різновид інтерлітературної літератури (як це відбувається з перекладом), а й як внутрішня літературна взаємодія. Що стосується цього переробка подібна до всіх типів літературних стосунків, за винятком перекладу.

У переробці, на відміну від перекладу, можливі також зміни сюжету та композиції. Персонажі-образи піддаються трансформації, а також час, місце дії та елементи сюжету. У перекладі національність може бути виражена лише окремими проявами на лексико-стилістичному рівні, тоді як елементи дії та композиція також можуть підлягати онаціоналенню.

При переробці можливі жанрові зміни (наприклад, прозова форма переноситься на поетичну чи навпаки), а також зміна літературного роду.

Проміжним жанром між перекладом та націоналізацією є так званий переспів, який часто наближався до вільного перекладу.

Переспів - це вірш, на мотивіх поетичного твору іншого автора, який включає елементи імітації елементів версифікації, які близькі до перекладу, але відрізняються від нього через відсутність ритму.

Вільна варіація характеризується дзеркальним явищем - запозиченням одного-двох семантичних макрокомпонентів вихідного тексту, які стають основою нової поетичної структури.

Версія відрізняється від вільного перекладу тим, що виключає кілька семантичних домінант із першоджерела або додає їх до оригінальної семантичної структури. У вільному варіанті порівняно із вільним перекладом та версією кількість семантичних домінант оригіналу мінімальна. Крім того, вільна варіація супроводжується підкресленням автора, наприклад, епіграф або заголовок. Підкреслення автора також характерне для наслідування та стилізації, але в цьому випадку семантичні домінанти оригіналу не підкреслюються, швидше запозичення поетичної гармати літературних джерел служить засобом оновлення приймаючої літературної полісистеми або використовується як канонізовані вже моделі, щоб створити спеціальний

ефект (наприклад, пародію).

Українські перекладачі зацікавились творчістю Е. По більше ста років тому. Піонером цієї справи був П. Грабовський. Відомо, що переспів характеризується включенням до перекладу етнолінгвістичних компонентів. Однак не кожна національність є жанрово-творчою. Таких прикладів у перекладах Грабовського багато. У рядку, в якому ворон “Пурхне ранком в чисте поле ...”, вираз “чисте поле” містить фольклорний елемент, а вираз “згибло братство”, яким головний герой “Крука” виражає смуток, іноді асоціюється з популярною епічною традицією, з козаччиною. Звичайно, національність також включена в серію “Мої Галоньці чудовій” того самого вірша. Невловимими штрихами Грабовський певною мірою одомашнив “Аннабель Лі” та додав у вірш елементи стилю української балади, що в даному випадку було виражено використанням зменшувальних форм, властивих українській народній пісні: “Ми як діти”, “любонька», “чарівниченька”, “місяченько”, “голубонька”, “пташка ясна”. Введення національних кольорових одиниць на різних рівнях тексту не можна трактувати як індивідуальну характеристику окремих перекладачів. Це, як правило, властиво українській перекладацькій практиці того часу, але українські інтерпретації Е. По засвідчують, що на рубежі 19 століття і 20 століття українські перекладачі вже знали про різну вагу етнолінгвістичних замін і їх тлумачення не можна класифікувати як переспіви, а як вільні переклади. Вони мають однаково лінійні та еквіметричні невідповідності, одомашнення на стилістичному рівні та незначні матеріальні дефекти.

Загалом для розвитку поетичної спадщини По характерні такі жанри поетичного перекладу: вільний переклад (“Крук”, “Аннабель Лі”, “Ельдорадо” П. Грабовського), версія (“Дзвони” В. Щурата), вільна варіація (“Ельдорадо” Ю. Покальчука), наслідування (“Подзвіння” Г. Чупринки), і власне переклад (Г. Гордасевич, С. Гординський, Г. Кочур, Є. Крижевич, Л. Мосендз, А. Онишко, Д. Павличко, М. Стріха, М. Тупайло). Різниця у доцільності перекладів зумовлена їх значною появою з часом, розвитком принципів перекладу, зміною соціальних умов та потреб суспільства.

Переклади Г. Гордасевич, С. Гординського, Є. Крижевича, Л. Мосендза, Д. Павличка, М. Стріхи, М. Тупайло характеризуються високим ступенем дотримання структурних та змістово-концептуальних параметрів, що є те, що українська поетика вивела переклад на новий рівень, також завдяки перекладам віршів Е. По.

Переклади поетичної спадщини По відображають розвиток принципів українського художнього перекладу. Сама по собі поетична спадщина Е. По досить незначна за обсягом, її

вистачить на невеличку книжку, але вона привертає дедалі більше уваги дослідників, які намагаються знайти в ній початки майже всіх інших літературних течій та напрямків.

Література:

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод.- М. :Международные отношения, 1975.-238 с.
2. Комиссаров В.К. Теория перевода. - М.: Высш.шк., 2000. -253 с.
3. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. – Київ: Вища школа, Вид-во при Київському університеті, 2001 с. 166.
4. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту:підручник для студентів старших курсів філологічних спеціальностей. Вінниця, 2004. -72-85с.
5. Poe E.A. The Complete Works of Edgar Allan Poe. – Ann Arbor: Tally Hall Press, 1997. – 1268 p.

Матвієнко С.,
студентка 3 курсу
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

Науков. Керівник:
Щербакова О. Л.,
докт. філос. в гал. освіти
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

***ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ***

The article considers the issue of distance training of a foreign language in a pandemic or martial law in secondary education. Emphasis is placed on the specific features of the subject "foreign language". The advantages and disadvantages of distance learning are highlighted. The most effective forms of organization of foreign language classes used in the process of distance training are identified.

Key words: distance education technologies, online training, information technology training, interactive learning.

До часів пандемії COVID-19 в Україні дистанційна форма навчання не була такою розповсюдженою, що можна пояснити недостатнім рівнем розвитку та розповсюдження інформаційно-комунікативних технологій. Але пандемія в першу чергу вплинула на сферу освіти, яка в свою чергу, трансформувала освітню діяльність в дистанційний режим. Пандемія виконала роль стимулу для розвитку технологій в сфері освіти та призвела до створення ситуації, у якій здійснення освітнього процесу можливе тільки із застосуванням дистанційних технологій.

На сьогодні в нашій країні створено технічні умови для запровадження та використання дистанційного навчання, а Інтернет-ресурси користуються все більшою популярністю серед

молоді, адже вони мають значну перевагу - легка доступність, безкоштовність, мобільність. Перед вчителями постало завдання оволодіти навичками використання у навчанні засобів інноваційних (дистанційних) технологій і їх поєднання зі звичними засобами та методами навчання.

Тема розвиток технологій онлайн навчання почала привертати до себе увагу ще задовго до пандемії. Багато дослідників почали вивчати теорії та практики застосування технологій для удосконалення освітнього процесу. Дослідження у цій галузі здійснювали Б. І. Шуневич, В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко та ін. Але навіть після років вивчення, ця тема не розкрита та не розглянута навіть на 50%.

У 2000 р. Міністерством освіти України затвердило Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні. Відповідно до неї дистанційна форма навчання - це така форма навчання, яка повинна бути рівноцінною з очною, вечірньою, заочною формами навчання й екстернатом і реалізовуватися за допомогою дистанційних технологій навчання [Блощинський, 2015]. Інакше кажучи, дистанційна освіта забезпечує навчання віддалено від навчального закладу за допомогою освітніх технологій.

Повернемося до проблеми навчання іноземної мови за умов карантину. Під час дистанційного навчання необхідно враховувати наступні особливості в організації дистанційного навчання іноземної мови: по-перше, базовим компонентом змісту навчання іноземних мов є саме способи діяльності, які забезпечують формування умінь, пов'язаних зі спілкуванням: аудіювання, читання, письмо, говоріння; по-друге, предмет «Іноземна мова» вважається «безпредметним» - це означає те, що учні можуть спілкуватися на будь-які теми залежно від віку та інтересів здобувачів освіти.

Для дистанційного навчання іноземної мови можна використовувати такі моделі: традиційно-дистанційне (під час якої навчальний матеріал надається через пошту та інші навчальні платформи (Moodle, Google Classroom, Sakai, та ін.)) та електронно-дистанційне навчання. (коли обмін навчальним матеріалом між викладачем та учнем відбувається за допомогою інформаційно-комунікативних технологій (ZOOM, Skype, Google meet та ін.)).

Звісно дистанційні методи навчання мають свої переваги та недоліки. Серед переваг, які важливі під час дистанційного вивчення іноземних мов, можна виокремити: доступність, комунікативність, мобільність, інтерактивність, гнучкість, зворотний зв'язок, можливість для саморозвитку, прокачує відповідальність та мотивацію; використовуючи Інтернет, учні мають можливість вибирати навчальні матеріали та глибину їх вивчення; є доступ до різноманітних

джерел інформації, зокрема, веб-сайтів, що надають велику кількість текстів для прослуховування, мовлення, читання та письма. До недоліків можемо віднести: відсутність достатньої швидкості Інтернету, здобувачам освіти необхідна сильна мотивація для навчання; учні, з низькою мотивацією, можуть бути неорганізованими; спостерігається втрата інтересу до навчання, нестача практичних умінь та навиків.

Найбільш ефективні форми організації занять іноземною мовою, які використовуються в процесі дистанційного навчання, є письмові роботи (самостійні і контрольні, тестові завдання, компетентнісні завдання тощо), а також навчальний проект, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо [2].

Для того щоб зробити процес дистанційного навчання більш ефективним, учасники навчального процесу можуть використовувати різні платформи та інструменти організації занять іноземною мовою (найпопулярніші):

1. **Платформа Moodle** – система управління дистанційним навчанням, яка дозволяє використовувати різноманітний набір інструментів для взаємодії вчителя та учнів.
2. **Середовище Classroom** - дозволяє організувати онлайн-навчання, де вчитель має можливість контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання.
3. **Хмарний сервіс Google** - диск надає можливості створювати багатofункціональне користувацьке середовище, продуктивне та зручне для учнів та вчителів, для обміну файлами, структурування і збереження їх в одному місці.
4. **Learningapps**. Дозволяє створювати вправи різних типів на різні теми або користуватися готовими.
5. **Анкетування у Google формі** - достатньо гнучкий інструмент, оскільки питання можна ставити безліччю різних способів.
6. **Портфоліо** – це накопичувальна система оцінювання, що передбачає накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку;
7. **Електронна пошта** – це стандартний сервіс інтернету, що забезпечує передавання повідомлень (текстових, аудіо, відео тощо).
8. **Форум** – форма спілкування вчителя та учнів, де модератор форуму реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи запитаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією.
9. **Чат** – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу.

10. **Відеоконференція** – дає можливість обговорювати й ухвалювати рішення, дискусії, захист проектів відбуваються в режимі реального часу. (за допомогою інструментів ZOOM, Skype, Google meet та ін.) [5].

Отже, можемо зробити висновок, що дистанційна форма навчання в Україні постійно розвивається, вчителі намагаються знайти найбільш результативні та ефективного способи навчання, педагоги поступово впроваджують нові методики викладання. Сьогодні ринок технологій пропонує учасникам навчально процесу широкий спектр різних форм та інструментів для організації дистанційного навчального процесу. Слід зазначити, що за умов обмежень у часи пандемії викладачі мали можливість реалізовувати більшість видів аудиторної роботи (семінари, мозковий штурм, презентації, виконання групових проектів) за допомогою інструментів дистанційного навчання. Для вивчення іноземної мови широко використовуються групові онлайн-заняття на різних освітніх платформах, а у випадках коли за будь-яких причин неможливо провести онлайн-заняття, учні мають можливість самостійно опрацювати матеріал.

Література:

1. Блощинський І. Г. Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. Вісник Національної академії Державної служби України. Педагогічні науки. 2015. Вип. 3. С. 5–25.
2. Yunsheng Zhong, 2008, A Study of Autonomy English Learning on the Internet Foreign Language Department of Qinzhou University Qinzhou 535000, China.
3. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс : навчальний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», «Торсінг», 2002. 320 с.
4. S.L.Thorne &J.S.Payne (2005). Evolutionary trajectories, Internet-mediated expressions, and language education. CALICO Journal, 22, pp. 371-397
5. <https://naurok.com.ua/zasobi-ta-instrumentariy-distanciynogo-navchannya-206050.html>
6. <https://naurok.com.ua/formi-ta-metodi-organizaci-distanciynogo-navchannya-168137.html>
7. <https://nus.org.ua/questions/otsinyuvannya-v-dystantsijnomu-navchanni-zapytannya-vidpovidi>

Механцева В.

студентка 416 групи філологічного факультету
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Рускуліс Л. В.,

д.пед.н., доцент,

Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПСИХІЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ГЕЙМІФІКАЦІЇ

Рання юність припадає на старший шкільний вік, який у наукових колах учені називають третім світом, що знаходиться між дитинством та дорослістю. Головною метою старшокласника стає отримання необхідних знань, як основи й передумови майбутньої професійної діяльності, відбувається вибір «потрібних» і «непотрібних» предметів, відмова від зневажливого ставлення до оцінок. Магістральне значення має професійне самовизначення. Старшокласник сортує та оцінює власні інтереси, аналізує здібності, зважає систему цінностей [2, с. 235]. Здобувач освіти уявляє себе в «найрізноманітніших ролях, порівнюючи міру їх привабливості, але ще не може остаточно вибрати щось для себе і часто нічого не робить для досягнення задуманого [3, с. 315]. Нам імponує думка Л. Божович, що визначальним у юнацькому віці є внутрішня позиція особистості. Ця позиція визначає те, як учень ставиться до об'єктивної дійсності, спираючись на попередній досвід, можливості, потреби й прагнення, що є наразі та яке прагне займати [1, с. 39]. Отже, юнак досягає соціальної зрілості, входить у доросле життя, приймаючи норми й закони суспільства, обирає майбутню професійну діяльність. Нового рівня досягає розвиток пізнавальних процесів – свідомість, сприймання, мислення, пам'ять, увага, уява та інші.

У наукових студіюваннях свідомість – «найвищий рівень психічного відображення навколишньої дійсності, що розвинувся в людини як суспільної істоти внаслідок оволодіння

мовою і спільною діяльністю з іншими людьми» [4, с. 316]. Як ми вже зазначали, старшокласники усвідомлено й відповідально засвоюють ті шкільні предмети, що є необхідними для складання ЗНО, аналізують й узагальнюють отримані знання, переносячи вивчений теоретичний матеріал у площину практичного застосування його.

Засвоєння навчальної інформації забезпечує сприймання – «цілісне відображення у свідомості людини предметів і явищ об'єктивної дійсності за їх безпосереднього впливу на рецепторні поверхні органів чуття» [28, с. 336]. Як наголошує І. Романов, «сприйняття в цьому віці набуває вибіркової, цілеспрямованої, аналітико-синтетичної діяльності» [6, с. 47]. Отже, з усього потоку інформації, яку отримує старшокласник, об'єктом його сприймання є лише певна частина, що глибоко осмислюється, а все решта – фон. Гейміфікація сприятиме зосередженню юнака на головному, розвиватиме вміння аналізувати навчальний матеріал та робити висновки.

Високого рівня розвитку досягає мислення, яке є психічним процесом відображення об'єктивної реальності, що складає найвищий ступінь людського пізнання. Для раннього юнацького віку характерним є розвиток теоретичного мислення, основними процедурами якого є співставлення раніше отриманих знань із новими, усвідомлення структури об'єкта, пошук нових шляхів вирішення вже відомих ситуацій та поєднання різноманітних шляхів розв'язання проблемних завдань. Розвиток теоретичного мислення, як ми вважаємо, є важливим у процесі впровадження гейміфікації, оскільки старшокласники повинні знайти нові шляхи вирішення навчальної проблеми в ігровій формі, використати отримані теоретичні знання, продемонструвати рівень володіння інформаційно-комунікаційними ресурсами.

Поряд із теоретичним здійснюється практичне мислення старшокласника, що спрямоване на розв'язання практичних завдань. У процесі гейміфікації – це визначення шляхів виконання того чи того завдання, складання схем, таблиць, ментальних карт тощо.

Важливим у процесі впровадження гейміфікації є розвиток наочнообразного мислення (Л. Виготський, Ж. Піаже, С. Рубинштейн та ін.), оскільки наочні знаки (схеми, рисунки), що сприймає старшокласник, усвідомлюються певним значенням, вираженим у слові. Учень самовиражається, шукаючи інноваційні підходи до з'ясування теоретичного матеріалу.

Як наголошує М. Савчин, центром когнітивного розвитку старшокласника є формування словесно-логічного (абстрактного) мислення. Науковець стверджує, що в цьому віці учні «переходять до вищих рівнів абстрактного мислення, здатні усвідомлено оволодівати логічними операціями (аналізом, синтезом, порівнянням, абстрагуванням, конкретизацією, узагальненням)» [7, с. 275]. І Кон переконливо доводить, що в юнацькому віці особистість

оперує узагальненими образами, абстрагує мисленнєві операції, що, як ми переконані, сприятиме логічному вибудовуванню розумових операцій під час виконання завдань, передбаченню й аналізу порядку реалізацій практичних дій.

Звертаємо увагу й на розвиток творчого мислення старшокласників, «результатом якого є принципово чи суб'єктивно новий або вдосконалений образ певного аспекту дійсності» [4, с. 203]. За допомогою цього типу мислення учень після заглиблення в суть проблеми й розгляду перспективи вирішення навчального завдання глибоко аналізує теоретичний матеріал, відтворює здобуті в 5-9 класах знання, висуває гіпотезу, перевіряє її, підбиває підсумки, доводячи чи спростовуючи гіпотезу. У процесі такої роботи старшокласник знаходить нестандартні способи розв'язання навчальної проблеми, виявляє креативність.

Усі засвоєнні в процесі навчання поняття зберігаються в пам'яті старшокласників і за потреби відтворюються, використовуються в іншій ситуації. К. Родіна звертає увагу, що «одинацями роботи пам'яті є уявлення – образи раніше сприйнятих предметів, явищ, думок чи фантазій людини. Саме через уявлення пам'ять має тісний зв'язок з іншими пізнавальними процесами (відчуттями, сприйманням, мисленням та уявою), які дають основу для запам'ятовування й подальшого відтворення інформації» [5, с. 169]. М. Савчин підкреслює, що пам'ять старшокласників безпосередньо пов'язана з їхніми інтересами, зацікавленням до вибору майбутньої професії й «характеризується подальшим зростанням довільності та продуктивності логічного запам'ятовування» [34, с. 187]. Для раннього юнацького віку характерними є такі види пам'яті: пам'ять ситуації – використання знань, отриманих на попередніх етапах навчання мови (1-4, 5-9 класи); пам'ять програми – типові форми мовлення, які є усталеними в українській мові; пам'ять змісту й форми – вимоги до виконання певних завдань одночасно з типовими мовними формулами; пам'ять рідної мови закладена з раннього дитинства й охоплює форми вітання, правила поведінки тощо.

Отже, для ефективного запам'ятовування потрібні спеціальні прийоми збереження й відтворення навчального матеріалу. Старшокласники прагнуть керувати процесом запам'ятовування, збільшувати продуктивність його шляхом інтелектуального опрацювання інформації, використовуючи механічний, логічний і мнемотехнічний способи запам'ятовування.

У ранньому юнацькому віці, як наголошує М. Савчин, «розвивається здатність зосереджуватись на пізнавальних об'єктах, переборювати дію сильних відволікаючих подразників, розподіляти й переключати увагу» [7, с. 189]. Якщо старшокласника цікавить

певний об'єкт, він обов'язково стає об'єктом його уваги. Концентрація, стійкість, обсяг, переключення – важливі якості уваги. Учителеві слід ураховувати період часу, за який учень максимально зможе засвоїти навчальний матеріал, тобто концентрувати увагу; змінити вид навчальної діяльності – від виконання вправ за підручником до виконання завдань шляхом упровадження елементів гейміфікації. Переключення уваги допомагає міцному збереженню матеріалу. Концентрація уваги є необхідною умовою під час ігрової діяльності, адже слід контролювати час, вдумуватися в кожне питання, швидко реагувати на ускладнення кожного етапу гри, зміну виду гри – від відповіді на питання й до аналізу відеосюжетів.

Поряд із проаналізованими психічними процесами особливе значення відводимо розвитку творчої уяви, яка допомагає учням співставити видумані образи з реальною дійсністю.

Отже, упровадження гейміфікації в навчальний процес вимагає обов'язкового врахування психічних особливостей учнів старших класів, оскільки навчальна діяльність – це усвідомлення вивчення навчального матеріалу, розвиток різних видів мислення, пам'яті, уяви та уваги. Особливості розвитку психічних якостей старшокласників у процесі використання методу гейміфікації

Література:

1. Божович Л. И. Проблемы формирования личности. Воронеж: НПО МОД ЭК, 1995. 352 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб./ О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. К.: Просвіта, 2001. 416 с.
3. Павелків Р. В. Вікова психологія: підруч. К.: Кондор, 2001. 469 с.
4. Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О. М. Степанов. К.: «Академвидав», 2006. 424 с. (Енциклопедія ерудита).
5. Родіна К. М. Розвиток образної пам'яті в процесі формування психосоматичної компетентності в юнацькому віці: дис... канд. псих. наук: 19.00.07 / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2017. 248 с
6. Романов І. Психологічні особливості юнацького віку та їх вплив на формування іншомовної комунікативної компетентності на заняттях з іноземної мови. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, VI (68), Issue: 164, 2018 Maj. С. 46-50.
7. Савчин М. В. Вікова психологія: навч. посіб. 2-ге вид., доповн. К.: Академвидав, 2011. 384 с. (Серія «Альма-матер»).

Мироненко А.,
магістрантка,
Миколаївський національний університет
ім.В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Коч Н. В.,
д.філол.н., професор,
Миколаївський національний університет
ім.В.О.Сухомлинського

МОДЕЛЬ РЕГІОНАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ В ЛІНГВІСТИЧНОМУ АСПЕКТІ

У статті обґрунтовуються принципи вибору стратегії розвитку рекламного середовища регіону. Зазначено, що існує об'єктивна необхідність розробки моделі регіональної реклами та механізмів її регулювання на засадах соціального партнерства та економічної доцільності для регіону. Велику роль у цьому процесі відіграє вивчення мовних засобів створення рекламних текстів.

Ключові слова: реклама, регіональна реклама, рекламні тексти, мовні засоби.

Рекламні тексти, їх жанри та класифікація стали предметом дослідження як українських (С. Блавацький, Л. Дядечко, А. Єлісєєва, В. Зірка, Т. Ковалевська, Н. Коваленко, Н. Кутуза, Н. М'яснянкін та ін.), так і зарубіжних науковців (А. Вішмаєр, О. Дмитрієв, Н. Копейкіна, А. Коршунова, Ф. Маунтер, К. Хегедюс, Б. Мюллер, І. Хантч, К. Шидо та ін.).

Реклама потужно увійшла в різні сфери сучасного суспільства і все більше впливає на його соціокультурні аспекти. Перш за все, реклама є засобом комунікації між виробником товару і покупцем. Це також викликає суспільний резонанс на інформацію та сприяє задоволенню матеріальних потреб споживачів.

Слово «реклама» латинського походження і спочатку мало такі значення, як «кричати» і «проголошувати». Згодом до нього одалися значення «відповідати», «вимагати» [4, с. 29]. Основні функції сучасної реклами: поширення інформації про товар (або послугу) з метою залучення покупців та підвищення популярності товару. У зв'язку з розвитком суспільства та економіки семантика слова «реклама» змінилася і набула нового значення. На сьогоднішній

день існує кілька визначень реклами, одне з яких звучить так: «Реклама – безособові форми комунікації, що здійснюються за допомогою платних засобів поширення інформації, з чітко визначеним джерелом фінансування» [5, с. 144].

За правилами ст. 32 Закону про українську мову мовою реклами на телебаченні та радіо в Україні є державна мова [7, с. 45]. Таким чином, об'єкти права інтелектуальної власності в рекламі використовуються тією мовою, якою їм надається правова охорона відповідно до законодавства про охорону прав інтелектуальної власності. Але особливості використання мов корінних народів і національних меншин України в рекламі визначаються законом, що регулює реалізацію прав корінних народів і національних меншин України. Як ми зазначали вище, такий нормативний акт ще не прийнято [9]. Діяльність регіональних органів державної влади в Україні у цій сфері знаходиться лише на початковому етапі свого становлення, структурування та інституціоналізації. Таким чином, інститут державного регулювання реклами в Україні, у сукупності з власними інституціями як робочими структурами органів державної влади, що контролюють рекламну галузь, переживає наразі «кризу зростання» через надзвичайне перенасичення рекламного ринку, що ще більше провокує ситуація неконтрольованості цієї сфери, стан відсутності не тільки адекватного, а фактично реального регулювання з боку державного управління та управління регіональними органами державної влади як такого [8, с. 97].

Вибір стратегії розвитку рекламного середовища регіону має базуватися на таких принципах: системності, що передбачає стратегію єдиного комплексного підходу; складності, що вимагає вирішення всієї сукупності взаємопов'язаних і взаємозалежних проблем, а не окремих, у тому числі першочергових; інноваційності, що передбачає перехід до інноваційної моделі розвитку економіки; ефективності, що спрямована на створення відкритої ринкової економіки та сприятливого інвестиційного середовища; гуманності, що передбачає оцінку продукції рекламної індустрії суспільною мораллю та громадською цензурою; стійкості, що полягає в підтримці програм розвитку, результати яких не ускладнюють поточний та майбутній економічний і соціальний розвиток; екологічності, тобто відповідності критеріям екологічної безпеки та сталості екологічного розвитку.

Першочерговим завданням регіональних органів державної влади є визначення пріоритетності реклами, адже ця сфера господарської діяльності закріплена в податковому законодавстві як одне з двох основних джерел доходів місцевого бюджету. Усвідомлення важливості податку на рекламу підкреслює необхідність розвиненого ринку рекламних послуг.

Тому перші дії проекту з розвитку рекламної індустрії в регіоні мають бути спрямовані на стимулювання появи рекламних агентств, спрощення процедур погодження та широкомасштабне інформування громадськості про можливості рекламного ринку. Особливу увагу слід приділити розвитку соціальної реклами, яка дозволить привернути увагу місцевої громадськості до найактуальніших соціальних проблем регіону та країни в цілому [1, с. 13].

Існує об'єктивна необхідність розробки моделі регіональної реклами та механізмів її регулювання на засадах соціального партнерства та економічної доцільності для регіонів. Така модель має передбачати створення єдиної дозвільної системи за принципом спрощення примірних процедур.

Необхідно розробити механізм впровадження ефективних регуляторних моделей і практик, а проблему саморегулювання слід вирішувати природно, на рівні учасників рекламного ринку. Значну увагу слід приділяти розвитку соціальної реклами, яка дозволяє донести до громадськості наболілі соціальні проблеми і надалі, шляхом активного залучення широких верств населення до вирішення цих проблем через різноманітні благодійні акції, виховувати милосердя, людяність, толерантність у нашому суспільстві.

Низький рівень ефективності державних і комунальних механізмів регулювання реклами в регіонах вимагає переосмислення ролі держави в системі управління галуззю з підходів регіональної специфіки економічного розвитку [10, с. 57]. У зв'язку з цим розробка Програми розвитку рекламної індустрії в регіоні, яка могла б стати дорожньою картою дій у сучасній динаміці, розробляла б та враховувала реалії та вимоги стратегічної перспективи [6, с. 107].

У питаннях рекламно-інформаційного забезпечення міста необхідно виконувати такі функції: визначати напрями, шляхи розвитку, підвищення якості рекламно-інформаційного середовища регіону; здійснювати заходи щодо вдосконалення та розвитку нормативно-правової бази, що регулює діяльність у рекламно-інформаційному середовищі регіону; створювати та вдосконалювати економічні, правові, адміністративні та інші механізми, що забезпечують діяльність у сфері реклами та інформації; вживати заходів щодо створення, розвитку та вдосконалення матеріально-технічної бази для вирішення проблем реклами та інформації [2, с. 574].

У рекламному тексті основна роль належить лексиці, яка несе основне змістове навантаження. Загалом лексика реклами поділяється на три загальні групи: назви рекламних об'єктів; загальноприйнята лексика, необхідна для опису рекламованих об'єктів, лексика,

переважно оцінна, експресивна тощо; мова управління рекламою – процес і засіб реклами [12, с. 69]. Саме при створенні рекламного повідомлення необхідно враховувати не тільки загальні психофізіологічні особливості сприйняття тексту, а й особливості цільової аудиторії, якій адресована реклама. Лінгвістичні прийоми маніпулювання дадуть змогу замислитися над необхідністю створення ефективної моделі регіональної реклами.

Стосовно регіональних рекламних ринків України існує об'єктивна необхідність розробки моделі реклами та механізмів її регулювання на основі принципів соціального партнерства та економічної доцільності для регіону, яка має базуватися на стимулюванні появи реклами. агентства, що інформують суб'єктів господарювання про можливості рекламного ринку.

Література:

1. Баркова Л. Реклама під ногами. Сумщина. 2015. № 46. 9 грудня. С. 13.
2. Бень М. До питання про роль реклами у сучасному суспільстві. Зб. наук. пр. НАДУ. К.: Вид-во УАДУ, 2016. Вип. 12. С. 573–584.
3. Відтепер мова реклами – лише українська, хоча є й винятки. 16 січня 2020. URL: https://buh.ligazakon.net/news/192402_vdteper-mova-reklami--lishe-ukranska-khoch-a-y-vinyatki.
4. Владимирська Г. О. Реклама. К. : Вид-во «Кондор», 2016. 334 с.
5. Дядечко Л. А. Функціонування рекламних слоганів в уснорозмовному дискурсі. Лінгвосоціальні аспекти тексту та комунікації. Київ: Мова і суспільство, 2016. С. 144–150.
6. Карпенко Н. В. Комплекс маркетингових комунікацій у стратегічному управлінні маркетинговою діяльністю підприємства : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2018. 278 с.
7. Курбан О. Соціальна реклама: держзамовлення, ринок маркетингових комунікацій чи сфера громадянської відповідальності суспільства? Дзеркало тижня. 2017. № 16. С. 44–48.
8. Лепка К. Державне управління рекламною діяльністю: досвід моделювання. Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. О.: ОРІДУ НАДУ. 2016. Вип. 4 (16). С. 97–110.
9. Роль і значення реклами в сучасному суспільстві. URL: http://zps19.at.ua/publ/mediateksti_vid_ekspertiv/rol_i_znachennja_reklami_v_suchasnomu_suspilstvi/15-1-0-206.
10. Сепер В. Основні чинники, що визначають специфіку національних систем державного регулювання реклами. Статистика України. 2019. № 11. С. 57-65.

11. Стащук І. Соціальна реклама: від (ре)трансляції цінностей до аксіологічної інтеракції. Наукові записки УКУ. 2015. Ч. 6 : Журналістика. Медіакомунікації, вип. 1. С. 156–168.

12. Телетов А. С. Лингвистический аспект в рекламном менеджменте. Механізм регулювання економіки. 2016. №3. С. 69–75.

Михайлишин О.

студентка 426 групи

філологічного факультету

Миколаївського національного університету

імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Баркарь У.Я.

к.філол.н., старший викладач

кафедри германської філології та перекладу

Миколаївського національного університету

імені В.О.Сухомлинського

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ СУБ'ЄКТИВНОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ

The article considers the ways of transmitting subjective expression in the modern German-language press. The problem of subjectivity and expression of subjective modality is determined. Particular attention is paid to the use of modal verbs to express the subjectivity of statements or assumptions.

Keywords: modality, mode of expression, subjectivity, subjective expression, modal verbs.

Під час глобальних змін нашого життя, коли інформація стала однією з складових розвитку суспільства, періодичні видання продовжують відігравати важливу роль у процесах

інтеграції України в європейський та світовий простір, чим встановлюють міжкультурну взаємодію між різними націями та народами. Газетну публіцистику називають літописом сучасності, тому що саме вона показує події суспільства – чи то політичні, чи то соціальні.

Лінгвістика сучасного світу вивчає зв'язок людини, її свідомості, культури, життя та мови. Мова слугує не тільки для комунікації людей, а й для відображення оточуючого світу. Наукові дослідження XXI століття характеризуються тим, що в центрі всього завжди людина.

Проблема суб'єктивності – одна з основних проблем у багатьох гуманітарних знань. Це питання часто піднімається в темах, які пов'язані з журналістикою та пресою, адже саме в цих джерелах надається актуальна цінність людського висловлювання.

У вітчизняній науці це питання досліджувалось у працях Л. Виготського, Рубінштейна, М. Рудякова, Ю. Степанова, В. Гака та ін. Що стосується зарубіжних праць, то слід назвати Е. Фінеган, Е. Трауготт, Р. Ленекер, Дж. Лайонз.

Вагоме місце займають дослідження засобів вираження суб'єктивної модальності. Більшого розмаху на сучасному етапі набувають дослідження лінгвістичної модальності в моно- і полілінгвізмі.

Метою статті є визначення поняття суб'єктивності, а також способів передачі суб'єктивного висловлювання, а саме, за допомогою суб'єктивної модальності у фрагментах німецької преси носіїв мови.

Модальність в логіці – це найсуттєвіша ознака судження як форми мислення, що визначається як категорія, яка класифікує судження залежно від характеру відносин між предметом судження та його ознакою, тобто залежно від характеру об'єктивних зв'язків, які відображаються в судженні, або як ступінь достовірності думки, що передається в судженні [за цит.1, с.28].

У Великому енциклопедичному словнику модальність (від лат. *modus* – міра, спосіб) розглядається як функціонально-семантична категорія, що виражає різні види відношення висловлювання до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації повідомлення [4, с. 303].

О. С. Ахманова розглядає модальність як понятійну категорію зі значенням ставлення мовця до висловлювання та відношення висловленого до дійсності [за цит.1, с.28].

Суб'єктивні модальні дієслова

Модальні дієслова мають як об'єктивне, так і суб'єктивне значення. У теперішньому часі, яке з двох значень присутнє в теперішньому часі, залежить від контексту. У минулому часі

різницю в значеннях можна побачити в різних формах. У своєму суб'єктивному значенні модальні дієслова вживаються для вираження тверджень або припущень за допомогою модальних дієслів: müssen, dürfen і können. Окрім того, ці дієслова виражають те, наскільки мовець впевнений щодо твердження. Можна відтворити впевненість, яка виражається модальним дієсловом у відсотках :

- Müssen – 100%
- Müsste – 90%
- Dürfte – 75%
- Könnte – 50%

Форма Konjunktiv II також відіграє роль, коли мовець хоче висловити свою думку щодо істинності висловлювання. Припущення можна висловити за допомогою könnte (vielleicht etc.) або dürfte (wahrscheinlich etc.), висновок eine (fast sicher) з müsste. Це можна побачити в таких прикладах, як: Die “Moskwa” könnte zum “Wendepunkt des Krieges” werden [7], що можна перекласти саме з відтінком невпевненості: «Москва» може стати «переломним моментом війни».

За допомогою «sollen» і «wollen» можна – подібно до непрямої мови – відтворити висловлювання інших людей. Ви дистанціюєтеся від змісту інформації. Модальне дієслово «wollen» відображає власне твердження людини; зі словом «sollen» — чуже твердження про людину. Суб'єктивні модальні дієслова для дистанціювання від думок інших людей можна перефразувати наступним чином:

Модальне дієслово “sollen”:

“fremde Behauptung über eine Person“ (чуже твердження про людину);

Umschreibungen: es heißt, es wird behauptet, jemand behauptet, ich habe gehört, angeblich, anscheinend, offensichtlich, offenbar, es sieht so aus (als ob), wohl, nach Aussagen von (Augenzeugen, Journalisten, Wissenschaftlern, usw.)

Модальне дієслово “wollen”:

Subjektive Bedeutung: “eigene Behauptung einer Person“ (“власне твердження людини”)

Umschreibungen: behaupten, vorgeben, angeben, erklären, versichern, so tun als ob + Konj. II, angeblich, nach eigenen Angaben, nach eigener Aussage.

Наведемо спочатку власні приклади:

- 1) Ein 24-jähriger will als “Clickarbeiter” 4500 Euro im Monat verdient haben.
- 2) Ein 24-jähriger soll als “Clickarbeiter” 4500 Euro im Monat verdient haben.

В чому полягає різниця між перекладом цих речень? Необхідно виділити те, що в першому реченні сам 24-річний юнак стверджує, що в місяць заробляв 4500 євро. А в другому реченні стверджують, що він заробляв 4500 євро. В таких речення не можемо перекласти ці два модальні дієслова такими значеннями як хотіти і потребувати. Тепер наведемо приклади з німецьких газет, таких як “Die Welt” [5], “Die Zeit” [6], “Frankfurter Allgemeine Zeitung” [7], “Westdeutsche Allgemeine Zeitung” [8]:

- Geflüchtete aus der Ukraine sollen eine berufliche Perspektive in Deutschland erhalten [6]. Кажуть, що біженці з України зможуть отримати професійні перспективи у Німеччині.
- Die Nato sollte sich sogar vorbehalten, nicht nuklear auf einen Nuklearschlag zu reagieren [5]. НАТО може, ймовірно, навіть залишити за собою право не реагувати ядерною на ядерний удар.
- Das “beste und endgültige” Angebot, das er abgegeben hat, ist keineswegs großzügig, und er dürfte damit erst einmal abblitzen [7]. «Найкраща і остаточна» пропозиція, яку він зробив, аж ніяк не щедра, і він, швидше за все, відкине її наразі.
- Im April hissen die Shantyrockers wieder die Segel und gehen auf Tour. Dabei soll es auch Überraschungsbesuche von “Wellerman” Nathan Evans geben [8]. У квітні шантірокери знову піднімуть вітрила та вирушать у гастролі. Також, ймовірно, буде несподіваний візит від Натана Еванса з піснею “Wellerman”.

Модальні слова передають суб’єктивне ставлення мовця до висловлювання, виражають оцінку мовця, відношення між твердженням у реченні та реальністю. Ця оцінка може бути представлена різним ступенем упевненості, сумніву, бажаності дії, вираженої в реченні [за цит. 1, с.30].

Отже, модальність – це категорія, яка виражає ставлення мовця до того, що висловлюється. Мовець при цьому дає оцінку ставлення до об’єктивної дійсності. Ми простежили модальність на прикладах німецьких газет. Суб’єктивність тісно пов’язана з суб’єктом, а суб’єкт – із соціальною дійсністю.

Література:

1. Войналович Л. П. Модальність як багатоаспектна лінгвістична категорія // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія: Філологічні науки. 2013. Кн. 3. С. 28–32. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2013_3_6.
2. Козак С. В. До питання про поняття "суб’єктивність" як об’єкта лінгвістичних

досліджень // Одеський лінгвістичний вісник. 2015. Вип. 5. Т. 2. С. 63–65.

3. Шнуровська Л. В. Інтонаційні засоби модальності в англійському мовленні носіїв мови та білінгвів // Здобутки та перспективи розвитку сучасного мовознавства: міжнародний збірник наукових праць, присвячений 70-річному ювілею професора Алли Андріївни Калити. Київ, 2015. С. 78–83.

4. Языкознание: большой энциклопедический словарь / глав. ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд. М., 2000. 668 с.

5. “Die Welt”. Режим доступу: <https://www.welt.de/>

6. “Die Zeit”. Режим доступу: <https://www.zeit.de/index>

7. “Frankfurter Allgemeine Zeitung”. Режим доступу: <https://www.faz.net/aktuell/>

8. “Westdeutsche Allgemeine Zeitung”. Режим доступу: <https://www.waz.de/>

9. Duden. Deutsches Universalwörterbuch. Dudenverlag Mannheim Leipzig, Wien, Zürich. 1989.

10. Harlass G., Vater H. Zum aktuellen deutschen Wortschatz. Tübingen: Narr, 1974. 221 s.

Нікішцева М.

магістрантка,

Миколаївський Національний Університет

імені В. Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

The article deals with the study of peculiarities of lexico-grammatical transformations in the translation of literary text. It describes the classifications of translation transformations according to some linguists. The paper reveals the main problem of adequate translation.

Key words: translation, lexical transformations, literary translation, grammatical transformations.

На сьогоднішній день проблема адекватного перекладу – дуже суперечлива та актуальна тема, яка викликає розбіжності по сей день. Наше сучасне суспільство не завжди встигає за

часом, але намагається йти з ним у ногу. Ми часто зустрічаємося з аспектами різних, не завжди відомих нам культур. Сучасній молоді пощастило мати нові та розвинені технології, за допомогою яких можна шукати нову інформацію, пізнавати інших людей, чужу культуру та мову. Раніше, ще задовго до комп'ютерів, гаджетів та Інтернету, цю функцію виконувала книга. Спочатку, люди спиралися на інформацію та знання співвітчизників, а згодом, і по сьогоднішній день ми маємо можливість користуватися зарубіжною літературою. Але що за всім цим стоїть? Перш за все, велику роль в написанні книги грає сам автор. Це майстер, який наділяє своє дітище певними особливостями, даючи форму за допомогою сюжету, героям, вибором стилістичних засобів, тощо. Але читаючи книгу зарубіжного автора, багато хто навіть не замислюється, який шлях вона пройшла. Не могла ж вона сама себе перекласти? І вже з цього, починається історія перекладу книги. Поняття правильного в перекладі немає. Як казав один письменник і перекладач Корній Чуковський: "Переклад як жінка: якщо гарний, то невірний, а якщо вірний, то негарний". Тому, обійтися лише одним поверховим перекладом тексту недостатньо. За цим криється вміння перекладача передавати суть своїм баченням. Часто, неправильний переклад полягає в тому, що перекладач не враховує різницю в смислових структурах, граматичних та лексичних трансформаціях, а також легко дозволяє ввести себе в оману «хибним друзям перекладача». Переклад – є творчою діяльністю, яка певною мірою створює певні труднощі для перекладача. Оскільки щоразу, маючи справу з новим текстом, перекладач може відчувати труднощі зі сприйняттям та розумінням нової для нього інформації. Це може бути пов'язано з іншим менталітетом, відмінностями у власній та чужій культурі, культурними цінностями, тощо. Виходячи з цього, можна сказати, наскільки важливо бути кваліфікованим перекладачем, щоб вміло інтерпретувати текст автора та піднести його читачам. На жаль, на сьогоднішній день, дуже мало фахівців, які мають достатньо знань та умінь у цій сфері, і ми все частіше стикаємося з аматорським перекладом недосвідчених любителів або просто переклад тексту на основі гугл-перекладача, що сильно спотворює сприйняття тексту.

Художнім перекладом, Комісаров вважає переклад творів художньої літератури, яка має домінуючу функцію, а саме – художньо – естетичну. Мета перекладу художнього твору – досягнення естетичного впливу та створення художнього образу. [2, с.15]

Переклад – це текст, який вважається відмінним від оригіналу (вихідного тексту), але також фактом є те, що вихідний текст і перекладений текст однакові з точки зору сенсу, який вони передають.

Літературний переклад – це передача сенсу літератури, доступної на мові оригіналу, у

повну версію цільової мови, не завдаючи жодної втрати оригінальному повідомленню. [3, с.7]

Однією з основних проблем адекватного перекладу, яку виділяють лінгвісти – є культурні розбіжності. Тому, з метою досягнення вірності та точності при перекладі, застосовують перекладацькі трансформації. Перша група трансформацій – це граматичні трансформації, які змінюють текст або слово, змінюючи його граматично, тобто, змінюючи структуру речень або додаючи інформацію для уточнення або використовуючи пропуски, щоб пропустити певні елементи. [4, с.136] Граматичні трансформації широко використовуються в усіх перекладах з метою адаптації текстів до правил цільової мови. Друга група трансформацій – це лексичний переклад. Вони мають подібне, але не зовсім те саме використання в перекладі. Причиною цього є той факт, що вони використовуються з метою надання точного значення, тобто для адаптації різних елементів перекладу до цільової мови за допомогою інших елементів, які є більш зрозумілими та легшими для розуміння читача. Лексичні трансформації у перекладі використовуються не так широко, як граматичні, через те, що лексичний переклад використовується переважно в літературі і не так вітається у формальних мовних реєстрах, однак відмінності в культурах, мовних системах та соціальних системах змушують при перекладі більшості формальних текстів використовувати лексичні трансформації.

Згідно думки В. Комісарова, трансформації – це перетворення за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу у визначеному сенсі. [2, с.43] Так, у своїх працях лінгвіст виділяє та класифікує певні види трансформацій:

- Лексичні, серед них Комісаров виокремлює калькування та лексико-семантичні зміни, серед яких: генералізація, конкретизація, модуляція, а також перекладацьке транскрибування і транслітерація.

- Граматичні. Серед яких морфологічні та синтаксичні, які в свою чергу складаються з:

- Членування речення;
- Граматичних змін;
- Синтаксичне уподібнення (дослівний переклад);
- Об'єднання речен ;
- Лексико – граматичні, до складу яких входять антонімічний переклад, описовий переклад та компенсація.

Вчені досі не досягли компромісу щодо конкретної класифікації перекладацьких трансформацій, тому існує досить багато різних класифікацій, які певною мірою мають дещо

спільне, але значно відрізняються.

У підтвердження цього, розглянемо перекладацькі трансформації за класифікацією Л.С. Бархударова. У своїх дослідженнях науковець виділяє чотири основних видів класифікації перекладацьких трансформацій, а саме:

- Перестановка (зміна розташування мов
- них одиниць (слова, словосполучення, тощо) у тексті мовою перекладу в порівнянні з текстом мовою оригіналу))
- Заміни (при перекладі змінюватись можуть не тільки лексичні одиниці, а й граматичні)
- Опущення (відбувається опущення певних слів при перекладі)
- Додавання (внаслідок цієї трансформації, при перекладі, навпаки збільшуються слова або члени речення) [1, с.240]

Відповідно до вище написаного, думки багатьох лінгвістів та вчених різняться щодо однієї та певної класифікації лексико-граматичних трансформацій. Ми розглянули дві класифікації різних лінгвістів, що, на їхню думку, може бути слугувати перекладачеві інструментом для адекватного перекладу тексту. Проте, всі безумовно згодні з тим фактом, що перекладацькі трансформації слугують невід'ємною частиною арсеналу перекладача для перекладу тексту на професійному рівні.

Література:

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л. С. Бархударов. — М. : «Международ. отношения», 1975. - с. 240
2. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Москва, 2001.- с.43
3. Dr. Sambhu Dayal Agrawal, Literary Translation an Overview, School of Social Sciences & Humanities Odisha State Open University, 2017, Unit 16, p.7
4. Houaria Chaal, Literary Translation from Translation to Creativity (pp.130 - 143) Publisher: Modern Books'World, Jordan, 2019.

Панченко В.,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:
Рускуліс Л. В.,
доктор педагогічних наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Сучасному суспільству потрібні підприємливі, самостійні, мобільні люди, здатні до співпраці, прийняття відповідальних рішень, активної участі в долі країни. У зв'язку з цим в якості одного з пріоритетних завдань сучасної педагогічної науки є формування в шкільній молоді здатності до соціальної і професійної мобільності, активної адаптації та успішної соціалізації в суспільстві.

Риторична культура старшокласників представляє собою володіння комунікативними вміннями й навичками, здобутими в процесі освіти. Зокрема, уроки української мови є базою для вивчення риторики, оскільки учні активно залучаються до процесу спілкування, вираження своїх думок. На уроках старшокласники вчаться висловлювати свої думки, наводити приклади, аргументи, вступати в дискусії. Термін «риторика» походить від давньогрецького слова «оратор» і означає теорію ораторського мистецтва, науку красномовства. Витоки його різних інтерпретацій сягають глибокої давнини, коли чітко визначилися два підходи до сприйняття риторики: з одного боку, Платон, Сократ, Арістотель, Цицерон, які розвивали концепцію змістової риторики, де одним із компонентів була ідея (Логос), а з другого – школа Квінтіліана, яка розглядала риторику як мистецтво прикрашання мовлення.

У Великому тлумачному словнику знаходимо таке визначення терміна «риторика»: Риторика – це наука красномовства, ораторського мистецтва (словник української мови). [2, с. 406]

Прогресивним напрямом удосконалення шкільної мовної освіти вважають риторизацію, але варто зауважити, що на сьогоднішній день риторика не отримала статусу окремої навчальної дисципліни, тому дуже важливо вводити риторизацію освітнього процесу, й, у першу чергу, процесу навчання української мови. Слід зазначити, що риторизація – явище, яке поєднує в собі всю сукупність прикладних аспектів процесу, постає необхідною й достатньою умовою ефективності запровадження в практику шкільної українськомовної освіти риторичного підходу.

М. Барахтян визначає риторичну компетентність як сукупність знань і вмінь, що забезпечують ефективну комунікацію в міжособистісній, професійній та публічній сферах; цілеспрямований процес, який обумовлюється дотриманням відповідних психолого-педагогічних та лінгводидактичних умов, а також застосуванням науково-методичної системи творчих завдань [1, с. 21]. О. Кучерук тлумачить поняття «риторична компетентність» як інтегративну суб'єктну властивість, яка характеризується здатністю особи реалізувати свій риторичний потенціал (знання, уміння, досвід, здібності, потреби, наміри, ціннісні орієнтації) на практиці для успішної діяльності в професійній сфері й соціально-культурному житті [4, с. 197].

Відомо, що для ефективного формування риторичної компетентності в процесі вивчення мовних дисциплін слід урахувати вже отриманні знання з психології та психолінгвістики про особливості мовленнєвої діяльності, індивідуально-психологічні характеристики учнів для будування освітнього процесу, завдяки якому відбувається ефективне оволодіння матеріалом, допомагати учням оволодіти риторичною компетентністю, що слугуватиме напрямом саморозвитку та самореалізації.

Реалізація риторичного аспекту в процесі вивчення української мови насамперед повинна сприяти формуванню в учнів знань з основ ораторської майстерності, вмінь і навичок у виборі теми, опрацюванні матеріалу, плануванні, використанні стилістичних засобів мови, фігур, правильності, виразності мовлення. Процес риторизації буде ефективним, якщо спиратися на загальний розвиток особистості, знання, високу активність у суспільному й особистому житті [6, с. 5].

У методиці навчання української мови визначено основні шляхи процесу риторизації на уроках української мови [5, с. 28].

1. Сприймання учнями зразків текстів (читання, аудіювання) і їх подальший аналіз, поєднуючи із засвоєнням практичних засобів риторики, наприклад, особливості тексту, типи

мовлення й виразальні риторичні засоби, дикція, інтонація.

2. Створення учнями власних висловлювань (текстів) варто розглядати як творчість, як реалізацію власної думки, яка є однією з визначальних ознак риторичності в тексті.

4. Опанування учнями мовленнєвих жанрів має об'єднувати, інтегрувати всі напрями формування риторичних умінь.

Навіть якщо на уроці української мови цілеспрямовано відбувається робота з навчальним текстом (опрацювання тексту-зразка), процес комунікації спонукає учнів активно висловлюватися, творчо мислити в монологічному й діалогічному мовленні. А під час роботи над текстом (текстотворчої) школярі спираються на усвідомлені, осмислені й запам'ятовуванні алгоритму мисленнєво-мовленнєвих дій, засвоєні під час опрацювання текстів-зразків.

Психолого-педагогічні умови формуванні риторичної компетентності:

- Розроблення системи риторичних вправ і використання їх у навчальній діяльності.
- Залучення учнів до активної й рефлексійної комунікативної й риторичної діяльності, до ефективного й оптимального спілкування.
- Організація педагогічного спілкування на суб'єкт-суб'єктному ґрунті на умовах діалогічності, рефлексійності.
- Активне використання дидактичних матеріалів комунікативного й риторичного спрямування.

- Інтеграція методологічних підходів, активних та інтерактивних методів навчання.

Задля досягнення В. Ницета виокремив такі методи навчання:

- Репродуктивний (закріплення вже отриманих знань за допомогою працювання за зразком).
- Частково-пошуковий (поступове вирішенні проблем, поставлених вчителем).
- Дослідницький (вирішення проблемного питання).
- Інтерактивні (робота в групах, ігрове моделювання явищ, фронтальна робота всього класу).
- Спеціальні (риторичні вправи, ситуаційний метод, риторичний аналіз, метод риторичних задач, метод імпровізаційних завдань) [3, с. 146].

Для формування власної риторичної особистості (особистості, яка вільно володіє риторичними прийомами спілкування), необхідно навчитися виразно читати вголос, що передбачає інтонаційну правильність, достатню швидкість читання.

Навчання риторики допомагає добре сформувати культуру ведення дискусії, полеміки, диспутів, загалом правил спілкування й культури мовленнєвої поведінки.

Значення риторизації як лінгводидактичної категорії полягає в тому, що вона збагачує шкільну українськомовну освіту завдяки засвоєнню впровадженню інтерактивних форм роботи; розширенню й поглибленню практичної спрямованості процесу навчання української мови.

Риторизацію шкільної українськомовної освіти пов'язуємо з реалізацією в навчальній діяльності таких риторичних смислів:

1. На рівні знань: закони класичної риторики; закони сучасної риторики; мовленнєві (риторичні) жанри; поняття риторичної норми; ораторський виступ; правила риторики; риторичні засоби; риторична аргументація.

2. На рівні практичної діяльності (процесу): формування вмінь стосовно риторичної діяльності.

3. На рівні результатів – формування риторичних умінь і риторичної компетентності [7, с. 48].

Отже, риторика в галузі лінгвістичних дисциплін охоплює досить велику кількість досліджень та теорій. На основі цих знань сформувалося сучасне розуміння риторики як науки, яке й наразі продовжує розвиватися. Лінгводидактичні основи формування риторичних умінь і навичок є особливим складником у системі навчання української мови. Упровадження процесу риторизації сприятиме вдосконаленню чинних і розробки й застосуванню нових форм навчання, що, в свою чергою, спонукатиме вчителів до творчих пошуків та творчого мислення.

Література:

1. Барахтян М. М. Роль риторичної освіти у формуванні комунікативної компетентності майбутнього вчителя. Педагогічні науки. 2018. № 139. С. 20-26

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 800 с.

3. Ницета В. А. Методика навчання риторики в школі: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 194 с.

4. Кучерик О. Структурно-змістові складники риторичної компетентності майбутніх фахівців соціономічної сфери. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 6. С. 196–205.

5. Русалкіна Л., Косянчук С. Засоби риторики як основа особистісного зростання учнів.

Українська мова і література в школі. 2009. № 8. С. 28–32

6. Федоренко В. Розвиток риторичних здібностей старшокласників. Шкільна риторика. Київ: Шкільний світ, 2007. С. 4-8.

7. Шуляр В. Формування риторичної компетентності старшокласників у науково-дослідницькій діяльності. Бібліотечка «Дивослова». 2008. № 8. С. 47–50.

Петрик А.

магістрантка 5163 групи філологічного факультету

Миколаївського національного університету

імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Єфименко Т.М.,

к.філ.н., доцент,

Миколаївський національний університет

імені В.О.Сухомлинського

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗООСЕМІЗМІВ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

The article deals with a comparative analysis of the functioning of zoosemic phraseological units in English and Ukrainian, which are used to describe the object through associations with different animals that have a certain symbolic meaning.

Key words: zoosemisms, zoosemic phraseological units, zoonym, metaphor.

У статті розглянуто зіставний аналіз функціонування зоосемічних фразеологічних одиниць в англійській та українській мовах, які вживаються для опису об'єкта шляхом асоціацій з різними тваринами, які несуть в собі певне символічне значення.

Ключові слова: зоосемізм, зоосемічна фразеологічна одиниця, зоонім, метафора.

Фразеологічні одиниці із зоосемізмами - це культурно інтегровані метафоричні вислови, які позначають своєрідні аспекти нашого спілкування та надають особливого забарвлення різним мовам.

Асоціації, викликані конкретними характеристиками тих чи інших тварин, перш за все виникають в уяві людей і потім матеріалізуються в їх мовленні, і в результаті цього у повсякденній мові виникає багато популярних фразеологізмів, що призводить до їх функціонування в звичайному мовному середовищі.

Зоосемічні компоненти в англійській та українській мовах відрізняються особливою природною асоціацією, яка об'єднує людей із тваринним світом шляхом асоціативних номінацій, які базуються на глибокому зв'язку між семантичною оцінкою та біологічними

ознаками тварин. Зоосемізм у фразеологічній одиниці є його семантичним центром і саме в ньому лежить основне метафоричне значення, яке несе в собі зміст всього висловлювання. Проте вони не виконують основну, первинну функцію знака, а лише вторинно вказують на реальність, переосмислюючи її [2, с. 329-336].

Англійські та українські фразеологічні одиниці із зоонімною складовою за своєю природою різнопланові у функціонуванні та дуже поширені. Продуктивне використання зооморфізмів постає наслідком того, що людина завжди намагається порівняти будь-який новий об'єкт із тим, що їй вже знайоме. При цьому зоонімні компоненти у творенні фразеологічних одиниць мають різний ступінь продуктивності: одні використовуються досить рідко, наприклад, в англійській мові це – worm, lizard, lobster, camel, cheetah, whale; в українській мові – білка, лев, ластівка, пава, кріт; інші дуже часто: в англійській мові – donkey, cat, fox, horse, lion, wolf, rat, mouse, sheep; в українській мові – бик, баран, кіт, коза, ведмідь, вовк, комар, муха, свиня, собака [5, с. 57-59].

Посилання на імена тварин вважається природним і нормальним явищем, оскільки тварини, як і люди, мають свої характерні звички та особливості; кожен з них веде конкретний спосіб життя і має унікальний тип поведінки.

Кожна тварина має певні якості, які характерні загалом тільки їй, і ці семантичні зміни призводять до переносу назв й розвитку вторинних значень. Тому зооморфізми можна з легкістю класифікувати до метафор так як здійснюється перенесення найменувань тварин для позначення певних особливостей тієї чи іншої людини [1, с. 209-214].

Деякі зоосемізми в українській та англійській мовах можуть збігатися у смисловій структурі стосовно вживання якогось конкретного образу. В обох мовах образ змії уособлює сили зла, руйнування, підступність і лукавство, а зоосемізм вовк слугує для відображення свободи, жорстокості та бестрашності. Наведемо декілька прикладів: *snake in the grass* – змія підколотна; *cherish a snake in bosom* – вигрій гадину за пазухою, а вона тебе вкусить; *give the wolf the best food, but he would hanker for the wood* – вовка як не годуй, а він усе в ліс дивиться; *once a wolf always a wolf* – вовк змінює шкуру, але ніколи свою натуру; *who keeps company with the wolf will learn to howl* - з вовками жити – по-вовчи вити.

В даних прикладах ми бачимо, як за допомогою зоосемізмів можна відобразити риси характеру та звички людини порівнюючи його поведінку зі способом життя тварин відповідно до їх інстинктів.

Якщо порівняти деякі символи української та англійської мови, то можна виявити цілий

ряд однакових узагальнено-образних характеристик. Наприклад, в українській, як і в англійській, зоосемізм корова в обох мовах часто асоціюється з незграбністю або ж тупістю; *as awkward as a cow on roller skates* – як корова на льду; *silly as a cow* – дурна немов корова; або ж зоосемізм миша відразу ж викликає асоціації пов'язані з бідністю, боягузливістю або сором'язливістю; *as poor as a church mouse* – бідний як церковна миша; *as quiet as a mouse* – тихий як та миш; *when the cat's away, the mice will play* - коли миші kota не чують, то собі безпечно гарцюють.

Також в обох мовах часто використовується зоосемізм лисиця/лис , яке асоціюється з хитрістю та підступністю; *as sly as a fox* – хитрий/хитра як лис/лисиця; *to play the fox* – хитрувати; *when the fox preaches, take care of your geese* - лис став монахом не на те, аби гріхи спокутувати, але щоб нові зробити.

Тобто ми можемо стверджувати, що саме завдяки своєму функціонуванню як символічного знака залежно від поведінки представленої тварини, зоонімний компонент у складі фразеологізму жорстко формує значення для всього фразеологічного ряду [4, с. 152-154].

Проте ми можемо також спостерігати певні відмінності у фразеологізмах з зоокомпонентом, а саме використання різних зоонімів, які відображаються у мові. Це спричинено культурно-національними стереотипами країн, що створює відмінності в ціннісній картині світу різних народів. Наприклад:

- 1.) *chicken heart* – заяча душа;
- 2.) *at a snail's pace* – повзти як черепаха;
- 3.) *busy as a bee* – крутитися як білка в колесі;
- 4.) *proud as a peacock* – надутий як індик.

В англійській мові символом боягузтва стало курча, повільна швидкість була передана завдяки образу равлика, стан зайнятості відобразила бджола, а ось певну особливість характеру людини описав павич, а в українській мові дані фразеологізми були передані за допомогою інших зоосемізмів (заєць, черепаха, білка та індик). Це слугує доказом того, що кожний народ по своєму відображає унікальність своєї мови, оскільки фразеологічні одиниці часто включають компоненти значення, що містять інформацію про національно-специфічні риси людей.

Важливе значення в семантиці зоосемічних фразеологічних одиниць має оцінний компонент, який несе в собі головну ідею, яка відображає його денотативне значення. При цьому “оцінювальний” суб’єкт співвідносить із ціннісною картиною світу все, що знаходиться

навколо й відображено у зоосемічних фразеологічних одиницях, які несуть в собі емоційно-оцінний зміст [3, с.104-105].

Отже, фразеологічний образ формується на основі уявлення людини про ту чи іншу тварину, причому сама тварина, яка володіє певними якостями і властивостями набуває символічного значення для порівнювального з ним об'єкта, так як весь навколишній світ людини сприймається через призму міфологічного мислення.

Література:

1. Кривенко Г. Л. Зоосемізми як засіб відображення зооморфної картини світу в англійській та українській мовах / Г. Л. Кривенко // Проблеми зіставної семантики: Зб. наук. ст. - Вип. 7. - К.: Вид. центр КНЛУ, 2005. - С. 209-214.
2. Руснак В.І. Зоосемічні фразеологічні одиниці як носії національно маркованої вторинної номінації [Текст] / В. І. Руснак // Наукові записки. Серія «Філологічна». Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 19. – 2011. – С. 329–336.
3. Руснак В. І. Семантичний аспект зоосемічних фразеологічних одиниць // Актуальні проблеми іноземної філології. - 2013. - Випуск 8. - Частина 3 – ст. 104-05.
4. Руснак В. І. Перспективи вивчення зоосемічної фразеології у зіставному аспекті / Вид. Донецьк ДонНУ – 2010. – с. 152 – 154.
5. Салата І. А. Особливості семантичного й прагматичного аспектів зооморфних фразеологізмів в англійській та українській мовах [Електронний ресурс] / І. А. Салата. – Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2010_5_10

Петриченко Д.

студент 446 групи філологічного факультету
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:

Філіпп'єва Т.І.,

к.п.н., доцент,

Миколаївський національний університет

ім. В.О.Сухомлинського

ДЖЕК ЛОНДОН ЯК ПРЕДСТАВНИК РЕАЛІЗМУ В ЛІТЕРАТУРІ США

The article highlights the typical image of Jack London as one of the most notable representatives of realism in U.S. literature. The main literary works of the writer are given in the article. The main issues and challenges of the time are also highlighted. The importance of Jack London's literary heritage for subsequent generations is mentioned.

Key words: realism, U.S. literature, "lost generation", social inequality.

Література США до 1945 року пройшла декілька етапів свого розвитку. У 20-ті роки у творах прогресивних письменників важливе місце посідають теми соціального протесту та «втраченого покоління». Світова економічна криза, що розвивалася у 1929 році, призводить до появи нових тенденцій у літературі. Активізується літературна і публіцистична діяльність письменників соціалістичної орієнтації. З'являються твори «жорстокого реалізму». У цей час посилюється антифашистська боротьба прогресивних письменників США [4].

Серед американських письменників не було популярнішого письменника, ніж Джек Лондон. У своїх творах він виразив думки та настрої сучасного йому покоління.

Усе пережите переконало Лондона в одному: поки він залишається робітником фізичної праці, йому не видертися із суспільного «дна». Він вирішив всерйоз зайнятися самоосвітою. Займаючись по дванадцять годин на добу, він за три місяці подолав дворічну програму, а потім склав іспити до Каліфорнійського університету. Студентом йому довелося побути лише близько семестру, хоча заняття його просувались успішно.

У цей час він відчував непереборну потребу творити. Але його перші літературні спроби слабкі, мова рябить штампами та «барвистостями». Усе це він згодом опише в романі «Мартін Іден». Але він продовжував писати, доки в його житті знову не відбувся крутий поворот [2].

Працювати він почав дуже рано, проте, не зважаючи на важку фізичну працю, завжди прагнув знаходити час для читання книжок. Любов до пригод привела його спочатку в порт (Сан-Франциско – портове місто), потім у компанію «устричних піратів» – молодих людей, що займалися виловом устриць у заборонених місцях і більш серйозними справами, такими як контрабанда.

Спілкуючись із простим людом, відчуючи на власній долі всі труднощі злиденного життя, Джек Лондон не міг не замислитися над тим, як знайти вихід із цієї скрути. З 1896 року Лондон — член соціалістичної партії. Того ж року він склав вступні іспити до Каліфорнійського університету, та незабаром змушений за-лишити навчання через матеріальні нестатки [3].

Даруючи своїй знайомій власну книгу «На дні прірви», що складалася з документальних нарисів (у 1902 році письменник, переодягнений у лахміття, провів шість тижнів у нетрищах Лондона), автор написав: «Прогуляйся по цих місцях, і ти краще зрозумієш, чому я соціаліст». В останній рік свого життя Джек Лондон вийшов із соціалістичної партії, пояснюючи це тим, що соціалістичний рух втратив бойовитість.

Повернувшись до Орлеана, заробляв на прожиття чим трапиться: мив вікна, підстригав газони, топив печі. Джек вирішив вчитися і в 19 років вступив до середньої школи. Він став постійним учасником, членом Дискусійного товариства Генрі Клея. У цьому місці збиралася інтелігентна молодь, що обговорювала проблеми суспільного життя, науки, культури.

Цей домінуючий характер, що його часто називають «джеклондонівським», письменник, безумовно, наділив близькими йому автобіографічними рисами. Він нерідко поставлений в екстремальні обставини, зіштовхується зі смертельною небезпекою, коли необхідне напруження всіх фізичних і духовних сил, виявлення справдешньої людської суті. У його характеристики рідкісними є півтони, барви помітно згущені, лінії дані рельєфно. Ці в чомусь виняткові герої — реальні і водночас дещо піднесені [2].

З перших же кроків у літературі виявилися характерні риси художньої методології Лондона. Він — прибічник реалізму, але не «приземленого», заснованого винятково на побутовій правдоподібності, а навпаки, натхненного романтикою, що ніби вивищує читача над понурою повсякденністю. Це, умовно кажучи, поетичний, романтичний реалізм. Новели Лондона, зазвичай, гостросюжетні та динамічні. У них багато дії, драматичних подій. Яскраві

описи північної природи, з якою стикаються герої, надають їм неповторного романтичного колориту.

Лондон належав до числа тих письменників, які при створенні своїх творів виходять з життєвої практики, з життєвого досвіду. У основі його книг завжди лежить життєва правда, ті або інші реальні факти, які були відомі йому, але які потім були художньо перероблені його творчою свідомістю. Лондон, наприклад, не міг би писати про Клондайк, якби сам не побував там. Не були б написані ним і південні оповідання, якби письменник не познайомився з життям Тихоокеанських островів [4].

Проте було б помилкою звинуватити його в голому натуралізмі, у фотографічному відображенні дійсності. Лондон був переконаний в тому, що письменник має право на творчу вигадку, на фантазію. Цей принцип він наслідував у своїй художній практиці і відстоював його в окремих висловлюваннях.

Лондон все ж вважав, що найважливіше у творі—це його ідейний зміст. На його думку, не може бути вагань у виборі між змістом та формою. “Я завжди жертвуватиму формою, якщо справа йтиме про вибір між формою і змістом, —говорив він. —Думка—ось головне”.

Дуже важливо підкреслити гуманізм Лондона, його велику любов до людини, віру у його творчі здібності, віру у найкраще майбутнє людства. “Моя любов до людини (у якому б бруді вона не була), —писав він, —заснована на тому, що я знаю її таким, якою вона є, і бачу для неї божественні можливості попереду”

Можливо, що цією любов'ю до людей пояснюється відома романтична піднесеність його героїв. Джек Лондон любив людей сильних, мужніх, сміливих, які звикли боротися з перешкодами та перемагати їх.

Для розуміння естетичних та літературних поглядів Джека Лондона багато дають його статті, в яких він говорить про американську літературу, про твори американських та європейських письменників [5].

Аналізуючи становище мистецтва в американському буржуазному суспільстві, Джек Лондон наголошує на тому, що в умовах класової нерівності мистецтво служить не всім, ним можуть займатися насамперед люди матеріально забезпечені. “Мистецтво в даний час доступне небагатьом. Воно обслуговує невелику частину суспільства—багатих і тих, кому дозволяється займатися ним”.

Розвиваючи цю думку, письменник вказує, що через таку несправедливість життя трудящих виявляється збідненим, що вони не мають можливості користуватися досягненнями

культури. “Все, що їм пропонується—все це нижчої якості,—пише він,—яке взаємодіє з навколишнім грубим середовищем, і люди, внаслідок цього, ведуть нудне існування і вмирають, так і не пізнавши істинних скарбів життя” [6].

Зовні Лондон був прикладом процвітання й успіху. У 1913 р. він вважався найпопулярнішим і найвисокооплачуваним письменником світу, випередивши тут навіть Дж.Р. Кіплінга, свого нещодавнього кумира. Він, мабуть, писав навіть більше, ніж у попередні роки, його книги виходили величезними тиражами. Газетярі слідкували за кожним його кроком, усі сторони його життя були предметом уваги в рубриках світської хроніки. І все ж очевидною була наростаюча письменницька криза. Лондон відчував, що натхнення його покидає, а тому писав насилу, напруженням волі, «видаючи» щоденну норму в 4 сторінки [4].

Прагнучи підтримати читацький інтерес, він понад міру насичує свої твори фантастикою, мелодраматичними ситуаціями, неглибокими, але здатними полонити уяву пересічного читача сюжетами; так з-під його пера вийшли «сирі» книги, які, безумовно, поступаються перед його кращими творами, зокрема романи «Час не жде» («*Burning Daylight*», 1910), «Бунт на «Ельсінорі» («*The Mutiny of the «Elsinor*», 1914), «Червона чума» («*The. Scarlet Plague*», 1915), «Зоряний блукалець» та ін. Звісно, Лондон в ці останні роки підстьобувала потреба заробляти великі гроші, а це змушувало пристосовуватися до стандартів «масової літератури» [6].

Література:

1. Андреев Леонид. О Джеке Лондоне. В кн.: Джек Лондон. Собр. соч., т. I. СПб., 1912.
2. Богословский В. Н. Джек Лондон. В кн.: "Курс лекций по истории зарубежных литератур XX века", под ред. Л. Андреева и Р. Самарина, т. 1. Изд-во МГУ, 1956.
3. Дж. Лондон, Твори у семи томах, т. 5, М., 1955 стор 636-637
4. Старина Д. В. Аналіз проблематики у романі Дж. Лондона «Мартін Іден»
5. Історія зарубіжної літератури кінця XIX—початку XX століття. / К. 2009
6. Фонер Ф. “Джек Лондон—американский бунтарь” М.: Прогресс, 1966. — 255 с.

Погребняк О.,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:
Рускуліс Л. В.,
доктор педагогічних наук, доцент
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ІМЕННИКА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Іменник – це перша частина мови, яку вивчають шестикласники. На вивчення цієї теми в шостому класі відводять важливе місце, тому що іменник вивчає велику кількість лексичних значень та має широкі семантичні можливості.

Під час вивчення іменника в школі ми спираємося на класифікацію методів навчання, запропоновану О. Біляєвим, В. Мельничайко, М. Пентилюк та С. Караманом (за способом взаємодії вчителя й учнів на уроці мови): метод усного викладу вчителем матеріалу (розповідь-пояснення); бесіда; спостереження над мовою; робота з підручником; метод вправ; програмоване навчання.

Метод слово вчителя або усний виклад вчителем матеріалу, основною метою цього методу є подання учням інформації (про іменник) та забезпечення сприйняття, осмислення, запам'ятовування. Завдяки послідовному та систематизованому викладу матеріалу, виділяється головне у виученій новій темі та зосереджується на цьому увага учнів.

Під час пояснення нової теми вчитель повинен ознайомити учнів з новими поняттями та термінами, мати логічну послідовність викладу нового матеріалу, роз'яснення повинні бути науково грамотні та на рівні відповідного віку учнів.

Варто зважити ще й на те, що слово вчителя передбачає наявність обов'язкових чинників: спостереження над мовним матеріалом, повідомлення вчителя про основні особливості мовного явища, зразок роздумів учителя над застосуванням теоретичних відомостей на

практиці [1, с. 65].

У структурі метода слово вчителя, можна виділити такі прийоми: записи основних тез розповіді вчителя, добір і аналіз прикладів, складання таблиць (схем) або заповнення вже готових таблиць тощо.

Суть методу бесіда полягає в тому, що передбачається діалог між вчителем та учнями, розкриття змісту виученого матеріалу у відповідях учнів на запитання. Система запитань має бути чіткою, змістовною, відтворювати послідовність матеріалу. Запитання у процесі бесіди можуть мати різне призначення, залежно від етапу навчання: для актуалізації опорних знань; формування поняття; перевірки знань учнів; встановлення нових зв'язків між мовними фактами; для допомоги виділення суттєвих ознак й процесів; для закріплення та узагальнення вивченого матеріалу тощо.

Під час вивчення частини мови іменник метод бесіди може мати такі призначення: підготовка для сприймання матеріалу; слугують для засвоєння нового; допомагають застосовувати набуті знання при виконанні вправ. Метод бесіди ефективний й при узагальненні й повторенні вивченого матеріалу, коли вже знайомі всі поняття та правила, і можна вже їх зіставляти, знаходять між ними спільне й відмінне, і робити висновки.

Найчастіше в практиці вивчення мови використовуються такі види бесіди: евристична, репродуктивна, узагальнююча, аналітико-синтетична, підготовча, повторювальна, контрольна-корекційна. Також виділяють запитання аналітичного (власне аналітичні; навідні; риторичні) та синтетичного (які допомагають для закріплення матеріалу та підбиття висновків) характеру, тобто ті, які сприяють розумінню.

Одним із найважливіших методів під час вивченні іменника є спостереження над мовою. Цей метод застосовується тоді, коли на уроці, мовні факти та явища є складні або специфічні, тоді спершу потрібно розібратися в аналізі прикладів, перш ніж вдаватися до теоретичних положень, граматичних визначень чи правил. Таким чином учні здобувають самостійно знання на базі самостійного аналізу.

Метод спостереження над мовою може допомогти учням зрозуміти суть мовних фактів та явищ, усвідомити зв'язок між ними. Якщо правильно використати цей метод, в учнів розвивається самостійно-пошукові уміння. З спостереження активізується пізнавальна діяльність учнів та свідоме засвоєння теоретичного матеріалу.

До цього методу можна віднести спостереження над іменниками різних родів. Вивчення відмінювання іменників можна розпочати з спостереження над текстами, в яких

використовується певний іменник, який може вживатися в різних формах відмінків. Обмірковуючи мовний матеріал, учні роблять висновок, що іменник пов'язаний в реченні словами за допомогою питань, а через це змінюються закінчення.

Важливим в навчанні мови є метод роботи з підручником. Головна мета цього методу є привчити учнів до самостійної роботи при вивченні нових понять та правил. Ефективність методу буде тільки тоді, коли учні мають навички розуміти прочитане [2, с. 117].

Із погляду вчених-методистів застосування вказаного методу пов'язане з реалізацією таких прийомів, як: проведення вступної бесіди; спеціальний інструктаж учителя; бесіда, що має перевірити рівень усвідомлення мовного матеріалу, зробити необхідні уточнення й доповнення, підвести підсумки; складання ділових паперів за матеріалами підручника, аналіз схем і таблиць, робота з теоретичним матеріалом, виконання вправ. До названих прийомів можна додати ще й аналіз, зіставлення, групування одиниць та засобів фонетики, проведення різних видів мовного розбору [1, с. 66].

Важливе місце серед усіх методів займає метод вправ, бо без практики необхідний результат неможливий. Виконання учнями вправ здійснює важливу роль тому, що без цього методу ефективного опанування учнями частини мови іменника не буде.

Вправа з української мови – це різновид навчальної діяльності учня, що має послідовні дії для здобуття в процесі практичних вмінь та навичок. Тобто дидактичною суттю цього методу є допомогти учням завдяки завданням здобути та виробити мовні уміння та навички.

Вчені виокремлюють різноманітні класифікації вправ, серед таких науковців є В. Мельничайко, О. Онищук, Т. Окуневич, М. Пентиліук, І. Рохманов, В. Скалкін, О. Текучов, та інші. Тому виділяють різні типи вправ за такими критеріями: змісту; дидактичної мети, ступеня самостійності і творчості; за характером мовної операції; форми проведення: видів навчальної роботи; етапів створення мовних навичок: способу формування вмінь та навичок; місце виконання тощо.

Однак поширеною є класифікація вправ О. Онищука, яка розроблена за дидактичною метою, самостійністю та творчістю: підготовчі; вступні; тренувальні; завершальні.

Виконання учнями вправ має важливу роль у навчальній роботі з вивчення іменника. Цей метод без якого неможливе успішне вивчення частин мови. Важливість методу міститься через те, що він сприяє вчителю активізувати навчальний процес, а школярам добути потрібні знання і навички за допомогою практичної діяльності.

Дидактичною суттю методу вправ полягає в тому, що вчитель шляхом вирішення вправ

учнями, орієнтує їх на формування мовних вмінь та навичок. При вивченні частини мови іменник невід'ємним складовою компонентом є метод вправ, який допомагає школярам оволодіти культурою усного і писемного мовлення. Для формування необхідних умінь і навичок потрібна продумана система знань, в якій важливими є умови, ступень складності та наукова обґрунтована послідовність.

Суть методу програмового навчання полягає в тому, що він є самостійним та індивідуальним засобом засвоєння знань і вмінь за допомогою навчальної програми та спеціальних засобів. Головною ідеєю цього методу є управління діями учнів через навчальну програму. Під поняттям навчальна програма розуміється певна послідовність етапів, будь-який з них має певний мікроетап для набуття певних знань та вмінь. Мікроетап може утворюватися з трьох частин:

- опрацювання навчальної інформації та виконання вправ для кращого її засвоєння;
- вправи для самостійного виконання та перевірки засвоєння знань (контрольні вправи);
- повторення та перехід до наступного етапу.

Метод програмованого навчання є важливим тому, що виконує такі функції:

- чітко визначає послідовність виконання навчальних вправ й завдань для засвоєння нових знань теми;
- допомагає привчити школярів самостійне виконання завдань;
- привчає школярів контролювати й корегувати свою роботу та діяльність;
- створює зворотній зв'язок у навчальній діяльності.

Для ефективного застосування методів під час вивчення теми частини мови іменник використовують систему допоміжних засобів навчання: дидактичні матеріали, наочність тощо. Вдало дібрані засоби навчання сприяють розвитку вмінь та навичок, підвищують грамотність, інтелектуальність учня, викликають інтерес до вивчення теми. Найпоширенішими засобами навчання при вивченні іменника є підручник (головний засіб навчання мови), схеми, таблиці, ілюстрації, алгоритми, роздавальний матеріал (картки), презентацій та інші. Наприклад, під час вивчення теми «Відмінки іменників» новий матеріал продуктивніше буде запам'ятовуватися учнями при використанні таблиць та різної наочності.

Важливе місце займають інформаційно-комунікативні засоби – це комплекс усіх методів, прийомів, засобів, який забезпечує пошук, збирання, опрацювання, дослідження інформації через електронні засоби.

Інформаційно-комунікативні засоби можна визначити як сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, які використовуються для забезпечення процесу комунікації та створення, поширення, збереження та управління інформацією [3, с. 6].

Цей засіб навчання важливий для вивчення теми та самого вчителя, він допомагає дати оцінку здібностям та знанням учнів, стимулює на пошук нових, нетрадиційних форм і методів навчання, спонукає на освоєння різних комп'ютерних програм.

Отже, навчальний матеріал про частину мови іменник має накопичуватися поступово тому, що вказана тема має складні лексичні й граматичні ознаки. Процес вивчення іменника повинен бути системним та цілеспрямованим, мати певну послідовність вивчення граматичних ознак та смислових значень. Спираючись на класифікацію методів за О. Біляєвим, В. Мельничайко, М. Пентилюк та С. Караманом, під час вивчення теми «Іменник» використовуються такі методи навчання як: усний виклад вчителем матеріалу (розповідь-пояснення); бесіда; спостереження над мовою; робота з підручником; метод вправ; програмоване навчання. Ці методи є результативними при вивченні вказаної частини мови, а для більшої ефективності методів та прийомів застосовують засоби навчання: підручник, схеми, таблиці, ілюстрації, алгоритми, роздавальний матеріал, комп'ютерні технології та інші.

Література:

1. Пентилюк М. І. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: посібн. для студ. пед. університетів та інститутів. К: Ленвіт. 2011. С. 366.
2. Пентилюк М. І. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах. К.: Ленвіт, 2005. 400 с.
3. Стеценко А. А. Використання ІКТ в навчально-виховному процесі. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-ikt-v-navcalno-vihovnomu-procesi-55148.html>

Пирожок Т.,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:
Нікіфорчук С.С.,
викладач кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

ПРОБЛЕМИ ПАРОНІМІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

The article reveals the problem of paronymy which plays an important role in lexicology studies as a whole. The author gives different approaches of researchers on the problem of paronymy. And also, the article sets examples of paronyms in various spheres of language studies.

Key words: paronymy, synonyms, antonyms, homonyms, paronomasia

Проблеми паронімії давно привертають увагу викладачів мови й тих, хто її вивчає. Часто, яке слово-паронім ужити, як правильно сказати - “a historic event”, або “historical event”- ставить у глухий кут навіть людей, що непогано володіють мовою.

Отже, що ж таке пароніми? У працях різних мовознавців данне явище відзначене під різними назвами, як то: квазіомонімія, гетерофемія, парономазія й т.д., що свідчить, звичайно, про відсутність єдиного підходу до визначення данного явища. У лінгвістиці склалося два основних підходи до визначення паронімії - вузький і широкий. У рамках вузького підходу (О. В. Вишнякова, Д. И. Розенталь/Теленкова й ін.) [2; 5] пароніми обмежуються областю співзвучних однокореневих слів з різним значенням, що належать до одного лексико-граматичного розряду. Прихильники ж широкого підходу (В. П. Григор'єв, В. Д. Девкин, Ю. М. Скребнев, О. С. Ахманова й ін.) [1; 3] відносять до паронімів і однокореневі, і різнокореневі слова. У нашому випадку, ми будемо вести мову про слова, які відносяться до паронімів, відповідно до вузького визначення й будемо називати їх надалі мовними паронімами. Цей вибір обумовлений тим, що неправильне вживання мовних паронімів зумовлено найчастіше незнанням значень однокореневих слів-паронімів, низькою культурою мовлення, тобто -

об'єктивним факторами, як у випадку з historic/historical event.

Мовні пароніми нерідко зустрічаються в різних областях навчання мові - Business English і ESP, де студенти часто не знають, або, навіть знаючи, нерідко роблять помилки при використанні або перекладі таких слів [4]. Наприклад, при навчанні ESP студентів юридичних факультетів, часто зустрічалися помилки в таких словах, як:

a) inhuman/inhumane prison conditions;

b) judicial - 1. of or by a court of justice-судовий (e.g. judicial branch) 2. showing or using judgement in thinking about something (e.g. "He is rather talented"-replied Sarah judicially) і judicious - showing or having good sense - розумний, розважливий (e.g. You put your case most judiciously);

c) credible - that can be believed-заслуживаючий довіри (e.g. a credible witness)

credulous - ready to believe things-довірливий (e.g. credulous consumers).

d) politic - acting or judging wisely, prudent. Політичний, рассчетливый.

political - of the state, of government, of politics. Політичний.

При навчанні BE або ESP студентів економічних факультетів часто взаємозамінялись або невірно перекладалися такі слова, як:

a) economic - економічний; economical - ощадливий

b) enviable - causing envy - заavidний, привабливий (e.g. The company made profit at an enviable rate); envious - full of envy-зavidний (e.g. The company's success was watched enviously by the competitors);

c) exhausting- виснажливий, стомлюючий (e.g. It was a difficult and exhausting job); exhaustive - thorough or complete - вичерпний (e.g. This list is by no means exhaustive); exhaustible-smth. that exists only in a limited quantity - обмежений, небезмежний (e.g. possible long term shortages of exhaustible resources) [4].

У зв'язку з явищем паронімії, тобто неможливістю взаємозаміни мовних паронімів в різних фразах, постає питання про варіантність - можливість взаємозаміни без перекручування змісту тієї або іншої фрази. До варіантності слова відносяться такі випадки, як advance, advancement; analytic, analytical, де зовнішнє розходження не веде до розриву тотожності слова.

Явище паронімії варто відрізняти від інших подібних з ним явищ. Крім варіантності, це такі явища, як однокоренева синонімія, однокоренева антонімія, омонімія.

Від однокоренових антонімів (наприклад: godly - набожний, благочестивий; і godless - безбожний) пароніми відрізняються тим, що значення слів-паронімів ніколи не досягають

повної протилежності.

У плані розмежування паронімів від інших однокоренових утворень найбільші труднощі являють собою однокоренові синоніми. У багатьох роботах по паронімії однокоренові синоніми розглядаються як окремий випадок мовних паронімів. Співставлення однокоренових синонімів до паронімів викликає наступні заперечення: справа в тому, що синоніми - це такі тотожні або близькі за значенням слова, незбіжні семантичні ознаки яких можуть нейтралізуватися в певних контекстах. Принцип нейтралізації застосовується в якості одного з основних критеріїв при подачі й тлумаченні синонімів у словниках. Так, іменник *anarchism* семантизується через його однокореновий синонім *anarchy*. Однокоренові пароніми, на відміну від однокоренових синонімів, що допускають нейтралізацію диференціальних ознак і, як наслідок цього, їхня взаємозамінність у певних контекстах, не здатні до взаємозаміни (наприклад, *psychic* - *psychological* - психічний, психологічний).

З паронімами тісно стикаються омоніми. Основне розходження паронімів і омонімів укладено в їхньому фонетичному оформленні. Якщо омоніми у своєму звучанні повністю тотожні, то пароніми мають лише часткову звукову подоби.

У розмежуванні однокоренових паронімів і суміжних явищ нам представляється важливим керуватися не тільки результатами аналізу значень афіксів, але й ознакою паралельності паронімів: "Віднесення ознаки паралельності до паронімії логічно з погляду єдиних принципів підходу до характеристики розходжень у співвідношенні форми й змісту лексичних одиниць: значення паронімів не збігаються (не перетинаються як у синонімів), не протиставляються (як в антонімів), їхній зовнішній вигляд не однаковий (як в омонімів) - пароніми існують поруч, паралельно один іншому" [2].

При зустрічі зі словами-паронімами варто приділяти їм особливу увагу. Є доцільним вводити пароніми, семантизуючи їх через синоніми й антоніми, у міру можливості постачаючи кожен пар (ряд) прикладами сполучуваності. У випадку, коли пароніми англійської мови мають своїх "паронімічних братів" в українській мові (*economic/economical* - економічний/економний), представляються можливим ці конкретні пари вводити й перекладним способом, що сприяє підвищенню культури мовлення рідної мови.

Уміле вживання паронімів, як і синонімів, омонімів, антонімів сприяє передачі тонких значеннєвих відтінків, допомагає точно передати думку.

Співзвучність паронімів використовується для створення стилістичного ефекту, служить засобом гумору, сатири й т.д. Паронімія лежить в основі створення особливого стилістичного

прийому - парономазії (грець. *paronomasia* від *para* - біля + *onomazo* - називаю), сутність якого складається в навмисному зближенні співзвучних слів. Яскравий стилістичний ефект створюється в результаті протиставлення паронімів. На такому протиставленні побудовані, наприклад, багато прислів'їв і приказок. Парономазія як стилістичний засіб широко використовується в поезії.

Нерідко до парономазії, як одного із засобів актуалізації, прибігають автори газетних заголовків: «Відходи й доходи»; «Промисли й помисли».

Таким чином, можна зробити висновок, що у мовній системі співзвучні слова досить чітко відмежовуються один від одного, однак у мовній практиці семантичні й інші розходження співзвучних слів не завжди враховуються, що є причиною їхнього змішання.

Література:

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. - М.: Советская энциклопедия, 1969.
2. Вишнякова О.В. Паронимы современного русского языка/Под ред. Розенталя Д.Э. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Русский язык, 1987.
3. Григорьев В.П. Поэтика слова. - М.: Наука, 1979.
4. Иванов С.С. Проблемы, связанные с употреблением паронимов в учебном процессе: Автореф. дис. канд. филолог. наук. - М., 2000.
5. Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистических терминов. - М., 1975.

Пирожок Т.Л.

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського, Україна

Науковий керівник:

Нікіфорчук С.С.,

викладач кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ГЕНДЕРУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

The article reveals the problem of expressing gender in the English language. The author gives examples of linguistic means of expression gender in English which are represented by morphological, lexical and grammatical gender markers.

Key words: gender markers, morphological markers, grammatical means, lexical means

Вивченням способів та засобів вербалізації гендеру в англійській мові займалися такі вітчизняні вчені, як О.Л. Бессонова, А.П. Мартинюк, О.Л. Козачишина, А.С. Птушка, Ю.П. Маслова.

Проблема ідентифікації родових маркерів в сучасній англійській мові має свою досить примітну і довгу історію. Категорія граматичного роду - чоловічий, жіночий, середній - була колись властива іменникам давньоанглійського періоду. Чоловічий рід: *mona* - місяць, *steorra* - зірка; жіночий рід: *bricg* - міст, *tigol* - цегла; середній рід: *scip* - корабель, *eage* - око. Інколи граматичний рід перебував у суперечності з реальною статтю, наприклад: *wif* – жінка і *magden* – дівчина були словами середнього роду. Категорія роду іменників остаточно зникла у другій половині XVII століття. Чоловічий рід зберігся тільки за чоловіками, жіночий - за жінками, а всі поняття і предмети і навіть тварини стали вважатися іменниками середнього роду, який передається займенником *it* [3, с.46].

В англійській мові категорія роду є змістовною для всього класу іменників, тому що відображає реальні родові ознаки позначуваного референта (або їх відсутність/неістотність). Категорія роду реалізується через обов'язкове співвіднесення кожного іменника з особистими

займенниками 3-ї особи однини *he, she* або *it*: *man - he, woman - she, tree, dog - it*. Наприклад: *A woman was standing on the platform. She was wearing a hat. It was decorated with ribbons and flowers.*

Крім того, категорія роду реалізується через парадигматичні співвіднесення двох опозицій, що утворюють ієрархію. Перша опозиція є загальною і протиставляє особистісні іменники, які розрізняють чоловічий і жіночий рід (*man - he, woman - she*), і всі інші, неособистісні іменники, які відносяться до середнього роду (*tree, dog - it*). Друга опозиція утворюється тільки особистісними іменниками: протиставляються іменники чоловічого і жіночого роду [5, с.139].

Категорія роду є категорією постійної ознаки: вона виражається не через зміну форм слів, а через іменну класифікацію, а кожен іменник належить до одного з трьох родів. Крім того, в англійській мові існує група іменників, які залежно від контексту можуть позначати або чоловічу, або жіночу стать, і можуть замінюватися займенниками *he/she*, наприклад: *president, professor, friend* та ін. Такі іменники можна виділити в особливу групу - іменники спільного роду. Для них категорія роду є категорією змінної ознаки [6, с.24].

Лінгвістичні засоби вираження гендеру в мові представлені морфологічними, лексичними та граматичними гендерними маркерами [2, с.58].

У ролі морфологічних маркерів виступають суфіксальні морфеми – *-ess - trix, - use, - ette, - ine, - enne, - ene, - en, - e, - a*, що утворюють деривати жіночого роду від загально родових номінацій, наприклад: *waiter – waitress, terminator - terminatrix, coiffeur - coiffeuse, farmer - farmerette, hero – heroine*.

Найпоширенішим в англійській мові є гендерний суфікс *-ess* для вираження жіночого роду [4, с.108]. Цей суфікс своїм походженням зобов'язаний грецькій мові. У латинській та старо-французькій мові цей суфікс мав функцію індикатора похідних імен жіночого роду. Після нормандського завоювання англійською мовою були запозичені такі іменники як *countess, hostess, lioness, mistress*, а починаючи з XIV століття цей суфікс приєднується до основ іменників, утворюючи ряд: *danceress, dwelleress, teacheress* та ін..

У XVIII ст. починається швидке відмирання суфіксу *-ess*, а в навчальних посібниках XIX ст. рекомендують уникати оформлення іменників за допомогою даного форманта. Проте суфікс *-ess* виявився досить життєздатним, що можна проілюструвати прикладами як стандартного, так і сленгового вживання таких іменників, як: *adulteress, cateress, governess, murderess, playeress, writeress* та ін. [6, с.15-17].

Розширення професійного діапазону для представниць жіночої статі, сприяли появі іменників з суфіксом -ette, наприклад: astronette, cosmonette, aviarette, farmarette, pickette (woman striker), copette (woman police officer)

Крім того, суфікс -ess часто показує не стільки рід, скільки лексичне значення: mayor (мер) – mayoress (дружина мера, а не жінка-мер), conductor (диригент) – conductress (кондукторка), governor (губернатор) – governess (гувернантка), priest (священик) – priestess (священниця в нехристиянському храмі).

Це є справедливим і для суфікса -ette: usher (воротар) – usherette (що служить кінотеатру), а drum major (офіцер, відповідальний за ударну групу у військовому оркестрі) – majorette (дівчина, яка очолює ходу оркестру) [1, с.85].

Отже, до морфологічних маркерів відносяться суфікси, що несуть інформацію про стать предмета/особи, яких вони позначають.

До граматичних засобів вираження гендеру в англійській мові належать займенники.

Вибір займенника, з яким може бути співвіднесений той чи інший іменник, визначається семантикою іменника. В англійській мові, таким чином, за родом класифікуються не власне слова, а самі предмети чи істоти, які позначаються цими словами [2, с.59]. В англійській мові до середнього роду, крім неживих предметів, відносять також тварин і дітей до одного року. Більше того, існують і зворотні винятки, оскільки деякі неживі предмети в стилістично забарвленій або емоційній мові можуть бути персоніфіковані і замінюватися займенниками he або she, так:

1. Різні види кораблів співвідносять з жіночим родом, наприклад: "He only noticed, how well the skiff sailed. 'She's good,' he thought". Приналежність кораблів до жіночого роду можна пояснити тим, що слово ship походить від скандинавського *skip* - так називали щось, пов'язане з жіночим лоном.

2. Назви країн, використаних в міфологічному і поетичному контекстах, також співвідносять з жіночим родом: "Greece surpasses mankind in her exalted concepts."

3. Жіночим родом позначають іменники, що означають різні засоби пересування: "Getting out of the car. He said. 'Fill her up, please'".

4. Жіночий рід іноді мають назви древніх міст і міст-держав. В давнину містам часто давали імена богинь (Афіни), вони вважалися покровительками і фундаторками цих міст. "Babylon, mother of all sins".

5. Іменники nature, earth, world часто співвідносять з жіночим родом: "Nature seemed to

hold her breath”. Проте, іменник sun іноді позначається чоловічим родом.

6. Також часто співвідносяться з жіночим родом science і назви інших наук. “The sweet nymph Algebra”.

7. У випадках, коли абстрактні поняття персоніфікуються, чоловічий рід використовується для передачі таких понять, як сила, лють та ін., в той час як жіночий рід передає ідею ніжності, краси, наприклад: чоловічий рід - angel, death, fear, war; жіночий рід - spring, peace, kindness, dawn. “Death is the only freedom I will know. I hear his black wings beating about me!”

Родова характеристика неживого предмета є прикладом створення стилістичного ефекту. Будь-який предмет, що належить комусь, можна назвати, використовуючи жіночий рід, для підкреслення особливої цінності цього предмета для конкретної людини: “My lady guitar” [6, с.85-90].

Отже, до граматичних родових маркерів належать займенники. Займенники he, she, it позначають приналежність лексеми до певного роду. Але навіть вони не завжди показують реальну стать предмета/особи, яких позначають.

До лексичних засобів вираження гендеру в англійській мові належить використання відповідного іменника, що відноситься до того чи іншого роду: boy girl husband – wife son – daughter horse – mare monk – nun king – queen cock – hen drake – duck gentleman – lady.

Іменник жіночого роду в деяких випадках можна також отримати замінюючи в слові маркер чоловічого роду відповідним маркером жіночого роду (в складених і складних іменниках): grandfather – grandmother, landlord – landlady, man-producer - woman-producer, cow-calf - bull-calf.

З вище зазначеного можна зробити висновок, що до лексичних родових маркерів відносяться слова, що в своєму значенні несуть інформацію про те, який рід має предмет, що вони позначають.

Отже, лінгвістичні засоби вираження гендеру в англійській мові представлені морфологічними, граматичними і лексичними засобами. Морфологічні засоби включають в себе суфікси, що позначають рід. Граматичні засоби включають в себе використання займенників, які позначають рід. Лексичні засоби вираження гендеру включають в себе семантично марковані слова, що відносяться до чоловічого або жіночого роду.

Література:

1. Вильданова Г.А. Гендерный аспект эвфемизации / дис. ... канд. филол. наук: специальность 10.02.04/Вильданова Г.А. - Бирск, 2008. - 194 с.
2. Григорів Н.М. Лінгвістичні засоби вираження гендеру в англійській мові // Матеріали XX міжнародної науково-практичної конференції "Моделі розвитку сучасної науки", 19-20 квітня - Горлівка: ООО "НВП "Интерсервис"", 2012. - С.58-60.
3. Ильин Б.А. Сучасна англійська мова / Ильин Б. - М.: Видавництво літератури іноземними мовами, 1948. - 371 с.
4. Колосова О.В. Питання про гендерну ідентифікацію в сучасній англійській мові / Збірник матеріалів 6-ї міжнародної конференції лінгвістів. - Харків, 2003. - С.124 - 130.
5. Смирницкий О.Я. Теоретична морфологія англійської мови / О.Я. Смирницкий - М.: Вища школа, 1986. - 208 с.
6. Quirk R. University Grammar of English. / Quirk R., Greenbaun S., Leech G. A - M., 1982. - 484 с.

Приходько Т.

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Нікіфорчук С.С.,

викладач кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

СЛОВОТВІР ЯК ЛІНГВІСТИЧНА ДИСЦИПЛІНА: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

The subject of the article is word building as a linguistic discipline. The author studies the main notions of word building such as derived and compound stems, gives various types of word building models and the classification of word building means.

Key words: word building, deriver stem, compound stem, word building model

Проблема вивчення змістового аспекту словотвору будь-якої мови, в тому числі і семантика похідних слів, з кожним роком стає все більш актуальною. Яскравим прикладом цього стали роботи І.В. Арнольд „Семантическая структура слов и методика её исследований” [1, с. 285], А.А. Уфимцевої „Слово в лексико-семантической системе мови” [4, с. 288].

Основа слова - це структурне та семантичне ядро слова, яке функціонує в складі похідних основ (далі - ПО) слів, самостійно в кореневих словах.

Твірною може називатися та основа, від якої утворюються ПО слів.

Твірною основою (далі – ТО) є така основа, яка бере участь в творенні нового слова.

Похідна основа - це така, яка утворена: 1) шляхом поєднання ТО з дериваційним словотворчим афіксом; 2) шляхом поєднання двох твірних основ; 3) шляхом взаємопереходів основ з однієї частини мови в іншу [3, с. 90-91].

Словотворчий склад ПО, може бути різний. ПО, яка складається з двох корневих ТО є складною (*brink//man* в *brink/man//ship*), а якщо в ній є ще і афікс, то вона вже складнопохідна (*lop//sided* в *lop/sided//ness*). Таким чином ПО слів також можуть бути ТО. ПО розрізняються і по ступеню членування. Наприклад, в слові *dis/appoint//ment* основа нульового членування (ТО) - *appoint*. Перший ступінь членування ПО *dis//appoint*, де *appoint* є ТО. Другий ступінь

членування *dis/appoint//ment*. Ступені членування називаються також тактами деривації. Із ступенем членування зв'язане ще і поняття словотворчого гнізда (*word//family*), яким називається сукупність однокореневих слів, підпорядкована відносинами членування. В центрі словотворчого гнізда (далі - СГ) знаходиться ТО, наприклад *grade*. Як ТО ця основа бере участь в утворенні основ похідних слів *to grade, grada//tion, grad//ient, grad//ual, etc.*, які можна об'єднати в СГ. Слова, що входять в СГ, обов'язково мають загальний елемент значення, що міститься в ТО слова. Межі словотворчого гнізда рухомі; воно може поповнюватися новими елементами, поки їх семантика не розійдеться дуже далеко. Так, в СГ *grade* міститься елемент *grad//uate* в значенні *mark with degree for measuring*, але подальший семантичний розвиток значення *grad//uate* – *give a degree or diploma* і *person who has taken a university degree* цієї основи виходить за межі даного СГ [2, с. 35].

Словотворча структура слова описується за допомогою словотворчих моделей, тобто формул, що відображають принцип з'єднання основи з іншими компонентами. Така формула, залишаючись незмінною, здатна наповнюватися різним лексичним матеріалом. Наприклад, словотворча модель *V+ -er* є загальною для цілого ряду слів з одним і тим же значенням «діяч» (*writ//er, teach//er, speak//er, etc.*) і утворюється за допомогою *ТО дієслова + суфікс -er*. Словотворча модель *N + -ous* регулярна для утворення прикметників, також об'єднаних загальним значенням «Носій якої-небудь якості» (*courage//ous, monstr//ous, danger//ous, etc.*). Моделі не створюються штучно, а виділяються в процесі СА з великого масиву прикладів. Залежно від цілей дослідження виділяються основні моделі (М) та мікромоделі (ММ). Так, модель: *ТО + суфікс = М суфіксального слова*, оскільки вхідні в неї компоненти ніяк не уточнені. Моделі ж типу *N + -ous* або *V + -er*, як і багато інших, називаються приватними, оскільки відображають окремі випадки більш загальної ситуації. ММ можуть групуватися за типами ТО (іменникові, дієслівні і т. д.), та за видами афіксів.

М та ММ також можуть бути продуктивними і непродуктивними. Продуктивні моделі - це моделі, за якими регулярно утворюються ПО нових слів. Приведений вище приклад *V + -er* є моделлю продуктивною, що легко підтверджується наявністю ПО нових слів, за цією М утворені (*hack//er, codg//er*). Непродуктивні моделі описують слова, що існують в мові, але за ними вже не створюються ПО нових слів. Модель *N+-ous*, наприклад *courage//ous, flavour//ous*, відноситься якраз до такого типу, зокрема словник нових слів Девіда Барнхарта не містить жодного утворення з суфіксом *-ous* [2, с. 30].

Необхідно пам'ятати, що словотворче значення, часто залежне від значення афікса або

ТО, не те ж саме, що значення лексичне, індивідуальне. Наприклад, словотворче значення ПО слова *writer* - «діяч, хтось». Індивідуальне значення *ТО* + суфікс *-er* розкриває характер дії - «письменник - той, хто пише». Словотворче значення М *SV* + *-er* об'єднує слова, утворені за однією моделлю із значенням загального результату. У групу ПО слів, об'єднаних по індивідуальному лексичному значенню «діяч», входять слова, побудовані за однією моделлю - М6 - модель суфіксальних основ, але за різними ММ, а саме *SN* + *suf -er* = *SN* і *SN* + *suf -ist* = *SN* (*scribble//er, novel//ist, etc.*), які об'єднані синонімічними відносинами.

Як видно з сказаного вище, словотворча модель (М) показує, як утворено слово у кожному конкретному випадку, і допомагає створити ПО слів з аналогічним значенням аналогічними засобами. Поняття словотвору в цілому включає і узагальнення, об'єднуючи різні ММ в М ПО слів.

Щодо кількості способів словотворення існують різні думки. Ці розбіжності (виділяють від 5 до N способів слвотвору) пояснюються тим, що різні способи міняють свою активність і на довгий час можуть виявлятися більш менш продуктивними або стають непродуктивними. Так або інакше, загальновизнано, що існує 6 найбільш продуктивних моделей словотворення в сучасній англійській мові :

а) афіксальна модель: 1) М: *ТО слова* + суфікс; 2) префікс + *ТО слова*, наприклад (*pion//ist, re//built, under//go*);

б) М словоскладення: *основа* + *основа*, наприклад, (*dark//man*);

в) конверсійна М: *V > N* або *N > V*, наприклад (*elbow – to elbow, steal – to steal*);

г) реверсійна М: *основа* - *квазі-аффікс*, наприклад (*baby//sitting - baby//sit, burgl//ar - burgl//e*);

д) словозлиття тут про модель можна говорити тільки умовно, як про з'єднання фрагментів основ, наприклад (*motel < motorist + hotel*);

е) скорочення (*km < kilometer, BBC < British Broadcasting Corporation*).

Решта способів (чергування, наприклад *feed* від *food*; подвоєння (*murmur*), а також немодельовані способи - звуконаслідування (*cuckoo; splash*) і римований повтор, як з чергуванням, так і без нього, наприклад (*tip-top; hocus-pocus*) другорядні і непродуктивні. [2, с. 35]

Отже, найпоширенішими засобами словотвору в сучасній англійській мові є суфіксація та префіксація.

Суфіксація ґрунтується на додаванні до кінця основи слова суфікса. Незважаючи на те,

що крім власних англійських суфіксів, існує велика кількість суфіксів запозичених з латинської, грецької, французької та інших мов, власні суфікси все ж переважають у мові. За допомогою суфіксів утворюються іменники (як загальні, так і власні назви, як абстрактні, так і конкретні назви), прикметники, дієслова тощо.

Префіксація базується на приєднанні до початку основи слова префікса. Вона увійшла в число основних засобів через те, що в англійській мові відсутні закінчення і саме префіксація допомагає розмежовувати частини мови. Префікси, на відміну від суфіксів, не змінюють граматичних характер слова, і новоутворені слова належать до тих самих частин мови, що й їх основи.

Третій засобом словотвору за поширеністю є словоскладання, яке ґрунтується на складанні двох чи більше основ, з можливими подальшими змінами новоутвореного композита. Деякі вчені ставлять словоскладання на перше місце, бо вважають найпродуктивнішим засобом словотвору в сучасній англійській мові. Найактивнішим засобом утворення нового композита є складання двох, а інколи і більше, основ. За допомогою словотвору утворюються складні іменники, прикметники, дієслова, числівники тощо.

Література:

1. Арнольд И.В. Семантическая структура слов и методика ее исследования. - М., 1968, 287 с.
2. Беляева Т.М. Словообразовательная потенция, валентность и активность глагольных основ в английском языке. АДД. - Л., 1974, 34 с.
3. Зернова В.К. Lehrbuch für die Entwicklung der Hörverstehens- _ Leseverstehens- und Sprechfertigkeiten im Deutschenunterricht. - Р., 2003, 324 с.
4. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка. - М., 1956, 259 с.

Приходько Т.

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Нікіфорчук С.С.,

викладач кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

ПИТАННЯ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ ТА СПОСОБІВ ЙОГО ВИРАЖЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

The article reveals the problem of Future Tense usage in the English language. The author gives various approaches of scholars on this problem and studies different means of Future Tense expression. The article sets examples of Future Tense usage by means of modal verbs.

Key words: Future Tense, modal verbs, auxiliary verbs

В сучасній англійській мові проблема вживання майбутнього часу постає досить гостро, адже наразі існує багато засобів передачі майбутнього часу за допомогою інших граматичних часів та способів. Використання варіативних засобів вираження майбутнього часу без прямої вказівки на час, зумовлює неправильне вживання часів, або неправильну передачу сенсу висловлювання, що породжує непорозуміння серед мовців.

Наразі в сучасній англійській мові існують традиційне розуміння майбутнього часу, можна назвати його також класичним, та теоретичні альтернативні теорії.

Професор Кверк виділяє в англійській мові тільки дві видо-часові форми - теперішній і минулий час (тобто, на його погляд, англійська в цьому питанні нагадує німецьку).

Датський вчений-лінгвіст Отто Есперсен заперечує існування майбутнього часу в сучасній англійській мові на підставі того, що так звані допоміжні дієслова, що вказують на майбутній час *shall* і *will* насправді є модальними дієсловами [2, с. 284].

Подібне твердження, звичайно, не є безпідставним. Дані дієслова дійсно належать до модальних. Так, наприклад, дієслово *shall* в якості модального висловлює наказ, попередження,

загрозу, обіцянку або застереження:

She **shall** be placed in that nursery.

Don't be afraid, Jane, I saw it was an accident; you **shall not** be punished.

I **shall** certainly return if all be well [4, с. 112].

Можемо прослідкувати, що незважаючи на близькість з традиційною формою передачі майбутнього часу, в реченнях зосереджується увага не на питанні часу, а швидше на спрямованості дії від наміру виконання, де може матися на увазі відведений на це часовий проміжок.

Дієслово *will* як модальне служить для вираження волі, бажання або наміру. В наступному реченні ми бачимо, що передано не лише час, а і намір.

We **will** wait a few minutes, Jane. [4, с. 26].

Далі ж ми бачимо, як в реченні передається більше небажання виконувати дію або заборона, ніж констатація факту в певному часовому проміжку.

You **will not** speak to him on any pretext! [4, с. 31].

Подібним чином відбувається і з дієсловами *should* і *would*. Дієслово *should*, будучи модальним висловлює моральний обов'язок, пораду або рекомендацію:

You **should** see old Ossenburger [4, с. 124].

Також дієслово *should* вживається в риторичних питаннях з питальним словом «*why*» для вираження подиву, сильного подиву, обурення:

How the hell **should** I know? [6, с. 72]

Модальне дієслово *would* застосовується за тим же принципом, що і *will* але в основному в підрядних додаткових реченнях, де дієслово-присудок вжите в минулому часі:

Bessie **said** she was sure you **would not** refuse [4, с. 65].

Крім того, *shall* як модальне дієслово використано в питальній формі носить відтінок обігу з метою отримати розпорядження або вказівка:

A glass of wine; **shall** I get you one [3, с. 67].

І знову з речення ми бачимо, що акцент робиться саме на намірі здійснення дії, на тому, що вона має відбутися в майбутньому.

Важливо зауважити, що *will* і *would* служать для вираження ввічливого прохання, запрошення, причому *would* надає проханню особливо важливого відтінку:

Will you ring again? [5, с.19]

Would you like to hear? [5, с. 22]

Також *will* і *would*, використовуються в заперечних реченнях в якості модальних дієслів, і вказують на те, що предмет не виконує дії, позначеної інфінітивом основного дієслова:

The knife will not cut

Тобто як дослівно з речення ми розуміємо, ніж так би мовити «не хоче різати».

The window would not open.

The door will not lock.

Допоміжні дієслова майбутнього часу в традиційному розумінні відповідають наступним характеристикам модального дієслова: вживаються в поєднанні з інфінітивом іншого дієслова і висловлюють можливість, необхідність, ймовірність, дозвіл, заборону або можливість виконання дії. Все це підкреслюється вищенаведеними прикладами.

Виходячи з подібних міркувань, Есперсен висуває цікаву теорію, згідно з якою традиційна конструкція майбутнього часу *shall / will + inf* насправді є не граматичним вираженням майбутнього часу, а лише виражає обов'язковість дії або волі до її виконання.

Також професор Бархударов виступає проти включення майбутнього часу в систему граматичних часів сучасної англійської мови, мотивуючи це тим, що конструкція *shall / will + inf* висловлює майбутнє і минуле, тобто і є так званим *Future-in-the-Past* [1, с. 8].

Незважаючи на існування певних різних теорій, англійська мова продовжує користуватися традиційною формою майбутнього часу.

Розглянувши дієслово та різні способи вираження часу в англійській мові, можна зробити висновок, що дієслово - граматично найскладніша частина мови, оскільки відіграє головну роль у вираженні предикативної функції речення. Його складність полягає й у різноманітних класифікаціях та представленості у двох формах - особовій та неособовій.

Для вираження певного часу можуть застосовуватися засоби притаманні іншим часовим формам. А саме, форми теперішнього часу англійської мови можуть висловлювати значення властиві формами майбутнього і минулого часів. При цьому велику роль грають ситуація і контекст. Незважаючи на це, в класичних способах використання майбутнього часу зазвичай є пряма вказівка на час.

Альтернативні способи вираження майбутності є досить актуальною темою для іноземних граматистів, які розробляють теорії щодо усунення майбутнього часу із системи часів. Вони вважають допоміжні дієслова майбутнього часу лише модальними, адже досить часто в мовленні прослідковується спрямованість дії від наміру виконання з відведеним часовим проміжком на це. В той час як питання часу в таких випадках не піднімається.

З цього можна зробити висновок, що в сучасній англійській мові постає проблема коректного використання майбутніх форм.

Охарактеризовуючи засоби вираження майбутнього часу в сучасній англійській мові, аналізувались всі види вираження майбутнього часу. Можна зробити висновок, що майбутній час переданий лише за допомогою однієї граматичної структури, в англійській мові існують різні аспекти його передачі залежно від характеру перебігу дії та пов'язаних із цією дією обставин.

Досить гостро постає питання щодо існування майбутнього часу в системі часів загалом. Для вираження майбутнього часу в англійській мові використовуються допоміжні дієслова *shall* і *will* до яких додається основне дієслово у формі інфінітива без частки *to*, але ці допоміжні дієслова насправді є модальними дієсловами, і висловлюють наказ, прохання, обіцянку, попередження, загрозу, застереження.

Цікавою є також можливість передачі майбутнього часу за допомогою інших граматичних часів, яка, однак, може слугувати свого роду “заміною” майбутньому часові лише у певних аспектах за певних умов використання.

Література:

1. Бистров Я.В. Лінгвостилістичний аналіз та інтерпретація художнього тексту : курс лекцій. - Івано-Франківськ : ПНУ, 2009. - 25 с.
2. Есперсен Отто. Философия грамматики (перев. с англ. В. В. Пассека и С. П. Сафроновой) / Отто Есперсен. - М. : Издательство иностранной литературы, 1958. - 400 с.
3. Austen, Jane. *Pride And Prejudice* / Jane Austen. - L: Gutenberg Book - 2008. - 234 p.
4. Bronte, Charlotte. *Jane Eyre* / Charlotte Bronte - P: Planet PDF - 1998. - 868 p.
5. F. Scott Fitzgerald. *The Great Gatsby* / F. Scott Fitzgerald - NY: Planetebook. 2014, 193 p.
6. Salinger J.D. *The Catcher In The Rye* / J.D. Salinger - L: Arrow Books - 2003 - 155 p.

Сівак Ю.

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Нікіфорчук С.С.,

викладач кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

ДЕРИВАЦІЯ ЯК ПРОВІДНА ТРАДИЦІЯ ЛІНГВІСТИКИ

The subject of the article is derivation as a branch of linguistics that studies the structure of words and means of their formation. The article sets examples of conversion, word formation, prefixation and suffixation as four main ways of building new words.

Key words: derivation, conversion, affixation, word formation

У своїй сукупності слова складають лексичні підвалини мови. Слова змінюються у мовленні за граматичними законами. Визначень слова, як одиниці мови, багато – в залежності від критеріїв, підходу, точок зору. У лексичному розумінні воно визначається як одиниця називання, що має лексико-семантичне наповнення і може виражати сформульоване поняття. У цьому відношенні слово має широкий лексико-граматичний діапазон: частини слова можуть змінюватися, варіюючи при цьому значення самого слова, а окремі форми його це значення зберігають, напр.: night – nightly (ніч – щонічно) [6, с.10].

Словотвір (також деривація) – розділ мовознавчої науки, що вивчає структуру слів і способи їх творення. Центральне питання словотвору – це вивчення структури і змісту слів [7, с.384].

У сучасній англійській мові розрізняють чотири основних способи утворення нових слів: конверсія, словоскладання, префіксація і суфіксація.

Конверсія – такий спосіб словотвору, при якому від однієї частини мови утворюється інша без будь-яких змін у зовнішній формі слова. Іншими словами це перехід однієї частини мови в іншу без зміни словоформи, тобто одне і теж слово може означати різні частини мови.

Найбільш широко поширена конверсія іменників і дієслів з однаковим написанням і вимовою. Наприклад, іменник *head* – голова, дієслово *to head* -очолювати. Тому, іноді може виникати складність перекладу таких фраз як: *Bottle the milk*. Перед *bottle* немає артикля, тому це дієслово, і фраза перекладається: Розлийте молоко по пляшках [3, с.163].

Конверсійні відносини можуть виникати не тільки між двома членами, але і між великою кількістю слів, тобто можуть бути ланцюжком з двох і більше слів, що знаходяться у відносинах похідності. Згідно науковцям, можна виділити ланцюжок з двох, трьох, чотирьох, п'яти і шести членів, при цьому враховуючи конверсію в області перехідних і неперехідних дієслів, і навпаки.

Явище конверсії в тому або іншому ступені можна спостерігати в багатьох мовах, але в сучасній англійській мові воно одержало особливо широке поширення. Найбільш важливою причиною цьому можна вважати ту особливість англійської мови, що складається в майже повній відсутності в ній морфологічних показників частин мови. Вони або не розрізняються зовсім, або можуть розрізнятися по словотворчих афіксах. Конверсія, як словотвір, тісно зв'язана з особливостями будови англійської мови та її історією. У давньоанглійській мові для утворення нових слів широко використовувався її основний словниковий склад, односкладові слова, з яких створювалися нові слова шляхом афіксації і словоскладання [2, с.185]. Таким чином, у мові було і є дуже багато слів від одного кореня, що відносяться до різних частин мови.

Префіксація, як словотвір, полягає у модифікації основи, до якої префікс приєднується. Префікси розрізняються за своїм походженням: вони можуть походити із власної мови або бути іншомовними. Модифікуючи лексичне значення слова, префікс рідко змінює граматичний характер слова в цілому, тому і просто слово, і його префікс-дериватив у більшості випадків належать до однієї частини мови, напр.: *abuse* – *dis-abuse*, *approve* – *dis-approve*, *believe* – *dis-believe*, *close* – *dis-close*.

Лексико-семантичне навантаження префікса визначається способом передачі основи відтінка значення, що відбиває спосіб дії, місце, час, ступінь її завершення тощо. Власне англійські префікси походять від окремих слів. Таких префіксів небагато – *a-*, *be-*, *fore-*, *mid-*, *up-*. Префікс *mis*–змішаного типу(нім. *Mis*, лат. *Minus*, фр. *Me, mes*) [6, с.14].

Префікс *a-*, що походить від давньоанглійського прийменника *an*, вживається з іменником, прикметником і дієсловом і передає значення стану, становища, напр.: *aback*, *afloat*, *agaze*, *alike*, *amount*, *anew*, *arise*, *asleep*, *awake*.

Поряд з власним префіксом *a-* в англійській мові існує префікс *a-*, запозичений з грецької

мови, що має значення протилежності, напр.: amorphous, anomalous, apetalous, aphonia. Цей префікс вживається рідко, переважно у складі запозиченого слова.

Від прийменника походить і префікс be- (ненаголошена форма від by). Основне значення префікса (як і прийменника) - «біля», проте за відтінками значення відповідні деривативи діляться на декілька підгруп. Та частина слів, де префікс утворює прислівники, невелика, причому окремі прислівники сприймаються як прості слова: before, beyond. У тих випадках, де давня форма by залишилась наголошеною, утворились похідні слова, що пишуться через риску, напр.: by-gone, by-law, by-word [1, с.95]. У сучасній англійській мові префікс be- вживається, головним чином, для утворення дієслів.

Префікс non- - це морфологічний варіант частки по, що вживається перед прикметниками; значення префікса вказує на заперечення, напр.: non-operational, non-skid «не слизький»; вживається префікс і при утворенні іменників, напр.: non-priority «відсутність зверхності», non-utility «невживаність» тощо. Загалом цей префікс може спонтанно вживатися майже з кожним іменником чи прикметником, вказуючи на відсутність якості [2, с.301].

Як дериваційні елементи, суфікси виконують функцію афіксальної морфеми, що знаходиться між коренем та закінченням і входить до складу основи. Не вживаючись незалежно, суфікс, проте, має семантичне навантаження, яке впливає на новотвір. При додаванні до слова суфікса, як правило, значення слова залишається незмінним, а от саме слово часто переходить з однієї частини мови в іншу. Єдиної системи правил, за якими можна було б до одних слів додавати одні суфікси, а до інших – інші, не існує. Так, є певні закономірності в їх використанні, є приблизна класифікація суфіксів іменників в англійській мові, але в будь-якому випадку треба завжди перевіряти їх за допомогою словника [4, с.350]. Розглянемо деякі приклади:

- ian – служить для позначення національності, звання чи професії: ukrainian – українець, politician – політик, captain – капітан;

- y – служить для утворення абстрактних іменників від дієслів: rob – robbery (грабувати - грабіж), enquire – enquiry (запитувати-опитування);

- ant – утворює іменники зі значенням особи і речовини: serve – servant (служити – слуга), account – accountant (рахунок – бухгалтер);

- age: haulage (буксирування), leakage (витікання), homage (повага);

- ism: pluralism (сумісництво, плюралізм), plagiarism (плагіат), organism (організм);

- ure / ture / sure: pressure (тиск), mixture (суміш), capture (узяття в полон), fracture (перелом), exposure (викриття);

- ry: trickery (обман), slavery (рабство);
- eer: engineer (інженер), volunteer (волонтер);
- ess: hostess (господиня), fortress (фортеця);
- ive: fugitive (утікач), executive (адміністратор);
- acy: intricacy (складність), intimacy (близькість);
- ancy / ency: constancy (постійність), tendency (тенденція);
- ia: nostalgia (ностальгія), inertia (інерція);
- ic: mosaic (мозаїка), neurotic (невротик);
- sion / ssion: mission (місія), excursion (екскурсія);
- ium: stadium (стадіон), gymnasium (гімназія);
- ology: ecology (екологія), gynaecology (гінекологія);
- our: labour (труд), clamour (шум);
- re: centre (центр).

Суфікси, найбільш характерні для іменників:

- er, -or, -ar – суфікси діяча чи професії – worker, speaker, doctor, translator, beggar, liar;
- ist – суфікси, що означають професію чи наслідувача якоїсь теорії чи напрямку: pianist, telephonist, philologist, pacifist;

-ism – суфікс, який утворює абстрактні іменники, зазвичай означає навчання, філософський напрям, течію і т.ін.: Darwinism. В англійській мові також є велика кількість прийменників, що закінчуються на -ing та -ed, напр.: surprising, offended. Серед прислівників найбільш уживаним суфіксом є -ly. Цей суфікс утворює прислівники, як правило, від основи прикметників чи іменників, що означають час: usual – usually, hour – hourly [5, с.103].

Таким чином, можна зробити висновок, що деривація являє собою провідну традицію мовотворення англійської мови.

Література:

1. Аракин В.Д. История английского языка / В.Д. Аракин. - М.: Просвещение, 1985. - 256 с.
2. Бенвенист Эмиль. Общая лингвистика / Эмиль Бенвенист. - М.: Прогресс, 1994, 447 с.
3. Бортничук Е.Н. Словообразование в современном английском языке / Е.Н. Бортничук, И.В. Василенко, Л.П. Пастушенко. - К.: Вища школа, 1988. - 264 с.
4. Ганич Д.І. Словник лінгвістичних термінів / Д.І. Ганич, І.С. Олійник. - К.: Вища школа,

1995. - 360 с.

5. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка: Учебное пособие / В.И. Заботкина.- М.: Высшая школа, 1989. - 126 с.

6. Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови / Мостовий М.І. - Х.: Основа, 1993. - 256 с.

7. Яворницький Д.І. Словник української мови / Д.І. Яворницький. - Катеринослав: Слово, 1920. -- 411 с.

Скоропад А. С.

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Нікіфорчук С.С.,

викладач кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

***ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА НОВАТОРСТВО РОМАНУ «ІСТОРІЯ ТОМА
ДЖОНСА, ЗНАЙДИ»***

The article reveals the problem of realization of Enlightenment realism principles in Henry Fielding's works. The author gives the analysis of the well-known novel of H. Fielding "Tom Jones", giving reasons which support its innovation in the realism of Enlightenment.

Key words: innovation, realism of Enlightenment, novel

"Том Джонс" - кращий твір Філдінга, вершина просвітницького реалістичного роману в Англії. Відтворена у романі картина сучасного письменника соціальної дійсності правдива і багатогранна. Місце дії в романі - село і місто, поміщицькі садиби і столичні салони, придорожні готелі та ярмарки, в'язниці і житла бідняків. У романі зображені люди різних соціальних шарів: дворяни, великі і дрібні буржуа, служителі церкви, бездомні бродяги, суддівські чиновники. Висунутий в "Джозефі Ендрюсі" принцип панорамності отримав в "Томі Джонсі" свій блискучий розвиток. Роман будується як історія життя головного героя Тома Джонса (з дня його народження до виповнення 21 року). З образом Тома Джонса Філдінг пов'язує свої уявлення про істинну "людську природу". У ньому відбилися властивий Філдінгу період створення цього роману оптимізм і віра в здорові початки, укладені в людині і в житті.

Том Джонс - підкидьок, що виріс в будинку поміщика Олверті, який виховав його разом зі своїм племінником Блайфілом. Том розумний, сміливий, товариський, зовні привабливий. Він чесний і добрий, чуйний і прямодушний. Він не схожий на хитрого і лицемірного Блайфіла, вміло приховує свою справжню сутність за зовнішньою скромністю і показною набожністю.

Філдінг створює соціально-політичну комедію. Письменник вів боротьбу з урядом Уолпола, викривав несправедливість англійського законодавства, продажність політичних діячів, систему підкупів, усілякі шахрайства; він висміював вдачі та низинні смаки людей, розбещених багатством.

У своєму найкращому романі -- "Історії Тома Джонса, знайди" (1749)-- Філдінг розповів читачам саме про таких людей. Обравши форму роману "великого шляху", він змальовував широку життєву панораму. Проводячи свого головного героя крізь різноманітні верстви англійського суспільства XVIII ст., насичуючи його життя смішними та гіркими пригодами, легковажними вчинками та добрими поривами, романіст врешті-решт закінчив історію щасливою розв'язкою, тому що впевнений: його Том Джонс, хоча й помилявся, однак за свої прямолінійність, доброту та природність заслуговує на кращу життєву долю. Своїм романом Філдінг не лише досяг популярності, а й заслужив честі бути названим В. Скоттом "батьком роману в Англії" [1].

Дія твору відбувається в 1745 р., в період реакційного повстання якобитів на підтримку чергового претендента з роду Стюартів на престол Англії. Тож події розгортаються на широкому соціальному й історичному тлі.

Але в центрі роману -- не соціальна боротьба, а питання про розум і почуття людини. Треба вказати на три основні чинники, що надають роману художньої цінності: це бурхлива історія кохання Софії Вестерн і Тома Джонса, протистояння Тома і Блайфіла -- поєдинок лицемірства й щирості, на якому засновується морально-етична концепція роману, та присутність у творі автора, який бере активну участь у спілкуванні з читачами, є їхнім діяльним провідником.

Роман приваблює спокійним і широким поглядом на життя, вірою автора в те, що люди можуть розв'язувати найскладніші проблеми, керуючись розумними та гуманними почуттями. Його автор загалом поблажливий до людських слабкостей, але водночас непримиренний до ницості, хижацького егоїзму, лицемірства. Герої виразно поділяються на позитивних та негативних. Центральна пара -- Том і Блайфіл, котрі, виступають антагоністами впродовж всього твору, як носії протилежних етичних начал. Том -- добра й щира душа, він діє згідно з душевними поривами, не роздумуючи, вигідно це йому чи ні. Поривистий і нерозважливий, Том найменше турбується про те, як його дії можуть витлумачити, і це постійно використовує Блайфіл та інші недоброзичливці, що зрештою призводить героя до в'язниці і мало не до шибениці. Але автор рятує свого симпатичного героя і допомагає йому перемогти безчесного і

підступного Блайфіла. На противагу Томові, Блайфіл, природжений негідник і лиходій, переконаний у тому, що значення має лише те, який вигляд маєш ти перед людьми. Він прикидається розсудливим, скромним та набожним. Насправді ж він підступний і лицемірний, постійно обмовляє Тома містеру Олверті і добрі вчинки хлопчини тлумачить йому так, що вони видаються підлими і аморальними. В основі всіх його дій -- корисливі розрахунки. Відчувається, що авторові він глибоко антипатичний. У фіналі Блайфіла викривають, він зазнає краху, але це не спонукає його до каяття.

Центральне питання в суперечках англійських просвітителів XVIII ст. про людську природу, що є в ній визначальним -- "природні добрі почуття" чи "егоїстичний розрахунок", -- Філдінг без вагань вирішує на користь почуттів.

Роман "Історія Тома Джонса, знайди" справді новаторський твір, уроки й відкриття якого мали велике значення для літератури, і не тільки англійської. У цій, за визначенням Філдінга, "комічній епопеї в прозі" окреслювалася вже згадувана специфіка класичного англійського роману, зокрема його тісна пов'язаність зі сферою комічного, гумору й сатири. У романі змінюється тип розповіді. Попередники автора видавали свої твори за документальну літературу і ховалися за маскою свідка, мемуариста, видавця тощо. Філдінг сам виходить на авансцену, стає не тільки оповідачем, а й важливим складником структури твору [2].

Отже, можемо сказати, що автору вдалося підкорити читача своєю творчістю, а особливо не типовим для просвітницького реалізму романом "Історія Тома Джонса, знайди", який одні критикували, а інші вважають його найкращим твором Генрі Філдінга і однією з вершин англійської літератури.

Література:

1. Роджерс П.. - Генри Филдинг. Биография - М., Радуга, 1984.
2. Сидорченко Л. В., Апенко Е. М., Белобратов А. В. - История зарубежной литературы XVIII века: Учеб. для филол. Спец. Вузов /Под ред. Л. В. Сидорченко. -- 2-е изд., испр. и доп. -- М.: Высш. Шк.; 2001. -- 335 с.

Скоропад А.

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Нікіфорчук С.С.,

викладач кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

The article reveals the problem of increasing the motivation of pupils while studying foreign languages. The author considers the main types of motivation and means of their formation in the process of studying English at senior secondary level. The necessity of teacher's participation in motivational activities is supported in the article.

Key words: motivation, foreign language, studies, teacher, pupil

На сьогоднішній день активізація вивчення англійської мови є дуже важливою складовою навчання іноземних мов. Звичайно, як і для будь-якої іншої справи, для вивчення англійської мови, дитині потрібна позитивна мотивація — тобто виявлене самостійне бажання займатися, потреба у цьому, та інтерес до вивчення англійської мови, що є головною метою кожного вчителя.

Формуванню позитивної мотивації навчання в старших класах середньої школи сприяє загальна сприятлива атмосфера в класі, включеність учня в колектив, відносини співпраці вчителя і учня, допомога вчителя у вигляді рад, настановлюють учня на правильне рішення, формування в учнів адекватної самооцінки. Формуванню мотивації сприяють цікавість викладу, незвичайна форма піднесення матеріалу, емоційність мови вчителя, пізнавальні ігри, ситуації суперечки і дискусії.

Робота вчителя, спрямована на розвиток мотиваційної сфери учнів, включає в себе наступні види впливів:

- Актуалізацію вже сформованих у дитини позитивних мотиваційних установок,

які потрібно зміцнювати;

- Створення сприятливих умов для появи і розвитку нових мотиваційних установок;
- Корекцію дефектних мотиваційних установок;
- Зміна внутрішнього ставлення школяра до рівня його власних можливостей і перспектив їх розвитку.

Програма формування мотивації, як і програма навчання, складається з наступних блоків:

- Робота з мотивами школяра,
- Робота з цілями і цільовими установками учня,
- Робота з емоціями дитини,
- Робота з навчально-пізнавальною діяльністю учня.

Усередині кожного з перерахованих блоків актуалізуються і при необхідності коректуються колишні мотиви, стимулюються до створення і розвитку нових. «Мотивація - це інтереси, потреби, прагнення, емоції, переконання, ідеали, установки, які спонукають учня до діяльності» – зазначає методист-психолог А. Колесник [1].

Існує кілька типів мотивації - це, в першу чергу, негативна і позитивна мотивації. Вчителю не варто використовувати негативні мотивації (наприклад, докір), так як цей метод, як правило не приводить до успішних результатів. Мотивація, що несе позитивний характер найбільш дієва, однак, якщо вона регулярно підкріплюється учителем, то не несе особливої користі для досягнення бажаного результату. Основну роботу педагогу слід робити на особистісне орієнтування учня: схвалення оточуючих, шлях до особистого благополуччя і т.д.

Розрізняють дві великі групи навчальних мотивів: пізнавальні, пов'язані зі змістом навчальної діяльності і самим процесом її виконання і соціальні, які відображають взаємодії школяра з суспільством. Лише присутність у учнів обох типів цих мотивацій може дати позитивний результат в вивченні навчального предмета.

Сформувати позитивну мотивацію у старшокласників можна за допомогою сприятливої атмосфери в класі, міцних колективних відносин, взаєморозуміння вчителя і учня, а також формуванню в учнів адекватної самооцінки. Також важливо урахувувати особливості учнів, як вікових так індивідуальних психологічних характеристик – говорить А. Колесник.

Формуванню мотивації сприяють емоційність вчителя і незвичайне піднесення матеріалу. Отже, педагогу слід максимально творчо підходити до навчання.

Формування у дитини високої позитивної мотивації можливо, якщо учбово-виховний процес відрізняється наступними характеристиками і підходами:

- зміст освіти включає знання про людину, що допомагає що вчиться стати успішнішими в житті, вирішувати особисті проблеми, мати упевненість в собі;
- зміст освіти і вимоги до учбових результатів диференційовані настільки, що це дозволяє всім школярам бути успішними в учбовій діяльності;
- учбово-виховний процес будується таким чином, що учень стає в ньому повністю відповідальним як за свої успіхи, так і за невдачі; характерною межею такого процесу є відношення до дітей як до суб'єктів будь-якої здійснюваної ними діяльності;
- оцінювальна діяльність носить переважно повчальний характер; розвиває здібність до самооцінки;
- заохочується прагнення до колективних досягнень і здібність до співпраці, яка розглядається як цінність не менша, ніж індивідуальні успіхи;
- в учнях розвивається переконання, що легкий успіх не дає справжнього задоволення, потреба в становленні більш складних завдань перед собою.

Для розвитку індивідуальної позитивної мотивації в навчанні необхідно виконувати наступні умови.

Перша умова:

- Найбільш сильна позитивна мотивація виникає у дитини в тому випадку, якщо діяльність володіє новизною.

Необхідно використовувати нові навчально-методичні комплекси. З абсолютно новим виглядом і типами завдань, з якими учні не стикалися раніше. Слабкішим учням необхідно давати більше часу на виконання завдань, і вони менш складні, а сильнішим – менше; завдання ускладнені. Слабкішим вчиться бажано давати завдання, подібні тим, які у них вже вийшли, – для підняття у них упевненості у власних силах.

Потрібно стежити, щоб діяльність учнів на уроці і в позакласній роботі була цікавою і відповідала розвиваючому рівню учнів. Адже діти люблять брати участь в дискусіях за наперед обумовленими правилами, у іграх їм подобається розгадувати інтелектуальні завдання.

Друга умова:

- Наявність можливості для прояву що вчаться самостійності.

Самостійна робота учнів офарблює їх діяльність емоційно, викликає різні внутрішні переживання і тим самим сприяє розвитку у них позитивної мотивації в навчанні. Також

позитивну мотивацію можна підняти за допомогою змагання. Необхідно створювати різні конкурси і змагання на основі теми, що вивчається.

Слід також розвивати і мотивацію колективних досягнень. Цього можна дійти шляхом включення дітей в парну і групову роботу. Результат колективної діяльності залежить від готовності кожного члена колективу включити власні зусилля в досягнення загальної мети. В.О Сухомлинський писав: «Колектив – це дуже чутливий інструмент, який творить музику виховання, необхідну для впливу на душу кожного вихованця, – творить тільки тоді, коли цей інструмент настроєно. А настроюється він лише особистістю педагога, вихователя, точніше: настроюється він тим, як дивляться вихованці на педагога як на людину, що вони в ньому бачать і відкривають... Якщо ми говоримо про те, що колектив - велика виховна сила, то, образно кажучи, ми маємо на увазі квітучу й зелену крону дерева, яку живить глибоке й непомітне з першого погляду коріння, і цим корінням є духовне багатство вихователя» [2].

Але що ж робити з тими учнями, які, не дивлячись на всі вчительські старання, не прагнуть ні до яких досягнень. Невмотивований учень стане мотивованим, якщо вчитель стане спілкуватися з ним, сприймаючи його в позитивному світлі. Не випадково психологи називають цей метод методом прогнозів, що самостійно виконуються.

Слід зазначити, що особистість учителя несе в собі великий потенціал. Учень має бачити на уроці любов до предмета, який викладається, а не просто проведення нудного уроку. Як говорив Л. Толстой: «Якщо учитель поєднує в собі любов до справи і до учнів, він – досконалий учитель».

Література:

1. Колесник А.І «Психолого-педагогічні аспекти самоосвітньої діяльності педагога з актуальних проблем підвищення мотивації учнів», стаття.
2. Сухомлинський В. О. Принципи виховання шкільного колективу / Василь Олександрович Сухомлинський. – Вибрані твори в 5-ти т. – К.: «Радянська школа», 1976, – Т. 1. С. 406–411.

Солодун Л.,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:
Рускуліс Л. В.,
доктор педагогічних наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКА

Важливе значення під час встановлення лінгводидактичних основ мають лінгводидактичні закономірності, до яких входять єдність рівнів мови як багаторівневої системи; єдність мови, мислення і мовлення.

Методи навчання – це упорядковані способи діяльності вчителя й учнів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. [3, с. 53.]. Якщо вчитель розуміє особливості та різновиди методів навчання, то ефективність уроку забезпечена.

Методисти репрезентують різні погляди щодо визначення поняття «метод навчання». С. Чавдаров. В. Масальський, Є. Дмитровський – спосіб узасмозв'язку вчителя та учнів, завдяки яким здійснюються завдання процесу навчання [9]. За В. Онищуком – методи навчання складають систему пов'язаних між собою видів роботи вчителя й учнів та прийомів викладання, а прийом – це система дій та операцій учителя й учнів, що окреслюються послідовністю та цілеспрямованістю [6]. І. Олійник методами навчання мови називає взаємозв'язок діяльності педагога й учнів, направлену на засвоєння знань, умінь та навичок мови, на формування пізнавальної діяльності учнів [5, с. 5].

Існують різні класифікації методів навчання. За рівнем пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання І. Лернер, О. Текучов, Л. Федоренко виділяють: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу матеріалу, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький. За джерелами знань С. Чавдаров, О. Текучов, Л. Федоренко, Є. Дмитровський виокремлюють: слово (розповідь) вчителя, бесіда, аналіз мови (спостереження над мовою, граматичний розбір), вправи, використання наочних посібників (схем, таблиць),

робота над навчальною книгою, екскурсія.

Найбільш прийнятною в сучасній лінгводидактиці є класифікація О. Біляєва, В. Мельничайко, М. Пентиліук та С. Караман за способом взаємодії вчителя й учнів на уроці мови [1]:

- метод усного викладу вчителем матеріалу (розповідь-пояснення);
- бесіда;
- спостереження над мовою;
- робота з підручником;
- метод вправ.

Подання учням навчальної інформації, забезпечення її сприйняття та осмислення, запам'ятовування є призначенням методу усного викладу вчителем матеріалу. Характер організації матеріалу під час усного викладу вчителя може бути описово-розподільним та проблемним. [8, с. 28]. Під час вивчення прикметника такий метод застосовується на уроках вивчення нового матеріалу, коли вчитель повинен доступно подати інформацію, щоб учні її зрозуміли та запам'ятали. Деякі факти учням у процесі вивчення теми «Прикметник» просто потрібно запам'ятати, наприклад, що за родами прикметники змінюються лише в однині.

До методу усного викладу матеріалу належать розповідь та пояснення. Розповідь – це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форми розкриття навчального матеріалу з метою спонукання учнів до створення в своїй уяві певного образу. Пояснення – метод навчання, за допомогою якого вчитель розкриває сутність певного явища, закону, процесу [7, с. 65].

Розповідь використовується для послідовного, систематизованого, емоційного повідомлення знань. Методом можна користуватися на перших уроках вивчення прикметника, адже він застосовується для викладу описового навчального матеріалу. Окремо розповідь як метод зараз не використовується, вона поєднується з поясненням, найчастіше містить міркування учителя або аналіз прикладів.

Зв'язний виклад мовленнєвого матеріалу впливає на пізнавальну діяльність учнів, активізує мовлення і мислення школярів. Основними прийомами активізації пізнавальної діяльності учнів під час зв'язного викладу матеріалу можуть бути:

- практичні вправи за завданням учителя;
- формулювання самостійних висновків;
- доповнення розповіді вчителя;
- систематизація викладених фактів;

- використання відповідної наочності, ТЗН [2, с. 11].

Сутність методу бесіди полягає в системі запитань учням від учителя. В працях з методики мови науковці виділяють такі види бесід: евристична, репродуктивна, узагальнююча, контрольно-корекційна та аналітико-синтетична. [4]. У ході евристичної бесіди вчитель спрямовує учнів на аналіз мовних фактів та формування висновків. Учні користуються евристичною бесідою, маючи попередні знання, тому можуть самостійно узагальнити вивчене. Особливістю репродуктивної бесіди є відтворення та повторення видів діяльності за завданням учителя. Саме завдяки цій бесіді в учнів формуються вміння та навички. Школярі виконують завдання за зразком. Узагальнююча бесіда використовується в кінці уроку, щоб підсумувати вивчення з теми «Прикметник», також на уроках узагальнення та систематизації вивченого. Контрольно-корекційна може бути впроваджена для перевірки, контролю та корекції знань учнів з цієї теми. Всі види бесіди взаємно переплітаються, чергуються, але мають власні характерні ознаки й важливе значення для виконання різних дидактичних завдань уроку.

Спостереження над мовою є важливим методом самостійного навчання школярів, адже допомагає учневі зрозуміти сутність мовних фактів, явищ, процесів, осмислити зв'язок між ними та висновками.

Метод роботи з підручником привчає учнів до самостійної роботи, а також є одним зі способів реалізації принципу розвиваючого навчання. Під час розгляду теми «Прикметник» учні повинні вміти виділяти в підручнику головне, шукати відповіді на поставлені питання.

Метод вправ є дуже важливим під час вивчення прикметника. У питанні розробки системи вправ немає єдиного критерію класифікації, унаслідок чого виокремлено різноманітні типи: за рівнем засвоєння знань – репродуктивні, конструктивні, аналітичні, творчі (І. Рахманов, Ю. Пассов, М. Успенський); за дидактичною метою, ступенем самостійності і творчості – підготовчі, вступні, тренувальні, завершальні (В. Онищук); за зразком, конструктивні, творчі (М. Львов); за характером мовленнєвих операцій – членування мовленнєвого потоку на структурні компоненти, завершення побудови мовних одиниць, розширення і згортання висловлювань, заміна окремих елементів, перебудова і побудова мовних одиниць усіх рівнів, редагування, переклад (В. Мельничайко); за видом навчальної роботи – підготовчі та комунікативні (В. Скалкін); за етапом становлення мовленнєвих навичок – мовні-аналітичні, конструктивні-мовленнєві, комунікативні (В. Мельничайко); підготовчі до мовлення-власне мовленнєві (І. Салістра); за способом формування вмінь і навичок – імітаційні, репродуктивні, оперативні, продуктивні, творчі (О. Хорошковська); за формою проведення – усні, письмові (О.

Текучов); за змістом – фонетичні, граматичні, орфографічні, стилістичні (О. Текучов); за місцем виконання – класні, домашні (М. Пентилюк, Т. Окуневич) [7, с. 67].

Вправи поділяються на підготовчі (попередні), вступні (пробні); тренувальні, творчі та контрольні (спираємося на класифікацію вправ за дидактичною метою). Підготовчі вправи вчитель використовує в ході вивчення нової теми, після пояснення матеріалу, вступні вправи учень виконує, щоб спробувати застосувати почуту інформацію. Тренувальні вправи учні виконують для засвоєння матеріалу, а творчі та контрольні, щоб закріпити вивчений матеріал [8, с. 28]. Під час вивчення прикметника можна використовувати специфічні вправи у формі гри, розгадування загадок та ребусів, так учні будуть краще засвоювати матеріал.

Частиною методу та засобом його реалізації є прийом, характерною рисою якого є здатність включатися в різні методи та частковість. Методи, взаємодіючи між собою, не можуть бути частиною один одного, а прийоми поєднуються та входять до різних методів як один компонент.

Учитель під час підготовки до уроку повинен уважно обирати методи та прийоми, враховувати дидактичну мету, характер змісту навчального матеріалу, рівень знань школярів. На уроках української мови під час вивчення теми «Прикметник» використовуються такі методичні прийоми:

- аналіз (поділ прикметників на розряди за значенням);
- синтез (утворення ступенів порівняння прикметників);
- порівняння (визначення синтаксичної ролі прикметника);
- мовний розбір: частковий і повний (морфологічний розбір прикметника);
- списування (творча вправа) [2, с. 9].

Робота над вивченням прикметника – це певна послідовність ознайомлення з його ознаками, граматичними категоріями, формування навичок вживати цю частину мови в повсякденні. Завданням вчителя є підібрати відповідні методи та прийоми під час розробки конспекту уроку на кожне заняття, щоб учні засвоювали матеріал та вміли застосовувати його на практиці.

Література:

1. Біляєв О. М. Проблема методів у навчанні мови. Українська мова і література в школі. 1980. №10. С.57-67.
2. Вашуленко М. С. Методика навчання української мови в початковій школі: навч.-

метод. посіб. для студ. вищих навч. закл. К.: Літера ЛТД. 2011. 364 с.

2. Кузьмінський А. І., Омеляненко С. В. Технологія і техніка шкільного уроку: навч. посіб. К.: Знання, 2010. 336 с.

3. Лукач С. П. Лінгво-психологічні основи бесіди як методу навчання української мови. Українська мова і література в школі. 1982. С. 17

4. Олійник І. С., Іваненко В. К., Рожило Л. П., Скорик О. С. Методика викладання української мови в середній школі. Київ: Вища школа. 1979. 311 с.

5. Онищук В. О. Типи, структура і методика уроку в школі: посіб. для вчителя. Київ: Радянська школа. 1973. 161 с.

6. Пентиліук М. І. Практикум з методики навчання української мови в загально-освітніх закладах: модульний курс: посіб. для студ. пед. університетів та інститутів. К. Ленвіт. 2011. 386 с.

7. Рускуліс Л. В. Методика навчання української мови у схемах, таблицях, коментарях: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Видавничий Дім «Ін Юре». 2008. 112 с.

8. Чавдаров С. Х. Методика викладання української мови в початковій школі: підруч. для педагогічних шкіл і посіб. для вчителів початкової школи. К.: Радянська школа. 1940. 232 с.

Тимощук І.
магістрантка 516 групи
філологічного факультету
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Єфименко Т.М.,
к.філ.н., доцент,
Миколаївського національного університету
імені В.О.Сухомлинського

**ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, ЯК СКЛАДОВА У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ У СТУДЕНТІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ**

The article deals with the linguistic abilities to master foreign languages in students-translators. The development of language abilities is possible on the basis of individualization, differentiation of the learning process and increasing motivation for learning a language. It is necessary to clarify that the presence of communication skills, linguistic intuition and ability to languages is absolutely not enough for a full-fledged foreign language communication.

Keywords: linguistic abilities, individualization, differentiation, increasing motivation.

Поняття «здатність» визначається як «1) унікальна комбінація здібностей, що забезпечує успішну роботу; талант; 2) психічний потенціал, цілісна індивідуальна характеристика когнітивних здібностей та навчальних здібностей. Наявність схильностей до розвитку здібностей» [1, с. 196]. Нахили, з одного боку, генетично обумовлені, з іншого - вони залежать від активності особистості та оточуючого її соціального простору. Часто здібності вважають задатками і навпаки.

М.К. Кабардов стверджує, що лінгвістичні здібності складаються з комунікативних та пізнавальних здібностей, співвідношення яких є переважанням того чи іншого компонента і визначає його тип оволодіння іноземною мовою. Навички спілкування забезпечують ефективну взаємодію та адекватне взаєморозуміння в процесі спілкування; характеризувати якісні та

кількісні характеристики обміну інформацією, сприйняття та розуміння іншої людини, розробка стратегії взаємодії. Когнітивні здібності - здатність накопичувати та систематизувати інформацію, аналітично відокремлювати закономірності мовних явищ. Вони включають гностичні навички, когнітивні навички, пов'язані з особливостями уваги, мислення та пам'яті; сприйняття та адекватне розуміння різних видів знакових систем: вербальних (головним чином) та невербальних; здатність формувати та формулювати думки; здатність виявляти та розуміти лексичні та граматичні аспекти мови [4].

З.Н. Нікітенко називає здібності, необхідні та основні для когнітивного розвитку: «1) здатність до іноземної мови, пов'язана з розвитком фонетичних, лексичних та граматичних засобів іншомовної комунікації; 2) чужомовна мовна здатність, пов'язана з самостійною побудовою висловлювань при розмові та письмі та з розумінням мовлення іншомовної мови на слух та читання; 3) когнітивні здібності, що визначають формування іншомовної мовленнєвої діяльності: здатність до фонологічного усвідомлення іншомовної мови, робочої пам'яті, уваги та імовірнісне прогнозування» [5].

Е.Г. Азімов та А. Щукін вважає, що при викладанні іноземної мови здібності істотно залежать від рівня слуху, пам'яті та словесного мислення [1].

Американські вчені (Джон Б. Керролл, Стенлі Сапон) виділили чотири групи особливих когнітивних здібностей, які лежать в основі успішного засвоєння іноземної мови:

1. Механічна асоціативна пам'ять (rote as-sociational) - необхідна для оволодіння великою кількістю довільних зв'язків між словами та їх значеннями, які необхідно засвоїти.

2. Здатність до фонетичного кодування (фонетична здатність до кодування) - сприйняття звуків іноземної мови та звукових форм слів та виразів, їх «кодування» в довготривалій пам'яті та відтворення за потреби.

3. Граматична чутливість - здатність сприймати граматичні відношення іноземною мовою та розуміти роль граматики у формуванні та перекладі висловлювань та речень.

4. Індуктивна здатність - загальна пізнавальна здатність, здатність бачити і виводити правила, що регулюють формування схем стимулювання [7].

Отже, здібності студентів-перекладачів до іноземних мов характеризуються принаймні рівнем пізнавальних здібностей, словесним інтелектом та здатністю до продуктивної та репродуктивної мовленнєвої діяльності.

Цікаво, що дослідники насправді оминають тему неможливості володіння іноземними мовами. Більшість з них сходяться на думці, що повна неможливість вивчення іноземної мови

надзвичайно рідкісна [1, с. 182]. Практикуючі навчального процесу, навпаки, часто приписують невдачі у вивченні мови порушенням у навчанні. Навчальна здатність означає сприйнятливність до навчання, накопичення досвіду, залежить від здатності. Легкість і темп оволодіння різнорідними знаннями, широта їх перенесення в нові умови залежить від навчання [6, с. 382].

Теоретична установка Л.С. Виготського [3] про реальний розвиток та зону проксимального розвитку є вірним стосовно будь-якої стадії психічного розвитку людини і вказує на відносно необмежені можливості психічного розвитку людини. Психологічний зміст підліткового віку пов'язаний з розвитком самосвідомості, вирішенням конкретних завдань професійного самовизначення та вступом у доросле життя. У ранньому підлітковому віці формуються пізнавальні та професійні інтереси, потреба в роботі, здатність складати життєві плани, соціальна активність, утверджується самостійність особистості, вибір життєвого шляху.

Дослідники виділяють кілька типів мовних здібностей. Фонетичні здібності, які характеризуються успіхом оволодіння фонетикою іноземної мови. Лексичні здібності, які значною мірою визначаються розвитком словесно-образної (слухової, зорової) та рухової пам'яті, сприяючи міцному запам'ятовуванню чуттєвої основи слова. Розрізнення слів, подібних у будь-якому відношенні, вловлювання семантичних відмінностей між словами іноземної мови, а також рідної та іноземних мов, швидке розпізнавання та розуміння слів при сприйнятті мови іноземною мовою, швидкий пошук необхідних іноземних слів висловлювати власні думки - це також зона відповідальності лексичних здібностей.

Граматичні здібності пов'язані з розпізнаванням різних частин мови та членів речень, фіксацією етимологічної будови іншомовних слів та їх морфологічних особливостей, здатністю змінювати слова та структуру фрази за правилами граматики та ін. Стилiстичні здібності включають правильне та швидке узагальнення лексико-граматичних особливостей певного мовного стилю, а потім здатність розпізнавати різні стилі та їх відтворення у власному усному та письмовому мовленні тощо [2].

Тому метою нашого дослідження є лінгвістичні здібності в аспекті вивчення іноземних мов студентами-перекладачами. Ми дійшли висновку, що саме рівень оволодіння іноземними мовами може повною мірою продемонструвати рівень розвитку мовних здібностей людини. Варто також зазначити, що говорити про розвиток лінгвістичних здібностей можна лише в тому випадку, якщо людина на високому рівні говорить більше однією мовою, тобто принаймні ще однією мовою, крім рідної.

Виходячи за межі того, що висвітлено у питаннях публікації, ми додаємо, що у розвитку

лінгвістичних здібностей до іноземних мов є ще багато дискусійних питань: можливість індивідуалізації та диференціації мовної освіти, обґрунтованість та необхідність викладання мов з раннього віку, нові підходи до розвитку та підтримки обдарованих студентів-перекладачів, полілінгвізм "побічні ефекти" та раннє викладання іноземних мов, нетестові методи виявлення лінгвістичних здібностей, наявність прямої залежності здатності вивчати іноземну мову від здатності до оволодіння рідною мовою, вроджений характер мовних здібностей.

Література:

1. Азімов Е. Г., Щукін О. М. Словник методичних термінів (теорія і практика викладання мов). - СП .: Златоуст, 1999. - 472 с.
2. Беляєв Б.В. Нариси з психології навчання іноземним мовам. - М.: Просвітництво, 1965. - 28 с.
3. Виготський Л.С. Мислення і мова. - М .: АПН РРФСР, 1956. - 519 с.
4. Кабардов М. К. Комунікативні та когнітивні складові мовних здібностей (індивідуально-типологічний підхід): дис. д-ра психол. наук. М., 2001. - 354 с.
5. Нікітенко З. М. Теорія і технологія розвиваючого іншомовної освіти в початковій школі: автореф. д-ра пед. наук. Нижній Новгород, 2011. - 45 с.
6. Педагогіка: Велика сучасна енциклопедія / сост. Е. С. Рапацевіч. Мінськ: Сучасне слово, 2005. - 720 с.
7. Здібності до іноземних мов (foreign language aptitude) / Психологія людини. URL: <http://www.psibook.com/20/17/96/>

Філіпп'єв М.,
студент 446 групи ЗФН,
філологічного факультету
Миколаївського національного
університету імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Філіпп'єва Т. І.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської мови і літератури,
Миколаївського національного
університету імені В.О.Сухомлинського

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАТЕЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАННЯ У СУЧАСНИХ ШКОЛЯРІВ

Annotation. The article deals with the issue of forming the cognitive interest of students as an effective way to improve the quality of education.

Key words: "zone of proximal development", cognitive interest, teaching principles, modern lesson.

З урахуванням соціокультурних вимог сьогодення освіта повинна мати гуманістичне, особистісно-орієнтоване спрямування, унаслідок чого знання, уміння й навички перетворюються із мети навчання в засоби розвитку пізнавальних і особистісних якостей учнів. Школяр не може засвоїти навчальний матеріал, який не відповідає потребі в його вивченні й не вимагає розумового напруження в навчанні, не вимагає емоційних переживань. Тому все більшого значення набуває орієнтація навчання на різнобічний розвиток учнів.

Значним вкладом в педагогічну і психологічну науку є дослідження В.В.Давидова, П.Я. Гальперіна, Л.В. Занкова, Д.Б. Ельконіна, що виявили можливості значного підвищення активності школярів у навчально-пізнавальній діяльності. Психологічні аспекти проблеми висвітлені в працях Б.Г. Ананьєва, Д.Н. Богоявленського, Л.С. Виготського, П.Я. Гальперіна, В.В. Давидова, Л.В. Занкова, В.А. Крутецького, Т.В. Кудрявцева, О.М. Леонтьєва,

Н.О. Менчинської, С.Л. Рубінштейна, К.А. Славської, Н.Ф. Тализіної, М.Н. Шардакова, Д.Б. Ельконіна та інших. У психолого-педагогічній літературі переконливо показано, що правильно організована самостійна робота учнів на уроці сприяє значному підвищенню ефективності навчання, активізації навчально-пізнавальної діяльності (П.Я. Голант, М.А. Данилов, Н.Г.Дайрі, Б.П.Єсипов, Р.Г. Лемберг, І.І. Малкін, Р.М. Мікельсон, І.П. Огородніков, Т.С.Панфілов, М.Н. Скаткін, Р.Б. Срода, А.В. Усова та ін.). Різні аспекти цієї проблеми висвітлені в ряді дисертацій (Л.П. Аристова, І.М. Варава, И.В. Дорно, В.І. Каленик, М.К. Ковалевська, В.Я. Кривошеєв, Н.Н. Нікольська, Л.М. Піменова, Г.І. Полещук, М.В. Пархунова, К.Д. Соколова і ін.)

Об'єкт дослідження: навчально-виховний процес на уроках в середній загальноосвітній школі.

Предмет дослідження: методи активізації пізнавальної діяльності, формування пізнавального інтересу учнів.

Метою нашого дослідження є висвітлення доцільності використання сучасних методів активізації пізнавальної діяльності учнів.

Теоретичне і практичне значення дослідження полягає у висвітленні значення методів активізації пізнавальної діяльності, можливостей їх застосування, необхідності застосування у навчально-виховному процесі школи.

Виклад основного матеріалу. Однією з основних завдань для вчителя на уроці є побудова уроку в такий спосіб, щоб учень йшов на урок із бажанням дізнатися щось нове. Тому однією з найактуальніших проблем сучасної освіти є формування інтересу у учнів.

Інтерес – це активне ставлення людини до навколишнього світу. Він є складним та важливим критерієм для людини, що характеризується великою кількістю закономірностей, таких як:

- вибіркова спрямованість уваги людини;
- вираз його розумової та емоційної активності;
- активатор різних почуттів;
- активне емоційно-пізнавальне ставлення людини до світу;
- специфічне ставлення особистості до об'єкта, зумовлене осмисленням його життєвого значення та емоційною привабливістю [1].

Оснoву будь-якого навчання становить пізнавальний інтерес. Він розуміється, як вибірко́вий інтерес до чогось конкретнішого для його подальшого вивчення[2].

При системному розвитку та зміцненні, пізнавальний інтерес постає як основа позитивного ставлення до навчання та має пошуковий характер. Пошукова діяльність протікає разом із захопленням оскільки учень в пізнавальному процесі відчуває радість від успіху, досягнутої у виконаній роботі.

Інтерес має багатостороннє значення. По-перше, він впливає на процес пізнання, а по-друге, характеризує психологічні процеси – мислення, логіку, пам'ять, уяву, які у пізнанні дуже активно виражені. Особливістю, що відрізняє пізнавальний інтерес, є його вольова спрямованість [6].

Пізнавальний інтерес характеризується не тільки ретельним пізнавальним процесом, а й досягненням певних результатів. Важливим моментом є те, що можливо провести індивідуальний аналіз результатів, оскільки невдача чи помилка також є результатом, який надалі учень детально розгляне та витягне досвід.

Зміст самого предмета вивчення є найважливішим джерелом інтересів до навчальної діяльності. Для надання найбільшого стимулюючого впливу, зміст має відповідати вимогам, сформульованим у принципах навчання (науковості, зв'язку з життям, систематичністю та послідовністю, комплексним освітнім, що виховує та розвиває вплив і т.д.).

У сучасній педагогіці виділено спеціальні методи та прийоми, що сприяють формуванню інтересу до навчання у сучасних школярів. Насамперед, до цього відноситься вивчення інформаційного матеріалу, який буде для дітей новим, актуальним в даний час (інформація про найзначніші відкриття в різних сферах життя людини: соціальна, духовна, політична, економічна (як національна, так і міжнародна), тощо. Тому вчитель повинен використовувати конкретні приклади, достовірні факти, які в даний момент викликають підвищений інтерес у всій громадськості країни, публікуються в пресі, повідомляються в засобах масової інформації. Це наочно показує учням, що треба розвиватися різнобічно, що вивчення кожного предмета, хоча б базовому рівні, позитивно позначиться на їхньому особистісному інтелекті.

Також чинним методом формування інтересу до навчання є метод пізнавальних ігор, який спирається на створення в навчальному процесі ігрових ситуацій [3, С.2-3; 5, С. 48-50].

Гра з давніх-давен вважається найефективнішим методом підвищення інтересу учнів до пізнання. Аналіз практичної діяльності вчителів показує, що доцільно використовувати настільні ігри з пізнавальним характером. Наприклад, ігра-подорожа, гра-вікторина. Ігри мають великий спектр їх проведення. Для учнів початкових класів, ігри повинні

супроводжуватися наочним прикладом (картинки, різні сюжети мультфільмів, відео тощо). Для школярів старших класів можна проводити вікторини з розгорнутою відповіддю, де учні могли обговорювати варіанти рішень. У цілому, гра може включатись в різні способи проведення заняття, а її успішність великою мірою залежить від творчої особистості вчителя.

Ще одним ефективним методом стимулювання інтересу до навчання у учнів є метод створення ситуацій пізнавальної суперечки [4; 8].

Як відомо, у суперечці народжується істина. До того ж, суперечка підвищує інтерес до обговорюваної теми. Залучення школярів у наукові суперечки дозволяє їм заглиблюватися у певні теми, а й доволіно провокує приплив інтересу до всього процесу навчання. Суперечка для одного учня відкриє щось нове, для іншого допоможе впевнитись у наявних знаннях, причому у процесі суперечки відбувається взаємний обмін інформацією між школярами.

Вчителі можуть організовувати ситуації суперечки, навчальні дискусії прививаючи звичайних навчальних питань на будь-якому уроці. Для цього вони пропонують дітям висловити і довести свою думку про причини того чи іншого явища. Традиційним є питання «Хто вважає інакше?». І якщо такий прийом викликає суперечку, то учні мимоволі розподіляються на прихильників та противників того чи іншого пояснення. У результаті вчитель повинен привести низку аргументації у бік правильної думки, а учні підіб'ють підсумки виконаної роботи. Отже, навчальний спір є одним із ефективних методів формування інтересу до навчання у сучасних школярів.

Створення у процесі пізнання такої ситуації, де був присутній успіх для учнів, які мають деякі проблеми у навчанні, також є шляхом підвищення інтересу учнів. Для цього дуже важливо здійснювати такі завдання, щоб вони сприяли формуванню інтересу в учнів. Одним із діяльних підходів у цьому плані є положення, розроблене Л. Виготським про «зону найближчого розвитку». Спочатку даються такі завдання, які підходять за рівнем розвитку та освіченості учня. У міру виконання такої роботи, складність завдань збільшується, в ході вирішення питань необхідно подолання певних труднощів, що, у свою чергу, сприяє розвитку компетентності та формуванню інтересу до проблеми, що вивчається. У цьому методі насамперед враховується індивідуальний підхід вчителя до учнів.

Висновок. Таким чином, вміле поєднання різноманітних методів стимулювання у своїй єдності може забезпечити успішність навчання школярів. Формування пізнавального інтересу – один із найефективніших методів їх розвитку та навчання. Вчитель, який має хорошу методичну підготовку та творчий підхід у своїй педагогічній діяльності до навчання, може

досягти високих результатів у своїй педагогічній діяльності.

Література:

1. Антошкіна Л. І. Вища освіта в системі суспільних інтересів: [Монографія] / Л. І. Антошкіна ; Бердянський ун-т менеджменту і бізнесу. – Донецьк : Юго-Восток, 2008. – 283 с.
2. Головань Т. Пізнавальний інтерес як чинник підвищення ефективності процесу навчання / Т. Головань // Рідна школа. – 2004. – № 6. – С. 15–17.
3. Казанічер О. С. Дидактичні ігри як засіб активізації діяльності учнів на уроках англійської мови / О. С. Казанічер // Англійська мова та література. – 2007. – № 36 (190). – С. 2–3.
4. Конфліктологія : навч. посіб. / Л. М. Герасіна та ін. – Х. : Право, 2012. – 128 с
5. Кочергіна Л. Місце і роль гри у системі навчання іноземної мови / Л. Кочергіна // Рідна школа. – 2005. – № 3. – С. 48–50
6. Кузнєцов М.А. Вольова регуляція діяльності: основні закономірності, етапи і механізми / М.А. Кузнєцов // Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. — № 43. — Ч.1. — Х.: ХНПУ, 2012.— С. 110-128.
7. Мар'яненко Л. Рекомендації для педагогів щодо вміння формувати пізнавальний інтерес і пізнавальну потребу в молодших школярів / Л. Мар'яненко // Практичний психолог: школа. — 2014. — № 3. — С. 40–48.
8. Плющик, Ю. П. Методичні підходи до підвищення мотивації вивчення географії в школі [Текст] / Ю. П. Плющик // Наукові записки СумДПУ імені А. С. Макаренка. Географічні науки : збірник наукових праць / Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка ; Українське географічне товариство, Сумський відділ ; редкол.: Б. М. Нешатаєв (гол. ред.), А. О. Корнус, С. І. Сюткін та ін. – Суми, 2017. – Вип. 8. – С. 199–206.

Цой А.,
студентка 3 курсу,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

Науковий керівник:
Щербакова О. Л.,
докт. філос. в галузі освіти,
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

**СТАТУС І ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО СЛЕНГУ. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ
АСПЕКТ**

The article is devoted to the determination of peculiarities of English slang. Special attention is paid to the means of translation of slang into the Russian language.

Keywords: slang; headline; translation; text.

Вже не одне десятиліття лінгвісти, психологи, соціологи і культурологи досліджують такий феномен, як сленг. Цей факт пояснюється безперервним процесом поповнення лексичного складу мови. Сленг в тексті - це один з лінгвістичних засобів впливу на читача, формування його світогляду, поведінки, сприйняття і оцінки навколишнього середовища, і пояснює причини зростання його популярності. Залучення лексики, яка виходить за рамки літературної мови, є цікавим явищем у публіцистиці як англійськомовних, так і україномовних видань. Лексична система мови публіцистики, як і субсистеми сленгу - динамічні системи сучасних мов. Свідченням зацікавленості вітчизняних вчених проблемою сленгу можуть служити роботи таких лінгвістів, як Горбач А., Ставицька Л. А., Мартос С. А., Пиркало С. В., Хімік Ст. Ст., Хом'яків Ст. А., Швейцер А. Д. та інші. Крім того, проблема активно розроблялася і розробляється зарубіжними дослідниками Камі, наприклад Кротті Дж., Спірс Г. А., Партрідж Е. та іншими. Вчені намагаються дати визначення сленгу, однак, як показало вивчення наукової літератури, єдиного підходу до даного явища досі не існує. Втім, деякі аспекти і проблеми вживання і функціонування сленгу залишаються поки відкритими для дослідження, а саме

доцільність використання сленгу, його функції і способи перекладу. Відсутність системного підходу до проблеми сленгу, широкий спектр методів його дослідження, збільшена роль англійської мови як міжнародної мови спілкування, механізми впливу газетного тексту на світогляд читача, пильний інтерес свідчених до сленгу визначають актуальність даного дослідження.

Слід звернути увагу, що термін "сленг" частіше вживається в англійській мові, проте останнім часом він активно використовується і в українській мові. Дослідниками до кінця не з'ясовано, коли слово "slang" вперше з'явилося в англійському усному мовленні. Мовознавець, фахівець в області сленгу і упорядник словника сленгу Ерік Партрідж стверджує, що письмово воно вперше було зафіксовано в XVIII столітті. Тоді воно означало "образу". Приблизно в 1850 році цей термін став використовуватися ширше, як позначення «незаконної» просторічної лексики. В цей же час з'являються синоніми слова slang: "lingo", який використовувався переважно в нижчих шарах суспільства [9, с. 43-44].

Є деякі з численних наукових визначень сленгу.

1. Сленг - це розмовний варіант професійного мовлення.
2. Сленг - це елементи розмовного варіанту тієї чи іншої професійної або соціальної групи, які, проникаючи в літературну мову або взагалі в мову людей, які не мають прямого відношення до даної групи осіб, набувають в цих мовах особливого емоційно - експресивного забарвлення.

Як бачимо, в першій дефініції сленг - це ряд слів, використовуваних в термінологічному значенні, наприклад «двірник» або «запaska» у автомобілістів. Такі слова зручні для неформальної розмови професіоналів. Тобто, сленг обмежується професійною сферою застосування. У другому випадку описане явище дещо інше: слід говорити про слова, які залишили професійну сферу і стали загальноживаними. Наприклад, "ass sucker" - шістка, шістка, яке в мові злодіїв означає «людина, яка служить злодіям».

Вивчення наукової літератури, а також дослідження конкретних проявів сленгу в побутовому мовленні носіїв англійської мови дозволили виділити основні властивості сленгу, до яких можна віднести наступні:

- 1) Сленг - це не літературна лексика, тобто слова і словосполучення, які знаходяться за межами літературної англійської мови (Standard English) з точки зору вимог сучасної літературної норми [1]. Наприклад: "He's a rad kid" - "він балдьожний чувак."
- 2) Сленг - це лексика, що виникає і використовується насамперед в усному мовленні,

наприклад: "Do you wanna gimme that?" - "А ну-ка, дай ту штуку."

3) Сленг - це емоційно забарвлена лексика.

4) Сленг характеризується більш-менш яскраво вираженим фамільярним забарвленням переважної більшості слів і словосполучень. Це властивість сленгу звужує стилістичні межі його вживання.

5) фамільярне емоційне забарвлення багатьох слів і виразів сленгу відрізняється великою різноманітністю відтінків (жартівливе, іронічне, глузливе, зневажливе, презирливе, грубе, вульгарне і т.д.). Наприклад: "Just look at this quail, is not she lovely?" - "Ти тільки подивися, яка кльова чухіха!" "There's a nabber who wants to talk to you" - "тут один мент хоче поговорити з тобою." "She's such a total zod" - "вона дуже неприємна чухіха". "Tell that stupid shit to get out of here or I'll bust him one" - "Скажи цьому козлині, щоб він звалював, або я йому в морду дам".

6) Сленг включає різні слова і словосполучення, за допомогою яких люди можуть ототожнювати себе з певними соціальними і професійними групами: "cop", "slop" або "copper" - "поліцейський". Сленг-поняття дуже широке з огляду на причин і мотивів його використання. У живій мові вироблення і використання молодіжного сленгу в цілому стимулюються: - невдоволенням традиційними словами і виразами; - зіткненням з новими обставинами, для яких наявний лексикон є за своєю суттю бідним; - прагненням вразити суспільство; - бажанням "істинного, вгору непідробного" спілкування; - бажанням досягти певного комічного ефекту; - бажанням створити певний стилістичний ефект за допомогою яскравості і експресивності сленгу [2, с.57]. Головними факторами, що сприяють творінню нових сленгових утворень, є внутрішньо лінгвістичні закони розвитку лексичного складу мови і позамовного впливу. Серед останніх: - вихід ЗМІ з - під цензури, їх ідеологічна не регламентованість, розкутість; - вільний пошук журналістами нових експресивних засобів вираження на тлі стандарту і кліше; - з проголошенням російської державності посилення уваги авторів до питомих джерел української національної мови. Найбільші труднощі при перекладі сленгових одиниць як з іноземної мови на мову перекладу, так і навпаки, полягають в тому, що сленг, особливо молодіжний, є рухомим шаром лексики і жоден словник нових слів не в змозі наздогнати розвиток мови в цій сфері. До того ж, багато лексичних одиниць сленгу дуже недовговічні і швидко виходять з ужитку. Словники їх просто не встигають зареєструвати. Таким чином, найбільша складність у роботі зі сленгом - знаходження сучасних еквівалентів [2, с.13]. Крім того, перекладачі стикаються з низкою інших проблем.

Лексичні одиниці професійних жаргонів є стійкими в часі, і підбір еквівалентів для них здійснюється досить легко. Такі лексичні одиниці можна віднести до контекстуально-вільних сленгізмів. Наприклад: "Lab" - "лабораторія", "лабка" [6, с. 245]. Ці слова є лексичними одиницями, що належать до американського студентського сленгу і мають в українському студентському сленгу регулярні еквіваленти. Як правило, це технічна лексика і слова-терміни. У стандартній мові в контекстуально-вільних лексичних одиницях лежать імена, географічні назви, назви періодичних видань і фірм, назви кораблів, літаків, партій і громадських організацій. Лексичні одиниці, що позначають ці ж явища і поняття, але належать до сленгу, є контекстуально-залежними і не мають регулярних еквівалентів у мові перекладу [5, с.137]. Наприклад, слово "horse" в сучасному американському студентському сленгу може позначати: 1) "героїн" ("That guy looks strange, he might be kicked by a horse") 2) "одруження" ("He's off to his horse and carriage") 3) "робота" ("He always uses a horse during exams to copy the right answers"). Особливості перекладу як американського, так і українського сленгів пов'язані також з існуванням такого "екзотичного" явища як енантісемія (або внутрішня антонімія), тобто лексичних одиниць, які поєднують в собі протилежні значення [6, С.107]. Прикладами в американському студентському сленгу можуть бути наступні лексичні одиниці: neat // the most xтось або щось чудове або огидне. nice, fine / / з українського сленгу можна навести такі приклади енантісемії: балда // корито // дуже розумний або дуже дурний // задрот 'зациклений на чому-небудь'. Таким чином, треба вибирати необхідний еквівалент, виходячи з розуміння контексту. При порівняльному аналізі американського та українського сленгів виявляється значний шар лексики, що виник на основі реалій даної країни і не має еквівалентів у мові перекладу [6, С.45]. Прикладом безеквівалентних одиниць в американському молодіжному сленгу є наступні слова: - "gambo" - дієслово, утворене шляхом конверсії від імені головного героя однойменного телесеріалу і означає "знищити"; - "campused" - обмежений територією кампусу (територією, прилеглою до університету і включає навчальні та житлові корпуси). Оскільки в україномовній реальності університет-це єдиний корпус, зрозуміло, що поняття, виражене прикметником "campused", не могло виникнути в українській мові. Якщо говорити про сленгові одиниці, складових труднощах для перекладу, то яскравим прикладом буде лексема "soccer mom" - Біла заміжня жінка, яка належить до середнього класу, яка присвятила себе турботі про сім'ю і вихованню дітей: після уроків возить їх на різні позашкільні заходи, заняття в спортивних секціях, гуртках. Сленгізм має в основному негативну конотацію. Приклади безеквівалентних одиниць українського молодіжного сленгу: 1) "гопота" - груба,

малоосвічена міська молодь, яка часто знущається над людьми, нездатними постояти за себе.

Таким чином, при перекладі сленгу, в тому числі молодіжного, який виник на основі реалій окремої країни, доводиться вдаватися до описового перекладу та до запозичення слів на основі транслітерації з описовим перекладом.

Отже, найбільш адекватним рішенням при перекладі сленгізмів є використання функціональних аналогів або варіативних відповідностей при наявності їх у мові перекладу. При їх відсутності можна вдатися до описового перекладу або використовувати ряд перекладацьких трансформацій, дотримуючись при цьому відповідних норм мови перекладу, а в разі, коли контекст змушує відмовлятися від вибору однієї з варіантних відповідностей, - шукати контекстуальну заміну (тобто необхідно провести комплексний аналіз і пошук відповідності).

Література:

1. Антрушина Г. Б. Лексикологія англійської мови = English Lexicology: [навч. Посіб. для студ. вузів, навч. за пед. спец.] / Г. Б. Антрушина, О. В.Афанасьєва, Н. М. Морозова. - 3-е изд., стереотип. - М : Дрофа, 2001. - 288 с. - (серія "Вища освіта"). - Бібліогр.: С. 283-287 .
2. Арнольд І. В. Стилїстика. Сучасна англійська мова: (Стилїстика декодування): [навч. Посіб. для студ. пед. ін-тов по спец. ну. яз] / Ірина Володимирівна Арнольд. - 3-е изд., випр. і доп. - м.: просвітництво, 1990. - 300 с. - Бібліогр.: С. 296-298.
3. Арутюнова Н. Д. Аномалії і мова / Н. Д.Арутюнова // питання мовного знання. - 1987. - No 3. - С. 3-19.
4. Ахманова О. С. Словник лінгвістичних термінів. / О. С. Ахманова. - М.: Енциклопедія, 1976. - С. 400-419.
5. Беляєва Т.М., Нестандартна лексика англійської мови / Т. М. Беляєва, В. А. Хомяков. - Л.: Вид-во ЛДУ, 1985. - 136 с.
6. <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Сленг>
7. <https://helendoron.ua/teen-slang/>
8. http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/4_2019/part_2/18.pdf
9. <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Konkursna-robota>
[PEREKLAD-SLENHU.pdf](#)

Чаусова П.,

студентка 546а групи,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Баркасі В.В.,

канд. пед. наук, доцент,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

НЕОЛОГІЗМИ У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ МОЛОДІЖНІЙ ПРЕСІ

The article considers the use of neologisms in the modern English-language youth press. Modern youth press is presented as a special area of language use, which has specific features and characteristics. The functions and educational influence of neologisms on the youth audience are studied.

Keywords: neologisms, origin of neologisms in language, functions of neologisms, youth press, educational influence.

Свідченням постійних змін у мові є виникнення неологізмів, які передусім відбиваються, засвоюються та закріплюються у мові ЗМІ.

Тексти ЗМІ, як друковані, і інтернет-видання, представляють одну з форм сучасної мови, що найбільш активно розвиваються, а чисельність неологізмів у них набагато перевищує загальний обсяг мовного вживання в інших галузях діяльності. Кількість та різноманітність медіатекстів, і, отже, неологізмів, що функціонують у засобах масової інформації, постійно збільшуються. Спостерігається активне виникнення нових англomовних газет та журналів, які тематично відповідають інтересам різних вікових, професійних та соціальних груп, і в цьому аспекті особливо динамічно розвивається молодіжна преса.

Сучасна молодіжна преса розглядається як особлива сфера мовного вживання, яка має специфічні ознаки та характеристики. Поняття єдиного інформаційного простору передбачає

надання особливого значення засобам масової інформації з погляду розуміння динаміки мовних змін. Такий підхід дозволяє простежити багатогранну діяльність ЗМІ у вигляді цілісної, єдиної системи, що має величезний вплив протягом лінгвокультурних процесів.

У процесі соціально-культурного розвитку суспільства, особливо в перехідні періоди проблематика мовних змін є однією з центральних у наукових дослідженнях, оскільки є об'єктивним показником динаміки соціальних та культурних перетворень. Природа, характер та особливості функціонування неологізмів у сучасному молодіжному медіапросторі є однією із складових даного мовного явища, що зумовлює актуальність дослідження.

Молодіжна преса є об'єктом характеристики в цілій низці дослідних робіт, в яких розглядаються різні аспекти її аналізу.

Неологізми вивчалися у функціональному (О.Волосних, В.Голець), екстралінгвістичному (І. Чурилова), психолінгвістичному (С.Тогоєва, В. Петров), соціолінгвістичному (Л. Крисін, О. Дуліченко), прагматичному (О. Дзюбіна) аспектах, і т.п. В останні роки неологізми досліджуються також за допомогою комплексного підходу, що включає аналіз семантичних, стилістичних, комунікативно-прагматичних, психолінгвістичних особливостей дискурсів деяких політичних діячів та політиків (А. Міньяр-Белоручєва). Переклад неологізмів став предметом досліджень Н. Драбов, К. Петрової, В. Шубіна.

У своїх працях вчені позначили поняття "неологізм", виділили його основні різновиди, досліджували походження інноваційної лексики та її вплив на аудиторію мас-медіа.

Глобальна еволюція сучасного світу сприяє появі різних змін у кожній сфері людської життєдіяльності. Вони вимагають свого вербального визначення, тому з'являються лексичні інновації - «неологізми».

Неологізм (/ ni:'blɒdʒɪzəm / ; від грецька νέο- néo-, «новий» і λόγος λόgos, «мова, висловлювання») – відносно недавній або відокремлений термін, слово або фраза, які, можливо, знаходяться в процесі широкого загалу використання, але це ще не повністю прийнятий в основній мові. Тому в лінгвістиці поняття «неологізм» відносно відоме, але його аналіз та точне визначення залишається досить суперечливим. В англійській мові термін "неологізм" був офіційно зафіксований у 1772 році, але вперше слово "неологізм" вперше з'явилося в 1735 р. у французькій мові, звідки воно можливо було запозичено для пояснення значення "використання нових слів, інновацій у мові" або також " нове слово чи вираз". З того часу в лінгвістичній літературі поняття «неологізм» вживається стосовно нових слів у різних мовах [4].

Однак у трактуванні поняття "неологізм" та осмисленні його особливостей досі немає єдиної думки. Дослідник Н. Шанський вважає, що неологізмами можна назвати нові слова, які з'явилися через необхідність називати нові предмети, а також зазначає, що важливою їхньою ознакою є те, що до цього вони ще не були загальноновживаними [2]. В. Гак зараховує до однієї з головних ознак неологізму те, що нове слово вже закріплено у суспільстві та є загальноновживаним [1]. Дослідник А. Стишов розглядає термін "неологізми" як лексичні одиниці, що виникли в суспільстві для позначення нових явищ і понять, зумовлених розвитком життя, а також індивідуальними інноваціями, які поширюють автори у своїх текстах [7].

С. Алаторцева вважає, що неологізмами слід називати нові лексичні одиниці мовного запасу, які є новоутвореннями, а також ті слова, які давно не поширювалися в суспільстві, але в цей період стали актуальними [6].

Отже, неологізмами вважають новостворені слова, фрази, вислови, які виникли у мові нещодавно, тобто у цьому етапі його розвитку, і перебувають у процесі входження у активне слововживання, тому вони ще не включені у загальноновживану мову [5]. Поповнення словника неологізмами – типове та необхідне явище сьогодення, оскільки мова має відображати сучасне життя людства. Медійний простір – одне з найбільш розвинених середовищ сучасної мови, в якій найчастіше зустрічаються нові лексичні одиниці та яка відіграє важливу роль у появі та закріпленні у мові нових лексичних одиниць. Сучасна молодіжна преса є особливою галуззю вживання нових слів, оскільки кількість неологізмів у медіатекстах значно перевищує загальний обсяг вживання в інших сферах життєдіяльності суспільства. Саме тексти ЗМІ, з погляду дослідників, вважають джерелом появи новостворених слів.

Молодіжна англійська преса, будучи специфічною галуззю в журналістиці, відрізняється не лише тим, що вона орієнтована на молодь, а й тим, що носить особливе функціональне навантаження, однією з яких є виховання підростаючого покоління. Отже, мова молоді, а саме освіта нових лексем, дозволяє підліткам відчувати себе окремим суспільством, яке має власну нову кодову систему.

Молоде покоління все більш активно використовує різного роду новоутворення, які, як правило, прийшли з розмовного стилю, виразні засоби, які допомагають наповнити текст газет і журналів певною часткою експресивності, тим самим впливати на широку читацьку аудиторію. Мова молодіжних видань – це певна соціальна сила, здатна формувати погляди і керувати поведінкою людей.

Як приклад, розглянемо результати дослідження В.А. Голець щодо реалізації

комунікативних стратегій і тактик у ході вивчення та аналізу нової лексики в сучасній англomовній молодіжній пресі. Діяльна складова комунікативної стратегії - сукупність мовних дій, що забезпечують умову і спосіб досягнення високого ступеня успішності висловлювання. Виділено чотири комунікативні стратегії: атракції, утилітарності, маркетингового впливу та науки. В.А. Голець визначає набір тактик, що у складі кожної зі стратегій мовного впливу [3].

Тактику імпліцитної обіцянки у рамках стратегії атракції можна розглянути на матеріалі заголовків сучасної англomовної молодіжної преси. *Wear your heart on your shirt like these awesome celebs.* Одягай футболку із зображенням серця як ці приголомшливі знаменитості. У наведеному прикладі використано неологізм – зовнішній семантичний рефрейм *celeb*, утворений шляхом усічення лексеми *celebrity* – знаменитість, та комунікативна тактика імпліцитної обіцянки: якщо одягнете футболки із зображенням серця в рамках акції проти насильства у школах, виглядатимете як знаменитості. Актуалізація комунікативної тактики посилюється реалізацією ми-дискурсу: *We're a bit jealz of the girl because, c'mon, it's Bieber, but we're more happy for the cute couple.* Ми трохи заздримо цій дівчині, оскільки, я вас благаю, це ж сам Бібер, але ми раді за цю милу пару набагато більше. У наведеному прикладі представлені два усічення: прикметник *jealz* – ревнивий і приєднання *-z* і *c'mon* - я тебе благаю. У наступному прикладі використана лексема *sadface* - власне неологізм, утворений за допомогою словоскладання (*sad* (сумний) + *face* (обличчя)), що позначає групу емотиконів, що спрощено зображують сумну особу людини. *The Jo Bros have confirmed that their bad blood is just too bad and they will not be mending their 'deep rift' any time soon. That means splitsville for the boys and deffo no tour. SADFACE!* Брати з “JonasBrothers” підтвердили, що їхня погана кров надто погана, і вони не будуть усувати розбіжності найближчим часом. означає розставання для хлопців і, безумовно, ніяких турів .Сумно!

Підвищена виразність і яскравість неологізмів у сучасній англomовній молодіжній пресі забезпечується їх незвичайністю на тлі нормативних слів. слів з галузей людської діяльності, які на сучасному етапі є найбільш мінливими та розвиваються досить динамічно і відповідає мовному «смаку» молодіжної аудиторії.

Список використаних джерел

1. Гак В. Г. Семантическая структура слова как компонент семантической структуры высказывания // Семантическая структура слова: Сб. ст. -М., 1971.-С. 78-96.
2. Гладка В.А. Поняття “неологізм” у світлі сучасних лінгвістичних парадигм / В.А.Гладка // Наукові записки [Національного університету “Острозька академія”]. Сер.:

Філологічна. 2009. Вип. 11. С. 170–177.

3. Голец В.А. Неологизмы в современной англоязычной молодежной прессе (1990-2014 гг.): Автореф. ... дис. канд пед. наук. – Пятигорск, 2015. – 28 с.
4. Задорожний Б. М. Що таке розвиток і вдосконалення мови. Іноземна філологія. Львів: Світ, 1996. № 109. С. 3–8.
5. Звегинцев В. А. Теоретическая и прикладная лингвистика. Москва: ЛЕСИ, 2007. 36 с.
6. Косович О.В. До питання про суть неологізму в сучасній лінгвістиці / О.В. Косович // Записки з романо-германської філології. 2012. Вип. 2. С. 71–79.
7. Стишов О.А. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія / О.А. Стишов. К.: Вид. центр КНЛУ, 2003. 392 с.

Чижик А.,

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Рускуліс Л. В.,

доктор педагогічних наук, доцент
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

СПЕЦИФІЧНІ МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ ДІЄСЛОВА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Методи навчання – це складна педагогічна категорія, завдяки якій реалізуються всі функції навчання: освітня, виховна, розвивальна, спонукальна, контрольна-корекційна та ін.

Наукова розробка та вдосконалення їх здійснюється на основі найновіших досягнень педагогіки, психології, лінгвістики, лінгводидактики, методики та інших наук, а також передового педагогічного досвіду [1, 108]. Елементом методу, засобом його реалізації, окремим пізнавальним актом є прийом. Його характерною рисою порівняно з методом є, по-перше, здатність включатися в різні методи, по-друге, частковість, тому прийом часто називають деталлю методу [1, 111].

Тривалий час у теорії та практиці навчання української мови класифікація за способом взаємодії вчителя й учнів, запропонована О. Біляєвим, посідає чільне місце. До неї входять такі методи:

- метод усного викладу вчителем матеріалу (розповідь-пояснення);
- бесіда (евристична, репродуктивна, узагальнююча, аналітико-синтетична, контрольнo-корекційна);
- метод спостереження над мовою;
- робота з підручником;
- метод вправ (підготовчі, вступні (пробні), тренувальні, творчі та контрольні вправи);
- метод програмованого навчання.

Метод усного викладу вчителем матеріалу дає змогу виділити основне

у виучуваній темі, економно використовувати час уроку. Основна мета його – подати учням навчальну інформацію. Прийомами, які сприяють активізації у сприйнятті матеріалу може бути опрацювання таблиць, схем, запис основних положень повідомлення вчителя, добір і аналіз прикладів. Учні можуть також зіставляти відомі факти з новими, порівнювати їх, спостерігати над мовним матеріалом.

Виклад матеріалу вчитель може побудувати як описово-розповідний (характеристика мовних явищ, процесів. Наприклад, вивчаючи тему «Дієслово», насамперед потрібно з'ясувати, які слова відносяться до цієї частини мови, які їх основні ознаки) та проблемний. Проблемний виклад матеріалу доцільно використати під час вивчення теми «Перехідні і неперехідні дієслова». Для того щоб визначити ознаки перехідних та неперехідних дієслів варто звернутися до аналізу речень. Процес аналізу можна узагальнити у вигляді алгоритму:

- 1) шукаємо діючу особу;
 - 2) визначаємо дію, яку вона виконує;
 - 3) з'ясовуємо, чи є іменник (предмет) на який дія звернена і в якому він відмінку;
 - 4) якщо іменник: а) у знахідному відмінку без прийменника
б) у родовому при дії із заперечною часткою
в) у родовому відмінку, що означає частину від цілого
- то дія перехідна;
- 5) якщо іменник: а) стоїть у знахідному відмінку з прийменником
б) стоїть у будь-якому з непрямих відмінків
в) відсутній

то дія неперехідна [2, 46].

Такий проблемний виклад готує учнів до подальшого самостійного розв'язання проблемних ситуацій.

Метод бесіди передбачає діалог між учителем та учнями, який розкривається у відповідях учнів на поставлені їм запитання. Навчальну результативність бесіди забезпечує не лише система запитань, а й аналіз фактів, дидактичного матеріалу, умінь учнів робити висновки, систематизувати їх, а при потребі піднятися і до узагальнення (синтезу) [2, 47].

Метод бесіди доцільно використати під час опрацювання визначення дієслова. Також варто закріпити матеріал за допомогою мовного розбору. Спочатку учні пригадують вивчені визначення з молодших класів як іменних частин мови, так і дієслова. Після цього вони записують декілька речень і підкреслюють в них дієслова: 1. Сонце вже сіло за горизонт. 2. Зима віяла, сіяла, меласнігом, сипала його щедрими пригоршнями.

Визначивши, учні пояснюють, що дієслова в реченнях означають дію або стан, тому належать до дієслів (сіло – стан; віяла, сіяла, мела, сипала – дія).

Після роботи із зразками вчитель може запропонувати учням навести власні приклади, у всіх сумнівних випадках пояснюючи, що до дієслів, які виражають дію належать ті, які означають конкретну фізичну дію (що робить? що зробив? що буде робити? – лежить, співає, буде читати), до другої групи належать дієслова, які означають стан, в якому знаходиться

предмет (що робиться? в якому стані? – лежати, сидіти, читати).

Метод бесіди в поєднанні з прийомом морфологічного розбору доцільно використати під час вивчення неозначеної форми дієслова. Основна мета – навчити учнів розпізнавати її серед інших форм дієслова.

На початку варто згадати початкову форму слів інших самостійних частин мови (іменник – форма називного відмінка, прикметник – слово у формі чоловічого роду однини). У дієслова ж це неозначена форма, яка відповідає на питання що робити? що зробити?

Для закріплення учні записують речення, в яких виділяють дієслова в неозначеній формі:
1. Вона почала дзвеніти, немов струна. 2. Ми повинні читати, писати, виконувати завдання.

Учні підкреслюють, ставлять запитання до слів, тим самим пояснюючи свій вибір.

Метод спостереження над мовними явищами допомагає осмислити мовні явища і факти. Проведення спостережень над мовним матеріалом дає змогу встановити тісні зв'язки між виучуваними граматичними категоріями та застосуванням їх у живій мовній практиці: Де найчастіше використовується у мові неозначена форма дієслова? Яке застосування безособових дієслів? Метод спостережень вимагає великої кількості наочного матеріалу (таблиці, схеми, презентації).

Наприклад, перед вивченням дієприкметника учні повинні пригадати основні ознаки дієслова та прикметника. Після пояснень, варто записати речення для порівняння дієприкметників з прикметниками та дієсловами: Сідаюче сонце щедро обливало землю теплим промінням. Учні виділяють дієприкметник, визначають, від якого слова він утворився. Учитель підкреслює, що слово «сідаюче» утворене від дієслова сідати, його можна замінити словами яке сідає.

Метод спостереження в цьому випадку допомагає учням встановити споріднені явища й використати вже сформовані уміння та навички для засвоєння нових знань.

Метод роботи з підручником забезпечує розуміння змісту шкільного курсу мови, формує знання, уміння, навички учнів, спонукає до самостійної роботи з навчальною книгою. З погляду вчених-методистів, застосування вказаного методу пов'язане з реалізацією таких прийомів, як проведення вступної бесіди; спеціальний інструктаж учителя; бесіда, що має перевірити рівень усвідомлення мовного матеріалу; аналіз схем і таблиць, робота з теоретичним матеріалом. До названих прийомів можна додати ще й аналіз, зіставлення, проведення різних видів мовного

розбору [3, 66].

Метод роботи з підручником дозволяє учням самостійно опрацьовувати матеріал, актуалізувати його, логічно пов'язувати з уже вивченим. Наприклад, при вивченні теми «Творення дієслів умовного й наказового способів» важливо, щоб учні пригадали, що вони знають про способи дієслів, що означає вивчений ними дійсний спосіб дієслова, значення частки би (б). На основі відомого учні усвідомлюють способи утворення дієслів умовного та наказового способів.

Вправи з української мови – це різновиди навчальної діяльності учнів, що ставлять їх перед необхідністю багаторазового й варіативного застосування одержаних знань у різних зв'язках та умовах [3, 67].

Практичну спрямованість мають такі теми, як «Букви е, ив особових закінченнях дієслів І і II дієвідмін», «Не з дієсловами», «Правопис -ться, - шсяв дієсловах», «Творення дієслів умовного й наказового способів. Знак м'якшенняу дієсловах наказового способу». Опрацювання цих тем доцільно провести методом вправ, виконуючи з учнями якомога більше практичних завдань на закріплення матеріалу.

Вивчаючи тему «Способи дієслів», учитель має звернути особливу увагу на наказовий та умовний способи. Після теоретичної частини варто виконувати вправи (виділення дієслів певних способів, частковий морфологічний розбір на визначення способів дієслів у тексті чи реченнях).

Під час вивчення дієслова варто використати інтерактивний метод навчання. Часто звертаються до таких його прийомів: 1) групування або асоціативний куш (установлення асоціативних зв'язків між окремими поняттями для узагальнення теоретичного матеріалу); 2) бесіда за Сократом (проблемні питання, які активізують діяльність учнів, оскільки учні самостійно їх ставлять і відшуковують шляхи їх розв'язання: Чому із зміною морфемного складу слова змінюється характер зв'язку з іншими словами (думати про кого? про що?; обдумувати що?; подумати над чим? про що? про кого?; продумати що?)? Чому змінюється структура речення із зміною певної форми слова? (Наше серце відкрито народам. і Наше серце, відкрите народам.)) [3, 68].

Отже, добираючи методи і прийоми навчання, а також наочний матеріал для опрацювання такої частини мови, як дієслово та його особливих форм – дієприкметника та дієприслівника, перевагу слід надавати таким засобам, які б одночасно допомагали

усвідомлювати морфологічні значення слів та краще розуміти їх лексичне значення. Доцільно організовувати навчальний процес так, щоб учні навчилися безпомилково застосовувати вивчений матеріал у мовленні.

Література:

1. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / Колектив авторів за редакцією М.І. Пентиліук: М.І. Пентиліук, С.О. Караман, О.В. Караман, О.М. Горошкіна, З.П. Бакум, М.М. Барахтян, І.В. Гайдаєнко, А.Г. Галетова, Т.В. Коршун, А.В. Нікітіна, Т.Г. Окуневич, О.М. Решетилова. – К.: Ленвіт, 2009. – 400 с.
2. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К.: «Вища школа». – 1979. – 310 с.
3. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: Посібник для студентів пед. університетів та інститутів / Кол. авторів за ред. М.І. Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2011. – 366 с.

Юрдик В.,

Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

Науковий керівник:

Рускуліс Л. В.,

доктор педагогічних наук, доцент
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В МОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Щоб збільшити рівень продуктивності та зацікавленості учнів до навчання, вчителі вимушені вдосконалювати організацію проведення уроків. Традиційні методи навчання певною мірою послаблюють інтерес учнів та роблять їх більш пасивними на уроках, тому в

навчальному процесі відбувається поступовий перехід від традиційних до інноваційних методів навчання.

Інноваційні методи навчання – це методи (новостворені та традиційні), які набувають нової якості шляхом удосконалення й адаптації до нових умов сучасного освітнього процесу. Вони зумовлені збільшенням ролі учня в навчальному процесі та передбачають зміну акценту навчального процесу від вчителя до школяра, тому унеможливають пасивність учнів під час уроку. У процесі використання інноваційних методів та технологій простежується можливість зворотного зв'язку між вчителем та учнем.

Дослідники (О. Волкова, О. Романенко В. Щербина) зазначають, що інноваційні методи високо підвищують мотивацію учнів у процесі вивчення української мови, покращують якість викладання навчального матеріалу, учні краще засвоюють нові знання та починають більш тісно співпрацювати з учителем [1, с. 15].

Можна виокремити два підходи до викладання мови за допомогою інноваційних технологій:

1. Інтерактивний метод навчання (рольові, інтелектуальні та ділові ігри, вебінари, дебати, моделювання, дискусії тощо).
2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для контролю й оцінки знань учнів, для створення, використання та зберігання навчальних матеріалів (мережа Інтернет, комп'ютерні та мультимедійні засоби навчання).

У процесі викладання української мови за допомогою інноваційних технологій важливе місце посідає інтерактивний метод навчання або, як його ще називають у методиці – комунікативно-ділове навчання. Інтерактивний метод – це форма навчання, в процесі якої спілкування між учнями й вчителем здійснюється в режимі бесіди, діалогу між собою. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес будується на засадах активної співпраці та взаємодії між усіма учнями в класі та вчителем [2, с. 130].

Старшокласники є психологічно готовими до використання вчителем на уроках української мови інтерактивного методу навчання. Це аргументується тим, що інтерактивне навчання допомагає їм легше адаптуватися до вимог нинішнього життя. Старшокласники починають відчувати більшу потребу в самопізнанні, саморегуляції, в умінні розв'язувати життєві проблеми, тому підвищується й потреба у використанні інтерактивного методу навчання.

У процесі інтерактивного навчання вчитель не акцентує навчальний процес на собі, а

навпаки – є організатором процесу навчання. Для того, щоб інтерактивне навчання було ефективним, суттєве значення має організація чіткого плану дій та завдань для вчителя та учнів, тісна співпраця між кожним учасником уроку. Лише за допомогою взаємних зусиль усіх членів процесу навчання можна досягти високих результатів. Так само на підсумок впливає чітка організація, яка передбачає використання рольових ігор, інтерпретація життєвих ситуацій та спільне вирішення поставлених проблем.

У статті Н. Солодюк «Особливості функціонування інтерактивних методів на уроках української мови в старших класах», розгорнуто виокремлено типи інтерактивного методу навчання української мови, серед яких можна визначити такі:

1. Методи колективно-групового навчання (до них дослідниця відносить такі методи: *«Мікрофон»*, *«Мозковий штурм»*, *«Лінгвістичну дуель»*, *що здійснюються в форматі експрес-опитування*).
2. Методи кооперативного навчання (робота на уроці здійснюється *в малих групах, у парах, через діалог або спільний проєкт*. Також це можуть бути *методи акваріуму, каруселі або пошуку інформації*).
3. Методи ситуативного моделювання (*імітаційні ігри*).
4. Методи опрацювання дискусійних питань (створення завдань за допомогою методів *«Займи позицію»*, *«ПРЕС»*, *«Зміни позицію»*, *«Ток-шоу»*, а також проведення різноманітних дискусій) [4, с. 7].

Науковець Г. Сиротенко наголошує на тому, що інтерактивний метод навчання містить у своїй основі принцип особистісно зорієнтованого навчання. Тобто участь кожного учасника безпосередньо полягає в тому, щоб віднайти шляхи, способи та засоби розв'язання поставлених проблем. Саме Г. Сиротенко запропонував розповсюджений нині метод *мозкового штурму*, в основі якого покладено використання методів *прогнозування, відсіювання, узагальнення ідей* [3, с. 4, 56].

Особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що воно активізує навчальні можливості учнів. Правильно організовані уроки з використанням інтерактивного методу навчання формують в учнів основні пізнавальні та громадянські вміння, школярі також вчаться висловлювати свої думки та отримують можливість обмінятися своїми ідеями з іншими учнями в класі. Перевага інтерактивного навчання над традиційними методами полягає в тому, що учні рівномірно опановують всі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, оцінка), свідомо опрацьовують навчальний матеріал та з більшим інтересом ставляться до нової інформації,

хочуть її отримати.

Отже, використання інтерактивного методу на уроках української мови є дуже ефективним інструментом навчання учнів, тому що він неабияк підвищує ефективність навчального процесу, сприяє досягненню учнями вищих результатів у засвоєнні знань, розвиває інтелектуальність учнів, їх вміння міркувати та творити. Також інтерактивне навчання дозволяє учням сформувати навички злагодженої роботи в команді, вміння критично мислити, спільно продукувати рішення та вільно висловлювати свої думки.

Література:

1. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
2. Методика навчання української мови в середніх закладах освіти: підруч. за ред. М. І Пентилюк. К.: Левінт, 2009. 400 с.
3. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Харків: Видав, гр. «Основа», 2003. 80 с.
4. Солодюк Н. В. Особливості функціонування інтерактивних методів на уроках української мови в старших класах. *Українська мова і література в школі*. 2010. № 4. С. 5-10.